

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 11, LT-01103, Vilnius, tel. 8 706 63846, faks. 8 706 63895

el. p. LRVKanceliarija@lrvt.lt, <http://www.lrv.lt>

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188604574

Vincentui Jasiulevičiui
v_jasiulevicius@yahoo.com

Į 2021-01-07 kreipimąsi
(2021-01-07 reg. Nr. PSG-116)

Kopija
Visoms ministerijoms
Lietuvos savivaldybių asociacijai

DĖL VINCENTO JASIULEVIČIAUS KREIPIMOSI

Gerbiamasis Vincentai Jasiulevičiau,

dėkojame už Ministrei Pirmininkei Ingridai Šimonytei adresuotą Jūsų kreipimąsi, kuriame išsakote nuomonę įvairiais aktualiais Jums klausimais. Jūsų pateikta informacija taip pat bus siunčiama susipažinti ministerijoms ir Lietuvos savivaldybių asociacijai.

Džiaugiamės, kad esate pilietiškas ir pozityvus žmogus, kuriam svarbu, kas vyksta valstybės politiniame gyvenime.

Dėkojame už Jūsų pastabas ir pasiūlymus.

PRIDEDAMA. 118 lapų.

Asmenų aptarnavimo skyriaus vedėja

Gitana Vaškeliene

Vaiva Bernotaitė, tel. 8 706 63 762, el. p. vaiva.bernotaite@lrvt.lt

Pateikto prašymo / skundo nagrinėjimo tikslu, įgyvendinant teisės aktuose įtvirtintas prievolės, Jūsų asmens duomenis tvarko Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija (toliau – LRVK) (juridinio asmens kodas 188208831, veikianti adresu: Gedimino pr. 11, 01103 Vilnius, el. p. LRVKanceliarija@lrvt.lt, tel. 8 706 63 711), kuri yra Jūsų duomenų valdytoja. Pateikti asmens duomenys bus saugomi LRVK dokumentacijos planuose ar informacinių sistemų valdymo dokumentuose nustatytą terminą. Jūsų pateikti asmens duomenys gali būti teikiami institucijoms ar įstaigoms, kompetentingoms spręsti Jūsų prašyme / skunde keliamus klausimus, kitiems asmenims, kuriems asmens duomenis teikti LRVK įpareigoja teisės aktai, LRVK pasitelktiems duomenų tvarkytojams. Jūs turite teisę kreiptis į LRVK ir prašyti, kad ši leistų susipažinti su Jūsų asmens duomenimis ir juos ištaisyti arba apribotų duomenų tvarkymą. Dėl LRVK veiksmų, susijusių su Jūsų asmens duomenų tvarkymu, turite teisę pateikti skundą Valstybinei duomenų apsaugos inspekcijai. Daugiau informacijos apie asmens duomenų tvarkymą ar duomenų subjekto teisių įgyvendinimą galite rasti LRVK interneto svetainėje www.lrvk.lt, skiltyje „Asmens duomenų apsauga“. Dėl asmens duomenų tvarkymo ar duomenų subjekto teisių įgyvendinimo galite kreiptis į LRVK aukščiau nurodytais kontaktais arba į LRVK duomenų apsaugos pareigūną el. p. dap@lrvt.lt.

Tema: FW: DĖL NEIŠVENGIAMAI TOBULINTI VALSTYBĖS VALDYMĄ, VYKDANT KOMPLEKSINIAI SISTEMINIAI PROBLEMŲ SPRENDIMĄ 2020 - 2030 -2060 M. M. VALSTYBĖS ŪKIO PLĖTROS VALDYM

Priedai: DĖL LIETUVOJE 2 KOMPLEKSINIO SISTEMINIO PROBLEMŲ SPRENDIMO 2020 - 2030 -2060 M. M. VALSTYBĖS VALDYME.docx; DĖL LIETUVOJE KOMPLEKSINIO SISTEMINIO PROBLEMŲ SPRENDIMO 2020 - 2030 -2060 M. M. VALSTYBĖS VALDYME.docx; Kaišiadorių rajono plėtros kryptų programa (pavyzdinė).pdf; Rinkejų S-2576-1 Etikos komisijos raštas 2019 04 26.pdf

From: Vincentas Jasiulevicius <v_jasiulevicius@yahoo.com>

Sent: Thursday, January 7, 2021 4:03 PM

To: LRV kanceliarija <lr.v.kanceliarija@lr.v.lt>

Subject: DĖL NEIŠVENGIAMAI TOBULINTI VALSTYBĖS VALDYMĄ, VYKDANT KOMPLEKSINIAI SISTEMINIAI PROBLEMŲ SPRENDIMĄ 2020 - 2030 -2060 M. M. VALSTYBĖS ŪKIO PLĖTROS VALDYM

Laba

diena,

Siunčiu raštą „DĖL NEIŠVENGIAMAI TOBULINTI VALSTYBĖS VALDYMĄ, VYKDANT KOMPLEKSINIAI SISTEMINIAI PROBLEMŲ SPRENDIMĄ 2020 - 2030 -2060 M. M. VALSTYBĖS ŪKIO PLĖTROS VALDYME“ – 3 Lapai ir priedus :
PRIEDAI (prisegta): 1. *Dėl Lietuvoje kompleksinio sisteminio problemų sprendimo 2020 - 2030 -2060 m. m. valstybės valdyme (Registr. LR Prezidentūros kanceliar. 2020-07-30/Nr. ID-3453) - 31 Lapas.*
2. *Kaišiadorių rajono plėtros kryptų programa iki 2000 m., perspektyva iki 2005 m. - 1996 m. (Priede, pridėta kaip galimas pavyzdys, rengiant rajonų, regionų plėtros programas, kai dalyvauja Vietos bendruomenės, verslininkai, savivaldybių tarybų nariai, švietėjai, sveikatos, kultūros ir kiti atstovai. (Iš čia pasklido Vietos bendruomenių steigimasis – 64 Lapas, logistikos punktų, kavinių, moksleivių pavežėjimai geltonaisiais autobusiukais savivaldybių teritorijose, (apgailestautina, kad Savivaldybės tarybos kadencijai pasibaigus, sisteminį kompleksinį programavimą vykdo tik keletas Lietuvos savivaldybių) - 72 Lap.*
3. *Lietuvos politinio elito (ne) bendravimas su bendrapiliečiais 2019m. projektas , jo vykdymo- LR Seimo narių netinkamo atsiskaitymo su rinkėjais svarstymas LR Seimo Etikos ir procedūrų komisijoje (nutarimas-raginimas) - 1 Lapas.*
Prašau užregistruoti, įteikti raštą adresatei ir atsiradus galimybei, supažindinti 18 LR Vyriausybės parengtos programos vykdymui Priemonių rengėjus bei kitų valdymo lygių vadovus- savivaldos vadovus- Regionų, miestų, rajonų. Apie rašto įregistravimą pranešti siuntėjui.

Pagarbiai Vincentas Jasiulevičius, Kont. Tel. +370 614 04676

Vincentas Jasiulevičius

Valdymo sistemų ekspertas

El. p. v_ jasiulevicius@yahoo.com, tel. +370 614 04676

**Lietuvos Respublikos Vyriausybės Pirmininkei
Ingridai Šimonytei**

2021-01- 07

(Aktualu LR Seimui, Ministrams, Vyriausybės Atstovams regionuose (Apskirtyse),
merams, Savivaldybių taryboms, Regionų taryboms)

Savivaldybių

KREIPIMASIS - SIŪLYMAS

DĖL NEIŠVENGIAMAI TOBULINTI VALSTYBĖS VALDYMĄ, VYKDANT KOMPLEKSNIAI SISTEMINIAI PROBLEMŲ SPRENDIMĄ 2020 - 2030 -2060 M. M. VALSTYBĖS ŪKIO PLĖTROS VALDYME

. Lietuvos bendruomenei ir jau Lietuvos jaunimui, suprantantiems intelektualams kelia susirūpinimą - LR Seimas, Vyriausybė, Savivaldybės per Lietuvos Nepriklausomybės trisdešimtmetį nesprendė, (per didelį savanaudiškumą), nepriėmė įstatymų, kurie įtakotų į Valstybės valdymą, kuriant gerovę savo Tėvynėje Lietuvoje. Per Lietuvos Nepriklausomybės laikotarpį jau paliko daugiau milijonas gyventojų savo Tėvynę, (kažkas negerai...?). Kalti mes patys-rinkėjai-gyventojai, kad renkame atstovauti LR Seime, Savivaldybių Tarybose nepasirengusius žmones, (dažnam nepažystama LR Konstitucija, nesusipažinę su įstatymais jų norimose kryptyse dirbti, atstovauti, (Tokie asmenys pradeda susivokti kur randasi ir dirbti tik po mokinimosi Seime vieną keturių metų kadenciją). O jeigu taip parinktų- paskirtų pramonės kompleksų, koncernų vadovus, kuo baigtųsi?? Neišpildome „Darbdavio formulės“ - atsakingai parinkti darbuotojus, darbininkus, mokėti tinkamus jiems atlyginimus ir periodiškai pasižiūrėti ką nuveikia iš susitarimo, kad nebankrutuotų. Bankrutavus, nereikalingas nei darbdavys, nei surinkti darbuotojai, darbininkai. Ši formulė amžina, taikytina ir LR Seimo nariams, merams, Savivaldos tarybos nariams. Milijonas paliko Tėvynę, nes neugdomi, nešviečiami, kad reikia atsakingai patiems mokytis, dirbti, gerai pažinti LR Konstituciją, žinoti-ką reiškia žodis „Tėvynė“, o ir kontroliuoti parinktuosius į LR Seimą, savivaldą, kokius darbus nuveikia? Tai visą 30 metų atkurtoje Lietuvoje tęsiasi. Dauguma Seimo narių vengia susitikinėti, atsiskaitinėti rinkėjams, kaip vykdo rinkiminius įsipareigojimus. Tai atspindi rinkėjų vangiai vykdomas „LIETUVOS POLITINIO ELITO (NE) BENDRAVIMAS SU BENDRAPILIEČIAIS 2019 M. PROJEKTAS“, nes tam piliečiai dar ir dabar neugdomi, nešviečiami.

Atskirkime įstatymų leidėjų funkcijas nuo LR Vyriausybės narių pareigų

Siūlome ir ateityje naujoviškiau formuoti LR Vyriausybės sudėtį, jos programą sudaryti dalykiniu, prioritetų svarbos principu Valstybės ūkio plėtrai, taip pat skiriama finansavimas, paramos. Sudėtinę koalicinę programą parengia Seimo nariai žvelgiant ir į tolį Europos Sąjungos ir globalaus pasaulio kontekste, kaip- projektą- užduotį, toliau perduodama ministrams- rengti priemones programos vykdymui, pasitvirtinimui LR Seime. Viliamasi, kad Tauta, Lietuvos bendruomenė nebus privesta prie išsigimimo, išnykimo, savanoriškai suniokoti Lietuvių kalbos raidyną.

Siekis

LR Seimas siektų vertybinių įsipareigojimų įgyvendinimo: įtvirtintų Lietuvoje atvirą, teisingą, darnią pilietinę visuomenę bei teisinę valstybę; panaikintų teises, politines ir ekonomines sąlygas korupcinio, oligarchinio valdymo egzistavimui; įtvirtintų Lietuvos Respublikos Konstitucijoje nuostatą visiems laikams išsaugoti lietuvių tautą, lietuvių kalbą, tradicinę šeimą, Lietuvos kultūrą ir nepriklausomą Lietuvos valstybę, nesijungiant į jokiais valstybių federacijas. Demokratija, liberalumas be atsakomybės už veiksmų pasekmes, netinkamą pareigų atlikimą, valstybės valdymą paverčia anarchiniu.

-osios Akto atstatytos Lietuvos valstybės, apibrėžtos teritorijos ir jai įsipareigojusių piliečių, savo valstybei pareigų atlikimo bei saugoti, puoselėti lietuvių tautos istorinį, kultūrinį paveldą, kalbą, valstybės teritorijos (žemės) vientisumą. Saugoti, puoselėti, apginti savo Tėvynę Lietuvą, karta iš kartos ja didžiuotis, kad tokią turi. Daugelis emigravusiųjų įsitikina - svetur visada būsi svetimas ir būsi reikalingas tiek, kiek naudingas to krašto darbdaviams ... Dažno būna paskutinė valia - būti palaidotam Tėvynėje.

2. Ugdyti tautiečių dvasinį, materialinį harmonizavimą, neprarasti žmoniškumo ir dirbti kartu bendruomeniškai.

1. Lietuvos rajonų, miestų, regionų (apskričių), valstybės trumpojo laiko (5 – (7 ES) metų), vidutinės trukmės (iki 10 metų), ilgojo laikotarpio programos, strategijos iki 2060 m. rengiamos specialistų, betarpiškai susisijusių su tos teritorijos plėtra Lietuvos programų, strategijų kontekste globalaus pasaulio aplinkoje, neprarandant 1990 m. Kovo 11-osios Valstybės atstatymo akto nuostatas.

Užtikrinti -teisingumas viena iš svarbiausių vertybių žmojos gyvenime, Valstybės valdyme. Kolektyvinė atsakomybė, prarandama atsakomybė už priimtų sprendimų pasekmes...

Pasiūlyti gerbiausiai Švietimo, Mokslo ir Sporto Ministrei, dr. Jurgitai Šiugždinienei imtis koordinuoti, Lietuvai parengti „**LIETUVOS GYVENTOJŲ MIGRACIJOS SUVALDYMO, GIMSTAMUMO SKATINIMO STRATEGIJA PASAULIO KONTEKSTE 2020 – 2030 M., PERSPEKTYVA IKI 2060 M.**“ Projektas būtų vykdomas bendrame Lietuvos gerovės kūrimo strategijos kontekste globaliame pasaulyje. **Be Švietimo, mokslo esminės pertvarkos, pajėgumų užteks ir šio siūlomo projekto parengimui, tai universitetų, kolegijų ir kiti intelektualai, ministerijų pagal kryptis (strategai), bei prisidės praktikai (1. Priedo II SIŪLOMA Skyrius). Tikslinga (esminiai sukoreguoti, pradedant savivaldybėmis) parengti Lietuvos trumpojo ir ilgojo laikotarpių plėtros kompleksines programas visų teritorinio administravimo lygių.**

Pakviesti Savivaldybių merus, Regionų Tarybas (galimas kvietimo – įpareigojimo pavyzdys (2. Priedo 1, 2 Lapai ir toliau) , peržiūrėti (sukoreguoti) ir regionų (rajonų, miestų plėtros programas – darbo vietų steigimą, gerovės kūrimą Lietuvoje). Programų rengimui siūloma panaudoti kaip šaltinius ankstesnes programų medžiagas – įdėrius

1. Priedas - V Skyrius, VI Priežiūra skyrius 2 Priedas „**DĖL TEISĖS ORIAI GYVENTI LIETUVOJE, SIŪLOMA MOBILIZUOJANČIOS PRIEMONĖS LIETUVOS BENDRUOMENEI AKTYVINTI, KURTI GEROVĘ PATIEMS, KAIP ŠEIMININKAMS, PLĖTOTI REALIĄ SAVIVALDĄ VIETOS BENDRUOMENĖSE, SENIŪNIJOSE, SAVIVALDYBĖSE**“ (24 –rius metus tęsiasi „nevalingumas“ spręsti probleminius klausimus, neįvykdyta, prisidengiant amžinomis diskusijomis). **Šios priemonės aktualios ir LR 18 Vyriausybės Programos vykdymui numatytiems tikslams pasiekti.**

1. (Ekonomikos ir inovacijų ministerija įsipareigoja) Užsienio investicijų plėtros agentūra bei „Investuok Lietuvoje“ organizuoti, periodiškai teikti konsultacijas, instruktažus sukvietus (ar vebinaro pagalba „Verslo žinių“ patirtis) merus, savivaldybių administratorius bei atsakingus už ekonominę plėtrą specialistus (ir mokančius užsienio kalbas).

2. Savivaldybės (atsakingi merai) plėtoti (regiono, valstybės kontekste) rajonų, miestų pramonę (tarp jų ir intelektualiąją), nes išvežant žaliavas: grūdus, medieną, galvijus ir kt., naikinamos ir darbo vietos. Dabar plėtoja vis monopolizuojančius prekybos centrus, vaistines, naikina smulkųjį ir vidutinįjį verslus. Tai būtina demonopolizuoti: prekybos centruose (ar atskirai) įrengti Lietuvoje pagamintų maisto ir ne maisto gaminių skyrius, užtikrinančius visapusišką aukštą kokybę, valdomus gamintojų kooperacijos pagrindais. Sudaryti sąlygas jauniems specialistams, jaunoms šeimoms, reemigrantams apsirūpinti būstais. Regioninių investicijų tikslingumą, joms priimti pasiruošimą- sąlygas (vieta, statiniai, specialistai) privalo koordinuoti, kontroliuoti LR Vyriausybė, LR Vyriausiojo valstybės kontrolieriaus tarnyba.

3. Išsiaiškinti žmonių (gaunančių pašalpas, paramą) nenoro įsidarbinti priežastis. Spręsti kvalifikacijos kėlimo problemas. Tai pateikta Kreipimosi-siūlyme „Dėl Lietuvoje kompleksinio sisteminio problemų sprendimo 2020 - 2030 -2060 m. m. valstybės valdymo“ rašte (Registr. LR Prezidentūros kanceliar. 2020-07-30/Nr. ID-3453), 1. Priedas.

Įsimintina, Seimo narys-Ministras, būdamas viename asmenyje, negali vykdyti savikontrolę - parlamentinę priežiūrą (interesų konfliktas). Įstatymų leidėjo ir vykdytojų (vyriausybės) pareigos privalo būti atskirtos, išimtis gal galėtų būti tik Premjerui, (-ei)... Juk renkame Seimo narius- atstovus, o ne Ministrus. Blogiausiu atveju, jeigu Seimo narys būtų paskirtas ministru, privalo grąžinti Seimo nario mandatą. Ministrų pareigas gali užimti aukštos kvalifikacijos, vadybos patirties specialistai, jau nuveikę vienoje, kitoje Valstybės ūkio reikšmingus darbus ir pasitikintys vadovauti-kuruoti Valstybės ūkio plėtros kryptį, įgiję tautoje pasitikėjimą. Neužtenka, „aš noriu“ tokio ar tokio portfelio. Iki šiol būdavo, LR Konstitucijos garanto - LR Prezidento paskirti Seimo nariai - ministrais, nesusitvarkę su pareigomis, už nieką neatsakė ir nejausdami atsakomybės grįžta į LR Seimo nario turimą atsarginę-saugią kėdę, nieko neprarasdami... Ir dažnas Seimo narys, būdamas ministru, pasitvarkė savo ir grupuočių savanaudiškus reikalus, o ir dirbdami dvejose pareigose, nei vienų tinkamai negeba atlikti... LR Konstitucija kalba apie valdžių atskyrimą bei apie jų darnų darbą.

Tikėtina, augs šio LR Seimo ir Vyriausybės autoritetas, kai rinkėjai matys realius, nesavanaudiškai atliktus darbus.

Siūloma nevengti teikti, priimti LR Seimo narius drausminančius įstatymus: Seimo nario darbo sąlygų įstatymą- panaikintų privilegijas, (Įstatymo projektas komisijų aprobuotas, guli Seimo Teisės ir teisėtuvos komiteto stalčiuose, nors Seimą įpareigojo priimti 2005 m. LR Konstitucinis teismas, Savivaldos esminis pertvarkymas ir Seimo Rinkimų įstatymai - pataisymai randasi LR Seimo Valstybės ir savivaldybių valdymo komitete, (LR Seimo rinkimų įstatymas yra antikonstitucinis –Tas pats kandidatas į Seimo narius lygiagrečiai įrašomas dviejuose sąrašuose (jei neišrenkamas vienmandatiniame sąraše, tai dažniausiai išrenkamas pagal Partinį sąrašą (partija juridinis asmuo). Ir renkamiems kandidatams pasirengimui atstovauti Tautai, (Valdyti valstybę), reikalavimai privalo būti įrašyti Rinkimų įstatymuose. Kas būtų , jeigu taip būtų parenkami, paskiriami koncernų, susivienijimų, korporacijų vadovai ir kt... - bankrotuotų?. **Labai apleista pagrindinės Valstybės ūkio plėtros kryptys: Švietimo ir mokslo** (kokybiškas ugdymas, švietimas, pradedant darželiu visose ugdymo, mokymo pakopose; **Projekto „Lietuvos politinio elito (ne) bendravimas su bendrapiliečiais 2019 m. projektas“** principus būtina (ir kaip pavyzdį) patalpinti ugdymo, švietimo visų lygių Lietuvos mokymo programose. Būtinybė gyventojus šviesti, ugdyti, pilietinio pareiškimo, Bendruomeniškumo rūpintis savo valstybę, Tėvynę, (aktyviai dalyvauti-atsakingai išrinkti atstovus į LR Seimą, Savivaldybių tarybas, merus, dirbančiųjų įsijungimui į profesines sąjungas, kaip gynėjas-atstoves nuo darbdavių, biurokratų savivaliavimų. Sąmoningi rinkėjai-Lietuvos piliečiai išmeskime iš galvos -„Aš nesikišu į politiką“, tai nesusipratėlių mąstymas, galvojimas, kad kiti gerovę sukurs ir man... Domėjimasis, kaip išrinktieji atstovai vykdo įsipareigojimus, kontrolė, išklauskite ataskaitų yra pareiga ir pamatas kurti Tėvynėje gerovę. (1. Preiadas VI -tame Priežūra Skyriuje 3.Priedas).

Gerai pažinkime Lietuvos Respublikos Konstituciją. Vis tai privaloma vykdyti karta iš kartos; Mokslo įveiklinimas per mokslo Slėnius į pramonę, verslus, paslaugas. **LRT Taryba (LR Prezidento, Seimo, ... įgalioti nariai), neatidėliotinai privalo suteikti pastoviai po savaitinę valandą LRT televizijoje, Radijuje Intelktualams (ekspertams), Nevyriausybinių organizacijų (NVO) atstovams viešai diskutuoti Valstybės problemų sprendimo temas, vietoje menkaverčių laidų; Sveikatinimas** (švietėjiškas-prevencinis, nesveikatas sukeliančių priežasčių (pavz. priklausomybinių, patyčių, savižudybių, ...), demonstravimas filmukų, vaizdinių priemonių, aiškinamas blogų pasekmių pradedant vaikyste, ekologiškas maitinimasis ir t.t.); **Kultūros** puoselėjimas, platesnis pasiekiamumas regionuose, gerų emocijų, estetikos skleidimas; **Teisingumo** (Teisėsaugos, Teismų kokybiško darbo užtikrinimas, bausmės, žalos atlyginimas –neišvengiamumas tiesiogiai kaltininkams); Šios pagrindinės kryptys užtikrins ir kitų Valstybės ūkio krypčių plėtrą (energetikos, žemės, miškų ..., bei veikiant kompleksiniai –sisteminiai užtikrins ekonominę, (darbo vietas), emocinę aplinkos gerovę Lietuvoje.

PRIEDAI (prisegta): 1. Dėl Lietuvoje kompleksinio sisteminio problemų sprendimo 2020 - 2030 -2060 m. m. valstybės valdyme (Registr. LR Prezidentūros kanceliar. 2020-07-30/Nr. ID-3453) -31 Lapas. 2. Kaišiadorių rajono plėtros kryptių programa iki 2000 m., perspektyva iki 2005 m. - 1996 m. (Priede, pridėta kaip galimas pavyzdys, rengiant rajonų, regionų plėtros programas, kai dalyvauja Vietos bendruomenės, verslininkai, savivaldybių tarybų nariai, švietėjai, sveikatos, kultūros ir kiti atstovai. (Iš čia pasklido Vietos bendruomenių steigimasis – 64 Lapas, logistikos punktų, kavinių, moksleivių pavežėjimai geltonaisiais autobusiukais savivaldybių teritorijose, (apgailėstautina, kad Savivaldybės tarybos kadencijai pasibaigus, sisteminį kompleksinį programavimą vykdo tik keletas Lietuvos savivaldybių) - 72 Lap.

3. **Lietuvos politinio elito (ne) bendravimas su bendrapiliečiais 2019m. projektas** , jo vykdymo- LR Seimo narių netinkamo atsiskaitymo su rinkėjais svarstymas LR Seimo Etikos ir procedūrų komisijoje (nutarimas-raginimas) - 1 Lapas.

Pagarbiai Vincentas Jasiulevičius

Vincentas Jasiulevičius
Valdymo sistemų ekspertas

Registr. kanceliar. 2020-07-30/Nr. ID-3453

El. p. v_ jasiulevicius@yahoo.com, tel. +370 614 04676

Lietuvos Respublikos Prezidentui

2020-07-30

J. E. Gitanui Nausėdai

(Aktualu LR Seimui, Ministrams, Savivaldybių merams)

KREIPIMASIS-SIŪLYMAS

DĖL LIETUVOJE KOMPLEKSINIO SISTEMINIO PROBLEMŲ SPRENDIMO 2020 - 2030 -2060 M. M. VALSTYBĖS VALDYME

Siekiant tinkamai investuoti paskolintas bei gautas lėšas iš Europos Sąjungos paramos fondo, tikslinga neatidėliojant išnagrinėti, pakoreguoti artimojo ir tolimojo laikotarpių visų lygių, (Savivaldybių, Regionų (Apskričių), Valstybės), plėtros programas, jų vykdymo priemonės, užtikrinti jų tarpusavio sąveikavimą, užtikrinti kompleksinį sisteminių problemų sprendimą. Už programų, priemonių įgyvendinimą atsakingi teritorijų administruojantys pirmieji vadovai. Pertvarkant programas privalu pasitelkti –gauti jų pasiūlymus, kas darytina, skatinti aktyviai dalyvauti nevyriausybines organizacijas (Savivaldybių asociacijas, Vietos centro bendruomenes, Žemės rūmų, verslo, pramonės, švietimo ir mokslo, kultūros, sveikatos, profesinių sąjungų skėtinių asociacijų atstovus ir kitus ekspertus-specialistus). Būtina griežta investuojamų (panaudojimo) finansinių išteklių tikslingumo apskaita, (turi būti koncertuotos investicijos, greituoju laiku gauti ekonominę, socialinę grąžą), vertinimas pasiektų rezultatų, (kontroliuoja LR vyriausioji audito tarnyba). Dažniausiai savivaldybių, žinybų (ministerijų) plėtros-strategijų padaliniuose įdarbintų darbuotojų gebėjimai neatitinka intelektualinio lygio užimti investavimo (investicijų pritraukimo), strategijų rengimo, koordinavimo pareigas. Programas rengia neatsakingi samdomi darbuotojai, nėra suprantančio šeimininko pareikalauti atsakomybės. Tikslinga įvertinti (suinventorizuoti) investicinių lėšų panaudojimo ekonominį pagrindumą (darbo vietų kūrimą, konkurencingos pramonės plėtrą ir kt.) nuo įstojimo į Europos Sąjungą iki dabar. Tai gali atlikti, įvertinti Lietuvos vyriausiojo kontrolieriaus bei kitos kontroliuojančios tarnybos (turinčios informaciją apie išgrobstytas lėšas), tarpusavyje susikoordinavę investicinių projektų naudingumą visų lygių administruojamose teritorijose (rajonų, miestų, regionų- apskričių, valstybės), pateikti pasiūlymus, kad nedarytų klaidų dabar rengdami programas, lėšų paskirstymą. (Panaudoti informaciją- susipažinti interneto tinklalapyje www.esparama.lt).

Peržiūrėti valstybės turto valdymo tvarką, (Valstybės ir savivaldybių turtas pigiai parduodamas, brangiai atperkamas), nes „savi“ su „savais“ valdo... (Paskutinis pavyzdys-skubos pirkiny-Profesijos rūmų griovimas Vilniuje). Valstybės patikėto savivaldybės turto valdymą-pardavimą privalo kontroliuoti LR Vyriausioji audito tarnyba. Pardavimo tikslingumą derinti su LR Vyriausiąja audito tarnyba.

I KONSTATUOJAMA

Ar pateisinama, kai šalies savivaldybės, neturėdamos savo plėtros vizijų Valstybės plėtroje, beatodairiškai išdalino iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų gautas milijonines lėšas projektams. Savivaldybės tarpusavyje lenktyniaudamos „įsisavino“ mokyklų renovavimą, kelių į niekur tiesimą, aikščių tvarkymą- trinkelio klojimą, suolelių pastatymą. O visa tai reikia prižiūrėti, eksploatuoti, visa tai kainuoja apie 10 proc. nuo statybos darbų apimties. Lengvabūdiškai galvojama, kad Europos pinigai yra tarsi ne mūsų ir nesvarbu, kur jie panaudojami - „įsisavinami“ tarp savų. Giriamas meras, kai kokios giminių, partijų besisiejančios statybos organizacijos užsidirba pinigus statydamos už 2-3

kartus brangiau nei normalūs įkainiai. Vykdomi darbai, kuriuos moka proteguojamos įmonės, o ne kas aktualu ateičiai. Bedarbių nėra kiek nesumažėja. Sėdėtojų ant suoločių, vaikščiojančiųjų trinkelį takeliais neliko, išvažiavo uždariauti užsienin. Per Lietuvos Nepriklausomybės laikotarpį savo Tėvynę paliko daugiau kaip milijonas, pagrindinė priežastis nėra darbo vietų, nemokami tinkami atlyginimai, menkai vystoma pramonė, verslai.

Lietuvos kaimų griūtis.

Statistiniai duomenys apie kaimą kraupina: *2019 m. sausio 1d. buvo įregistruota 115 tūkst. ūkių, o 2020 gegužės 1d. duomenimis jų teliko tik 85 tūkst. Jei taip toliau, tai 2023 m., bus likę galimai jau 25 tūkst. ūkių, o Andriejus Stančikas sako, kad 2030 metais Lietuvos kaime tebus ... 5 agrokoncernai. 2003 metais žemės ūkio naudmenis buvo deklaravę 273 tūkst. piliečių, o ši birželį jau tik 104 tūkst. *Jaunesnių nei 40 metų ūkininkų kaime tėra 12 proc., o jų kiekis sumažėjo pastaraisiais dešimtmečiais net 55 proc., Lietuvoje gyventojų tesumažėjus 15 proc. Sumažėjo per 10 metų jaunų ūkininkų nuo 40 tūkst. iki 19 tūkst.

*90 proc. pieno ūkių savininkų yra vyresni nei 60 metų, gyvulininkystė sunyko dešimteriopai ir dirva tapo pertręšta mineralais. Lietūs kasmet į Baltiją nuplauna apie 100 traukinio ešelonų azoto, fosforo, kalio. Bet kol dugne suvešėję dumbliai nepradės ryti masiškai atmosferos deguonies – tol visiems viskas pas mus gerai. Kovotojos Gretos gimsta Švedijoje, o mes menkai rūpinamės, kaip panaudoti antrines atliekas kaip žaliavas perdirbimui.

*ES Lietuvos dirvą iš ekologiškai tvarios pervedė į rizikos kategoriją, o ¼ dirvų yra prastos ar nualintos būklės.

*vis sudėtingėja situacija Lietuvos kaime ir žemės ūkyje, susijusi ir su klimato kaita, pandemija ir su rinkų nestabilumais, ypač naikinančiai veikia paskutinius pieno ir kitus ūkius.

Tai galima plačiau susipažinti interneto tinklalapyje www.esparama.lt. Negalima gyventi principu ir siekti: „Nėra žmogaus, nėra problemos.“ Išvada - gyvenanti skolon didelio išmintingumo nereikia...

Visų lygių kompleksinėse plėtros programose teikiamų projektų privaloma nustatyti jų būtinybė-tikslingumas, prioritetinis eiliškumas, ekonominis pagrindimas, atsiperkamumas, darbo vietų skaičius, technologinės inovacijos (teritorinio administravimo lygmenyje – reikalingumas, ar yra ir bus sąlygos funkcionuoti) . Kontroluoja lėšų tikslinį panaudojimą (o ne „įsisavinimą“) skiriančios agentūros, LR vyriausiojo kontrolieriaus tarnyba, vykdo parlamentinę priežiūrą LR Seimas (*Dabar kontroluoja Vyriausybės sudaryta komisija*).

Su sukoreguotų-patvirtintų programų turiniu tikslinga supažindinti Pasaulio lietuvių bendruomenes, pakviesti grįžti, pritaikyti patirtį – parsivežti savo verslą, pradėti verslą savo gimtajame krašte bei paremti visokeriopai kuriančius darbo vietas. Skatinti universitetų magistrų, doktorantų baigiamuosius (diplominius) inovatyvius darbus, kad įdiegtų į praktiką patys autoriai ar ir sąveikautų su verslo, pramonės įmonėmis, kuriant konkurencingus aukštos pridėtinės vertės produktus eksportui. Būtina aukštųjų mokyklų parengtų baigiamųjų projektų nuosavybės teises reglamentuoti įstatymo tvarka, įsilietu jaunatviška kūrybinė energija į Lietuvos gyventojų geriau apmokamų darbo vietų steigimą -užimtumą . Kaip matome, Lietuvoje problema yra ne finansų, o idėjų trūkumas . Čia duoklės iki šiol neatiduoda mokslo ir inovacijų plėtros slėniai.

Privalo įsipareigoti:

1. (Ekonomikos ir inovacijų ministerija) Užsienio investicijų plėtros agentūra bei „Investuok Lietuvoje“ organizuoti, periodiškai teikti konsultacijas, instruktažus sukvietus (ar vebinaro pagalba „Verslo žinių“ patirtis) merus, savivaldybių administratorius bei atsakingus už ekonominę plėtrą specialistus (mokančius užsienio kalbas).

2. Savivaldybės (atsakingi merai) plėtoti (regiono, valstybės kontekste) rajonų, miestų pramonę (tarp jų ir intelektualiąją), nes išvežant žaliavas: grūdus, medieną, galvijus ir kt., naikinamos ir darbo vietos. Dabar plėtoja vis monopolizuojančius prekybos centrus, vaistines, naikina smulkųjį ir vidutinįjį verslus. Tai būtina demonopolizuoti: prekybos centruose (ar atskirai) įrengti Lietuvoje pagamintų maisto ir ne maisto gaminių skyrius, užtikrinančius visapusišką aukštą kokybę, valdomus gamintojų kooperacijos pagrindais. Sudaryti sąlygas jauniems specialistams, jaunoms šeimoms,

reemigrantams apsirūpinti būstais. Regioninių investicijų tikslingumą, joms priimti pasiruošimą-sąlygas (vieta, statiniai, specialistai) privalo koordinuoti, kontroliuoti LR Vyriausybė, LR Vyriausiojo valstybės kontrolieriaus tarnyba.

3. Išsiaiškinti žmonių (gaunančių pašalpas, paramą) nenoro įsidarbinti priežastis. Spręsti kvalifikacijos kėlimo problemas.

***Pilietinė bendruomenė viešoje erdvėje konstatuoja: nevaldomai vyko ir vyksta kaimo naikinimo, žmonių skurdinimo, socialinės atskirties didinimo, patyčių mokyklose nevaldymo, alkoholizmo, smurto šeimose, narkomanijos, savižudybių ir tautiečių išvairo iš Lietuvos politika.** Nesirūpinama tauta, jau išvairta į užsienį daugiau nei milijonas Lietuvos gambiausių, veikliausių jaunų žmonių. Lietuva šiomis nesprendžiamomis problemomis pirmuoja Europos Sąjungoje. Pagrindinės priežastys, sukeliančios minėtas problemas: neteisingumo, korupcijos, išpūsto biurokratinio aparato dominavimas valstybės įstaigose, netaikymas lygiai visiems įstatymų, persekiojančios neišvengiamos baudžiamosios atsakomybės, padarytos valstybei žalos adekvataus dydžio išieškojimo iš tiesioginių kaltininkų nebuvimas. Nėra vaikų, jaunimo tinkamo kompleksinio švietimo, pilietiškumo, bendruomeniškumo, patriotiškumo, savarankiškumo ugdymo sistemų, atsakingų asmenų. Nacionalinis LRT ir kita žiniasklaida tinkamai neatlieka švietėjiškos veiklos, kuriant gerovę Lietuvoje, **o ir žinoti ką reiškia žodis TĖVYNĖ.** Nesiūlo pilietinėje visuomenėje problemų sprendimų, jų prevencijos. Nusišalina švietėjai, intelektualai, jaunimas, studentai nuo valstybės problemų sprendimo, valdymo reikalų. Kiekvienas pilietis privalo naudotis ne tik teisėmis, bet prisiimti ir pareigas, atsakomybę už pasekmes valstybėje, keistis. **Iki šiol valstybininkai nenagrinėjo priežasčių, sukeliančių globalią tautiečių emigraciją, gimstamumo mažėjimą ir kitas blogybes, nesiimama mobilizuojančių priemonių Lietuvos bendruomenei aktyvinti, kurti gerovę patiems, kaip šeimininkams, plėtoti realią savivaldą.**

Kaip žinome, Pasaulio 90 procentų (turtai) kapitalas susikongregavęs (valdomas) keleto procentų pasaulio turtingųjų rankose, kas būdinga ir Lietuvoje. Pasidalinimas darbo vaisių nesąžiningas, tuo pasireiškia plėšraus laukinio kapitalizmo grimasos piliečių kasdieniniame atskirties gyvenime. Beatodairiškas turtų kaupimas, nežiūrint gamtos aplinkosaugos-taršos, išteklių proto eksploatavimo, vykdoma gamybinė perprodukcija. Tai nekoordinuojama nei Lietuvoje, nei Europos Sąjungos valstybėse, nei modeliujama dėl pasekmių Pasaulio mastu. Tai galėtų kelti pažangūs-inovatyvūs valstybių vadovai. Juk ką ir kiek gali pagaminti, patiekti kiekviena valstybė (sąjunga) ir t.t. pasaulio mastu galima irgi žinoti... Pramonėje plėtoti robotizaciją, skaitmenizaciją, žaliąją ekonomiką. Gamybos sutaupytą laiką (2 val. iš 8 valandų skirti žmoniškųjų išteklių ugdymui, kultūrai ...)

Kaip parodė pandemija, Europos Sąjunga irgi neturi plėtos aiškos krypties, siekiant pilnų, gamyba perkelta į trečiąsias šalis, nesiekiamas importo, eksporto pariteto, darbo vietų išsaugojimo. JAV paskutiniu metu laikotarpiu bando išsaugoti savo darbo vietas. Europos Sąjungos valstybių vadovams, o ir Europos Sąjungos administratoriams tai nerūpi. Europos Sąjungai privalu domėtis ir kartu su kitomis Pasaulio valstybėmis (vadovais) patarti maištingų valstybių vadovams, kaip paveikti, kad milijonai gyventojų netaptų pabėgėliais iš savo gimtųjų kraštų...

Sėdintys prie Valstybės vairo, užuot žiūrėję į horizontą, težiūri, kas vyksta jų panosėj - kadencijos laikotarpyje; kai užuot studijavę pasaulio ateitį ir šioje ateityje - Europos ateitį, o joje savo krašto TĖVYNĖS misiją, jie rūpinasi daugiausia savanaudiškų problemų sprendimais.

II. SIŪLOMA

Tikslinga (esminiai sukoreguoti, pradedant savivaldybėmis) parengti Lietuvos trumpojo ir ilgojo laikotarpių plėtos kompleksines programas visų teritorinio administravimo lygių „LIETUVOS GYVENTOJŲ MIGRACIJOS

SUVALDYMO, GIMSTAMUMO SKATINIMO STRATEGIJA PASAULIO KONTEKSTE 2020 – 2030 M., PERSPEKTYVA IKI 2060 M.“ Projektas būtų vykdomas bendrame Lietuvos gerovės kūrimo strategijos kontekste globaliame pasaulyje.

*** 1.1. Šių programų parengimui teiktų informaciją, dalyvautų Švietimo ir mokslo, sporto ministerija (koordinuoja taryba: Švietimo ir mokslo ministras (vadovas), Lietuvos Mokslų akademijos prezidentas, Valstybės vyriausiasis kontrolierius, Ekonomikos ir inovacijų ministras). Savo kompetencijos ribose dalyvauja ir rengia programų dalis ministerijos ir kitos žinybos, Lietuvos Mokslų akademija, Migracijos departamentas, pramonininkų, verslininkų konfederacijos-asociacijos, Profesinių sąjungų asociacijų bei piliečių bendruomenės emigracijoje ir Lietuvoje atstovai. Panaudoti užsienio patirtį ir susistemintą paskutiniųjų 10 metų Lietuvos plėtros programų, strategijų, vizijų medžiagą bei 20-čiai metų „Lietuvos ateitis pasaulio kontekste, specialistų žvilgsnis, 2004 m.“ kolektyvinį darbą, Lietuvos mokslų akademijos grupės darbuotojų darbą, kur galima rasti daugelio problemų galimus sprendinius. Darbas galėtų būti atliktas Lietuvos žinybų specialistų pajėgomis, pasitelkiant Lietuvos autoritetus – ekspertus, užsienio patirtį, pasaulio lietuvius.**

Šio sisteminio darbo kompleksinė – sisteminė ilgalaikė strategija privalėtų aprėpti trumpąjį (vidutiniškai 10 m. trukmės) ir ilgalaikį (iki 40 m. trukmės) laikotarpius (atsižvelgiant į Pasaulio prognozes). Tai būtų LR Valstybės (bendravalstybinės), regioninės, savivaldybių, seniūnijų, vietos bendruomenių (NVO) tarpusavyje sąveikaujančios programos, tarnautų Lietuvos žmonių gerovės kūrimo siekiui. Tokios administravimo teritorinių vienetų programos, jų trukmės tarpusavyje privalo sietis, užtikrinti efektyvų investicijų – išteklių bei ES paramų panaudojimą analitinio ekonominio pagrindimo, prioriteto-reikalingumo, svarbumo tvarka, finansavimas - vykdymas. Šių programų parengimo vykdytojams, koordinatoriams teikia pasiūlymus vietos bendruomenės (seniūnijos), rajonų/miestų vietos bendruomenių centro sąjungos, Lietuvos Vietos bendruomenių organizacijų sąjunga, įvertindamos turimus ir trūkstamus visų rūšių išteklius rengiamų programų įgyvendinimui. Programų rengimui vadovauja, jas koordinuoja, priima atsakomybę LR premjeras, merai, seniūnai (pasirūpina įteisinti reikalingais įstatymais, vyriausybės nutarimais, savivaldybių nutarimais). Būtina valstybės valdymo tobulinimą susisteminti, sumažinti besidubliuojančių kontroliuojančių institucijų skaičių. Rasti Lietuvos žmonių išvykimo dirbti į užsienį minimizavimo, jų grįžimo optimizavimo kompleksinius sprendimus.

Kovokime kompleksiskai su priežastimis, sukėlusiomis išvairių- daugiau kaip milijoną gyventojų iš Tėvynės, kažkas negerai? Jau užaugo karta Nepriklausomoje Lietuvoje... Reikia veikti čia ir dabar, kad Seimo, savivaldybių tarybų nariai neišsisukinėtų dar bent 30 metų, o priiminėtų reikalingus svarbius įstatymus, galinčius turėti įtakos gerovės kūrimui Lietuvoje. Spręstų kelis dešimtmečius nespręstas Valstybės valdymo problemas. Dėl savanaudiškų interesų išrinkti Seimo nariai pagal partijų sąrašus nejaučia atsakomybės rinkėjams - Lietuvai. Trūksta lėšų švietėjams ir mokslui, sveikatintojams, kultūrintojams, teisingumo prižiūrėtojams mokėti tinkamus atlyginimus, neplėtojama darbo vietų kūrimas rajonuose- regionuose, nėra rajonų 10-čio savivaldos plėtros programų kontekste valstybės, formuojančių palankią aplinką, kad nepalikty jaunimas tėvų, senelių, o ir sugrįžtų į Tėvynę prievartos ekonominiai emigrantai, tačiau tokių įstatymų beveik nėra priimta.

*** Siekis**

LR Seimas siektų vertybinių įsipareigojimų įgyvendinimo: įtvirtintų Lietuvoje atvirą, teisingą, darnią pilietinę visuomenę bei teisinę valstybę; panaikintų teises, politines ir ekonomines sąlygas korupcinio, oligarchinio valdymo egzistavimui; įtvirtintų Lietuvos Respublikos Konstitucijoje nuostatą visiems laikams išsaugoti lietuvių tautą, lietuvių kalbą, tradicinę šeimą, Lietuvos kultūrą ir nepriklausomą Lietuvos valstybę, nesijungiant į jokiais valstybių federacijas.

Demokratija, liberalumas be atsakomybės už veiksmų pasekmes, netinkamą pareigų atlikimą, valstybės valdymą paverčia anarchiniu.

1. Lietuvos rajonų, miestų, regionų (apskričių), valstybės trumpojo laiko (5 – (7 ES) metų), vidutinės trukmės (iki 10 metų), ilgojo laikotarpio programos, strategijos iki 2060 m. rengiamos specialistų, betarpiškai susisiejęs su tos teritorijos plėtra Lietuvos programų, strategijų kontekste globalaus pasaulio aplinkoje, neprarandant 1990 m. Kovo 11-osios Akto atstatytos Lietuvos valstybės, apibrėžtos teritorijos ir jai įsipareigojusių piliečių, savo valstybei pareigų atlikimo bei saugoti, puoselėti lietuvių tautos istorinį, kultūrinį paveldą, kalbą, valstybės teritorijos (žemės) vientisumą. Saugoti, puoselėti, apginti savo Tėvynę Lietuvą, karta iš kartos ją didžiuliuoti, kad tokią turi. Daugelis emigravusiųjų įsitikina - svetur visada bus svetimas ir bus reikalingas tiek, kiek naudingas to krašto darbdaviams ... Dažno būna paskutinė valia - būti palaidotam Tėvynėje.

****Ugdyti tautiečių dvasinį, materialinį harmonizavimą, neprarasti žmoniškumo ir dirbti kartu bendruomeniškai.***

****Užtikrinti -teisingumas viena iš svarbiausių vertybių žmonijos gyvenime, Valstybės valdyme. Kolektyvinė atsakomybė, prarandama atsakomybė už priimtų sprendimų pasekmes...***

Lietuvos regionuose būtina turėti darbą (darbo vietą su teisingai pasidalintais su darbdaviu darbo vaisiais-gauti tinkamą uždarbį), sveikatos paslaugas, kultūrinę aplinką, būstą, mokyklas, darželius, kultūros židinius, susisiekimą (infrastruktūra), užtikrintą teisingumą visiems lygiai, decentralizuotą - realių savivaldą. Tikėtina, sumažėtų gyventojų emigracija iš Lietuvos bei poreikis šelpiti čia likusius. Grįžtų dauguma išvažiavusiųjų pasirūpinti savo senais tėvais, seneliais ir savo Tėvynės išlikimo reikalais.

**** Lietuvos Imigracijos, Įdarbinimo tarnybos privalo užtikrinti, kad darbdaviai nebūtų tik savanaudžiai, godūs ir įdarbintų trečiųjų šalių imigrantus, o rūpintųsi vietos darbuotojų kvalifikacijos kėlimu- perkvalifikavimu, poreikiu jaunųjų specialistų užsakymu, praktikų atlikimu, parengti iš vietos bedarbių... (Milijonieriai, milijardieriai savo gyvenimo pabaigoje nesigaili paliekamų turtų, o apgailestauja, kad tinkamai nebendravo su supančia žmonių aplinka, neskyrė dėmesio ir jų problemoms spręsti...).***

1. Ko verta Globalaus pasaulio veikla persunkta savanaudiškumo, nepasotinamo godumo, arogancijos bei perprodukcijos, nežinant kiek ko reikia pagaminti kokybiškų-ilgalaikio naudojimo pramonės gaminių, ilgaažių statinių, ekologiško maisto, tenkinti žmonijos poreikius, niokojama, teršiama Žemės rutulio aplinka, vandenynai, šiltnamio efektas planetai, beatodairiškai alinama dirvožemis. Atrodo, kad Pasaulio pabaiga.

2. LR Seimas, Vyriausybė siektų vertybinių įsipareigojimų įgyvendinimo: įtvirtintų Lietuvoje atvirą, teisingą, darnią pilietinę visuomenę bei teisinę valstybę; panaikintų teises, politines ir ekonomines sąlygas korupcinio, oligarchinio valdymo egzistavimui; įtvirtintų Lietuvos Respublikos Konstitucijoje nuostatą visiems laikams išsaugoti lietuvių tautą, lietuvių kalbą, tradicinę šeimą, Lietuvos kultūrą, etninę tapatybę ir nepriklausomą Lietuvos valstybę, nesijungiant į jokias valstybių federacijas. Demokratija, liberalumas be atsakomybės už veiksmų pasekmes, netinkamą pareigų atlikimą, valstybės valdymą paverčia anarchiniu.

3. Lietuvos pilietinė bendruomenė (vietos bendruomenių organizacijos) galvoja, kad privalomai turi būti užtikrinamos visos svarbiausios konstitucinės teisės ir laisvės visiems piliečiams bei galimybė oriai, pasiturinčiai gyventi Lietuvoje ir tikina Lietuvos Respublikos Seimą, Lietuvos Respublikos Prezidentą ir Vyriausybę pataisyti – priimti įstatymus, kompleksiškai spręsti problemas, sudaryti piliečiams sąlygas vykdyti bendruomenišką kontrolę. Pradedant darželiu, ugdyti žmones socialinių, sveikos gyvensenos įgūdžių, būti pilietiškais, bendruomeniškais savo Tėvynėje (žinoti žodžio

TĖVYNĖ prasmę). Bei ekologinio sąmoningumo-atliekas paversti ištekliais, neteršti gamtos aplinkos ir kita. Vykdyti valstybėje kovą su korupcijos, kontrabandos, šešėlinės ekonomikos priežastimis...

III. PRIELAI DOS

VISŲ LYGIŲ PROGRAMAS (SUKOREGUOTI), PARENGTI, ĮGYVENDINTI, VALDYTI, KONTROLIUOTI

PAGEIDAUTINA LIETUVOS PREZIDENTO GLOBA

Lietuvos Respublikos Prezidentas (tiesiogiai išrinktas visos Tautos) turintis teisę ir galią aiškinti Lietuvos piliečiams- Monografijoje, (Nuoroda atsisiųsti: <https://knyga.lietuvai.lt/> arba [https://knyga.lietuvai.lt/wiki/Indeksas:Vincentas_Jasiulevi%C4%8Dius._%E2%80%9ELietuvos_ateitis_pasaulio_kontekste%E2%80%9C_\(Specialist%C5%B3_%C5%BEvilgsnis\).pdf](https://knyga.lietuvai.lt/wiki/Indeksas:Vincentas_Jasiulevi%C4%8Dius._%E2%80%9ELietuvos_ateitis_pasaulio_kontekste%E2%80%9C_(Specialist%C5%B3_%C5%BEvilgsnis).pdf)), pateikiamą būtiną suvokimą, kad valstybės Vidinių problemų niekas nespės ir tvarkos nepadarys, jeigu ne patys Lietuvos(„ LIETUVOS ATEITIS PASAULIO KONTEKSTE „) žmonės. **Lietuvos žmonės (Vietos bendruomenės)– tai darbdavys, privalo tikrinti, kaip parinktieji, pasamdytieji, įgalioti LR Seimo, savivaldybių merai, tarybų nariai atlieka pareigas, kaip jų valdymo struktūrų (tarnybų) darbuotojai sąžiningai dirba mokesčių mokėtojams, rinkėjams. Rinkėjai privalo suprasti ir turėti teisinius mechanizmus tiesiogiai išrinktus Seimo, savivaldybės merą, tarybos narius, reikalui esant, atšaukti.**

Gyventojai privalo patarti valdžioms, kontroliuoti ir reikalauti sąžiningai atlikti pareigas, viešumo, atsakomybės už padarytą žalą dėl jų veiksmų. Kad tai vyktų, kiekvienas sąmoningas Lietuvos gyventojas privalo žinoti, kad jo pareiga rasti laiko savo biudžete ir skirti 1–3 proc. bendriems valstybės reikalams. Įgyvendinti Lietuvos politinio elito (ne)bendravimas su bendrapiliečiais projektą 2018 m. vykdyti karta iš kartos, ugdyti pradedant darželinuku-vaiku) 3 PRIEDAS. Čia atsakingi tėvai, visuose lygiuose ugdytojai-mokytojai ir Lietuvos Švietimo ir Mokslo, Sporto ministerija, žiniasklaida bei ugdančios institucijos žmogaus dvasinę, kultūrinę, teisingumo savimonę Tėvynėje, Pasaulyje.

III.1. ATSAKINGI SEIMAS, VYRIAUSYBĖ, MERAI, SENIŪNAI, VIETOS BENDRUOMENĖS SAVO VALDYMO ĮTAKOS LYGYJE

Kaip žinome, Pasaulio **90** procentų (turtai) kapitalas susikoncentravęs (valdomas) keleto procentų pasaulio turtingųjų rankose, kas būdinga ir Lietuvoje. Pasidalinimas darbo vaisių nesąžiningas, tuo pasireiškia plėšraus laukinio kapitalizmo grimasos piliečių kasdieniniame atskirties gyvenime. Beatodairiškas turtų kaupimas, nežiūrint gamtos aplinkosaugos-taršos, išteklių protoingo eksploatavimo, vykdoma gamybinė perprodukcija. Tai nekoordinuojama nei Lietuvoje, nei Europos Sąjungos valstybėse, nei modeliuojama dėl pasekmių Pasaulio mastu. Tai galėtų kelti pažangūs-inovatyvūs valstybių vadovai. Juk ką ir kiek gali pagaminti, patiekti kiekviena valstybė (sąjunga) ir t.t. pasaulio mastu... Laiką (2 val. iš 8 valandų skirti žmoniškųjų išteklių ugdymui, kultūrai, ...)

1. Įpareigoti Ekonomikos ir inovacijų ministerijos Užsienio investicijų plėtros agentūrą bei „Investuok Lietuvoje“ organizuoti, periodiškai teikti konsultacijas, instruktažus sukvietus (ar vebinaro pagalba „Verslo žinių“ patirtis) merus, savivaldybių administratorius bei atsakingus už ekonominę plėtrą specialistus (mokančius užsienio kalbas).

2. Įpareigoti 2020 m. savivaldybes (bus atsakingi merai) plėtoti (regiono, valstybės kontekste) rajonų, miestų pramonę (tarp jų ir intelektualiąją), nes išvežant žaliavas: grūdus, medieną, galvijus ir kt., naikinamos ir darbo vietos. Dabar plėtoja vis monopolizuojančius prekybos centrus, vaistines, naikina smulkųjų ir vidutinųjų verslus. Tai būtina demonopolizuoti: prekybos centruose (ar atskirai) įrengti Lietuvoje pagamintų maisto ir ne maisto gaminių skyrius, užtikrinančius visapusišką aukštą kokybę, valdomus gamintojų kooperacijos pagrindais. Sudaryti sąlygas jauniems specialistams, jaunoms šeimoms, reemigrantams apsirūpinti būstais. Regioninių investicijų tikslingumą, joms priimti pasiruošimą- sąlygas (vieta, statiniai, (ar laisva ekonominė zona), specialistai) privalo koordinuoti, kontroliuoti LR Vyriausybė, LR Vyriausiojo valstybės kontrolieriaus tarnyba.

3. Išsiaiškinti žmonių (gaunančių pašalpas, paramą) nenoro įsidarbinti priežastis. Koordinuojant Valstybinei mokesčių inspekcijai, tarpusavyje sąveikaujant (sisteminant funkcijas, informaciją) Lietuvos socialinių tyrimų centrui (Darbo rinkos tyrimo institutui), Lietuvos Darbo biržai, Lietuvos darbo inspekcijai, SODRAI, kovoti su nelegaliu darbu- legaliais bedarbiais (ekonominiu šešėliu), pasitelkiant seniūnijas, vietos bendruomenes, sukurti tikslingą pašalpų, paramų teikimo sistemą.

IV. PLĖTROS KRYPTYS, PARAMOS SKYRIMAS

Visų lygių plėtros programose teikiamų projektų privalo būti nustatyti prioritetas eiliškumas- būtinumas, ekonominis pagrindimas, tikslingumas, atsiperkamumas, darbo vietų skaičius, technologinės inovacijos. (Kontroliuoja lėšas skiriančios agentūros, LR vyriausiojo kontrolieriaus tarnyba).

1.Lietuva privalo skirti didžiausią dėmesį – aukštą pridėtinę vertę, eksportą (išbaigtinius produktus, o ne detales) kuriančiai pramonei, skaitmeninėms technologijoms plėtoti, (siekti, kad 85 procentai BVP būtų sukuriami aukštosiomis technologijomis, inovacijomis). Plėtoti žaliąją ekonomiką.

*Ilgalaikis mokesčių planavimas, pelno mokesčių investavimas į verslą inovacijoms įdiegti (robotizacija ir kt.). 2.Gyvybės mokslų industrijos atradimų plėtrai, komercializavimui.

3.Energetikai, transportui, biotechnologijoms, žaidimų industrijai, aukštosioms technologijoms plėtoti.

*** Užsienio investicija ateina, kai yra Lietuvoje specialistai** - Biotechnologijų milžinė „Biogen“, penkta pagal vertę biotechnologijų kompanija JAV, kurios metiniai padavimai pernai sudarė 14,4 mlrd. USD, per Šveicarijos „Biogen Swiss Investments“ Lietuvoje įsteigė įmonę „Biogen Lithuania“. Bendrovės tikslas, kaip nurodoma, yra „visų tipų farmacinių ir biologinių produktų tyrimas, eksperimentavimas su jais, vystymas, gamyba, rinkodara“, taip pat importas, eksportas, paslaugos ir kt. Birželio 22 d. įregistruotos įmonės direktorius – Mikė ...

Plačiau: <https://www.vz.lt/pramone/2020/06/25/nobelio-premijos-laureatu-biotechnologiju-milzine-isteige-imone-lietuvoje#ixzz6R3TbEKJq>

4.Tradiciniai verslai, paslaugos, perdirbamoji pramonė, ekologiška žemdirbystė (Žemės, miškų ūkių žaliavos bei perkvalifikuoti darbuotojai ...). Patarnavimo paslaugos, intelektualūs verslai, gamyba- mažai imlūs žaliavoms. Numatyti specialistų poreikių patenkinimą- paruošimą kuriamoms darbo vietoms užimti, užimtumo plėtrai vykdyti. Regionuose, miestuose, rajonuose (centruose) numatoma ekonominės zonos, statiniai, statinių kompleksai, infrastruktūra susisiekimui, aptarnavimui. Atsilaisvinusias mokyklas, kitas patalpas panaudos tvarka patikėti verslų plėtrai.

5.Būtina paremti, pertvarkyti iš esmės:

***Švietėjai ir mokslininkai, sveikatingieji, kultūrintojai, teisingumo vykdymo prižiūrėtojai - keturios kolonos, ant kurių laikosi valstybė, jeigu bus čia pažanga-aukštas lygis, tai ir kitose ūkio kryptyse generuos aukštus pasiekimus. Švietėjų ir mokslininkų, sveikatingųjų, kultūrintojų, teisingumo, LRT, žurnalistų priedermė – ugdyti, šviesti, skleisti gerovės įgyvendinimo būdus, priemones. Čia būtina, neatidėliotina šiose kryptyse esminė pertvarka, o ir plėtojimas kitų valstybei funkcionuoti reikalingų, svarbių plėtros krypčių modernizavimas.**

***1.** Pertvarkyti 2021 m. (iš esmės) švietimo, profesinio mokymo, aukštojo mokslo, kultūros sistemas, kad atitiktų Lietuvos plėtros krypčių (pirmiausiai prioritетinių) specialistų poreikius. Visų lygių mokyklose (vidurinėse, profesinėse, aukštosiose) privaloma mokyti, rengti specialistus, gebančius efektyviai dirbti Lietuvoje (pasaulio globalizacijos aplinkoje) greitai besikeičiančiose permainose. Mokytojai, dėstytojai privalo suvokti artimiausių 15 – 20 metų Lietuvos ateities raidą, savo, jaunimo, visuomenės vietą, kas nuo kiekvieno piliečio priklauso. Tai yra ir švietėjiškas ugdymas, pradedant vaikyste, prevencija žalingoms priklausomybėms, blogoms veikoms ir taikymas visose valstybės plėtros kryptyse: pilietiškumo, bendruomeniškumo, tarpusavio pagarbos, savarankiškumo,

kultūringumo, estetikos, pareiagingumo, atsakomybės už pasekmes bei šeimos ugdymo pagrindų (programų) įsisavinimas. Apsauga nuo smurto šeimose, nužmogėjimo, liberaliojo gyvulėjimo, nuo priklausomybių, jų galimų pasekmių (mokymo priemonių, video klipų paruošimas, mokytojų –švietėjų tobulinimas). Šeima yra valstybės ląstelė -vietos bendruomenės narė, sukuriant Europos lygio vidutinę gerovę per trumpiausią laiką. Tam reikalingi kvalifikuoti specialistai (parengimas aukštos kvalifikacijos mokytojų, dėstytojų, specialistų kvalifikacijos kėlimas, jiems pagarbos ugdymas, perkvalifikavimas ir atestacijos, konkursai). Už šio punkto rezultatus yra tiesiogiai atsakingi vadovai pagal jų pavaldumą-administravimą.

* **1.1.** Parengti mokymo programas, atskiriant pakopose (darželis, pradinė, pagrindinė, gimnazija, profesinė mokykla, kolegija, universitetas, doktorantas, daktaras, profesorius, akademikas) dėstomų dalykų apimtis (krūvius), užtikrinti intelektualumo pasiekimą mokymosi pakopose. Privalomas mokyklose fizinis lavinimas. Panaudoti geriausią patirtį, pasiekimus (Suomijos ir kt. valstybių). Galbūt užtektų 11 metų gimnazijos atestatui įgyti, gaunant universalų išsilavinimą su galimybe pasirinkti tolimesnes studijas.

***1.2.** Užtikrinti švietimo, mokslo, mokslo slėnių efektyvų sąveikavimą su pramonės, verslų plėtra. Tinkamai efektyviai panaudoti, pertvarkos metu atsilaisvinusias mokslo įstaigų patalpas -laboratorijas mokslo pasiekimų, patentų diegimui į ekonominę, gamybinę plėtrą Lietuvoje.

***2.1.** Įpareigoti pramonės, verslo asocijuotas organizacijas, įmones, savivaldybes atsakingai teikti paraiškas (su patikiniu sutartimis, kad bus įdarbinti) reikalingiems parengti specialistams rengiančioms, perkvalifikuojančioms žinyboms, institucijoms.

***2.2.** Sudaryti jaunimui sąlygas studijuoti, pasinaudojus valstybės lėšomis, kreditais, su teise jų negrąžinti, jeigu ateityje dirbtų Lietuvoje bent 3-5 metus (būtų meilė Tėvynei darbais, o ne žodžiais). Lietuvoje tenkinti darbo rinką pagrindinių specialybių specialistais – optimizuoti.

***2.3.** Minimizuoti paruoštų specialistų, mokslininkų išvykimą dirbti į užsienį ir susigrąžinti išvykusius. Lietuvos betikslį specialistų rengimą visam pasauliui perorientuoti į rengimą, perkvalifikavimą specialistų, vadovų, mokslininkų, gebančių efektyviai dalyvauti Lietuvoje ir pasaulyje (pasaulio globalizacijoje) greitai besikeičiančiose permainose, jų pritraukimo regionų versluose, socialinėje plėtroje, viešajame sektoriuje. Specialistams sudaryti tinkamas sąlygas dirbti Lietuvoje. Užtikrinti Žmogaus reikalingumą Lietuvoje.

3. Teisingumo užtikrinimas

Lietuvos

Teisėsaugos, teisėtvarkos kontroliuojančių institucijų vadovai, skiriami Lietuvos Respublikos prezidento LR Seimo pritarimu, privalo periodiškai (kas pusę metų) atsiskaityti LR Prezidentui, kaip sekasi vykdyti savalaikiai pareigas, darbų suvestines, kokie trukdžiai, (įstatymų, nutarimų trūkumus ir pateikia sukoordinuotus, motyvuotus pataisų projektus ir pagrindimus dėl galimų pasekmių ir solidariai už tai atsako). Tokie atsiskaitymai LR Prezidento skirtų vadovų LR Prezidentui nelaikomi darymu poveikiu jiems atsakingai atlikti pareigas, numatytas LR Konstitucijoje, Įstatymuose. LR Prezidentui atskaitingų vadovų atsiskaitymų - pasitarimų daromi įrašai, tolesniam analizavimui prezidentūroje (galimai įstatymų pataisas teikti Seimui). **Tai plačiau pateikta kolektyvinėje monografijoje** (nuoroda atsisiųsti: (

<https://knyga.lietuvai.lt/> arba

[https://knyga.lietuvai.lt/wiki/Indeksas:Vincentas_Jasiulevi%C4%8Dius._%E2%80%9ELietuvos_ateitis_pasaulio_kontekste%E2%80%9C_\(Specialist%C5%B3_%C5%BEvilgsnis\).pdf](https://knyga.lietuvai.lt/wiki/Indeksas:Vincentas_Jasiulevi%C4%8Dius._%E2%80%9ELietuvos_ateitis_pasaulio_kontekste%E2%80%9C_(Specialist%C5%B3_%C5%BEvilgsnis).pdf))

„Lietuvos ateitis pasaulio kontekste, specialistų žvilgsnis“, 166 psl. skirsnysje 2.5. Kova su teisėtvarkos ir teisėsaugos pažeidimais ir toliau bei poveikio į Valstybės valdymą- analizės schemas 400-403 psl.

Teisingumą gali apibrėžti lygtis: $B - D = K$;

B – (veikia bankas, gyvena žmogus, yra turtas ir t.t.);

D – (iššvaistytas bankas, nužudytas žmogus, pavogtas turtas ir t.t.);

K – (neišvengiama personalinė atsakomybė – kaltininkas, baudmė, žalos atlyginimas netaikant senaties terminų (kur ir kada turtas atsirastų).

Tai yra mobilizuojanti veiksmus teisingumo lygtis.

Pareigūnai, tarnautojai ir kt., negalintys išspręsti (t.y. per nustatytą laiką išnagrinėti įvykį) šios lygties, pažeidę ar nevykdantys įstatymų, automatiškai netenka profesinės teisės dirbti 10 metų ir išdirbtas pareigose darbo stažas eliminuojamas iš bendro darbo stažo.

Visos LR įstatymų sistemos įstatymai turi būti suinventorizuoti, susisteminti (ypač teisėtvarkos ir teisėsaugos įstatymai: LR Baudžiamasis kodeksas (bausmės adekvačios nusikaltimų sunkumui, padarytai žalai), Civilinis kodeksas, Administracinių teisių pažeidimo kodeksas, Darbo sutarties, Valstybinių įstaigų darbuotojų (pareigūnų, valdininkų, tarnautojų vykdančių valstybines funkcijas) įstatymai, jie ir kiti privalo sąveikauti ir tenkinti formulės pagrindinius reikalavimus (taikytina ir korumpuotiems darbuotojams).

Nesant galimybės spręsti lygtį dėl įstatymų, Vyriausybės nutarimų prieštaravimų, teismų, tardymo, specialių tarnybų vadovai pateikia sukoordinuotus, motyvuotus pataisų projektus ir pagrindimus dėl galimų pasekmių ir solidarai už tai atsako.

*Peržiūrėti valstybės turto valdymą (valstybės ir savivaldybių turtas pigai parduodamas, brangiai atperkamas) ir „savi“ su „savais“ valdo... (įteisinti kontrolę, pardavimo-pirkimo suderinimą su Lietuvos Vyriausiojo kontrolieriaus tarnyba.

4. Parama ir skatinimas išlikti Lietuvos kaimams, kurti darbo vietas regionuose.

Regionų (rajonų, miestų savivaldybių, seniūnijų centruose-miesteliuose plėtoti intelektualius verslus, reikalingos produkcijos Lietuvoje ir užsienyje gamybą.

1. Lietuvos žemės ūkį remti už ekologiškos produkcijos (ne žaliavų) eksportavimą į ES, pasaulio valstybes. Ekologišką produkciją vertinti kaip gyventojų sveikatos gerinimą, prevenciją prieš ligas.

2. Skatinti vidutinių ūkių vystymąsi, kooperacijos plėtrą- agroservisų, perdirbamosios pramonės, pagamintos produkcijos sukooperavimą didelių kiekių, kad užsienyje tiesiogiai priimtų prekybos centrai. Kaip pagalba galėtų būti įsteigti kooperuoti pusiau valstybiniai agroservisai (pagalba žemės ūkio technika, elevatoriais grūdams saugoti), kurie teiktų paslaugas Šeimos, vidutiniams žemės ūkiams, verslams.

Dabar išveža tarpininkai- supirkėjai kaip žaliavas (grūdus, galvijus, pieną, medieną) su darbo vietomis. (Čia turi rinkodara užsiimti asociacijos, Lietuvos ambasadoriai, Žemės ūkio rūmai...). Remti, plėtoti tradicinius verslus, vidutinius, šeimos žemės ūkius, verslus, kurie sukurs mažiau intelektualiams žmonėms regionuose darbo vietas. Kaip pagalba galėtų būti įsteigti kooperuoti pusiau Valstybiniai agroservisai, kurie teiktų paslaugas Šeimos, vidutiniams žemės ūkiams, verslams.

3. Prižiūrėti, kontroliuoti stambiųjų žemės ūkių, agrokoncernų (latifundijų) neteisėtą plėtrą, jų paramos lėšų didžioji dalis gauta skaidant ūkį į dalis šeimos nariam, jauniems ūkininkams. Beatodairiškai alinama dirvožemis, melioracijos sistemos. Galbūt tikslinga valstybei atpirkti žemės plotus. Stambūs ūkiai privalo kooperotis į perdirbamosios pramonės vienetus (grūdų, galvijų, daržovių, medienos ir kt.), o neišvežti kaip žaliavas su darbo vietomis užsienin, gaunant mažą pridėtinę vertę. Tikslinga remti finansiškai tik toje perdirbamos pramonės dalyje.

Geras ekologinio žemės ūkio ir perdirbimo, realizavimo produkcijos valdymo pavyzdys gali būti Danų agrofirma „Farmes circle“ UAB patirtis, adresas: Žirgyno g.1, Radiškio km.

Ukmergės r., Vadovas -Generalinis direktorius Andrius Gurklys,

Tinklapis <http://www.farmerscircle.lt> Ūkio veikla mišri, valdoma apie 600 ha. Aukštos kokybės ir vertės produktų - mėsos, daržovių, vaisių, rūšinių produktų - ekologinis auginimas, pardavimas ir perpardavimas (per partnerystę ir kooperaciją su nepriklausomais ūkininkais) viešbučių ir maitinimo pramonės vienetams (HoReCa).

V. PROGRAMŲ RENGIMUI SIŪLOMA PANAUDOTI KAIP ŠALTINIUS ANKSTESNES PROGRAMŲ MEDŽIAGAS – ĮDIRBIUS

1.Kaišiadorių rajono plėtros kryptių programa iki 2000 m., perspektyva iki 2005 m. - 1996 m. (1 Priede, pridėta kaip galimas pavyzdys, rengiant rajonų, regionų plėtros programas, kai dalyvauja Vietos bendruomenės, verslininkai, savivaldybių tarybų nariai, švietėjai, sveikatos, kultūros ir kiti atstovai. (Iš čia pasklido Vietos bendruomenių steigimasis, logistikos punktų, kavinių, moksleivių pavežėjimai geltonaisiais autobusiukais savivaldybių teritorijose, (apgailestautina, kad Savivaldybės tarybos kadencijai pasibaigus, sisteminį kompleksinį programavimą vykdė tik keletas Lietuvos savivaldybių).

2.LR teritorijos Bendrasis planas (galiojimas baigiasi 2020 m.)

LR teritorijos Bendrasis planas yra erdvinio teritorijų planavimo dokumentas- „Lietuva 2030-Bendrasis planas”, nustatantis teritorijos erdvinio vystymo kryptis ir teritorijų naudojimo funkcinis prioritetus, užtikrinantis Lietuvoje galiojančių ir kuriamų strateginių planavimo dokumentų, turinčių erdvinę (teritorinę) išraišką, suderinamumą; Naujasis LR teritorijos bendrasis planas yra sistema, užtikrinanti visų šalies strategijų erdvinį integralumą.

Bendrasis teritorijos planas yra įrankis kokybiškai suderinti įvairias šalyje vykdomas veiklas – verslo, žemės ūkio, turizmo, rekreacijos, aplinkos ir kultūros paveldo apsaugos, infrastruktūros. Dabartinio Bendrojo plano (BP) galiojimas baigsis 2020 metais, tad iki tol turi būti parengtas naujos kartos strateginis dokumentas, tarnausiantis įvairių sričių specialistams.

LR teritorijos bendrojo plano tikslas – vadovaujantis Teritorijų planavimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies nuostatomis nustatyti šalies teritorijos erdvinio vystymo kryptis, naudojimo ir apsaugos prioritetus.

Šio projekto svarbą pažymi tai, kad dabartinė Vyriausybė jį įtraukė į Strateginių projektų portfelį, kuriame – prioritetiniai visų ministerijų darbai. Bendrasis Lietuvos planas, tikimasi, taps pagrindiniu šalies vystymosi dokumentu, kurio suformuluoti sprendiniai galios iki 2030 metų, o pasiūlyta vizija – net iki 2050 metų. Sprendiniai yra ypač svarbūs ir siekiant Jungtinių Tautų Darnaus vystymosi tikslų, mat šiems pasiekti kiekviena šalis turi pati numatyti tam tikras priemones.

LR teritorijos bendrojo plano rengimo proceso tikslas – išanalizuoti, įvertinti, išdiskutuoti, aptarti su suinteresuotomis grupėmis ir pasiūlyti bendrą ir integralią šalies teritorijos erdvinio, aplinkosauginio, socialinio ir ekonominio vystymo viziją, suformuoti naudojimo ir apsaugos prioritetus ir kryptis, vadovaujantis Teritorijų planavimo įstatymo nuostatomis.

3.Vyriausybė Ateities ekonomikos DNR Planas 2020-2021 m.m. (skolintų, gautų iš ES finansų paskirstymas). Prioritetinės kryptys: Lietuvos ateities ekonomikos DNR plane išskirti 5 prioritetai, į kuriuos bus koncentruojamasi – žmoniškasis kapitalas, skaitmeninė ekonomika ir verslas, inovacijos ir moksliniai tyrimai, ekonominė infrastruktūra bei klimato kaita ir energetika.

4.Lietuvos ateitis pasaulio kontekste, specialistų žvilgsnis 2004 m.

(Dvidešimčiai metų scenarijus). 1-4 Prieduose (400-4030 Lapuose pavaizduota Ūkio veiklų sąveikavimas, žmogus-centrinė figūra) . Nuoroda atsisiuntimui monografijos (<https://knyga.lietuvai.lt/> arba [https://knyga.lietuvai.lt/wiki/Indeksas:Vincentas_Jasiulevi%C4%8Dius._%E2%80%9ELietuvos_ateitis_pasaulyje_kontekste%E2%80%9C_\(Specialist%C5%B3_%C5%BEvilgsnis\).pdf](https://knyga.lietuvai.lt/wiki/Indeksas:Vincentas_Jasiulevi%C4%8Dius._%E2%80%9ELietuvos_ateitis_pasaulyje_kontekste%E2%80%9C_(Specialist%C5%B3_%C5%BEvilgsnis).pdf)) .

5.Lietuvos mokslo ir technologijų baltoji knyga. Vilnius, 2001. 192 p.

6.Valstybės ilgalaikės raidos strategija Vilnius, 2002 (LR Seime 2002m. lapkričio 12 d. patvirtinta nutarimu Nr. IX-1187).

7. **PRIEMONĖS „DĖL TEISĖS ORIAI GYVENTI LIETUVOJE, SIŪLOMA MOBILIZUOJANČIOS PRIEMONĖS LIETUVOS BENDRUOMENEI AKTYVINTI, KURTI GEROVĘ PATIEMS, KAIP ŠEIMININKAMS, PLĖTOTI REALIĄ SAVIVALDĄ VIETOS BENDRUOMENĖSE, SENIŪNIJOSE, SAVIVALDYBĖSE , KRAŠTŲ REGIONUOSE, VALSTYBĖJE (PATEIKTA SEIMUI, VYRIAUSYBEI 2017-02-06/ Reg. Seime Nr. G-2017-1599 , Reg. LR Vyriausybėje Nr. 1354) , skaityti 2 PRIEDE. Dėl LR Seimo narių valios stokos ir savanaudiškumo nepriimta Valstybės valdymą įtakosiančių įstatymų, netinkamai vykdoma parlamentinė kontrolė, (kontrolės negali atlikti, kai Seimo nariai užima ministrų pareigas, (išeina savikontrolė-antilogika).**

***Taikyti Pasaulio modeliavimo principus dėl pasekmių, Lietuvoje dr. matematiko Rimanto Vaicenavičiaus modeliavimo patirtį.**

8. GEROS PATIERTIES KOMPANIJOS VADOVO SIGITO ŽVIRBLIO ĮMONĖS KŪRIMAS, IŠPLĖTOJIMAS IKI PASAULINIO LYGIO INTELEKTUALIOS GAMYBOS PRODUKCIJOS EKSPORTAVIMO Į PASAULĮ.

(Lietuvos merams (rajonų, miestų, regionų plėtros tarnyboms) bus žinoma patirtis, ko reikia, kad plėtotųsi verslai, pramonė, kaip pritraukiami, rengiami specialistai, perkvalifikuojami). Patirties pilnas aprašymas pateiktas **4 PRIEDAS.**

Viktorija Chockeivičiūtė 2019 m. liepos 29 d. Pabradės miestelyje įsikūrusi, ne pirmą dešimtį skaičiuojanti, **medicinių gaminių gamykla „Intersurgical“** byloja apie tai, kaip didelės investicijos gali pabudinti regionus. Kaip DELFI pasakojo įmonės personalo vadovė, šiemet pirmi metai Pabradoje, kuomet pritrūko vietų darželyje. Miestelio jaunimas palikti neskuba, į jį atsikelia gyventi ir iš Vilniaus.

Skaitykite daugiau: <https://www.delfi.lt/verslas/verslas/galingos-gamyklos-sekme-tapo-viso-miestelio-ekme-darbuotojai-nezino-kas-yra-minimali-alga-darzelyje-jau-truksta-vietu.d?id=81800397>

VI. PRIEŽIŪRA

PROGRAMŲ SUDARYMAS, SUDERINIMAS, ĮGYVENDINIMAS, ATSAKOMYBĖ, KONTROLĖ

PAGEIDAUTINA GLOBA LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTO.

VYKDO:

- 1. LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSIOJO KONTROLIERIAUS TARNYBA.**
- 2. MERAI .**
- 3. REGIONŲ TARYBŲ PIRMINKAI, VYRIAUSYBĖS PREMJERAS, SEIMO AUDITAS, PARLAMENTINĖ PRIEŽIŪRA....**

VI. SPREŠTI KELIS DEŠIMTMEČIUS NESPREŠTAS VALSTYBĖS VALDYMO PROBLEMAS, PRIIMTI ĮSTATYMUS, ĮTAKOSIANČIUS VALSTYBĖS VALDYMĄ KURTI GEROVĘ LIETUVOJE

* Įpareigoti 2021 m. įstatymo tvarka LRT suteikti vietos bendruomenėms, nevyriausybiniams organizacijoms (NVO), specialistams - ekspertams nacionalinėje televizijoje, radijuje nuolatos, tinkamu laiku gauti po vieną savaitinę valandą ugdyti pilietiškumą, patriotiškumą,

bendruomeniškumą, nagrinėti ekonomines, socialines ir kitas problemas, teikti pasiūlymus LR Seimui, Vyriausybei, aktyvinti visuomenę dalyvauti valstybės valdymo reikaluose. Būtina tobulinti LRT valdymo sistemą, perduodant daugiau įtakos LRT valdyme Lietuvos bendruomenei (NVO).

**** Neišvengiama būtinybė** pataisyti, priimti Lietuvos Respublikos valstybės valdymo tobulinimo, kitus įstatymus, kurie turėtų įtakos gerovės kūrimui Lietuvoje, kurie gerintų kandidatų parinkimo kokybinį lygį į LR Seimo narius, jų atskaitingumą, atsakingumą prieš Tautą, rinkėjus, priiminėti kokybiškus įstatymus, išmodeliuotus dėl neigiamų pasekmių, suaktyvintų Lietuvos politinio elito (ne) bendravimą su bendrapiliečiais. Lietuvos politinio elito (ne) bendravimas su bendrapiliečiais 2019 m., projektas būtų privalomai vykdomas nuolatos.

. Rinkėjai pradėtų nuo savęs, kontroliuotų, vykdytų amžiną projektą karta iš kartos, būtų ugdomi vaikai tai daryti pradedant darželiu.

**** Panaikinti Seimo nario neliečiamybės nuostatą** 2020 m. rudens sesijoje, kad LR Generalinė prokuratūra galėtų vykdyti tyrimą be LR Seimo sutikimo (Sektinas Ukrainos pavyzdys).

**** Panaikinti politinių partijų (nepamatuotą) didelį finansavimą** rinkimų kampanijoms ir kt. iš valstybės biudžeto, *(partijos ne UAB įmonės, kur „maitintųsi“ giminės, prisitaikėliai). Parlamentinėms partijoms tikslinga skirti lėšas iš valstybės biudžeto tik minimaliam patalpų plotui išsinuomoti, sekretoriaus –(ės) minimali metinė alga ir partijos nario mokestis.*

**** LR Seimas privalo nuolatos vykdyti parlamentinę priežiūrą (kontrolę) Seimui atskaitingų institucijų veiklos.** Seimo narį neskirti vykdomosios valdžios pareigūnais – ministrais (interesų konfliktas–savikontrolė? Privalo atsisakyti Seimo nario mandato).

*** Būtina skaidrinti Seimo, Savivaldos rinkimų įstatymus.**

*** Nusistatykite kandidatui atitikties reikalavimus** Seimo nario, Mero, savivaldybės tarybos nario, Seniūno pareigybes užimti. Parenkime rinkėjo atmintines, klausimynus bendravalstybinių ir Savivaldos problemų sprendimui

Uždavinys - pilietiškiems,

sąmoningiems rinkėjams reikia, *(pataisyti rinkimų įstatymą galvose – rinkėjas bus teisus), nusistatyti kokybinius kriterijus, keliamam kandidatui į Seimo narius, gyvenančiam toje rinkimų apygardoje, kvalifikacinius reikalavimus: turėti aukštąjį išsilavinimą; praktinę darbo patirtį Valstybės valdymo, ūkio plėtros, savivaldos, kryptyse; atitinkantį tautos moralės, sąžinės bei šeimai keliamus reikalavimus- atsakingai ugdyti jaunąją kartą; gerą supratimą LR Konstitucijos nuostatas, Seimo komiteto, kuriame dirbs, įstatymų veikimą; būti neteisti, teisti tik po aštuonerių metų bausmės atlikimo; pasirengę užimti LR Seimo nario pareigybę. Nerenkami: kai pradėta ikiteisminis tyrimas; buvę KGB veikėjai, agentai; pareigūnai, tarnautojai, padarę materialinę, moralinę žalą Valstybei netinkamai atlikdami pareigas. Kandidatuojančių buvusių ir esamų Seimo narių, merų, Savivaldos tarybų narių suinventorizuojami nuveikti darbai – rinkiminių įsipareigojimų vykdymas-neveikimas, nebalsavimas valstybei svarbiais klausimais, (ne)bendravimas su rinkėjais. Tai padės apsispręsti pilietiškiems-sąmoningiems rinkėjams, ar verta rinkti ir siųsti tokius „darbininkus“ dirbti Seime, savivaldybėse. Tuomet ir nebus sakančių, kokie rinkėjai esate, „(kvaišos)“, tokius ir išsirenkate Seimo, savivaldybių tarybų narius. Tikėtina, tai padės geriau pažinti kandidatus, įvertinti jų rajonų-regionų (rinkiminių apygardų) bendravalstybinių problemų sprendimo programas- priemones. Švietėjai, intelektualai, LRT žurnalistai ir kiti žiniasklaidininkai, nevyriausybinkai (NVO)*

parengs rinkėjams atmintines, klausimynus bendravalstybinių ir Savivaldos problemų sprendimui, paskelbs, pakomentuos... Viliamasi, sekančiai kadencijai bus išrinkti kokybiškesni, drausmingesni Seimo nariai..., o ir galbūt išsirinksime daugiau asmenybių. Pataisytas įstatymas įsigalioja ir 2020 m. LR Seimo rinkimų vykdymui. Vienmandatė rinkimų sistema gerai žinoma ir vykdoma jau dvidešimt aštuonerius metus ir atitinka LR Konstitucijos 55 straipsnio nuostatą Seimo narių išrinkimui vykdyti. Dabar galiojančiame Seimo rinkimų įstatyme nustatyta – kad tas pats kandidatas į LR Seimo narius įrašomas lygiagrečiai dviejuose sąrašuose -vienmandatėse ir daugiamandatėse partijų sąrašuose, (partija-juridinis asmuo). Eilė Seimo narių tampa nepakeičiami dešimtmečiais, tai yra privilegija partijos nariams- pažeidžiama LR Konstitucijos 55 str. nuostata – lygi tiesioginė teisė

rinkti. Tokią antikonstitucinę dvejopą teisę, privilegiją turi tik partijų nariai. **Sprendimas** - sudaryti tik po vienintelį vienmandačių Seimo rinkimų kandidatų sąrašą kiekvienoje Seimo rinkimų apygardoje. Pagal kvotą į sąrašą teikia po du kandidatus (iki šiol partijos iškeldavo ir teikdavo po vieną kandidatą į sąrašą), atitinkančius kvalifikacinius, sąžiningumo, moralės reikalavimus užimti LR Seimo nario pareigybę, partijos, vietos centro bendruomenės, visuomeniniai rinkimų komitetai ir save išsikelia patys piliečiai, (keliami apygardoje gyvenantys piliečiai). Tai vykdoma lygiomis sąlygomis-visi kandidatai gauna rinkėjų pritarimo parašus, pateikia užstatą ir kitas sąlygas pildo lygiai... 70-tyje apygardų išrinkti po du Seimo narius, gavusius daugiausia balsų ir vienoje (mažiausioje) rinkimų apygardoje rinkti tik vieną Seimo narį, gavusį daugiausia balsų. Atsisakius ar kitaip Seimo nario mandato, nauji rinkimai neskelbiami, o laikoma Seimo nariu - prisaikdinama kitas iš eilės, gavęs daugiausia rinkėjų balsų vienmandatėje rinkimų apygardoje. Viena rinkimų apygarda iš 71 apygardos priskiriama Pasaulio lietuviams (turintiems Lietuvos pilietybę) išsirinkti atstovą (ir kaip išimtis toje apygardoje – balsuoti elektroniniu būdui). Išrinkti į Seimą, Seimo nariai išsirenka LR Seimo pirmininką, pavaduotojus- telkiančius visus Seimo narius (norinčius, nesavanaudžius) dirbti **koalicijoje „LIETUVAI REIKIA“ Tautos programos vykdymui** (tai pasiteisino savivaldybėse formuojant darbinės koalicijas, išrinkus tiesiogiai merus), o ne grupuotėms tarnauti. Formuoja komitetų sudėtis. LR Seimas privalo nuolatos vykdyti parlamentinę priežiūrą (kontrolę) Seimui atskaitingų institucijų veiklos. Partijos, NVO pagal reikalą gali formuoti frakcijas. Priimtas, įsigaliojęs 2020 m. rinkimams įstatymas teigiamai įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai, Seimo nariai Seime susijungę į koaliciją programinių nuostatų pagrindu, aktyviau rūpinsis verslų plėtra, sudarys palankesnes sąlygas regionų gamybos plėtrai. Apribos steigimąsi monopolinių prekybos centrų plėtrą Lietuvos miestų, rajonų centruose, kurie sužlugdo bet kokią smulkų, vidutinį verslą- realizavimą produkcijos. Seimo rinkimų įstatymui įgyvendinti papildomų lydimųjų aktų nereikia, papildomų išlaidų irgi nereikia. Tauta viliasi Seimo narių nesavanaudiška išmintimi, patvirtinančia įstatymą, 2020 m. Seimo rinkimus toliau vykdyti pagal dabar galiojančią ir esant tik vienmandatei Seimo narių rinkimo sistemai, tai pavesti vykdyti ir LR Vyriausiajai rinkimų komisijai.

PRIEDAI: 1. KAIŠIADORIŲ RAJONO PLĖTROS KRYPČIŲ PROGRAMA IKI 2000 M., PERSPEKTYVA IKI 2005 M. - 1996 M. , 1 PRIEDAS, (galimas pavyzdys, rengiant rajonų, regionų plėtos programas, kai dalyvauja Vietos bendruomenės, verslininkai, savivaldybių tarybų nariai, švietėjai, sveikatos, kultūros ir kiti atstovai. (Iš čia pasklido Vietos bendruomenių steigimasis, logistikos punktų, kavinių, moksleivių pavežėjimai geltonaisiais autobusiukais savivaldybių teritorijose, (apgailestautina, kad kadencijai pasibaigus, kompleksinį programavimą vykdė tik keletas Lietuvos savivaldybių). -74 Lapai. (Su intarpu apie teisingumą).

2. DĖL TEISĖS ORIAI GYVENTI LIETUVOJE, SIŪLOMA MOBILIZUOJANČIOS PRIEMONĖS LIETUVOS BENDRUOMENEI AKTYVINTI, KURTI GEROVĘ PATIEMS, KAIP ŠEIMININKAMS, PLĖTOTI REALIĄ SAVIVALDĄ VIETOS BENDRUOMENĖSE, SENIŪNIJOSE, SAVIVALDYBĖSE -9 LAPAI

3. LIETUVOS POLITINIO ELITO (NE) BENDRAVIMAS SU BENDRAPILIEČIAIS 2019 M. PROJEKTAS -3 LAPAI.

4. GEROS PATIERTIES KOMPANIJOS VADOVO SIGITO ŽVIRBLIO ĮMONĖS KŪRIMAS, IŠPLĖTOJIMAS IKI PASAULINIO LYGIO INTELEKTUALIOS GAMYBOS PRODUKCIJOS EKSPORTAVIMO Į PASAULĮ.

2 PRIEDAS

Vincentas Jasiulevičius

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
PREZIDENTEI J.E. DALIAI GRYBAUSKAITEI**

2017- 02 - 06

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO PIRMININKUI
GERB. VIKTORUI PRANCKIEČIUI**
(Galbūt aktualu visiems Seimo komitetams)

Reg. Seime Nr. G-2017-1599

**LIETUVOS RESPUBLIKOS MINISTRUI PIRMININKUI
GERB. SAULIUI SKVERNELIUI**
(Galbūt aktualu visoms Ministerijoms)

Reg. LR Vyriausybėje Nr. 1354

KREIPIMASIS –PASIŪLYMAS

**DĖL TEISĖS ORIAI GYVENTI LIETUVOJE, SIŪLOMA MOBILIZUOJANČIOS
PRIEMONĖS LIETUVOS BENDRUOMENEI AKTYVINTI, KURTI GEROVĘ
PATIEMS, KAIP ŠEIMININKAMS, PLĖTOTI REALIĄ SAVIVALDĄ VIETOS
BENDRUOMENĖSE, SENIŪNIJOSE, SAVIVALDYBĖSE**

(24 –rius metus tęsiasi „ nevalingumas“ spręsti probleminius klausimus, prisidengiant amžinomis diskusijomis)

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje ir tarptautiniuose žmogaus teisių dokumentuose yra įtvirtintos pagrindinės piliečių teisių ir laisvių garantijos. Lietuvos valstybė yra ratifikavusi svarbiausias tarptautines konvencijas, garantuojančias Lietuvos piliečiams jų teisių ir laisvių apsaugą. Tačiau daugelis LR Konstitucijos ir ratifikuotų tarptautinių teisės aktų nuostatų, laiduojančių žmogaus teisių apsaugą, nėra tinkamai įgyvendinamos, valstybės institucijos ignoruoja pamatines žmogaus teises (žmogaus gyvybės ir orumo apsaugą, teisę gyventi sveikoje aplinkoje ir kt.).

Lietuvos bendruomenė yra susirūpinusi dėl LR Seimo narių neatsakingo požiūrio - nevykdyti LR konstitucinio teismo 2005m. nutartį ir neleistino delsimo įteisinti **Įstatymu Seimo narių teisių, pareigų ir veiklos garantijų sąlygas**. Vaikų darželiai, mokyklos, studentai irgi turi pasitvirtinę taisykles, bendrapiliečiai darbo kodeksą, tai drausmina.

LR Konstitucinis Teismas 2005 m. bylos Nr.04/04 nutartyje nurodė, kad Įstatymų leidėjas privalo nustatyti **Įstatymu Seimo narių teisių, pareigų ir veiklos garantijų sąlygas**. Viena iš pagrindinių darbo teisių demokratinėje valstybėje privaloma ir Seimo nariams suteikti atostogas (dabar Seimo nariai tarp sesijų nelegaliai atostogauja apie šešis mėnesius), bei išrinktiems terminuotai kadencijai išeitinių išmokų (ne)mokėjimas baigus darbą LR Seime bei kitas teises, sąlygas kaip ir numatyta Darbo kodekse Lietuvos bendrapiliečiams. Toks LR Seimo nario darbo „kodeksas“ drausmintų Seimo narius atsakingai elgtis valstybės reikaluose, nebūti savanaudžiais. (LR Konstitucinio teismo nutartį galima padėtų įgyvendinti Antstolių kontora?). Seimas privalo rodyti gerą pavyzdį Lietuvos gyventojams, kad visi lygūs prieš įstatymus, pradėti nuo savęs, apsisvalyti. Panaikinti sovietinį privilegijų „lovio“ reliktą. **Seimo nariai privalo baigti tarpusavio rietenas, intrigas, valingai pildyti rinkiminius vertybių ir kitus Valstybės valdymo pertvarkos išipareigojimus**. Žinotina, Teisingumas viena iš svarbiausių vertybių žmonijos gyvenime, Valstybės valdyme.

Pilietinė bendruomenė viešoje erdvėje konstatuoja: nevaldomai vyko ir vyksta kaimo naikinimo, žmonių skurdinimo, socialinės atskirties didinimo, patyčių mokyklose nevaldymo, alkoholizmo, smurto šeimose, narkomanijos, savižudybių ir tautiečių išvaymo iš Lietuvos politika. Nesirūpinama Tauta, jau išvayta į užsienį daugiau nei milijonas Lietuvos gabiausių,

veikliausių jaunų žmonių. Lietuva šiomis nespėdžiamomis problemomis pirmuoja Europos Sąjungoje. Pagrindinės priežastys, sukeliančios minėtas problemas: neteisingumo, korupcijos, išpūsto biurokratinio aparato dominavimas valstybės įstaigose, netaikymas lygiai visiems įstatymų, persekiojančios neišvengiamos baudžiamosios atsakomybės, padarytos valstybei žalos adekvataus dydžio išieškojimo iš tiesioginių kaltininkų nebuvimas. Nėra vaikų, jaunimo tinkamo kompleksinio švietimo, pilietiškumo, bendruomeniškumo, patriotiškumo, savarankiškumo ugdymo sistemų, atsakingų asmenų. Nacionalinis LRT ir kita žiniasklaida tinkamai neatlieka švietėjiškos veiklos, kuriant gerovę Lietuvoje. Nesiūlo pilietinėje visuomenėje problemų sprendimų, jų prevencijos. Nusišalina švietėjai, intelektualai, jaunimas, studentai nuo valstybės problemų sprendimo, valdymo reikalų. Kiekvienas pilietis privalo naudotis ne tik teisėmis, bet prisiimti ir pareigas, atsakomybę už pasekmes valstybėje, keistis. Iki šiol valstybininkai nenagrinėjo priežasčių, sukeliančių globalią tautiečių emigraciją, gimstamumo mažėjimą ir kitas blogybes, nesiimama mobilizuojančių priemonių Lietuvos bendruomenei aktyvinti, kurti gerovę patiems, – kaip šeiminiškams, – plėtoti realią savivaldą seniūnijose, savivaldybėse.

Lietuvos pilietinė bendruomenė (vietos bendruomenių organizacijos) galvoja, kad privalomai turi būti užtikrinamos visos svarbiausios konstitucinės teisės ir laisvės visiems piliečiams bei galimybė oriai, pasiturinčiai gyventi Lietuvoje ir tikina Lietuvos Respublikos Seimą, Lietuvos Respublikos Prezidentę ir Vyriausybę pataisyti – priimti įstatymus, kompleksiškai spręsti problemas, sudaryti piliečiams sąlygas vykdyti bendruomenišką kontrolę:

LR Seimas siektų vertybinių įsipareigojimų įgyvendinimo: įtvirtintų Lietuvoje atvirą, teisingą, darnią pilietinę visuomenę bei teisinę valstybę; panaikintų teises, politines ir ekonomines sąlygas korupcinio, oligarchinio valdymo egzistavimui; įtvirtintų Lietuvos Respublikos Konstitucijoje nuostatą visiems laikams išsaugoti lietuvių tautą, lietuvių kalbą, tradicinę šeimą, Lietuvos kultūrą ir nepriklausomą Lietuvos valstybę, nesijungiant į jokiais valstybių federacijas. Demokratija, liberalumas be atsakomybės už veiksmų pasekmes, netinkamą pareigų atlikimą, valstybės valdymą paverčia anarchiniu.

1.LR Seimo nutarimu įpareigoti LR Vyriausybę, ministerijų, ekspertų jėgomis parengti 2017 m. pirmame pusmetyje taikomąjį mokslinį kompleksinį-sisteminių (lygiagrečiai tiriamąjį) projektą, numatyti jo praktinį įgyvendinimą (pagrindines priemones, galimus vykdytojus, kontrolę) tema „**LIETUVOS GYVENTOJŲ MIGRACIJOS SUVALDYMO, GIMSTAMUMO SKATINIMO STRATEGIJA PASAULIO KONTEKSTE 2017 – 2030 M. (IR VĖLIAU, IKI 2060 M.)**“. Projektas būtų vykdomas bendrame Lietuvos gerovės kūrimo strategijos kontekste globaliame pasaulyje.

*Šio sisteminio darbo kompleksinė – sisteminė ilgalaikė strategija privalėtų aprėpti trumpąjį (vidutiniškai 10 m. trukmės) ir ilgalaikį (iki 40 m. trukmės) laikotarpį (atsižvelgiant į Pasaulio prognozes). Tai būtų LR Valstybės (bendravalstybinės), regioninės, savivaldybių, seniūnijų, vietos bendruomenių (NVO) tarpusavyje sąveikaujančios programos, tarnautų Lietuvos žmonių gerovės kūrimo siekiui. Tokios administravimo teritorinių vienetų programos, jų trukmės tarpusavyje privalo sietis, užtikrinti efektyvų investicijų – išteklių bei ES paramų panaudojimą. Šių programų parengimo vykdytojams, koordinatoriams teikia pasiūlymus vietos bendruomenės (seniūnijos), rajonų/miestų vietos bendruomenių centro sąjungos, Lietuvos Vietos bendruomenių organizacijų sąjunga, įvertindamos turimus ir trūkstamus visų rūšių išteklius rengiamų programų įgyvendinimui. Programų rengimui vadovauja, jas koordinuoja, prisiima atsakomybę LR premjeras, merai, seniūnai (pasirūpina įteisinti reikalingais įstatymais, vyriausybės nutarimais, savivaldybių nutarimais). Būtina valstybės valdymo tobulinimą susisteminti, sumažinti besidubliuojančių kontroliuojančių institucijų skaičių. Rasti Lietuvos žmonių išvykimo dirbti į užsienį minimizavimo, jų grįžimo optimizavimo kompleksinius sprendimus. **TAI TELIKTŲ LIETUVOS BENDRUOMENEI AKTYVIAU DALYVAUTI, KURTI GEROVĘ PATIEMS, KAIP ŠEIMININKAMS, PLĖTOTI REALIĄ SAVIVALDĄ VIETOS BENDRUOMENĖSE, SENIŪNIJOSE, SAVIVALDYBĖSE, DALYVAUTI VALSTYBĖS VALDYMO REIKALUOSE. SĖKMINGAI BŪTŲ VYKDOMA VYRIAUSYBĖS PROGRAMA.***

1.1. Šio projekto parengimui teiktų informaciją, dalyvautų Švietimo ir mokslo, Socialinės apsaugos ir darbo, Ūkio, Aplinkos, Finansų, Vidaus reikalų, Teisingumo, Kultūros ministerijos ir kitos žinybos, Migracijos departamentas, pramonininkų konfederacijos, verslo asociacijų bei piliečių bendruomenės emigracijoje ir Lietuvoje. Panaudoti užsienio patirtį ir susistemintą paskutiniųjų 10 metų Lietuvos plėtros strategijų, vizijų medžiagą bei 20-čiai metų „Lietuvos ateitis pasaulio kontekste, specialistų žvilgsnis, 2004 m.“ kolektyvinį darbą, Lietuvos mokslų akademijos grupės darbuotojų darbą, kur galima rasti daugelio problemų galimus sprendinius. Darbas galėtų būti atliktas Lietuvos žinybų specialistų pajėgomis, pasitelkiant Lietuvos autoritetus – ekspertus, užsienio patirtį, pasaulio lietuvius.

2. Įteisinti Ypatingojo (nepriklausomo) prokuroro pareigybę – tiesiogiai išrenkant (kaip Respublikos Prezidentą). Įstatyme į Ypatingojo prokuroro funkcijas įrašyti nuostatas dėl priimtų įstatymų, teisės aktų vykdymo kontrolės bei bylų nutraukimo tik teisme, suteikti prokurorui teisę ginti asmens teises net ir prieš jo valią. Įteisinti piliečiams teisę tiesiogiai kreiptis į (Ypatingąjį) prokurorą dėl jų teisių bei viešojo intereso pažeidimų (įgyvendinti 2017 m.). Tai pasireikšėtų reali sisteminė kova su korupcijomis, kontrabanda, šešėline ekonomika, netinkamu pareigų atlikimu, valstybei padarytų žalų išieškojimu ir kt. .

*3. Įteisinti įstatymu, kad viešojo sektoriaus įstaigų (žinybų, savivaldybių) veiklos **kontrolę (auditą) vykdytų LR Valstybės kontrolieriaus tarnyba specialistų rotacijos būdu**. Žinybose ir savivaldybėse panaikinti kontrolės skyrius, lėšas perduoti LR Valstybės kontrolieriaus tarnybai (2018 m. pradžioje).*

4. Įgyvendinti Lietuvoje viešojo sektoriaus darbuotojų teisių ir pareigų balansą, atsisakant tiesiogiai neteisėtomis jų veikomis padarytos žalos atlyginimo, o ne mokesčių mokėtojų lėšomis, t. y. pakeisti LR CK 6.271 ir 6.272 straipsnių redakciją(2017 m.).

5. Ryžtingai ir neatidėliotinai mažinti gyventojų skurdą ir socialinę atskirtį, keičiant apmokėjimo už darbą ir mokesčių sistemas, užtikrinant teisinį ir socialinį žmonių saugumą. Ypač būtina susirūpinti nedarbo problema regionuose, regioniniuose miestuose, savivaldybių teritorijose. Įsisteigusias smulkias įmones, verslus atleisti nuo mokesčių mokėjimo iki 1 - 1,5 metų. Supaprastinti smulkaus verslo apskaitos, ataskaitų teikimo tvarką. Tai vykdant, didžioji dalis aukščiau konstatuotų problemų būtų sprendžiamos kur kas lengviau (darbas išlaisvina protą nuo blogų veikų-nužmogėjimo).

5.1. Sumažinti viešojo sektoriaus valdymo biurokratinio dirbtinai išpūsto aparato išlaidas 2017 m. vienu trečdaliu nuo skirtų lėšų 2016 m. patvirtintame biudžeto lygyje. Atsilaisvinusius darbuotojus perkvalifikuoti -nukreipti į verslą, pramonės plėtrą.

5.2. Įpareigoti 2017 m. savivaldybes (bus atsakingi merai) plėtoti (regiono, valstybės kontekste) rajonų, miestų pramonę (tarp jų ir intelektualiąją), nes išvežant žaliavas: grūdus, medieną, galvijus ir kt., naikinamos ir darbo vietos. Dabar plėtoja vis monopolizuojančius prekybos centrus, vaistines, naikina smulkųjų ir vidutinįjį verslus.Tai būtina demonopolizuoti: prekybos centruose (ar atskirai) įrengti Lietuvoje pagamintų maisto ir ne maisto gaminių skyrius, užtikrinančius visapusišką aukštą kokybę, valdomus gamintojų kooperacijos pagrindais. Sudaryti sąlygas jauniems specialistams, jaunoms šeimoms, reemigrantams apsirūpinti būstais. Regioninių investicijų tikslumą, joms priimti pasiruošimą- sąlygas (vieta, statiniai, specialistai) privalo koordinuoti, kontroliuoti LR Vyriausybė, LR Vyriausiojo valstybės kontrolieriaus tarnyba. 5.2.1. Išsiaiškinti žmonių (gaunančių pašalpas, paramą) nenoro įsidarbinti priežastis. Koordinuojant Valstybinei mokesčių inspekcijai, tarpusavyje sąveikaujant (sisteminant funkcijas, informaciją) Lietuvos socialinių tyrimų centrui (Darbo rinkos tyrimo institutui), Lietuvos Darbo biržai, Lietuvos darbo inspekcijai, SODRAI, kovoti su nelegaliu darbu- legaliais bedarbiais (ekonominiu šešėliu), pasitelkiant seniūnijas, vietos bendruomenes, sukurti tikslingą pašalpų, paramų teikimo sistemą. 5.2.1. Įpareigoti Užsienio investicijų plėtros agentūrą organizuoti, periodiškai teikti konsultacijas, instruktažus sukvietus merus, savivaldybių administratorius bei atsakingus už ekonominę plėtrą specialistus (mokančius užsienio kalbas).

5.2.2. Įpareigoti Lietuvos Valstybinę maisto ir veterinarijos, Valstybinę Nemaisto produktų tarnybas užtikrinti įvežamų ir Lietuvoje gaminamų gaminių – produkcijos, teikiamos vartotojams, visapusišką kokybę, kovoti su kontrabanda darnioje sistemoje kartu Valstybės pasienio apsaugos, policijos tarnybų pajėgomis. Periodiškai kontroliuoti, ar šių dviejų tarnybų tinkamai vykdomos pareigos, tyrimai, užtikrinti gaminių kokybę.

5.3. Pasitelkti užsienio įmonių patirtį į žaliavų perdirbimo pramonę Lietuvos regionuose, pritraukti investitorius, privalo įsijungti ir Lietuvos diplomatai - Užsienio reikalų ministerija.

5.4. Spręsti valstybės turto apskaitą, neefektyvų jo valdymą žinybose ir savivaldybėse (išnagrinėti užsienio valstybių pavyzdžius).

5.4.1. Spręsti valstybės viešųjų pirkimų problemą (centralizuojant, skelbimus patalpinant internetinėje erdvėje). Konkursų laimėtojų siūlomas paslaugų teikimo sutartis, kainų realumą įvertintų Lietuvos viešųjų pirkimų tarnyba, Lietuvos vyriausiojo kontrolieriaus tarnyba, kartu priimtų sprendimus tolesnei sekai-eigai

5.4.2. Perimti- susigrąžinti monopolinių komunalinių paslaugų teikimą savivaldybių žinion, užtikrinti sąžiningas teikiamų paslaugų kainas, kad neskurdintų gyventojų (Taisyti klaidas).

5.4.3. Kontroliuoti privataus kapitalo įmonių turto, įgyjamo savininkų panaudai (asmeniniam naudojimui automobilius ir kt.), išlaidas nurašant įmonės vardu, nemokant mokesčių, tinkamų atlyginimų darbuotojams.

6. Įteisinti įstatymais, sudaryti saugias teises ir ekonomines sąlygas piliečiams kurti šeimas, auginti vaikus ir gyventi savo šalyje. Tuo tikslu sustiprinti įstatymine šeimos ir santuokos (kaip Tautos ir valstybės gyvybingumą bei istorinį išlikimą laiduojančio) instituto apsaugą.

6.1. Auklėti (perauklėti) rizikos, smurtaujančias šeimas, vykdant švietėjišką, kultūrinį darbą, padėti įsidarbinti, suteikti paramą, tai yra vykdyti kompleksines priemones, kontrolę. Atsakingi merai, seniūnai, vietos bendruomenės, tėvai, švietimo darbuotojai, pasauliečių ganytojai (kunigai), pagal užimamas pareigas.

7. Įvertinant sudėtingą geopolitinę Lietuvos valstybės padėtį, padidinti finansavimą krašto apsaugai 2017 metais iki 2 proc. BVP. Tuo tikslu riboti politinių partijų, atsakingų už 2004 m. ir 2012 m. Lietuvos priimtų įsipareigojimų finansuoti krašto apsaugą nevykdymą, finansavimą iš valstybės biudžeto.

8. Įdiegti 2017 m. LR Konstitucijoje įtvirtintą piliečių teisę tiesiogiai dalyvauti valstybės valdyme. Tuo tikslu pataisyti LR Konstitucijoje - sumažinti reikalavimą referendumui inicijuoti surinkus ne 300 tūkst., bet 100 tūkst. rinkėjų parašų, turinčių teisę balsuoti.

9. Užtikrinti nevaržomą tikėjimo ir įsitikinimų reiškimo laisvę. Tuo tikslu įpareigoti LRT tarybą garantuoti nacionalinio transliuotojo darbo kontrolę, kad nacionalinis transliuotojas užtikrintų konstitucinę piliečių žodžio, įsitikinimų ir informacijos laisvę, pažiūrų įvairovę LRT nešališkumą ir objektyvumą.

10. Stabdyti viešojoje erdvėje plintančias patyčias ir asmens nekaltumo prezumpcijos pažeidimus. Tuo tikslu padidinti švietimo mokyklų vadovaujančių asmenų, mokytojų, tėvų atsakomybę už tyčinį kito asmens žeminimą ar pasityčiojimą iš jo, už Lietuvos valstybę reprezentuojančių institucijų menkinimą ir niekinimą. Įteisinti 2017 m.

11. Tobulinti atstovaujamosios demokratijos sistemą, pataisyti LR Rinkimų kodekso nuostatas, užtikrinant lygius ir tiesioginius parlamento rinkimus, kad kiekvienas kandidatas galėtų būti renkamas į LR Seimą tik vienoje (vienmandatėje) rinkimų apygardoje, įsigaliojusių 2018 m. pradžioje.

11.1. LR Seime inicijuoti, priimti Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymą, atitinkantį LR Konstitucijos (pakeisti Konstitucijos 55 str. „Seimą sudaro Tautos atstovai – 71 ar 101 Seimo narys (nustatyti Seimo narių skaičių atsižvelgiant į gyventojų skaičių (71 rinkimų apygarda),

nurodant nuo kokio gyventojų skaičiaus renkamas vienas Seimo narys), kurie renkami ketveriems metams remiantis visuotine, lygia tiesiogine rinkimų teise ir slaptu balsavimu“ vienmandatinėse rinkimų apylinkėse, įteisinti ir elektroninį balsavimą).

Būtina visuose Valstybės valdymo lygiuose: seniūnijų, savivaldybių, Respublikos administracinių teritorijų atstovų rinkimų lygiuose, rinkti teritoriniu vienmandatiniu principu. Rinkimų komisija surašo į vienmandatinę (vienintelę) bendrą rinkimų sąrašą lietuviškos abėcėlės tvarka iškeltus partijų, tos vietos bendruomenių (NVO), save išsikėlusius, visus kandidatus pagal nustatytas kvotas. Rinkimų biuletenyje prie kandidato pavardės pateikti pagrindinius biografinius duomenis, programas - įsipareigojimus. Toks vientisas bendras rinkiminės (apygardos) teritorijos visų kandidatų sąrašas suteiktų rinkėjams galimybę pasirinkti žinomus, kompetentingus, moraliai atsakingus atstovus iš visumos kandidatų, o ne iš atskirų partijų sąrašo. Šiuo metu įteisintas asmenų - atstovų

nepakeičiamumas ir prieštaravimas LR Konstitucijos rinkimų nuostatomis. Tai pažymėjo savo nutartyse LR Konstitucinis teismas. LR Seimo rinkimų, Realios savivaldos su decentralizacija funkcijų bei pilna seniūnijų ekonomine savivalda įstatymų projektai pateikti LR Rinkimų kodekso rengimo darbo grupei.

Šios pataisos privalo įsigalioti 2018 metų pradžioje.

11.1.1. LR Rinkimų kodekse pataisyti nuostatas: sumažinti politinių partijų finansavimą iš valstybės biudžeto iki minimumo, skiriant metams trylikos mėnesių vidutinių atlyginimų vienos partijos (sekretoriato išlaikymui) finansavimui, visa kita sudarytų nario mokestis. Būtina inventorizuoti užimamas patalpas (partijų veikla pavirto partijų bičiulių, giminių verslu...).

11.2. Įteisinti Seimo narių atšaukimą iš tautos atstovybės piliečių iniciatyva ir valia. (Numatyti Rinkimų įstatymuose galimybę (po metų darbo atstovaujamoje valdžioje) atšaukti visų lygių atstovus, dviem trečdaliais bendruomenės rinkusių rinkėjų balsų dauguma per LR Vyriausiąją rinkimų komisiją, Administracinę teisimą, jeigu rinkti atstovai realiai nevykdo rinkiminių įsipareigojimų ir sutartos rinkiminės programos).

11.3. Įteisinti iki 2018 m. realią savivaldą iš esmės keičiant Savivaldos ir Savivaldybių tarybų rinkimų įstatymus, kurie leistų vietos bendruomenėms kelti kandidatus savivaldos rinkimuose, rinkti seniūnus, turėti pakankamus savivaldybių biudžetus bei galimybes disponuoti savo lėšomis ir kt.

11.3.1. Rajono (miesto) vienmandatėje rinkimų apygardoje kiekvienas Lietuvos Respublikos pilietis, nežiūrint partiškumo, gali būti renkamas Savivaldybės tarybos nariu, gali išsikelti ar būti iškeltas vienodomis teisėmis ir sąlygomis kandidatu į Savivaldybės tarybos narius ir merus.

11.3.2. Tiesiogiai, slaptu balsavimu renkamas rajono (miesto) meras - Savivaldybės administracijos vadovas (vykdamosios valdžios vadovas - rajono /miesto vadovas, pataisyti LR Konstitucijoje nuostatą), turintis „veto“ teisę priimtiems Savivaldybės tarybos narių sprendimams, juos grąžinti pataisyti (apklausti rinkėjus dėl nesutariamų klausimų tarp Savivaldybės tarybos ir mero). Meras savo veikloje vadovaujasi LR Konstitucijos, LR Seimo įstatymų, LR Vyriausybės nutarimų nuostatomis bei Savivaldybės tarybos nutarimais, sprendimais, neprieštaraujančiais Lietuvos Respublikos įstatymams.

11.3.3. Lygiagrečiai tiesiogiai, slaptu balsavimu renkami Savivaldybės tarybos nariai.

Miesto/rajono tarybos nariai renkami tiesiogiai seniūnijose atstovauti gyventojams ir, žinodami (atstovaudami) savo atstovaujamojo seniūnijų rinkėjų valią, atviru balsavimu renka miesto/rajono savivaldybės tarybos pirmininką, kitus savivaldybės atstovaujamojo aparato narius. Savivaldybės taryba priima nutarimus, sprendimus vadovaudamasi LR Konstitucijos, LR Seimo įstatymų, LR Vyriausybės nutarimų nuostatomis.

11.3.4. Seimo nariai, žinodami ir atstovaudami savo rajonų (miestų) rinkėjų valią bei vykdydami bendravaldybinis programinius įsipareigojimus, atviru balsavimu formuoja Lietuvos Respublikos valdymo organus.

11.4. Panaikinti Rinkimų įstatymuose kandidatams galimybes tuo pačiu metu kandidatuoti keliose rinkimų pakopose ir, kol nepasibaigia išrinktųjų Seimo narių kadencija, į savivaldybių tarybas, Europos Parlamentą, Prezidento pareigas. Toks kandidatavimas lygiagrečiai keliuose atstovų rinkimuose, netgi neskaitant rinkimų papildomų išlaidų, - švelniai tarant, Lietuvos rinkėjams ir piliečiams nepagarba.

11.5. Įteisinti Lietuvoje išrinktų europarlamentarų atsiskaitymo tvarką LR Seimui kartą per ketvirtį, transliuoti per LRT. Būtų užtikrinta Seimo ir europarlamentarų sąveikavimas, sprendžiant bendravaltstybines valdymo problemas su ES.

11.5.1 Įteisinti Lietuvos Respublikos Seimo narių teisių, pareigų ir veiklos garantijų įstatymą, įsigaliojūtį 2017-04-01 d., atitinkamai pataisyti LR Seimo Statutą. Įpareigoti LR Seimo narius privalomai nuolat, kartą per ketvirtį, atsiskaityti raštu savo apygardų rinkėjams (vietos bendruomenėms) dėl įsipareigojimų rinkėjams vykdymo, pakviestų per radiją, skelbimų lentose susitikti gyvai, užtikrinti Valstybės politinio elito bendravimą su visuomene bei jos dalyvavimą valstybės valdyme, realioje savivaldoje.

11.6. LR Seimo pirmininko biuras, kanceliarija rengtų viešą informaciją - suvestines už mėnesį, ketvirtį, metus, kadenciją, kaip balsavo Seimo nariai už priimamus įstatymus. Suvestinėse pateikiamas įstatymo pavadinimas, trumpa anotacija, svarbumas valstybei, nurodoma, kas pateikė, kiek pateikė kiekvienas Seimo narys įstatymų projektų, įstatymams pataisų, nurodomas posėdžių lankomumas. Informacija pateikiama Seimo portale, žiniasklaidai. Nacionaliniam LRT privalu pateikti, komentuoti LR Seimo informacinius pranešimus Lietuvos gyventojams kaip ir partijų reitingavimus (kas pusvalandį...).

11.7. *LR Seimo vadovybė kiekvienos sesijos pabaigoje praneša piliečiams (pateikia ir LRT) apie atskaitingų Seimui žinybų, tarnybų (kurių vadovai skiriami LR prezidento, Seimo pritarimu) veiklos - parlamentinės priežiūros rezultatus bei priimamus sprendimus, gerinti jų pareigų atlikimą (kartu su LR Prezidente). Tiesioginiai darbdaviai ir pilietinė bendruomenė privalo žinoti, kaip dirba, ką nuveikė paskirtieji pareigūnai („darbininkai“) teisėsaugoje, teisėtvarkoje, tai nereikštų jiems spaudimą priimti vienokius ar kitokius sprendimus, atliekant jiems pareigas...*

12. *Suteikti piliečiams teisę tiesiogiai kreiptis į Konstitucinį Teismą, atitinkamai įrašyti LR Konstitucijoje 2018 m..*

13. Pašalinti 2018 m. esminius suvaržymus, trukdančius vystyti pilietinei visuomenei. Tuo tikslu pakeisti LR Nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymą, pašalinant iš jo nuostatas, prieštaraujančias 2007 m. spalio 10 d. Europos Tarybos Ministrų Komiteto rekomendacijoms (CM/Rec (2007) 14) „Dėl nevyriausybinių organizacijų teisinio statuso Europoje“.

13.1. *Skatinti profesinių sąjungų steigimąsi Lietuvoje, sudaryti galimybę dalyvauti diskusijose su darbdaviais įmonėse, organizacijose.*

14. *Atsižvelgiant į tai, kad Lietuva 2001 metais ratifikuodama Orhuso konvenciją įsipareigojo jos principus perkelti į savo įstatymus, tačiau iki šiol beveik nieko nepadaryta, siūlome užtikrinti JT EKK konvencijos „Dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkos klausimais“ (Orhuso konvencijos) vykdymą ir tuo tikslu įkurti Seime Orhuso konvencijos įgyvendinimo laikinąją darbo grupę, į šią grupę įtraukiant ir atstovus iš NVO, besirūpinančius nekilnojamųjų kultūros paveldo objektų išsaugojimu.*

15. *Užtikrinti 2018 m. konstitucinę piliečių teisę į kultūros vertybes, kultūros paveldo išsaugojimą ir teisę laisvai dalyvauti kultūriniame gyvenime. Tuo tikslu imtis priemonių, kad Lietuvos Respublika prisijungtų prie Europos Tarybos 2005 m. Kultūros paveldo vertės visuomeninių pagrindų konvencijos (Faro konvencijos).*

16. *Užtikrinti teismų darbo viešumą ir jų ryšį su piliečiais. Teismų įstatyme įtvirtinti visuomenės teisę dalyvauti teisingumo vykdyme - teismuose įtvirtinti tarėjų arba prisiekusiųjų institutą (atlikti 2017 m.).*

16.1. Visa apimtimi 2017 m. įgyvendinti įstatymo viršenybės ir visų grandžių teisėjų nepriklausomumo principus, įtvirtintus Jungtinių Tautų „Pagrindiniuose teismų nepriklausomumo principuose“ (2 punktas), kurie pažeidžiami LR Teismų įstatymo 23 ir 31 straipsniais.

16.2. Atkurti LR Konstitucijos 117 straipsnio galiojimą, įgyvendinant bylų nagrinėjimo teismuose viešumo principą, kuris pažeidžiamas LR CPK 321, 322, 349 (1d.), 350 (1d.), 352 (3d.), 355 (1d.), 356 (1d.) straipsniais.

16.3. *Inicijuoti LR Konstitucijos 103 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą, kad Konstitucinio teismo teisėjai būtų renkami visuotiniuose rinkimuose, apribojant jų kadenciją ne ilgesniam kaip 4-5 metų laikotarpiui.*

17. *Priimti 2017 m. vietos bendruomenių steigimosi įstatymą, kuriuo būtų numatoma nevyriausybinių organizacijų (NVO) aktyvus dalyvavimas tos teritorijos problemų sprendimo reikaluose. Vietos bendruomenės negali lygiomis teisėmis dalyvauti politiniame gyvenime (dabar vietos bendruomenės steigiamos pagal Asociacijų steigimo įstatymą, steigia 3-5 asmenys ir atstovauja tos teritorijos bendruomenei).*

18. *Stiprinti visuomenės kontrolę ir jos dalyvavimą valstybės valdyme. Tuo tikslu, pritaikant esamas informacines sistemas bei diegiant naujas informacines ir ryšių technologijas, įstatymu įteisinti valstybinės ir vietos valdžios institucijų pareigą viešai skelbti visus dokumentus (atlikus privalomą nuasmeninimą), nesusijusius su valstybės ar tarnybos paslaptimis.*

19. *Pašalinti 2017 m. - 2018 m. (kartu su aukštojo mokslo institucijų pertvarka) faktinę mokslininkų bei visų aukštojo mokslo ir švietimo darbuotojų diskriminaciją, susijusią su neadekvačiu apmokėjimu už darbą, jų teisinėmis ir socialinėmis garantijomis, neindeksuojamomis mokslininkų pensijomis. Kad būtų užtikrinta universitetų autonomija, vidinė demokratija, akademinė laisvė, pašalinti LR Konstitucinio Teismo nurodytus ir iki šiol išlikusius Lietuvos aukštojo mokslo įstatyme esančius prieštaravimus Konstitucijai.*

20. *Vadovaujantis valdžių atskyrimo principu, atsisakyti praktikos skirti Seimo narius ministru pirmininku ar ministrais, pataisyti 2018 m. LR Konstitucijos 60 str., 99 str. nuostatas dėl tarpusavio prieštaravimų. LR Seimo narys negali užimti jokių kitų apmokamų pareigų.*

21. *Išplėsti 2018 m. piliečių teisinį švietimą ir jų galimybes gauti nemokamas teises paslaugas bei konsultacijas, formuoti visuomenės teisinę kultūrą ir gilesnį žmogaus teisių pažinimą, įtraukiant į jų veiklą nevyriausybinių organizacijų atstovus, universitetus. Panaudoti ir LRT teisiniu švietimui.*

22. *Pertvarkyti 2017 m. (iš esmės) švietimo, profesinio mokymo, aukštojo mokslo, kultūros sistemas, kad atitiktų Lietuvos plėtros kryptių (pirmiausiai prioritetinių) specialistų poreikius. Visų lygių mokyklose (vidurinėse, profesinėse, aukštosiose) privaloma mokyti, rengti specialistus, gebančius efektyviai dirbti Lietuvoje (pasaulio globalizacijos aplinkoje) greitai besikeičiančiose permainose. Mokytojai, dėstytojai privalo suvokti artimiausių 15 – 20 metų Lietuvos ateities raidą, savo, jaunimo, visuomenės vietą, kas nuo kiekvieno piliečio priklauso. Tai yra ir švietėjiškas ugdymas, pradedant vaikyste, prevencija žalingoms priklausomybėms, blogoms veikoms ir taikymas visose valstybės plėtros kryptyse: pilietiškumo, bendruomeniškumo, savarankiškumo, kultūringumo, estetikos, pareigingumo, atsakomybės už pasekmes bei šeimos ugdymo pagrindų (programų) įsisavinimas, apsauga nuo smurto šeimose, nužmogėjimo, liberaliojo gyvulėjimo, nuo priklausomybių, jų galimų pasekmių (mokymo priemonių, video klipų paruošimas, mokytojų –švietėjų tobulinimas). Šeima yra valstybės ląstelė -vietos bendruomenės narė, sukuriant Europos lygio vidutinę gerovę per trumpiausią laiką. Tam reikalingi kvalifikuoti specialistai (parengimas aukštos kvalifikacijos mokytojų, dėstytojų, specialistų kvalifikacijos kėlimas, jiems pagarbos ugdymas, perkvalifikavimas ir atestacijos, konkursai). Už šio punkto rezultatus yra tiesiogiai atsakingi vadovai pagal jų pavaldumą-administravimą.*

22.1. *Parengti mokymo programas, atskiriant pakopose (darželis, pradinė, pagrindinė, gimnazija, profesinė mokykla, kolegija, universitetas, doktorantas, daktaras, profesorius, akademikas) dėstomų dalykų apimtis (krūvius), užtikrinti intelektualumo pasiekimą mokymosi pakopose. Privalomas mokyklose fizinis lavinimas. Panaudoti geriausią patirtį, pasiekimus (Suomijos ir kt. valstybių). Galbūt užtektų 11 metų gimnazijos atestatui įgyti, gaunant universalų išsilavinimą su galimybe pasirinkti tolimesnes studijas.*

22.2. *Užtikrinti švietimo, mokslo, mokslo slėnių efektyvų sąveikavimą su pramonės, verslų plėtra. Tinkamai efektyviai panaudoti, pertvarkos metu atsilaisvinusias mokslo įstaigų patalpas -laboratorijas mokslo pasiekimų, patentų diegimui į ekonominę, gamybinę plėtrą Lietuvoje.*

23. Įpareigoti pramonės, verslo asocijuotas organizacijas, įmones, savivaldybes atsakingai teikti paraiškas (su patikimumu-sutartimis, kad bus įdarbinti) reikalingiems parengti specialistams rengiančioms, perkvalifikuojančioms žinyboms, institucijoms.

23.1. Sudaryti jaunimui sąlygas studijuoti, pasinaudojus valstybės lėšomis, kreditais, su teise jų negrąžinti, jeigu ateityje dirbtų Lietuvoje bent 3-5 metus (būtų meilė Tėvynei darbais, o ne žodžiais).Lietuvoje tenkinti darbo rinką pagrindinių specialybių specialistais – optimizuoti.

Minimizuoti paruoštų specialistų, mokslininkų išvykimą dirbti į užsienį ir susigrąžinti išvykusius. Lietuvos betikslį specialistų rengimą visam pasauliui perorientuoti į rengimą, perkvalifikavimą specialistų, vadovų, mokslininkų, gebančių efektyviai dalyvauti Lietuvoje ir pasaulyje (pasaulio globalizacijoje) greitai besikeičiančiose permainose, jų pritraukimo regionų versluose, socialinėje plėtroje, viešajame sektoriuje. Specialistams sudaryti tinkamas sąlygas dirbti Lietuvoje. Užtikrinti Žmogaus reikalingumą Lietuvoje.

24. Įteisinti 2018 m. Lietuvos piliečių privalomą dalyvavimą rinkimuose, numatant simbolinę administracinę nuobaudą už nedalyvavimą (nesirūpinimą) savo valstybe – Tėvyne. ES yra tokių valstybių.

25. Atsižvelgti į LR Prezidentės pareiškimą, panaikinti privilegijas Lietuvos Respublikos Prezidentui, baigęs eiti pareigas, netenka rezidencijos (būsto) ir su ja susietų privilegijų. Įteisinti 2017m.

26. Įpareigoti 2017 m. įstatymo tvarka LRT suteikti vietos bendruomenėms, nevyriausybiniams organizacijoms (NVO), specialistams - ekspertams nacionalinėje televizijoje, radijuje nuolatos, tinkamu laiku gauti po vieną savaitinę valandą ugdyti pilietiškumą, patriotiškumą, bendruomeniškumą, nagrinėti ekonomines, socialines ir kitas problemas, teikti pasiūlymus LR Seimui, Vyriausybei, aktyvinti visuomenę dalyvauti valstybės valdymo reikaluose. Būtina tobulinti LRT valdymo sistemą, perduodant daugiau įtakos LRT valdyme Lietuvos bendruomenei (NVO).

27. Spręsti apsirūpinimą elektra besiplėtosiančią pramonę, elektromobilius (dėl valstybės neūkiško valdymo turėta nuosavos elektros gamyba nublokšta atgal 40-60 m.). Plėtojantis Lietuvos pramonei, gamybai, reikia Lietuvoje pasigaminti bent 60 procentų reikalingos, ekonomiškai naudingos švarios elektros.

27.1. Pasielkti Europos Sąjungos atsakingus komisarų, įdarbinti Lietuvos visus europarlamentarus dėl Baltarusijos Astravo atominės branduolinės elektrinės saugumo garantijų užtikrinimo Europos Sąjungos valstybėms (ir Vilniui -55 km. atstumas).

27.2. Įteisinti įstatymu (papildyti), kad atliekų deginimo įrenginiai, kuriuose energijai gaminti kaip kuras naudojamos po rūšiavimo likusios ir perdirbti netinkamos energetinę vertę turinčios komunalinės atliekos, nebūtų statomi arčiau kaip 20 kilometrų nuo gyvenamųjų vietovių, kad apsaugotų gyventojų sveikatą ir gyvybę nuo žalingo pramonės įrenginių poveikio. Nestatyti tokių statinių vyraujančių vėjų kryptyje link gyvenamųjų vietovių. Būtina įrengti išmetamų teršalų stebėsenos punktus, nepriklausančius nuo eksploatuojančių įmonių, jų savininkų, taršos rezultatai (palyginti su normomis) viešai pateikiami susipažinti internetu Vilniaus, Kauno, Klaipėdos gyventojams.

27.2.1. Vilniaus miesto teritorijoje pastatyta arba statomi tokie taršos statiniai (objektai) vyraujančių vėjų kryptyje link miesto esančiame slėnyje, būtina analizuoti gyventojų ligų istorijas dėl navikinių ir kitų ligų intensyvios plėtos. Siūlyti, priimti priemones, eliminuojančias priežastis dėl miesto taršos, kad apsaugotų gyventojų sveikatą ir gyvybę nuo žalingo pramonės įrenginių poveikio.

27.2.2. Įvertinti iš naujo „Lietuvos energijos“ įgyvendinamus atliekomis ir biokuru kūrenamų kogeneracinių elektrinių Vilniuje ir Kaune projektus dėl jų kaštų ir naudos (atlikti ekonominio pagrįstumo analizę). Užtikrinti, kad Vilniaus, Kauno, Klaipėdos kogeneracinių elektrinių kurui nebūtų importuojamos atliekos ir aprūpinta tik vietiniu biokuru. Užtikrinti, kad atliekos būtų deginamos 1150 laipsnių Celsijaus temperatūroje, prie žemesnės temperatūros išsiskiria pavojingos žmogaus sveikatai medžiagos (dioksinai ir kitos), be to, gamykla yra vyraujančių vėjų kryptyje link Vilniaus esančiame slėnyje, galbūt atneš taršą tiesiai žmonėms ir į butus, aplinką. Statant gamyklą, reikia atsižvelgti parenkant gamyklos projektinį kamino aukštį, užtikrinantį taršalų tinkamą sklaidą.

27.2.3. Kovai su navikiniais augliais (vėžiu) Vilniaus, Kauno, Klaipėdos onkologiniuose centruose tikslinga įsisavinti Robotinės stereotaksinės radiochirurgijos „CyberKnife“ metodą, vieną iš pažangiausių šios srities metodų, perimti patirtį iš Siguldos ((Latvija) Robotinės radiochirurgijos centro, įgyti reikalingą įrangą (Estijos ligoninių kasa kompensuoja ligojams, besikreipiantiems atlikti gydymo procedūrų į Siguldos centrą).

27.2.4. Patikrinti girtuokliaujančių piliečių turimus galbūt neteisėtus invalidumo pažymėjimus, suinventorizuoti paramas, išmokas savivaldybių seniūnijų, vietos bendruomenių teikimu.

27.2.4. Demonopolizuoti vaistais prekybą, įsteigiant pusiau valstybines vaistines (gydymo įstaigose), centralizuotai pirkti vaistus viešosioms gydymo įstaigoms. Būtų Laisvosios rinkos, kainų- viršpelnių reguliavimo priemonė.

37.2.5. Užtikrinti sveikatos paslaugų prieinamumą visose ir atokiausiose kaimo vietovėse.

27.3. Siekti pakeisti Klaipėdos suskystintų dujų terminalo nuomos sutarties sąlygas į išperkamosios nuomos sutartį ar į terminalo išpirkimą ekonomiškai tinkama kaina kooperuojant lėšas su kaimyninėmis valstybėmis.

28. Formuoti 2017 m. Valstybės valdymo konsultantų centrą Lietuvos socialinių tyrimų centro bazėje prie LR Vyriausybės- LR Seimo (mokslininkų, praktikų, visuomenininkų, kurie teiktų racionalius įstatymų pasiūlymus Seimui, vyriausybei valdymo - nutarimų vertinimui dėl pasekmių...). Pakviesti nesavanaudiškus, kompetentingus specialistus (netgi ir su užsienio patirtimi pagal plėtros kryptis), kurie padėtų Lietuvai visuomeniniais pagrindais.

29. Spręsti 2017 m., kaip panaudoti Lietuvos gyventojų santaupas investicijoms (intelektualiai pramonei, pramonės plėtrai regionuose), dalyvaujant LR Vyriausybei kartu su verslininkais). Dabar užsienio bankams už paskolas mokamos nerealių palūkanos... Lietuvos gyventojai skolintų netgi už 2-3 proc. palūkanas.

30. Efektyviai panaudoti universitetų, mokslo slėnių pasiekimų potencialą ir užsieniečių patentus įgyvendinant pramonėje, versluose (užtikrinti mokslo, gamybos, verslų sąveikavimą).

31. Spręsti 2017 m. tinkamai apmokestinti bankų pelnus, kontroliuoti, už ką gauna milijoninius pelnus, apiplėšdami klientus. Atsakingai kontroliuoti, leisti plėtotis unijoms – bankams, tai galėtų pasirinktos Unijos-bankai konkurso tvarka aptarnauti ir viešąjį sektorių, teikti paslaugas. Užsienio valstybių bankuose („piniginėse“) laikomi Lietuvos piliečių ir valstybės biudžeto pinigai varžo verslų ir pramonės plėtrą.

32. Išsaugoti kaimo mokyklas (panaudoti) kaip vienintelius kaimo bendruomenių kultūros kūrimo ir jos sklaidos centrus. Parengti mokytojus, galinčius dėstyti 2-3 dalykus.

33. Išreikalauti 2017 m. iš ES tiesiogines išmokas ūkininkams, ne mažesnes nei ES vidurkis (ar nemokėti išmokų visose ES valstybėse). Užtikrinti smulkių, vidutinių, stambių žemės ūkių proporcingą vystymąsi (ES paramą), skatinti - remti agroservisų, kooperatyvų steigimąsi Lietuvoje, remiantis Europos valstybių gerąja patirtimi, pavyzdžiui, Lenkijos, Vokietijos.

33.1. Įvertinti istorijos pamokas (išparduodant žemes), žydai supirkinėjo palestiniečių privačias žemes, ūkius, statinius ir įsteigė valstybę- Izraelį. Kuriant grafystes, kumetynes bus sunaikintas valstietijos sluoksniš ir vidutinieji ūkiai.

33.2. Lietuvos žemės ūkį remti už ekologiškos produkcijos, žaliavų eksportavimą į ES, pasaulio valstybes, ekologišką produkciją vertinti kaip gyventojų sveikatos gerinimą, prevenciją prieš ligas.

34. Nekaitalioti vasaros - žiemos laiko nustatymų. Nustatyti pagal Lietuvos geografinę padėtį ir laiko juostą atitinkantį pastovų laiką.

Vincentas Jasiulevičius

Valdymo sistemų ekspertas, Lietuvos vietos bendruomenių steigimosi pradininkas, puoselėtojas nuo 1996 m., Lietuvos Nepriklausomybės gynėjas, Lietuvai pagražinti draugijos narys

3 PRIEDAS

3. Lietuvos politinio elito (ne) bendravimas su bendrapiliečiais 2019 m.

projektas, vykdomas nuolatos, įteikiama kvietimas- priminimas.

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO NARIUI
, IŠRINKTAM VIENMANDATĖJE RINKIMŲ
APYGARDOJE NR.

KVIETIMAS - PRIMINIMAS DĖL ATASKATŲ PATEIKIMO APYGARDOS RINKĖJAMS (SIEKiant
PAKELTI TAUTOS PASITIKĖJIMĄ LR SEIMU IR JO GALIMAI ĮVYKDYTI ESMINĘ VALSTYBĖS VALDymo PERTVARKĄ,
ĮGYTI AUTORITETĄ RINKĖJŲ AKIVAIZDOJE, PRIVALU SEIMO NARIAMS PASIKEISTI, ATSISAKYTI SAVANAUDIŠKUMO
IR VADOVAUTIS PRINCIPU- „REIKIA LIETUVAI“). DISKUTUOJAMA BEVEIK 30 METŲ SIŪLYMUS TOLIAU TEIKTOMS
PROBLEMOMS SPRĘSTI. ŠIE DARBAI- PRADŽIŲ, PRADŽIA LIETUVOS SĖKMEI PLĖTOTI

Vilnius, 2020 m. d.

KVIEČIAME JUS GERBIAMAS (-A) SEIMO NARĮ,(-E) PASTOVIAI ATSISKAITYTI APYGARDOS
RINKĖJAMS, (KAIP VYKDATE RINKIMINIUS ĮSIPAREIGOJIMUS, KONKREČIAI KADA IR KOKIUS
ĮSTATYMAS, KOKIAS PATAISAS KOKIEMS ĮSTATYMAMS PATEIKĖTE-REGISTRAVOTE LR SEIME,
AR BUVO PRIIMTA?), KARTĄ PER KETVIRTĮ RAJONŲ/MIESTŲ CENTRINĖMS VIETOS BENDRUOMENIŲ
TARYBOMS BEI KVIETIMO TEIKĖJŲ ATSTOVAMS RAŠTU BEI GYVAI SUSITIKTI SU RINKĖJAIS

(NVO). APIE TAI TINKAMAI PASKELBTI RINKĖJAMS PER NACIONALINĮ RADIJĄ, VIETOS SKELBIMŲ LENTOSE, BEI DALYVAUTI VIETOS ŽINIASKLAIDAI. (SEIMO STATUTAS 12 STR. 1D.). Dabar dauguma LR Seimo narių vengia tai daryti, atsakyti, atsiskaityti besikreipiantiems ir gyvai susitikti su apygardos rinkėjais... Dauguma rinkėjų pagyvenę, neįveikia pažiūrėti Seimo narių siūlomų internetinių tinklalapių... Apygardos rinkėjai laukia konkrečių ataskaitų, atsakymų į ir klausimus. *Neatidėliotinai būtinos Valstybės esminės pertvarkos Sveikatos, Švietimo, Kultūros, Teisingumo, Savivaldos svarbiausiose kryptyse, bei kompleksiniai, lygiagrečiai - darniai sudaryti palankią aplinką, kurti gerovę Lietuvoje, mokėti gebėjimus atitinkančius atlyginimus, (parengti biudžetinių institucijų darbuotojų atlyginimų proporcijų (koeficientų) matricas. Tai parodo Sveikatos sistemoje ženklus trūkumas gydytojų-specialistų, (kelių mėnesių laukimas į priėmimą), švietėjų, kultūros, inovacijų kūrėjų. Negalima gyventi principu ir siekti - „Nėra žmogaus, nėra problemos“.*

Lietuvos regionuose būtina turėti darbą, sveikatos paslaugas, kultūrinę aplinką, būstą, mokyklą, darželius, kultūros židinius, užtikrintą teisingumą visiems lygiai, decentralizuotą savivaldą. Tikėtina, sumažėtų gyventojų emigracija iš Lietuvos bei poreikis šelpiti čia likusius. Grįžtų dauguma išvažiavėlių pasirūpinti savo senais tėvais, seneliais ir savo Tėvynės išlikimo reikalais.

Vadovaujantis LR Konstitucijos 68 str. nuostata, Seimo (pozicijos, opozicijos) bei Vyriausybės nariai, visi privalo teikti Seimui priimti (nemenkaverčius, o pirmo prioriteto-svarbumo), įstatymus ar ir įstatymų pakeitimus.

PRAŠOME 2020 m. LR Seimo sesijose priimti įstatymus. (Koks Jūsų sprendimas šių 1-8 p. įgyvendinime, ar reikalingi? Tai atsakyti konkrečiai.) :

1. Priimti skubos tvarka 2020 m. LR Seimo nario darbo sąlygų įstatymą (kodeksą) - LR Konstitucinis Teismas 2005 m. bylos Nr.04/04 nutartyje nurodė, kad Įstatymų leidejas privalo – yra pareiga nustatyti Įstatymu Seimo narių teisių, pareigų ir veiklos garantijų sąlygas (Kasmetinių atostogų suteikimas, nuobaudos pravaikštininkams, Seimo nario darbo vertinimas balais (kiek pateikė Įstatymų, pataisų?, atsiskaitymas rinkėjams dėl rinkiminių įsipareigojimų). **LR Seimas (seimo nariai dėl savanaudiškumo) neįveikia pasirašyti darbo taisyklės-įstatymą, nevykdoma LR Konstitucinio teismo nutartis ??? Tai menkina pasitikėjimą dėl valdymo pertvarkos Lietuvoje ...**

2. Įteisinti 2020 m. Specialiojo (nepriklausomo) prokuroro pareigybę – JAV pavyzdžiu užtikrinti įgalumą nepriklausomai atlikti pareigas. Įstatyme į Specialiojo prokuroro funkcijas įrašyti nuostatas dėl priimtų įstatymų, teisės aktų vykdymo kontrolės bei bylų nutraukimo tik teisme, suteikti prokurorui teisę ginti asmens teises net ir prieš jo valią. Įteisinti piliečiams teisę tiesiogiai kreiptis į (Ypatingąjį) prokurorą dėl jų teisių bei viešojo intereso pažeidimų). Tai pasireikštų reali sisteminė kova su PRIEDASpolitine, ekonomine korupcijomis, kontrabanda, pažeidimais viešuose pirkimuose, valstybės turto valdyme, šešėline ekonomika, netinkamu pareigų atlikimu, valstybei padarytų žalų išieškojimu ir kt. . **Valstybėje atsirastų daugiau teisingumo, atsakomybės, kontrolės ir papildymas biudžetą lėšomis. Dalinai 2017 m. pataisytas Įstatymas nevykdomas.**

3. Atsižvelgti į LR Prezidentės pareiškimą, panaikinti privilegijas Lietuvos Respublikos Prezidentui, baigus eiti pareigas, netenka rezidencijos (būsto) ir su ja susietų privilegijų. Įteisinti 2020 m. įstatymu.

4. 2020 m. (skubos tvarka) įteisinti įstatymu realią Rajonų/miestų dvipakopę Savivaldos hierarchiją (seniūnija, savivaldybės taryba, meras-administracija. Vietos Bendruomenė - Seniūnijos centrinė Vietos bendruomenė – Seniūnija (seniūnas) – Rajono/miesto Vietos bendruomenių centrinė taryba - Meras (su „Veto“ teise –administracijos vadovas) - Savivaldybės taryba. Atskiriama vykdomoji ir nutarimų, sprendimų priimančios valdžios. Taikyti administracinių teritorinių vienetų tik vienmandatę rinkimų sistemą. Užtikrinti, kad neprieštarautų LR Konstitucijos pagrindinėms nuostatoms, pataisyti LR Konstituciją . Savivaldybių veiklos kontrolę patikėti LR Valstybės kontrolieriaus tarnybai, o ne pačių Savivaldybės savikontrolei .

5. LR Seime 2020 m. pradžioje inicijuoti, skubos tvarka priimti, (galiotų 2020 m. Seimo rinkimams), Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymą atitinkantį LR Konstitucijos 55 str. „Seimą sudaro Tautos atstovai – 141 Seimo narys, kurie renkami ketveriems metams remiantis visuotine, lygia tiesiogine rinkimų teise ir slaptu balsavimu“ vienmandatėse rinkimų apylinkėse-(Apygardose) nuostata. Galiojančiame Seimo rinkimų kodekse nustatyta – kad tas pats kandidatas į LR Seimo narius įrašomas lygiagrečiai dviejuose sąrašuose -vienmandatėse ir daugiamandatėse partijų sąrašuose, (partija-juridinis asmuo). Eilė Seimo narių tampa nepakeičiami dešimtmečiais, tai yra privilegija partijos nariams- pažeidžiama LR Konstitucijos 55 str. nuostata – lygi tiesioginė teisė rinkti. **Būtina įteisinti-taikytina kandidatui kvalifikaciniai, moralės reikalavimai užimti LR Seimo nario pareigybę. Panaikinti daugiamandatinius rinkimų (partijų sąrašus) ir rinkti tik pagal vienintelį vienmandatinį rinkimų kandidatų sudarytą sąrašą kiekvienai Rinkimų apygardai. Siūloma 70-tyje apygardų išrinkti po du Seimo narius, gavusius daugiausia balsų ir vienoje (mažiausioje) 71-oje Rinkimų apygardoje rinkti tik vieną Seimo narį, gavusį daugiausia balsų. Atsisakius ar kitaip Seimo nario mandato, nauji rinkimai neskelbiami, o laikoma Seimo nariu - prisaikdinama trečias (sekantis iš eilės) gavęs daugiausia rinkėjų balsų viemandatėje Rinkimų apygardoje. Tikslinga priskirti vieną Rinkimų apygardą Pasaulio lietuviams (turintiems Lietuvos pilietybę) ir kaip išimtį, toje apygardoje – balsuoti elektroniniu būdui .**

5.0. Panaikinti Seimo nario neliečiamybės nuostatą 2020 m. pavasario sesijoje, kad LR Generalinė prokuratūra galėtų vykdyti tyrimą be LR Seimo sutikimo, (Sektinas Ukrainos pavyzdys).

5.1. Panaikinti politinių partijų (nepamatuotą) didelį finansavimą rinkimų kampanijoms ir kt. iš valstybės biudžeto, (partijos ne UAB įmonės, kur „maitintys“ giminės, prisitaikėliai). Parlamentinėms partijoms tikslinga skirti lėšas iš valstybės biudžeto tik minimaliam patalpų plotui išsinuomuoti, sekretoriaus –(ės) minimali metinė alga ir plius partijos nario mokesčiai.

5.2. LR Seimas privalo nuolatos vykdyti parlamentinę priežiūrą (kontrolę) Seimui atskaitingų institucijų veiklos. Seimo narius neskirti vykdomosios valdžios pareigūnais – ministrais (interesus konfliktas–savikontrolė? Privalo atsisakyti Seimo nario mandato).

6. Pataisyti 2020 m. Europarlamento rinkimų įstatymą užtikrinant tiesioginį Europarlamento narių rinkimą (apygarda-Lietuva). Bei įteisinti Lietuvoje išrinktų Europarlamentarų atsiskaitymo tvarką LR Seimui kartą per ketvirtį, transliuoti per LRT. Būtų užtikrinta Seimo ir Europarlamentarų sąveikavimas, sprendžiant bendravaltystines valdymo problemas su ES.

7. 2019 m. pataisyti LRT Įstatymą, užtikrinti NVO teisę pastoviai turėti savaitines vienos valandos trukmės intelektualaus turinio laidas Nacionaliniame radijuje ir televizijoje (po valandą), tinkamu laiku. Diskutuoti valstybei svarbiais klausimais, pasitelkus ekspertus, siūlyti sprendinius LR Vyriausybei, Seimui. Iki šiol NVO daukartiniai kreipimai dėl intelektualios laidos steigimo į LRT valdymo organus, nebuvo patenkinti, diskutuoja savi su „savais“.

8. Įdiegti 2020 m. LR Konstitucijoje įtvirtintą piliečių teisę tiesiogiai dalyvauti valstybės valdyme. Tuo tikslu pataisyti LR Konstitucijoje - sumažinti reikalavimą referendumui inicijuoti surinkus ne 300 tūkst., bet 100 tūkst. rinkėjų parašų, turinčių teisę balsuoti. Iš Lietuvos emigravo beveik milijonas gyventojų.

PRAŠOME JU S SEIMO NARIJ PATEIKTI: 1. Raštu paaiškinimus apygardos rinkėjams (Apygardos Vietos bendruomenėms kontrolei, saugojimui), kaip konkrečiai - punktais vykdote rinkiminius įsipareigojimus, išvardinti kada ir kokius Jūs pateikėte- registravote įstatymų projektus, pataisas, kas jų priimta Seime? Ar nesavanaudiškai organizuosite – inicijuosite, teiksite- registruosite įstatymų projektus, juos priimti 2019 m., kaip pirmo prioriteto (skubos) tvarka, reikalingus Lietuvai, (aukščiau minėti 1-8punktai), būtinybę ?)

2. Kaip Jūsų apygardos savivaldybėse naudojama finansiniai, materialiniai (Valstybės patikėtas turtas), ištekliai kurti gerovę? Siekti Lietuvos regionuose turėti darbą, sveikatos paslaugas, kultūrinę aplinką, būstą, mokyklas, darželius, kultūros židinius, užtikrintą teisingumą visiems lygiai, decentralizuotą savivaldą. Ar pastoviai stebite savivaldos pareigūnų veiklą, tariantės su Vietos Bendruomenių tarybomis, inicijuojate kontroliuojančių institucijų patikras nusižengimams pašalinti savivaldos tarnybose.

3. Kokius Įstatymus (įvardykite) numatote pasiūlyti -registruoti LR Seimui taisyti ir ką taisyti 2018 -2019 m. Seimo sesijose ?

4. Kokius aptartus susitikimuose su rinkėjais-Vietos bendruomenių tarybomis, siūlomus Bendravalstybinius probleminius klausimus, Įstatymus teiksite spręsti, priimti LR Seime, Vyriausybėje ir kitur, organizuosite spaudos konferencijas? *Primername, jeigu šie reikalavimai nebus įgyvendinami, nenoras bendrauti su rinkėjais- „Jūsų darbdaviai“, būsime priversti kreiptis į Seimo Vyriausiąją etikos ir procedūrų komisiją, organizuoti piketų akcijas prie Lietuvos Respublikos Seimo rūmų, Savivaldybių, informuoti žiniasklaidą... Seimo, savivaldos narių raštiškos ataskaitos, susitikimų su rinkėjais, Vietos Bendruomenių tarybomis protokolai, video įrašai, registruojami, kaupiami, saugomi Vietos bendruomenių centrinėse tarybose, kopijos vietos bendruomenių tarybose, seniūnijose.*

Pagarbiai,(parašas, pareiškėjų atstovo v. pavardė)
Kontaktai susisiekti: adresas:

....., tel., e-paštas:

Pagarbiai, rinkėjai:

(Vardas, pavardė)	(Parašas)	(Rinkėjo adresas)
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		

Aiškinimas raštas skirtas Bendrapiliečiams –rinkėjams vykdyti, įteikti kvietimus seimo nariams dėl atsiskaitymo.

Lietuvos politinio elito (ne) bendravimas su bendrapiliečiais 2018 m. (projektas vykdomas nuolatos).

Pagarbiai, Vincentas Jasiulevičius, Valdymo sistemų ekspertas, kont. tel . 861404676, el. p. v.jasiulevicius@yahoo.com, Lietuvoje Bendruomenių steigimosi pradininkas, puoselėtojas nuo 1996 m. ir toliau. Lietuvai pagražinti draugijos narys.

KVIETIMAS įgyvendinti „Lietuvos politinio elito (ne) bendravimas su bendrapiliečiais 2018 m. projektą“ ir tai vykdyti karta iš kartos, iki tapsime pilietiški, neabejingi Lietuvai- savo ateičiai... Gerbiamieji, dauguma Lietuvos piliečių nupilietinti - nesikišu, nedalyvauju „politikoje“ (o kur piliečio pareiga?). Tai spraga Švietimo, tėvų, intelektualų, LRT nusišalinimas..., galvojama, kad gerovę sukurs kiti, taip galvodami išvažiavo vienas milijonas iš savo namų, Tėvynės... **Reikia nors pabandyti, pradėti nuo savęs... visose 71 apygardoje, čia ir dabar pakviesti Seimo narius atsiskaityti rinkėjams, bus mažiau rietenų- dirbs. Jeigu darbdavys (įmonės savininkas) nepažiūrėtų ką nuveikia parinktieji darbuotojai, tai bankrutuotų, nepervestų švietėjams, sveikatingojo, kultūrintojams, pensijoms įmokų ir kt. (Tad reikia įgyvendinti- padaryti, netgi apeinant NVO „vadukus“, kurių dalis prisitaikėliški... Atspausdintame abiejose lapo pusėse – (lape Kvietimas- priminimas Seimo nariui), pasirašo 7-9 rinkėjai, atšviečiama ir pasirašytinai įteikti egzempliorių, (biure Seimo nario padėjėjui), arba tiesiogiai miesto/rajono (apygardose)**

bendruomenės išrinktam Seimo nariui. Taip apygardose kreipiasi 2-3 grupelės (po keletą iniciatyvių rinkėjų) ar nenuipilietintos vietos bendruomenių, NVO ar Vietos bendruomenių centrinių tarybų nariai.

Analogiškai parengtą kvietimą pagal kompetenciją galima įteikti merams, Savivaldybės tarybai, Seniūnui ar atskiriems tarybos nariams. **BŪTINYBĖ** kreipimosi į Seimo narį aiškinamasis raštas- sąžiningai atlikti darbdavio pareigą, (Tiesiogiai išrinkti Seimo, Savivaldos tarybos narius, pasamdyti ir pažūrėti ką veikia „darbininkai“ ne kas keturi metai, o kartą per ketvirtį, mūsų atveju Seimo ir Savivaldos tarybų narių, merų, seniūnų atžvilgiu). Visi mūsų reikalai taisyti..., jeigu būsim aktyvūs visi – jauni, senjorai bei akademinė visuomenė (švietėjai, intelektualai), neabejingi spręsti toliau išvardytas problemas. 71 Seimo narys-dauguma Seime, tad nesavanaudiškai tegul dirba, prūminėja (balsuoja) įstatymus. **LIETUVOS PILIETI AR NORI ŽINOTI, KAIP VYKDO RINKIMINIUS ĮSIPAREIGOJIMUS TAVO (TAVO BENDRUOMENĖS) IŠRINKTASIS SEIMO NARYS? KREIPKIS Į JI... BŪK NENUPILIETINTAS-VEIKLUS!** Būtinai Seimo nario (kitų atstovų) Rinkiminių įsipareigojimų, veiklos ataskaitų aptarimas kartą per ketvirtį Vietos bendruomenėse-neyriausybiniuose organizacijose (NVO-švietėjais, sveikatos, kultūros ir kt. rinkėjais). Nepriklausomoje Lietuvoje beveik trisdešimt metų pareigūnų neatsakingas pareigų atlikimas, nenaudojimas kitų valstybių pažangios patirties - užsiiminėjama dviračio išradinėjimai, Tautos nusišalinimas nuo Valstybės valdymo kontrolės, Lietuvą privedė prie gyventojų globalios emigracijos užsienio. Visų lygių švietimo įstaigos, mokyklos, intelektualų bendruomenės, dvasininkija, teisėsauga, žiniasklaida (žurnalistai) privalėtų atsakingai, entuziastingai aiškinti, mokyti tautiečius, pradedant vaikyste, (pagal sudarytas programas, metodikas, vaizdines priemones, filmuotus klipus, filmus apie priežastis sukeliančias priklausomybių ligas: narkomaniją, alkoholizmą, rūkymą, užkrečiamas ligas, patyčias mokinių, savižudybes ir kt., atsakomybę tėvų, mokytojų, vadovų) dėl neatsakingo, lengvabūdiško elgesio - sau kenkimo būti sveiku, išsilavinusiu, laimingu ŽMOGUMI. Ugdyti savarankiškumo, verslumo, taupumo, šviesti mokinius, studentus, jaunimą, kad gerovės Lietuvoje niekas nesukurs, jeigu patys, nedalyvaus ir neatliks pilietinės pareigos – domėtis, dalyvauti savo valstybės valdyme. **Kiekvienas privalo prisiminti ne tik teises, bet ir pareigas, atsakomybę už pasekmes. Čia neturi likti nuošalyje ir tėvai, seneliai, švietėjai, intelektualai.** Tik dejavimas ir abejingumas, nesirūpinimas vaikų, vaikų ateitimi, išvarė užsienin beveik pusę Lietuvos gambiausių, veikliausių jaunų žmonių. Žinotina, svetimam krašte visada būsi svetimas, naudingas tiek, kiek reikalingas. Taip švietė – darė Vincas Kudirka. **Kovokime su blogybių sukėlėjais valstybės valdyme ir kitur, tai yra su priežastimis.** Nesusipratėliams Lietuvos piliečiams būtų ne pro šalį įteisinti privalomą dalyvavimą balsuoti - dalyvauti parenkant atstovus, kaip ir kai kuriose Europos sąjungos valstybėse. Dažniausiai visuomenininkų (NVO) vadovai sunkiai pežengia „vaduko“ ambicijas vienyti – nesupranta, kad vienybėje yra stiprybė, jėga įveikti problemas. Pasakymas: „Aš nesikišu į „politiką“, mūsų NVO veiklos nuostatose tai nenumatyta...“ „skundžiasi“ ir studentų, jaunimo savivaldos „valdytojai“. Tai kas gi atliks pilietinę pareigą kuriant gerovę Lietuvoje? Jeigu nedalyvauji Bendruomeninėje veikloje, sąžiningai neatlieki „darbdavio“ – rinkėjo pareigos, kontrolės, tai nereikia ir dejuoti, kad bloga gyventi Lietuvoje, priverstas emigruoti. Tuomet „darbininkai“ gano ir ganys „darbdavius“ – rinkėjus kaip veršius. Reikia vengti, kad visų lygių Vietos Bendruomenių renkamų valdymo organų neuzurpuotų partiniai veikėjai, kurie vietos Bendruomenes pajungia kaip pagalbininkus partijų veikloje. Juk valdančiųjų partijų nariai sudaro mažiau nei du procentus Lietuvos rinkėjų ir siekia diktuoti visam Valstybės valdymui, pamirša Konstitucinę teisę piliečiams dalyvauti Valstybės demokratiniame valdyme. Viename susitikime su Vietos bendruomene **J. E. Prezidentė teigė, kad „Valstybę kuria piliečiai, ne valdžios institucijos, o žmonės yra pagrindinis visuomenės gyvavimo variklis. Kiekvienos šalies piliečių aktyvumas ir atsakomybė padeda įtvirtinti demokratiškas vertybes – pagarbą žmogaus teisėms, laisvus rinkimus, įstatymų viršenybę ir pliuralistinę visuomenę. Todėl kviečiama pilietinės bendruomenės, jaunimas būti aktyviais- nenuipilietintais, (įgyvendinti aprašytą projektą), ir turėti galingą balsą, jeigu valdžios atstovai elgiasi neatsakingai“.**

4 PRIEDAS

4. GEROS PATIERTIES KOMPANIJOS VADOVO SIGITO ŽVIRBLIO ĮMONĖS KŪRIMAS, IŠPLĖTOJIMAS IKI PASAULINIO LYGIO INTELEKTUALIOS GAMYBOS PRODUKCIJOS EKSPORTAVIMO Į PASAULĮ. (Lietuvos merams (rajonų, miestų, regionų plėtros tarnyboms) bus žinoma patirtis, ko reikia, kad plėtotųsi verslai, pramonė, kaip pritraukiami, rengiami specialistai, perkvalifikuojami). Patirties pilnas aprašymas pateiktas čia.

Viktorija Chockeivičiūtė 2019 m. liepos 29 d. Pabradės miestelyje įsikūrusi, ne pirmą dešimtį skaičiuojanti, **medicinių gaminių gamykla „Intersurgical“** byloja apie tai, kaip didelės investicijos gali pabudinti regionus. Kaip DELFI pasakojo įmonės personalo vadovė, šiemet pirmi metai Pabradoje, kuomet pritrūko vietų darželyje. Miestelio jaunimas palikti neskuba, į jį atsikeliama gyventi ir iš Vilniaus.

Skaitykite daugiau: <https://www.delfi.lt/verslas/verslas/galingos-gamyklos-sekme-tapo-viso-miestelio-sekme-darbuotojai-nezino-kas-yra-minimali-alga-darzelyje-jau-truksta-vietu.d?id=81800397>

Galingos gamyklos sėkmė tapo viso miestelio sėkme (Vadovas Sigitas Žvirblis): darbuotojai nežino, kas yra minimali alga, darželyje jau trūksta vietų

Viktorija Chockevičiūtė 2019 m. liepos 29 d.

Pabradės miestelyje įsikūrusi, ne pirmą dešimtį skaičiuojanti, medicininių gaminių gamykla „Intersurgical“ byloja apie tai, kaip didelės investicijos gali pabudinti regionus. Kaip DELFI pasakojo įmonės personalo vadovė, šiemet pirmi metai Pabradoje, kuomet pritrūko vietų darželyje. Miestelio jaunimas palikti neskuba, į jį atsikeliama gyventi ir iš Vilniaus. © DELFI / Karolina Pansevič Paskutiniaus „Sodros“ duomenimis, gegužę įmonėje dirbo 2181 darbuotojas, vidutinis atlyginimas siekė 1092,62 Eur „ant popieriaus“. Kaip patikina įmonės vadovas, minimali alga čia nemokama niekam. Įmonė gamina gaminius reikalingus kvėpavimo takų priežiūrai – anestezijai, reanimacijai, deguonies ir aerozolio terapijai. Gaminiai naudojami tiek ligoninėse, tiek namuose, slaugant pacientą. „Intersurgical“ savo apskų nemažina ir šiuo metu ruošiasi statyti dar vieną gamyklą Visagine. Buvo skelbiama, kad per 10 metų ten tikimasi įdarbinti iki 1000 darbuotojų. SUSIJĘ STRAIPSNIAI Visorių informacinių technologijų parkas sulauks 32 mln. eurų investicijų ir 700 darbo vietų (12) Lietuvoje kyla naujos gamyklos: tūkstančiai darbo vietų pasklis po visą šalį (1167) Interviu DELFI „Intersurgical“ vadovas Sigintas Žvirblis papasakojo, kodėl gamykla atsidūrė Pabradoje ir kas lėmė, kad net krizės metu įmonė augo ir priiminėjo naujus darbuotojus. Įmonės vadovas taip pat atskleidė artimiausius penkių metų planus Lietuvoje, kodėl plėtrai buvo pasirinktas Visaginas, nors dėl šios gamyklos konkuravo ne viena šalis ir papasakojo, kokių priemonių ėmėsi, kad nepritrūktų kvalifikuotos darbo jėgos. Sigintas Žvirblis © DELFI / Karolina Pansevič – Esate didžiausia gamybinė įmonė Lietuvoje, turite virš 2000 darbuotojų, plečiatės į Visaginą, bet viskas prasidėjo štai čia, Pabradoje. Kodėl Pabradoje? – Šiemet bus 25 metai, kai įmonė registruota Lietuvoje. Pažvelgus į visą istoriją, kodėl „Intersurgical“ čia atėjo, galbūt tai lėmė tam tikri asmeniniai įvykiai. 1993 metais susitikau su žmonėmis, kurie atvažiavo į Lietuvą. Jie visiškai neturėjo minties čia kurti verslo, atvažiavo norėdami aplankyti istorines šeimos vietas. Bet taip man teko susipažinti su vienu iš pagrindinių kompanijos akcininkų, pradėjome kalbėti apie mediciną, pažįstamus gydytojus ir buvau paprašytas suorganizuoti apsižvalgymą po ligonines. Nuvažiavome į vieną, į kitą, jis apžiūrėjo operacines ir išėjo tam tikras pokalbis apie verslą ir kodėl jo ne pradėjus Lietuvoje. Vėliau nuvykau į Angliją, vėl ten susitikome, pradėjome generuoti idėjas. Negaliu pasakyti, ką jis pamatė Lietuvoje, bet kilo jam idėja, kodėl gi veiklą plėsti ne Lietuvoje. Įmonę įregistravau savo namų adresu ir faksu gavau pirmą užduotį: surasti tam tikrų gamybinių patalpų, kur būtų galima kažką pradėti, bet 1994 metais tas likvidus gamybinis turtas dar nebuvo susiformavęs, o jei ir buvo, tai plaukiojo labai neapibrėžtoje erdvėje, kam kur kas priklausė. Reikėjo surasti keturis galimus objektus. Tuo metu norint turėti 100 proc. savo ir valdyti turtą, vienintelis kelias buvo nupirkti bankrutuojančią įmonę. Paklausiau tuometinio ekonomikos ministro, ką gali pasiūlyti iš bankrutuojančių įmonių ir man pasiūlė keturis objektus: du objektai Vilniuje, Panevėžyje nebaigtos statybos ir betono kalnai, o Pabradoje buvo „Modulis“. Vilniuje šalia tų objektų nebūtų buvę galimybės ateityje papildomai plėstis, Panevėžyje betono kalnus nuversti būtų buvę brangiau nei kažką naujo pastatyti. Pirmiausia investuotojas atvažiavęs žiūri, kur potencialiai įsigyti NT, kad šalia būtų infrastruktūra, bet dar svarbesnis dalykas – kas ten dirbs, kiek bus kvalifikuotos darbo jėgos. Tuo laikotarpiu čia buvo didelė pramoninė įmonė. Nors ji jau buvo bankrutavusi, bet buvo išlikęs kvalifikuotų specialistų potencialas, nuo kurių ir pradėjome statyti pamatus. Tie, kurie dirbo „Modulyje“, didžioji dalis pradėjo dirbti čia. Pirmiausia investuotojas atvažiavęs žiūri, kur potencialiai įsigyti NT, kad šalia būtų infrastruktūra, bet dar svarbesnis dalykas – kas ten dirbs, kiek bus kvalifikuotos darbo jėgos. Sigintas Žvirblis – Kas sunkiausia buvo per šį laikotarpį ir kaip pavyko įmonę per šį laikotarpį plėsti ir vesti tolyn? – Mes esame integruoti į grupės struktūrą. Turime 27 kompanijas savo grupėje visame pasaulyje ir 90 proc. savo produkcijos realizuojame per tas kompanijas. Dar yra virš 80 platintojų, per kuriuos realizuojame likusį 10 proc. Mūsų tokia filosofija, kad ateini į rinką ir turi ten savo darbuotojus, savo specialistus. Niekas nežinos tam tikros šalies specifikos kaip ten gyvenantys vietiniai darbuotojai. Be to, mes nesame įmonė, kuri galime gaminius bet kam pardavinėti. Norint atšaukti gaminį, tu turi turėti gerus ryšius su tiekėju, kad tiksliai žinotum, kur tavo produkcija keliauja. Tai yra atsakomybė, mes turime žinoti grandinę, kaip jis toliau keliaus. Be to, mes skiriamės tuo, kad viską kuriame po vienu stogu – nuo idėjos atsiradimo, pagaminimo iki platinimo. Pasaulyje nėra tiek daug kompanijų, kurios pačios kurtų, gamintų ir tiektų. Medicininių prietaisų gamintojams yra keliama daug aukštesni ir griežtesni reikalavimai. Dėl to visus procesus turėti po vienu stogu yra daug paprasčiau, taip juos galima suvaldyti. Generuodami idėjas labai daug bendraujame su gydytojais, specialistais visame pasaulyje. O tai ką gaminame Lietuvoje parduodame ir Lietuvos ligoninėms, ir viso pasaulio šalims. Būtų lengviau pasakyti į kurią valstybę nekeliauja produkcija pagaminta čia nei kur keliauja. Tai yra ir atsakymas, kodėl mes išsilaikome rinkoje, kodėl krizės mus mažiau paveikia. Mes gaminame vienkartinius gaminius, kurie padeda apsaugoti nuo infekcijų perdavimo kitam asmeniui. Tai yra, ligoninėse atliekant procedūras nebūdavo garantuoti, kad įranga bus apsauga nuo infekcijos perdavimo kitam pacientui, o mūsų gaminama produkcija leidžia tai riboti. Mūsų apyvarta krizės 2007-2010 m. laikotarpiu nekrito, mes darbuotojus priiminėjome. – Būtent dėl produkcijos išskirtinumo? – Taip, mūsų gaminiai visad naudojami – žmonės sirgo, serga ir sirgs. Jų

gydymui yra reikalingos mūsų priemonės, mūsų segmentas kitas. Kuo daugiau gyventojų pasaulyje, tuo daugiau mūsų produktų reikia, kuo daugiau valstybės išsivysčiusios, tuo daugiau naudoja. Mūsų didžiausios rinkos ten, kur valstybės yra išsivysčiusios. © DELFI / Šarūnas Mažeika – Kalbant apie eksportą minėjote, kad lengviau įvardinti tas rinkas, kuriose nesate. Tai koks tas skaičius, į kiek skirtingų šalių produkcija iš Lietuvos išvyksta? – Albanija, Australija, Bulgarija, Baltarusija, Kanada, Čilė, Kroatija, Vokietija, Gana, gal tik į 2-3 valstybes Afrikoje nekeliauja, Didžioji Britanija, Graikija, Vengrija, Islandija, Indija, Makedonija, Viduriniai Rytai, Azijos šalys. Iš viso tiesiogiai keliauja į 106 šalis. Yra ir dar daugiau, nes dar per platintojus į kitas šalis gali nukeliauti. – Tad lietuviai, atsidūrę užsienyje ligoninėse ir tokiose situacija, kur prireikia šitokios įrangos, gali būti, kad naudojasi jūsų pagaminta produkcija, tik visiškai to nežino? – Drąsiai galiu pasakyti, kad naudojasi. Visos grupės pajamos šiemet siekia 142 mln. eurų, o mūsų produkcija sudaro apie 60 proc. – Minėjote, kad esate išskirtiniai dėl to, jog visus procesus darote patys. Kaip tuomet yra su konkurencija? Ar turite konkurentų? – Turime daug, didžiausia konkurencija yra iš JAV įmonių, ir Europoje yra konkurentų. Konkurencinė kova labai didelė. Nėra taip, kad be konkurencijos gyventume. Norėdamas išsilaikyti mūsų rinkoje, būti pirmaujančiu ir inovatyviu, negali sėdėti sudėjęs rankas ir gaminti vieną ar du gaminius, galvoti, kad taip išsilaikysi rinkoje. Dėl to turime visą eilę padalinių, kur kuriami nauji gaminiai, naujos idėjos. 27 kompanijos grupėje reiškia, kad gauname daugybę pageidavimų arba tam tikrų komentarų iš gydytojų. Kas geriausi idėjų generatoriai? Tie patys gydytojai, kurie dirba pirmose fronto linijose. Mūsų darbuotojai būtent ir bendrauja su medikais, jie pasiūlo vieną kitą idėją. Lygiai taip pat specifiniai produktai. Jei tam tikras gydytojas nori kažko specifiško, sukuriame ir pateikiame specialų, nestandartinį produktą, o dėl to ir vartotojas palankesnis. Pavyzdžiui, jei nueisi į parduotuvę ir pamatysi vieną duonos kepaluką, daugiau ten neisi, o jei nuėjęs pamatysi apie 40 skirtingų rūšių, tai bus patrauklu. Kažkas panašaus ir pas mus. – Kaip vertintumėte dalyvavimą toje konkurencinėje kovoje – laimite ar pralaimite? – Ir laimime, ir pralaimime. Šiuo atveju laimėtoju niekada nebūsi, turi tam tikras pozicijas – vienoje šalyse stipresnės, pavyzdžiui Jungtinėje Karalystėje ar Prancūzijoje. Tam tikrais gaminiiais esame stipresni, bet nėra taip, kad užėmėme monopolinę vietą. Konkurencinė kova didelė, ir pati didžiausia kova yra tarp didesnių kompanijų už mus, tokiose rinkose kaip JAV. Norint ateiti į tą rinką su mūsų matmenų kompanija, reikia turėti kažką ypatingo. Ateini su tam tikrais gaminiiais, kuriuos esi sukūręs ir patentavęs, bet neaišku, ar su kita gaminių grupe būsi stiprus. Čia konkurencinė kova susijusi ir su gamybos kaštais, kur tie kaštai mažiausi. Dalis JAV ir Europos įmonių gamyklas perkėlė į Kiniją, nes biurokratija kartais spaudžia, o Azijos šalyse būna pažiūrima pro pirštus. Net jei vieną dieną įmonės „Intersurgical“ nebūtų, toje terpėje atsirastų kitas gamintojas ir investuotojas, kuris matytų gamybinius pajėgumus ir žmones, kurie dirba šioje gamykloje. Sigitas Žvirblis – O ta biurokratija ir Lietuvoje spaudžia? – Mes šiuo atveju integruoti į Europos Sąjungą, nėra kad Lietuva kažkaip ypatingai atskirai veiktų. Čia smulkmenos tokios. Visa eilė ES direktyvų galioja ir toje pačioje Lietuvoje, tik nuo mūsų politinės valdžios priklauso, kiek mes būsime atviri investicijoms. Šiandien daug kas kalba apie paslaugų sektorių. Bet paslaugų sektoriaus įmonė gali ateiti, o po to per vieną dieną susikrauti daiktus ir išsikelti į kitą šalį. Ką investavo? Niekas: patalpas išsinuomojo, dalį darbuotojų perviliojo iš kitų įmonių. O ką reiškia gamykla. Šiandien Pabradėje turime tokią gamyklą, apie 2300 darbuotojų. Net jei vieną dieną įmonės „Intersurgical“ nebūtų, toje terpėje atsirastų kitas gamintojas ir investuotojas, kuris matytų gamybinius pajėgumus ir žmones, kurie dirba šioje gamykloje. Pirmasis investuotojo klausimas ir yra, o kas dirbs gamykloje. Sigitas Žvirblis © DELFI / Karolina Pansevič – Užsiminėte, kad paslaugų sektorius išsikelia ieškodamas pigesnės darbo jėgos. – Mano nuomone, paslaugos ateina su dideliais gamintojais. O šiandien naudojasi tik dėl pigesnių kaštų: kada kaštai didės, paslaugų sektorius bus perkeltas. – Manot gamintojai nesidairo į tas šalis, kur yra pigesnė darbo jėga? – Tai natūralu, 444444444bet kitas dalykas, gamintojas pirmiausia turės atkreipti dėmesį į kvalifikuotą darbo jėgą: kiek bus kvalifikuotos darbo jėgos, kokia įstatyminė bazė bus toje šalyje, kokia mokesstinė bazė, kokia logistika, susisiekimas. Šiai dienai, kai kurios gamybinės įmonės perkelia ir grąžina gamybą į Europą, nes pasiskaičiuoja logistikos kaštus. Nėra taip, kad darbo užmokestis Kinijoje labai skirtųsi nuo Lietuvos, gal didesniuose miestuose didesnis. Kinija perka gamyklas čia, perka įmones čia, ateina su savo pinigais čia, vietoje to, kaip anksčiau kopijuodavo, dabar nuperka kompanijas, intelektinę nuosavybę. Vyksta gan didelė kova, šioje dalyje privalumas yra buvimas arčiau vartotojo. – Ar dėl to ir nuspręsta plėtrą vykdyti toliau Lietuvoje, Visagine? – Principe tai taip. Paprastas pavyzdys, mes šiandien turime 50 tūkst. kv. metrų gamybinių patalpų, metinis augimas 7-8 proc., iki 10 proc. per metus, tai mažiausiai dar reikia 5 tūkst. kv. metrų kitais metais, jei norime pilnai išnaudoti. Po metų reikės dar daugiau ir per tris metus reiks apie 20 tūkst. kv. metrų. Klausimas, kur šį plotą galėsi turėti. Pabradėje ir Lietuvoje jau turime sukūrę pagrindą, bet turime ir Kinijoje, Jungtinėje Karalystėje gamyklas. Dėl ko atsirado Visaginas, tai pavyko akcininkams įrodyti, kad tai būtų paprastesnis investicinis variantas, kur mums nereikėtų kažko labai naujo kurti, nereikėtų naujo personalo surasti, integruoti į visą sistemą. Atstumas yra 100 kilometrų, tad mes savo esamus darbuotojus galėsime

pasitelkti. Viskas daug paprasčiau, ko pasekoje Visaginas ir buvo pasirinktas, nors konkuravo ne viena, ne dvi ir ne trys šalys. Per metus vien darbuotojų atsivežimui sumokame 600 tūkst. eurų. Sigitas Žvirblis – Jeigu dalis darbuotojų bus perkeliama į Visaginą, ar nepritrūksite ieškodami papildomų? – Viskas priklauso nuo įmonės veiklos. Pavyzdžiui, per metus vien darbuotojų atsivežimui sumokame 600 tūkst. eurų. Mums niekas jų nekompensuoja, niekas nesupranta, kad tai papildoma dalis prie tų kaštų, kurie galėtų būti darbo užmokestis. Mes įdarbiname gyventojus, kurie gyvena regionuose, jie neišvažiuoja į didmiesčius, nevažinėja 2-3 valandas į darbą. Yra autobusas, kuris gyvenančius 20-30 km nuo gamyklos paima nuo durų ir po 8 valandų darbo dienos parveža. Gyvenant kaime, pragyvenimo kaštai palyginus su Vilniumi, yra mažesni. Mes net neturintiems kvalifikacijos minimumo nemokame. Tarkime, jauna šeima gauna mažiausiai 1000-1200 eurų atlyginimą, jiems kaime gyvenant tai jau dideli pinigai. Mes manome, kad tai daro teigiamą impulsą visai vietos bendruomenei: yra pajamos, galima pragyventi, nėra asocialių aspektų. Kalbant apie regionų plėtrą, galime apsibrėžti aplink 40 kilometrų ir įdarbinti žmones. Svarbu, kad viešasis transportas dirbtų tvarkingai: darbuotojai gali atvažiuoti ir grįžti. Tai normalu visame pasaulyje, kitur ir didesnius atstumus važinėja. O pas mus yra tam tikri traukos taškai, iš periferijos važiuoja į Vilnių, vietoje to, kad viena kita gamyklėlė būtų šalia. – Dažnai skamba kritika savivaldybėms, kad jos pačios nesistengia pritraukti investuotojų. – Aš sutinku. Vienas dalykas nesistengia, kitas – kompetencijų trūksta. Turėtų kuo daugiau jaunimo ateiti į valdžią, jaunimas pakeistų seną mąstyseną. Sako, kad turi patirtį. Bet tai dar nereiškia, kad jis su savo patirtimi tai, ką darė vakar, gali daryti rytoj. Jis turi savo patirtį panaudoti, bet reikia žiūrėti į priekį mažiausiai penkis metus. Turėti viziją rajonui, gyvenvietei, tiems patiems gyventojams, ar jie turės galimybę nuvesti vaikus į mokyklą, polikliniką ir panašiai. Visas kompleksas dalykų ir tie žmonės nepatenkinti regionuose, nes niekas į juos nežiūri. Dalyje savivaldybių sėdi politikai, kurie žiūri savas galimybes vystyti verslus, apginti interesus. Tai yra didžiausia problema. – Kaip manot, ar ateinančius investuotojus iš užsienio rinktis Lietuvos regionus sustabdo savivaldybės, ar yra kitų priežasčių dar? – Savivaldybė nelygi savivaldybei. Yra tikrai gerų, kur merai dirba ir stengiasi, yra ir blogų. Pavyzdžiui, pažiūrėjus iš ko jos pragyvena. Savivaldybės gyvena iš subsidijų, kiek yra verslo, kiek verslas generuoja įplaukų į savivaldybės biudžetą ir kiek viešasis sektorius. Yra tam tikrų savivaldybių, kur tik viešasis sektorius duoda pajamas į biudžetą, tai ką mes sumokame mokesčių mokėtojai, vadinasi verslo visiškai nėra arba jis minimalus. Galbūt ateityje bus pasiūlymas įtraukti savivaldybes į tam tikrus mokymus, kaip pritraukti investuotojus. Mokyti galėtų „Investuok Lietuvoje“ specialistai. Pradedant tais pačiais merais, gal reikėtų, kad jie kursus praeitų. Nes dalis merų kritikuoja, kodėl neatvežate investuotojų pas mus. Bet ką jūs pasiūlysite investuotojui? Sklypą paruoštų po metų, tai po tų metų jis į kitą regioną nuvažiuos, ar į kitą šalį. Reikia paruošti namų darbus, reikalingas investuotojams teritorijas. Mūsų vizija daugiau susieta su tuo, kad dirbsime ir gyvensime ne didmiestyje, o regione ir, manome, kad čia žmonės lygiai taip pat turi galimybes gyventi taip pat kaip Vilniuje, dar ir geriau. Sigitas Žvirblis – Žinau, kad pas jus atvažiuoja dirbti iš Visagino, Ignalinos. Iš kokių aplinkinių regionų jūs dar pritraukiate darbuotojų? – Didžioji dalis aišku pabradiškių, iš 2300 darbuotojų galbūt apie 1500 turėtų būti pabradiškių. Pabradėje bedarbystė labai maža. Kita dalis, apie 150, iš Visagino pusės važiuoja, kur ateityje pastačius gamyklą ten dirbs. Iš Vilniaus apie 3 autobusus važiuoja, tai viso bus apie 180-200 darbuotojų, Švenčionys, Švenčionėliai, Molėtai. Tai iš viso apie 1000 darbuotojų iš kitur atvažiuoja. Mūsų vizija daugiau susieta su tuo, kad dirbsime ir gyvensime ne didmiestyje, o regione ir, manome, kad čia žmonės lygiai taip pat turi galimybes gyventi taip pat kaip Vilniuje, dar ir geriau. © DELFI / Karolina Pansevič – Ar Pabradėje ir toliau plėsitis, investuosite? – Pabradėje vyksta plėtra ir gan didelė. Lietuvoje per praėjusius šiuos metus apie 60 mln. eurų investuota, įskaitant ir Pabradę, ir Visaginą. Tai yra didelė suma. Įrengtas toks automatinis sandėlis, kokio praktiškai Baltijos šalyse niekas nestatė. Iš šio centro produkcija keliaus į visą pasaulį. Pabradė ir toliau plės, einame prie automatizacijos, robotizacijos. Žmogišką faktorių eliminuojant, turime geresnę kokybę. – O kiek per visą veiklos laikotarpį galėjo būti investuota Pabradėje? – Sunku paskaičiuoti, nes yra nusidėvėjimai ir kiti dalykai, bet kalbame apie šimtus milijonų. © DELFI / Karolina Pansevič – Daugybę įmonių kalba apie investicijas į automatizaciją, robotizaciją. Kalbant šia tema dažniausia baimė iš darbuotojų, kad dėl to jie praras darbą. – Labai primityvus toks mąstymas. Mokykitės ir dirbsite su robotais. Kas tuos robotus prižiūri? Tik žmogus. Ateina moksleiviai, mato viską ir sako, aš čia norėčiau dirbti. Be to, visi nori gero atlyginimo, o atlyginimą už ką moka? – Už gerą ir kokybišką darbą. – O gerą ir kokybišką darbą gali atlikti kvalifikuotas darbuotojas: kuo aukštesnė kvalifikacija, tuo daugiau uždirbti. Lietuviai save lygina su kitomis šalimis. Nuvažiuojame į Švediją, Vokietiją ir norime per 25 metus turėti tai, kas ten buvo kuriama 40 metų. Nėra taip greit pasiekama, bet tie, kas pas mus buvo atvykę iš Vakarų tuomet ir atvyksta dabar, mato milžiniškus pasikeitimus. Bet mes vejamės. Darbo užmokestis didėja. Tačiau šiandien iššūkis mūsų visuomenei yra gebėjimas mokytis visą gyvenimą. Nesvarbu, ar išdirbai 20 metų, ar esi 50-70 metų, žmogus turi mokytis visą gyvenimą, nes tobulėjimui ribų nėra. Yra kvalifikuotos darbo jėgos problema regionuose, mes šiandien dirbame taip, kad tą darbo jėgą patys auginamės. Pabradėje dabar apie 800 vaikų. Sakau, mere, matau

problema, darželyje nebėra šiomet vietos. Štai ką reiškia sukurtos darbo vietos. Jaunimas net iš Vilniaus keliai čia gyventi: nėra būsto, nėra namų. 2 kambarių buto kaina yra apie 40 tūkst. eurų. Žmonės nustebę, nes Visagine iki 10 tūkst. eurų nupirksi. Sakau, mere, matau problemą, darželyje nebėra šiomet vietos. Štai ką reiškia sukurtos darbo vietos. Jaunimas net iš Vilniaus keliai čia gyventi: nėra būsto, nėra namų. Sigitas Žvirblis – Turbūt neklysiu sakydama, kad prie Pabradės sėkmės prisidėjo „Intersurgical“. Tačiau ir kituose regionuose yra didesnių įmonių, gaunama darbuotojų pasakojimų, kad su jais darbdavys elgiasi negražiai, kad gauna mažą atlyginimą. Tad, ar nėra svarbu ne tik dideli investuotojai ir gamyklos, bet ir tai, kaip elgsis darbdavys? – Sutinku. Paprastas pavyzdys, kiekvieną vasarą mes priimame virš 100 moksleivių į darbą. Būtent mūsų darbuotojų vaikų. Bandėme visus priimti, bet kiti ateina ir greitai išeina, neįdomu jiems. Tad priėmėme sprendimą, kad vasaros atostogų metu, mūsų darbuotojų vaikai, kuriems yra 16 ir daugiau metų, gali ateiti į įmonę dirbti, jie gaus minimumą, bet jei išdirbs pilnai du mėnesius, tada dar gaus 15 proc. priedą. Jie dirba šalia namų, šalia tėvų, nereikia važiuoti į Palangą ar kitur, o dalis jų, po mokyklos lieka dirbti pas mus. Mes esame vienintelė įmonė Lietuvoje, kuri turi savo mokymo sistemą. Ruošiamo čia savo darbuotojus. Idėja tokia, kad jaunimas, kuris baigė mokyklą, neišvažiuotų į didmiesčius specialybės mokytis, bet dirbtų pačioje įmonėje, o dėstytojai iš profesinio rengimo centro atvyktų čia ir mokintų teorinių žinių, o praktines žinias įgautų gamyboje. Nes tos pačios mokyklos tokių technologijų pas save neturi. Du metus ginčijomės, kol pavyko įrodyti, kad šis metodas veiks. Dabar jaunimas du metus mokosi ir dirba, per tą laiką gauna atlyginimą ir gali įgauti mechatronikos šaltkalvystės specialybę, diplomą, kuris pripažįstamas ES. Jau bus antra laida. Šiomet 25 baigė pirmą kursą ir 25 priėmėme, o norinčių apie 90 buvo. Mes esame vienintelė įmonė Lietuvoje, kuri turi savo mokymo sistemą. Ruošiamo čia savo darbuotojus. Sigitas Žvirblis – Ar įgavę specialybę jie ir lieka čia dirbti? – Jų kvalifikacija pakyla, pareigos pakyla, materialinė gerovė padidėja. Be to, šalia namų turėti darbą yra pats didžiausias plusas. Sigitas Žvirblis © DELFI / Karolina Pansevič – Vėlgi grįžtant prie klausimo apie kitus darbdavius. Tai kodėl kiti regionai, kuriuose irgi yra didelės gamyklos, taip nesuklesti? – Negalėčiau atsakyti apie visus darbdavius. Ne visų galimybės vienodos, kai kur mažesnės įmonės. Šiandien yra skiriama parama smulkiam verslui. Smulkus verslas tikrai didelė atrama mūsų ekonomikai, bet kas generuoja daugiausia užsakymų smulkiam verslui? Didelės įmonės. Ir išeina, jei valstybė nepritrauks didelių investuotojų, su smulkiu verslu ne taip toli nuvažiuosime, o didelės įmonės sukuria daugiau pridėtinės vertės. Mes kaip didelė įmonė norime visas paslaugas turėti šalia – komponentų pirkimas, yra spaustuvė, kuri išaugo mūsų užsakymų dėka, vien transportui, logistikai paliekame Lietuvoje apie 10 mln. eurų. Smulkus verslas yra idėjų generatorius, bet didelės įmonės, ypačiai gamybinės, jei atvažiavo ir pastatė didelę gamyklą, tai yra didelis turtas. – Tai yra didžiulių bendrovių, bet žmonės vis tiek nepatenkinti. – Klausimas, kaip tos bendrovės sukuria atmosferą, sukuria galimybes įmonės viduje tobulėti ir augti. „Intersurgical“ Lietuvoje auga, o tai motyvuoja žmones, įmonė nestovi vietoje. Jeigu nebeaugi, nesiplėsti, tai kažkas įvyko, kad sustojai. Galima augti ir per našumą: įdiegti naujas technologijas. – O kaip vertintumėte mokesčius Lietuvoje? Yra teigiančių, kad darbo mokesčiai – per dideli. – Būtent darbo mokesčiai, ta dalis, kurią sudaro socialinis draudimas. Jei dar įvesime progresinius mokesčius, kvalifikuota darbo jėga iškels. Ji tuo pačiu sukuria darbo vietas ir mažiau kvalifikuotiems. Jei norime atimti iš tų žmonių, aš manau, kad tai yra pavydo mokestis. Iš principo tai nelygybė. Jei lyginamės su Skandinavija, mums iki jų dar 50 metų augti, kada pasieksime tokias pajamas ir iš turtingesnių galėsime persikirstyti. Bet mes dar neužaugome, dabar mums reikia kvalifikuotus darbuotojus čia išlaikyti, nes jie kuria darbus kitiems. Šiandien gamyklos nepastatysi be gero inžinieriaus, o jam reikia gerą algą mokėti. (...) Kuo mokesčiai paprastesni tuo valstybei paprasčiau prižiūrėti. Kuo daugiau išimčių daugiau tokių dalykų tuo sunkiau, atsiranda problemų. – Ar ruošiatės krizės scenarijui? Ekonomistai prognozuoja, kad galimas ekonomika kartojasi ciklais, galima krizė ar ekonomikos sulėtėjimas. – Pas mus krizė gal daugiau su „Brexit“ siesis. Bet čia mūsų specifika, nes mes didelę dalį veiklos ten turime, mūsų kompanija registruota Jungtinėje Karalystėje. Esant kietam „Brexit“, tampame nelegalūs ES. Dėl ko planuojama dalį funkcijų į Europą perkelti, kad būtume ES registruoti. Bet girdėjau pranešimą, kad Jungtinės Karalystės parlamentas priėmė sprendimą, jog nebus kietojo „Brexit“, kol nebus suderinta su ES. Mes jau viską apsvaistėme, veiksmai vyksta, tam tikros rizikos vertinamos rimtai, nes tai rimti iššūkiai. Daug kas priklauso ir nuo tam tikrų tarnybų, o daugiausia nuo paties britų parlamento, kaip jie priims sprendimus. – Ar kietasis „Brexit“ scenarijus stabdytų plėtrą Lietuvoje? – Nesakyčiau, kad stabdytų, galbūt tam tikru laikotarpiu biurokratinių dalykų atsirastų. Su laiku viskas judėtų, susitvarkytų. Bet būtų tam tikras laikotarpis, kol viskas susidėliotų. – Pabaigai, „Intersurgical“ ateityje daugybė planų, bet kokie konkretni penkmečio planai Lietuvoje? – Toliau augti. Pirmiausia augti, plėstis, tobulėti. Po penkių metų, manyčiau, kad tikrai turėsime dvi gamyklas. Pabradės ir Visagino gamyklos dirbs tolygiai. Manau, kad išliks 7-8 proc. metinis augimas. Visaginas yra mūsų ateities Lietuvoje likimo dalis. Kalbame ir apie tai, kad Vilniuje planuojame Visorių parke turėti savo tyrimų centrą. Gal tapsime Visorių parko dalininkais ir viena idėjų yra turėti techninių kūrybinių darbų vietą. – Ačiū už pokalbį. © DELFI / Karolina Pansevič „Intersurgical“

kuria ir gamina medicinos prietaisus, susijusius su kvėpavimo sistemos palaikymu. Lietuvoje gaminami prietaisai yra eksportuojami į daugiau nei 100 šalių, daugiausia į Jungtinę Karalystę, Prancūziją, Ispaniją, Vokietiją ir Japoniją. 1982 m. įsikūrusi Jungtinėje Karalystėje, „Intersurgical“ yra pirmaujanti įmonė Europoje medicinos prietaisų, susijusių su kvėpavimo sistemos palaikymu, gamyboje. Jos gaminami prietaisai yra naudojami ligoninėse, operacinėse patalpose, intensyviosios terapijos skyriuose, pooperacinėse ir kitose ligoninės patalpose, greitosios pagalbos tarnybose ir namuose daugiau nei 100 šalių visame pasaulyje. 1994 m. bendrovė „Intersurgical“ atidarė savo pirmąją gamyklą Pabradėje, Lietuvoje, kur metinė apyvarta siekia daugiau nei 100 milijonų eurų.

Skaitykite daugiau: <https://www.delfi.lt/verslas/verslas/galingos-gamyklos-sekme-tapo-viso-miestelio-sekme-darbuotojai-nezino-kas-yra-minimali-alga-darzelyje-jau-truksta-vietu.d?id=81800397>

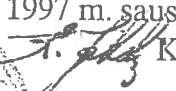

Pagarbiai Vincentas Jasiulevičius , Valdymo sistemų ekspertas

PATVIRTINTA

Kaišiadorių rajono savivaldybės
tarybos sprendimu Nr. 237..

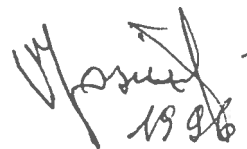
1997 m. sausio 3 d.

Meras K. Jakelis

KAIŠIADORIŲ RAJONO PLĖTROS KRYPČIŲ PROGRAMA IKI 2000 M., PERSPEKTYVA IKI 2005 M.

Programa parengta
Kaišiadorių rajono savivaldybės užsakymu

1996 12 11

Parengė : inžinierius
Vincentas Jasiulevičius

LIETUVOS RESPUBLIKOS
VALDYMO REFORMŲ
IR SAVIVALDYBIŲ REIKALŲ
MINISTERIJA

1997 05 16 Nr. 03-100
I _____ Nr. _____

Apskričių viršininkams

Dėl pavyzdinės rajono
plėtros programos

Ministerija gavo Kaišiadorių rajono plėtros kryptų programą iki 2000 metų, perspektyva iki 2005 metų. (autorius V. Jasuolis)

Ministerijos nuomone, tokias programas tikslinga parengti kiekvienai savivaldybei ir apskrčiai. Rekomenduojame naudoti šią programą kaip pagrindinę medžiagą, ruošiant analogiškas Jūsų apskrities savivaldybių ir apskrities programas.

Susipažinti su pateikta medžiaga galite Kaišiadorių rajono savivaldybėje arba Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministerijoje.

Esant galimybei prašome supažindinti su šia medžiaga Jūsų apskrities savivaldybes.

Viceministras

V. Katkevičius

M. Bernotienė
227883

3 priedas

Marijampolės miesto savivaldybė	GAUTA
7 m. 06	men. 17
Ind. 30	

LIETUVOS RESPUBLIKA

MARIJAMPOLĖS APSKRITIES
TARYBA

NUTARIMAS

1997 m. birželio 3 d. Nr. 12

Dėl Marijampolės apskrities, apskrities rajonu ir Marijampolės miesto
plėtros krypčių programų

Marijampolės apskrities taryba nutaria:

1. Rekomenduoti Marijampolės miesto ir rajonų savivaldybėms iki 1997m. spalio 1 d. pakoreguoti esamas miesto ir rajonų plėtros krypčių programas iki 2000 metų ir perspektyvoje iki 2005 metų.

2. Pavesti Apskrities viršininko administracijos Teisės ir savivaldybių reikalų departamentui kartu su kitais apskrities departamentais ir skyriais išanalizuoti bei apibendrinti savivaldybių plėtros programas ir iki 1998 m. sausio 1 d. parengti apskrities plėtros programą, išskiriant prioritetines kryptis.

Pirmininkas

K. Jankauskas

p. Uleckius
p. Gražauskas

Reikėtų sudaryti darbingą
grupę ir, pagal kai kurių
pavyzdžių, parengti paruošti.

97.06.17.

2.5. Kova su teisėtvarkos ir teisėsaugos pažeidimais

Teisingumą gali apibrėžti lygtis: $B - D = K$;

B – (veikia bankas, gyvena žmogus, yra turtas ir t.t.);

D – (iššvaistytas bankas, nužudytas žmogus, pavogtas turtas ir t.t.);

K – (neišvengiama personalinė atsakomybė – kaltininkas, baudmė, žalos atlyginimas netaikant senaties terminų (kur ir kada turtas atsirastų).

Tai yra mobilizuojanti veiksmus teisingumo lygtis.

Pareigūnai, tarnautojai ir kt., negalintys išspręsti (t.y. per nustatytą laiką išnagrinėti įvykį) šios lygties, pažeidę ar nevykdantys įstatymus, automatiškai netenka profesinės teisės dirbti 10 metų ir išdirbtas pareigose darbo stažas eliminuojamas iš bendro darbo stažo.

Visos LR įstatymų sistemos įstatymai turi būti suinventorizuoti, susisteminti (ypatingai teisėtvarkos ir teisėsaugos statymai: LR Baudžiamasis kodeksas (bausmės adekvačios nusikaltimų sunkumui, padarytai žalai), Civilinis kodeksas, Administracinių teisių pažeidimo kodeksas, Darbo sutarties, Valstybinių įstaigų darbuotojų (pareigūnų, valdininkų, tarnautojų vykdančių valstybines funkcijas) įstatymai, jie ir kiti privalo sąveikauti ir tenkinti formulės pagrindinius reikalavimus (taikytina ir korumpuotiems darbuotojams).

Nesant galimybės spręsti lygtį dėl įstatymų, Vyriausybės nutarimų prieštaračių, teismų, tardymo, specialių tarnybų vadovai pateikia sukoordinuotus, motyvuotus pataisų projektus ir pagrindimus dėl galimų pasekmių ir solidariai už tai atsako.

2.6. Baudžiamojo persekiojimo politika

Jos nėra.

Yra kova su pasekmėmis.

Imant pavyzdžiu bankų griūties bylas, matome, kad policija ir prokuratūra buvo nepasiruošę jas tirti ir patraukti atsakomybėn realiai kaltus asmenis. Reikia atkreipti dėmesį į tai, kad esant do-

kumentams apie kiekvieno asmens indėlius, šie asmenys (dešimtimis tūkstančių žmonių) buvo apklausinėjami. Taip buvo gaišamas laikas, kalti asmenys galėjo ruošti gynybai, buvo prarandami įrodymai. Jei nelauktų eilėje paskolų su valstybės garantija tyrimas, bankroto bylų tyrimas, galima būtų sutikti, kad baudžiamasis persekiojimas būtų toks koks yra nerangus ir neefektyvus. Tačiau SPAR pavyzdys rodo, kad bandoma bankrotą paversti itin pelningu bizniu. Vienai minutei įsivaizduokime, kad bankrutavo su „Vilniaus prekyba“ susijęs prekybos tinklas. Komentarai nereikalingi.

Mokesčių našta vis labiau slegia piliečius tuo tarpu dingusių paskolų realus panaudojimas dar tik pradedamas tirti. Jei tyrimas vyks kaip ir anksčiau, valstybė privalės iš mokesčių mokėtojų kišenės išimti 12–20 milijardų litų (tokios šiuo metu išorės skolos pagal atskirus šaltinius).

- Baudžiamųjų bylų nutraukimą ir sustabdymą turėtų tvirtinti teismai viešuose posėdžiuose. Viešuose teismo posėdžiuose žymiai sumažėja neteisėtų veiksmų atlikimo galimybė, priimami objektyvesni sprendimai.
- Priesaikos Lietuvos valstybei sulaužymo problema. Sulaužę priesaiką asmenys (Seimo nariai, ministrai) turėtų būti traukiami baudžiamajon atsakomybėn. Priesaikos sulaužymas turi būti kriminalizuotas įvedant atskirą straipsnį Baudžiamojo kodekso valstybinių nusikaltimų skyriuje. (JAV priesaikos sulaužymas laikomas nusikaltimu).
- LR Seimo statuto nuostatos neturi prieštarauti „Darbo sutarties įstatymo“ nuostatomis. Tauta – „darbdavys“, Seimo nariai – išrinkti (igalioti) ir pasamdyti atlikti pavestus darbus: Seimo narių „pravaikštininkų“ darbas (nedirbančių, neteikiančių įstatymų projektų, įstatymų tobulinimo vardinių pataisų) turi būti svars-tomas kiekvienos Seimo sesijos pabaigoje (viešame Seimo posėdyje, dalyvaujant žiniasklaidai) ir keliamas klausimas dėl Seimo nario atšaukimo iš LR Seimo, kaip netinkamai atliekančio pareigas ir nemokamos išeitinės pašalpos (prieš įstatymą lygūs visi).

- Valdžios ir valdymo organų efektyvi veikla neįmanoma be personalinės atsakomybės už priimamus sprendimus, tame tarpe ir kolegialiai priimtiems sprendimams. Priėmus kolegialų sprendimą, padariusį žalą valstybei ir visuomenei, kiekvienas dalyvavęs sprendimo priėmimo turi atsakyti personaliai.

Darbai teisinės ideologijos (pilietinės visuomenės idėjinio modelio kūrimo) srityje:

- **Iki 2002 m.** 3 ketvirčio parengti Pilietinės visuomenės modelį.
- **Iki 2020 m.** Pilietinės visuomenės modelio propagavimas per radiją ir televiziją;
- **2003 m.** rugsėjo mėnesį įvesti teisinės valstybės pagrindų kurso dėstymą į visų lygmenų vidurinių ir aukštųjų mokyklų programas (ne teisininkams).

Vykdytojas – LR Švietimo ir mokslo ministerija.

2.7. Kova su korupcija

Endeminis korupcijos pobūdis Lietuvoje

Korupcijos, kaip valstybinės valdžios panaudojimo asmeniniam pasipelnymui, reiškinyje ypač išplito Lietuvoje pirmąjį Nepriklausomybės atgavimo dešimtmetį.

Tarptautinės visuomeninės antikorupcinės organizacijos „Transparency International“ skyriaus Lietuvoje inicijuoto projekto „Lietuvos korupcijos žemėlapis – 2001“ duomenimis, Lietuvos gyventojai ir verslininkai daugiausiai kyšių moka muitininkams, mokesčių inspekcijai, policijai, gydytojams. Korumpuočiausiomis institucijomis gyventojai vadino teismus, Vyriausybę ir Seimą, o ir patys buvo linkę duoti kyšį, jei tai padėtų sutvarkyti jų reikalus.

Pasaulio banko ataskaitoje „Kova su korupcija pereinamojo laikotarpio šalyse“ pažymima, kad pagal administracinės korupcijos indeksą Lietuva yra maždaug tame pačiame aukštos korupcijos indekso lygyje kaip ir Rusija.

Pasaulio banko ir tarptautinių organizacijų, tiriančių korupciją, ekspertų išvados apie endeminę korupcijos pobūdį Lietuvoje, padeda giliau suprasti jos sisteminio įsigalėjimo priežastis.

Sisteminė korupcija

Sisteminė korupcija atsiranda, kai valstybės viešojo administravimo sistemoje pradedama savavališkai keisti jos tikslus, o valstybės tarnautojai verčiami vadovautis nepriimtinais principais, „baudžiant“ juos už moralumą ar kitokią pasipriešinimą kyšininkavimui.

Sisteminės korupcijos atveju organizacija (valstybės tarnyba) formaliai pripažįsta profesinės etikos kodeksą, bet jis labai dažnai ar nuolat pažeidinėjamas, o reali vidaus praktika skatina, kursto ar net slepia etikos kodekso pažeidimus.

Sisteminę korupciją valdyti ir kontroliuoti yra labai sunku.

Veiksnių ir prielaidų, lemiančių korupcinius santykius Lietuvoje, yra daugybė, nes, pavyzdžiui, administruojant verslo rėmimo programas, pareigūnams yra suteikiama laisvė savavališkai skirti privilegijas: atleisti nuo mokesčių, suteikti lengvatines paskolas arba dosniai dalinti kapitalą siauroms, politiškai suinteresuotoms grupėms.

Politinis favoritizmas, nepotizmas (giminių protegavimas) ir korupcija yra plačiai išsiskeroję viešųjų pirkimų sistemoje, muitinėse, privatizavime ir kitoje ūkinėje veikloje.

Lengvatos ir atleidimai nuo mokesčių, neskaidrios mokesčių skaičiavimo taisyklės bei mokėjimo procedūros ir kiti gajūs veiksniai, lemiantys piktnaudžiavimą valdžia, savo ruožtu suponuoja itin žalingą **korupcinės sąmonės** atsiradimo ir įsigalėjimo reiškinį valstybės valdyme.

2.8. Pirmaeilių problemų sprendimas

Iki 2003 metų pradžios pasirengti 2-am turto, pajamų deklaravimo etapui, kad už 2002 m. pradėtų deklaruoti turtą, šiuo metu

pajamas deklaruojančių asmenų pirmos eilės giminės bei asmenys, turintys turtą didesnį nei 120 tūkst. Lt, pagal Mokesčių inspekcijoje gautas pažymas (kontrolinę informaciją) iš turto registru, bankų, seniūnijų – nebaigtas statybas, 2004 m. pradėti supaprastintą (naudojant informacines technologijas) visuotinę asmenų turto, pajamų deklaravimą. Tai sumažintų korupcijos išvešėjimą.

Problema:

- Rinkimų metu į LR Seimą, savivaldybių tarybas, finansuojant politinių partijų rinkimus, programuojama korupcija aukščiau-siuose valdžios ešelonuose, deramasi dėl visų lygių kontrolinių portfelių, įstatymų pataisų (žiniasklaidos tyrimai).

Iki 2003 metų pabaigos rinkimų dabar galiojanti politinių partijų ir politinių organizacijų finansavimo įstatymą būtina keisti. Siūloma, kad likus 3 mėnesiams iki rinkimų visos politinės partijos pateiktų detalias finansinės veiklos deklaracijas. Nustačius didelius pažeidimus Vyriausioji rinkimų komisija gali priimti sprendimą uždrausti partijai dalyvauti rinkimuose. Problema gali būti sprendžiama ir nustatant ribotą partijų finansavimą iš biudžeto, partinio mokesčio ir pan. Šiuo atveju taip pat būtų užtikrintas lėšų gavimo skaidrumas. Būtina užtikrinti politinių partijų patalpų naudojimo kontrolę (ar jos ne-naudojamos komerciniams tikslams), apskaitą, garantuoti nuolatinį viešumą. Nustačius, kad partija išleido daugiau lėšų, būtų pagrindas Vyriausiajai rinkimų komisijai svarstyti klausimą dėl dalyvavimo rinkimuose.

Iki 2005 metų – nacionalinės kovos su korupcija programos ir jos politinių, ekonominių, socialinių bei švietėjiškų funkcijų įgyvendinimas;

antikorupcinių įstatymų sugriežtinimas.

Korupcijos prevencijos įstatymo parengimas ir įgyvendinimas, keičiant ir tobulinant LR Nacionalinio saugumo pagrindų įstatymą, bei jo atitiktis Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis bei kitiems Europos Sąjungos teisinių dokumentų reikalavimams.

Baudžiamosios teisės konvencijos dėl korupcijos, pasirašytos 1999 metais sausio 27 dieną Strasbūre, ratifikavimas.

Iki 2010 metų – demokratinė darbo užmokesčio reforma (privilegijų panaikinimas) ir socialinio teisingumo principų bei antikorupcinių įstatymų sistemos įgyvendinimas;

kartu su Europos baudžiamosios teisės ratifikavimo įstatymais teikiami Lietuvos Baudžiamojo ir Baudžiamojo proceso kodeksų pakeitimo ir papildymo įstatymai, kuriuose įtvirtinama baudžiamoji juridinių asmenų atsakomybė, užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų pareigūnų baudžiamoji atsakomybė už kyšininkavimą.

Iki 2020 metų – Antikorupcinių įstatymų atgrasantis poveikis ir sisteminga vidaus kontrolė: naujų įstatymų, tokių kaip korupcijos demaskuotojų apsaugos įstatymų (apsaugant valstybės tarnautojus ir privataus sektoriaus darbuotojus nuo represijų) įgyvendinimas.

2.9. Teismų sprendimų vykdymas

Teismo antstoliai, kaip valstybės įgalioti asmenys turi būti realiai (ne teoriškai) sąžiningi tarpininkai tarp skolininko ir išieškotojo, nes kitaip jų veiksmai gali sukelti nepasitikėjimą visa teisine sistema.

Šiuo metu antstolių kontoros sudaro pirkėjų be varžytinių eiles, kuriose tarp pirmojo ir antrojo pirkėjo kainos skirtumas sudaro 300 ir daugiau procentų mažėjimo link. Tokia padėtis, leidžianti susitarius tarp pirkėjų, negalima, bet praktikoje egzistuoja. Teismų praktikoje tokie antstolių veiksmai laikomi teisėtais (sudaryta galimybė turtą išparduoti (atiduoti) pusvelčiui, įmonę privesti prie bankroto).

Valstybiniais viešiesiems pirkimams, paslaugoms skirtos lėšos neturi būti skaidomos dalimis, konkursas skelbiamas visų skirtų lėšų daliai ir kontroliuojama kaip visuma.

Kontrolę vykdo Specialios tarnybos, Valstybės kontrolė – pastoviai (viešas atsikaitymas – du kartus metuose).

3. VALSTYBĖS VALDYMAS

3.1. Dabartinė situacija viešojo administravimo sektoriuje

Viešojo administravimo sektorius visame pasaulyje yra kritikos taikynys. Priežastis visur ta pati – mokesčių mokėtojai reikalauja geresnės, pigesnės vykdomosios valdžios. Lietuvoje šis piliečių noras yra dar ryškesnis, kadangi iš Sovietų Sąjungos paveldėta biurokratija ir darbo stilius dar labai gajus.

Geresnę aptarnavimo kokybę ir kultūrą žmonės jau mato visur – bankuose, draudimo kompanijose, net prekybos centruose. Tačiau tai vis dar nepasiekiamą valstybės institucijoms.

Lietuvoje gerą dešimtmetį vyksta reformos, tačiau pokyčiai yra neesminiai ir keliantys didelį visuomenės nepasitenkinimą. Seimo darbas labai intensyvus, deja, neproduktyvus. Du trečdalius laiko atima senų įstatymų taisymas. Priimti sprendimai dažnai labai sunkiai arba išvis neįgyvendinami. Kontrolės mechanizmas neefektyvus ar net neįmanomas. Seimo ir Vyriausybės nariai jaučiasi bejėgiai ir neranda išeities iš tokios situacijos.

Valstybės misija yra įtakoti Lietuvos ekonomikos stiprėjimą ir įsitvirtinimą pasaulio ekonomikos konkurencinėje atvirosios rinkos aplinkoje, sudarant prielaidas verslumui ir informacinės visuomenės plėtros procesui, padedant įmonėms bei gyventojams integruotis į pasaulio informacinę visuomenę bei išnaudojant jos teikiamas galimybes šalies vystymuisi.

Siekiant įgyvendinti šią misiją turi būti atlikti tokie žingsniai:

- Vyriausybė turi tęsti pradėtą darbą įgyvendinant šiuo metu pažangiausią korporacinio valdymo šalies valdymo modelį (juo vadovaujantis atliktos valdymo reformos Airijoje ir Ispanijoje, Kanadoje ir kt.);
- vadybos problemos turi būti analizuojamos strategiškai, pagal tikslų formulavimo, planavimo, organizavimo, vadovavimo ir kont-

roliavimo principus. Korporacinės vadybos modelis (KVM) reikalauja, kad organizacijos struktūra, kultūra, stilius būtų priklausomi nuo organizacijos misijos. KVM idėjos darė didelę įtaką „naujai viešojo sektoriaus vadybai“, kai daugelyje pramoninių šalių viešojoje politikoje įsivyravo kaštų mažinimo ir orientavimosi į verslą kultūra;

- **Iki 2004 metų** bus panaikinta dauguma žinybų institutų, jų funkcijas pagal sutartis vykdys universitetai (praktinė nauda studentams); tai paspartins mokslo, technologinių inovacijų inkorporavimą į Lietuvos ūkinę ekonominę veiklą. Įsisteigs informaciniai ekspertų „smegenų centrai“, konsultuojantys priimančius sprendimus žinybų vadovus.
- **Iki 2003 metų** priimti LR Seime Seimo nutarimą (ar įstatymą) įpareigojantį Respublikos savivaldybes, Apskričių administracijas, jų administruojamoms valdoms parengti vidutinės trukmės (10 metų) Kompleksines kryptų plėtros programos Lietuvos raidos kontekste (tai užtikrins tęstinumą darbų, projektų).
- **Iki 2002 metų** pabaigos būtina spręsti Apskričių funkcijų perdavimą Savivaldybėms, Apskričių reikalingumo klausimą ar tik paliekant įstatymų vykdymo priežiūros kontrolę (strateginius klausimus sprendžia žinybos, teritorijoms, apskritims paskirti atstovai prižiūri įstatymų vykdymą savivaldos administruojamose teritorijose). Bus dekoncentruotas teritorinis valstybės valdymo aparatas, nustatyta valstybės tarnybos ir viešojo administravimo atsakomybė.
- **Iki 2004 metų** pertvarkyti valstybės tarnybos sistemą, valdymo struktūras, susisteminti pareigines funkcijas.

Lietuvos žmonės – tai darbdavys, turi tikrinti kaip parinktieji, pasamdytieji, įgalioti LR Seimo, savivaldybių tarybų nariai, atlieka pareigas, kaip jų valdymo struktūrų (tarnybų) darbuotojai sąžiningai dirba mokesčių mokėtojams, rinkėjams. Rinkėjai privalo suprasti ir turėti teisinius mechanizmus tiesiogiai išrinktus Seimo, savivaldybės tarybos narius, merus, seniūnus, reikalui esant, atšaukti.

Nuolat skatinti piliečių bendruomenių steigimąsi seniūnijose, tai tikslingiau bus įsisavinama ES struktūrinių fondų lėšos ir sėkmingai sprendžiamos kitos problemos.

3.2. Valstybės kontrolė (išorės auditas)

3.2.1. Valstybės kontrolės (išorės audito) veiklos principai

Valstybės kontrolės misija yra prižiūrėti, kad valstybės turtiniai ir piniginiai ištekliai būtų naudojami teisėtai ir efektyviai, o visuomenė iš to gautų didžiausią naudą.

Valstybės kontrolės misija yra:

- skatinti ir įtvirtinti teigiamas tendencijas valstybės valdymo sistemoje bei kuo anksčiau atskleisti nukrypimus nuo priimtų standartų ir pažeidimus valstybės finansų valdymo teisėtumo, ekonomiškumo, rezultatyvumo ir efektyvumo srityse;
- siūlyti, kaip tobulinti viešųjų paslaugų sektorių, kad būtų sukurtos palankesnės sąlygos ir didesnės galimybės visuomenei naudotis paslaugomis, finansuojamomis iš valstybės piniginių išteklių;
- teikti Seimui, visuomenei ir prireikus Europos Sąjungos institucijoms informaciją apie valstybės turtinių ir piniginių išteklių valdymą bei valstybės biudžeto vykdymą.

Valstybės kontrolės vertybės – tai esminiai veiklos principai, kurie įgyvendinami vykdant institucijos misiją.

Valstybės kontrolės veiklos efektyvumą atliekant auditus bei palaikant ryšius su išore užtikrina šių principų taikymas:

- **Sąžiningumas** – pavestas užduotis atlikti vadovaujantis visuomenės interesais, nusistovėjusiomis dorovės normomis, teisingumo ir humanizmo principais.
- **Nepriklausomumas** – Valstybės kontrolė savo veikloje turi būti nepriklausoma nuo įstatymų leidžiamosios ir įstatymų vyk-

domosios valdžios bei audito subjektų, taip pat turi būti teismo ginama nuo bet kokio kišimosi, pažeidžiančio institucijos nepriklausomumą bei teisę.

- **Nešališkumas** – veiklos rezultatai grindžiami visapusišku aplinkybių išnagrinėjimu ir politinių interesų nepaisymu.
- **Profesionalumas** – savo veikloje taikyti tarptautinius audito standartus bei geriausią audito praktiką.
- **Bendradarbiavimas** – personalo veikla grindžiama bendrų tikslų siekimu, nuolatinių ryšių palaikymu su kitomis institucijomis bei tarptautinėmis organizacijomis.
- **Viešumas** – veiklos rezultatai viešai skelbiami ir yra skirti visuomenės interesams.

3.2.2. Valstybės kontrolės (išorės audito) strateginiai tikslai ir uždaviniai

Valstybės kontrolės strateginiai tikslai:

- Tapti aukščiausiąja Lietuvos Respublikos valstybinio audito institucija, įgyvendinančia valstybės turtinių ir piniginių išteklių teisėto naudojimo ir efektyvaus valdymo kontrolės ir priežiūros politiką; finansinį ir veiklos auditą atliekančia pagal valstybinio audito standartus.
- Įgyvendinti aktyvią bendradarbiavimo su Seimu, audituojamaisiais subjektais ir jų vidaus auditoriais, audito įmonėmis, auditorių profesinėmis organizacijomis ir visuomene politiką, besiremiančią atvirumu ir kompetencija bei įtvirtinančią teigiamą valstybinio audito vaidmenį ir poveikį valstybei bei visuomenei.

Strateginio vystymo plano įgyvendinimo etapai:

- Strateginius tikslus numatoma pasiekti iki 2006 metų pabaigos trimis etapais:
- Pasirengimo – nuo 2001 m. rugpjūčio iki 2002 m. gruodžio mėn.;
- Įgyvendinimo – nuo 2003 m. sausio iki 2003 m. gruodžio mėn.;

- Rezultatų įtvirtinimo – nuo 2004 m. sausio iki 2006 m. gruodžio mėn.;
- Tolesnio tobulinimo – nuo 2007 m. iki 2020 m.

Pasirengimo etapo tikslai ir uždaviniai:

- Pasiiekti, kad būtų užtikrintas efektyvus išorės kontrolės sistemos vykdymas. Tarptautinės visuomeninės antikorupcinės organizacijos „Transparency“ funkcionavimas ir sudarytos sąlygos valstybinį auditą atlikti pagal valstybinio audito standartus ir geriausią kitų šalių patirtį.
- Pasiiekti, kad Valstybės kontrolės ryšys su Seimu užtikrintų teikiamų valstybinio audito ataskaitų tęstinumą, orientuoti bendradarbiavimą su audituojamais subjektais ir visuomene tarptautinės praktikos patikrinta linkme, padėti veiksmingo bendradarbiavimo su audito įmonėmis ir auditorių profesinėmis organizacijomis pagrindus.

Pasirengimo etapo tikslus numatoma pasiekti įvykdžius šiuos uždavinius:

- Aktyviai dalyvaujant naujojo Valstybės kontrolės įstatymo projekto svarstymuose ir parengiant valstybinio audito standartus bei kitus vidaus administravimo aktus, įtvirtinančius tarptautinei praktikai būdingus AAI teisinius principus.
- Pradėjus įgyvendinti kompleksinę institucijos struktūros reorganizaciją.
- Užtikrinus valstybinio audito standartų, atitinkančių INTOSAI audito standartus ir atsižvelgiančių į INTOSAI audito standartų įgyvendinimo Europoje gaires ir IFAC atitinkamus valstybiniams administravimo subjektams skirtus standartus, ir užtikrinti jų įgyvendinimą praktikoje.
- Sukūrus metodologines, procedūrines ir technines priemones sukaupę finansinio audito patyrimą perkelti į veiklos auditą.
- Europos Sąjungos lėšas, kad būtų sudarytos prielaidos efektyviam šių lėšų panaudojimo auditui.

- Parengus darbuotojų kompetencijos įvertinimo principus; įgyvendinus intensyvią darbuotojų mokymo ir kvalifikacijos kėlimo programą.
- Atlikus parengiamuosius darbus, kurie sudarytų pagrindą realizuoti institucijos vidaus integruotos informacinės sistemos sukūrimo planus.
- Inicijavus naujas bendradarbiavimo formas su Seimu ir patobulinus audito ataskaitų publikavimą ir sklaidą.
- Parengus bendradarbiavimo su audituojamaisiais subjektais, audito įmonėmis, valstybinėmis institucijomis ir jų vidaus audito tarnybomis, savivaldybių kontrolės padaliniais gaires.

Įgyvendinimo etapo tikslai ir uždaviniai:

- Atlikti finansinį ir veiklos auditą vadovaujantis tarptautiniais audito standartais.
- Įtvirtinti efektyvias ryšių su Seimu formas, įgyvendinti veiksmingą bendradarbiavimo su audituojamais subjektais, vidaus auditoriais, audito įmonėmis, auditorių profesinėmis organizacijomis bei visuomene politiką.

Įgyvendinimo etapo tikslus numatoma pasiekti įvykdžius šiuos uždavinius:

- Patobulinus Valstybės kontrolės veiklą reglamentuojančią teisinę bazę ir vidaus administravimo aktus.
- Užtikrinus racionalios vidaus organizacinės struktūros funkcionavimą, optimaliai panaudojant institucijos intelektualius, materialiuosius ir žmogiškuosius išteklius.
- Į finansinio audito metodologiją ir procesą įdiegus visus valstybinio audito standartus atitinkančius finansinio audito elementus.
- Pasiiekus, kad veiklos auditas būtų atliekamas taip, kad valstybiniams administravimo subjektams būtų sukurta ekonomiško, efektyvaus ir rezultatyvaus valstybės išteklių naudojimo aplinka.
- Parengus ir patvirtinus Europos Sąjungos lėšų audito vadovą užtikrinti efektyvią šių lėšų panaudojimo kontrolę.

- Įdiegus efektyvius institucijos darbuotojų atrankos, priėmimo ir skatinimo principus, įgyvendinus intensyviaus darbuotojų kompetencijos ugdymo priemones.
- Sukūrus, įdiegus ir įsisavinus integruotą informacinę sistemą, kad būtų efektyviai gaunama, tvarkoma ir naudojama operatyvi informacija; kad informacinių technologijų instrumentai būtų pritaikomi finansinio ir veiklos audito bei institucijos valdymo ir administravimo srityje.
- Įtvirtinus efektyvias ryšių su Seimu formas ir užtikrinus, kad valstybinio audito ataskaitos ir rezultatai taptų visuomenei prieinami ir darytų teigiamą įtaką.
- Patobulinus bendradarbiavimą su audituojamaisiais subjektais, audito įmonėmis, valstybinėmis institucijomis ir jų vidaus audito tarnybomis, savivaldybių kontrolės padaliniais.

Rezultatų įtvirtinimo etapo tikslai ir uždaviniai:

- Užtikrinti efektyvų institucijos valdymą ir racionalios institucijos struktūros funkcionavimą.
- Vykdyti aktyvią bendradarbiavimo politiką su Seimu, audituojamaisiais subjektais, vidaus auditoriais, audito įmonėmis, auditorių profesinėmis organizacijomis ir visuomene.

Rezultatų įtvirtinimo etapo tikslus numatoma pasiekti įvykdžius šiuos uždavinius:

- Sukūrus tvirtą ir stabilią Valstybės kontrolės veiklą reglamentuojančią teisinę bazę bei vidaus administravimo aktus.
- Sukūrus racionalią bei lanksčią vidaus organizacinę struktūrą ir užtikrinus efektyvią institucijos vadybą.
- Įgyvendinus finansinio audito politiką pagal valstybinio audito standartus, atitinkančius INTOSAI audito standartus ir atsižvelgiančius į INTOSAI audito standartų įgyvendinimo Europoje gaires bei IFAC valstybiniais administraciniais subjektams skirtus standartus.
- Įgyvendinus efektyvią veiklos audito strategiją ir metodus taip,

kad jie atitiktų geriausią tarptautinę audito patirtį ir naujoves, ir valstybiniai administraciniai subjektai įtvirtintų ekonomiško, efektyvumo ir rezultatyvumo reikalavimus.

- Užtikrinus patikimą Europos Sąjungos lėšų kontrolę.
- Įgyvendinus efektyvius institucijos darbuotojų atrankos, priėmimo, darbo vertinimo ir karjeros principus, užtikrinus kokybiškos darbuotojų reguliaraus mokymo ir kvalifikacijos kėlimo sistemos funkcionavimą.
- Sukūrus, įdiegus ir įsisavinus integruotą informacinę sistemą, užtikrinus jos kokybišką funkcionavimą, kad būtų efektyviai gaunama, tvarkoma ir naudojama operatyvi informacija; kad informacinių technologijų instrumentai būtų taikomi finansinio ir veiklos audito, taip pat institucijos valdymo ir administravimo srityse.
- Įtvirtinus abipusiškai naudingą Valstybės kontrolės bendradarbiavimą su Seimu ir visuomene.
- Aktyviai dalyvaujant valstybės finansų kontrolės politikos formavime, bendradarbiaujant su audituojamaisiais subjektais, audito įmonėmis, valstybinių institucijų vidaus audito tarnybomis, savivaldybių kontrolierių padaliniais, formuojant valstybės kontrolės sistemą.

Tolesnio tobulinimo etapo tikslai ir uždaviniai:

- Užtikrinti institucijos valdymo ir jos veiklos tobulinimo programų nuolatinį kūrimą ir įgyvendinimą, remiantis tarptautine praktika.
- Vykdyti nuolatinę bendradarbiavimo politiką su Seimu, visuomene, audituojamaisiais, vidaus ir išorės auditoriais bei jų profesinėmis organizacijomis peržiūrą ir nuolatinį tobulinimą.

Tolesnio tobulinimo etapo tikslus numatoma pasiekti:

- Kuriant nuolat valdomą institucijos vidaus kontrolės sistemos tobulinimo mechanizmą.
- Nuolat tobulinant institucijos darbuotojų kvalifikacijos kėlimo programas, atitinkančias tarptautinius reikalavimus.

- Kuriant naujas informacines sistemas, padedančias greitai ir veiksmingai atlikti numatytas užduotis.
- Formuojant teigiamą visuomenės nuomonę apie valstybės audito ir valstybės vidaus kontrolės sistemos reikšmę.

3.2.3. Pasirengimo ir įgyvendinimo etapų charakteristika

Pasirengimo ir įgyvendinimo etapams būdingos konkrečios priemonės ir jų vykdymo rodikliai sudaro Valstybės kontrolės strateginio vystymo vertinimo pagrindą.

Pasirengimo ir įgyvendinimo etapus charakterizuoja iš esmės į visas strateginio plano įgyvendinimo priemones integruoti pasirengimo narystei Europos Sąjungoje reikalavimai.

Šiuo tikslu:

- Strateginio plano įgyvendinimo veiksmai bus derinami su Lietuvos pasirengimo narystei Europos Sąjungoje programa ir derybine pozicija.
- Suaktyvintas dialogas ir pasirengta keistis informacija su Europos auditorių rūmais, suintensyvinamas dalyvavimas INTOSAI ir EUROSAI veikloje, išplėstas bendradarbiavimas su Europos ir kitų šalių AAI siekiant naudingai panaudoti tarptautinių programų, projektų ir iniciatyvų resursus ir teikiamas galimybės.

Rezultatų įtvirtinimo etapas nustato Valstybės kontrolės veiklos gaires, kurios leis orientuoti institucijos tolesnius veiksmus pagal šalyje esamą situaciją.

Rezultatų įtvirtinimo etapą charakterizuoja platus informacinių technologijų panaudojimas Valstybės kontrolės valdymo bei valstybinio audito srityse.

Tolesnio tobulinimo etapas numato įdiegtų projektų, programų ir naujų technologijų tobulinimą atsižvelgiant į nuolat besikeičiančias ūkinės ir politinės veiklos sąlygas.

3.2.4. Etapų prioritetai

Pasirengimas

- Parengti valstybinio audito standartus ir audito vadovus, atitinkančius tarptautinius audito standartus, Lietuvos aktualijas ir realijas.
- Pradėti įgyvendinti kompleksinę institucijos struktūros reorganizaciją.
- Pradėti įgyvendinti intensyvią darbuotojų kvalifikacijos kėlimo programą dalyvaujant kvalifikacijos kėlimo kursuose, seminaruose bei stažuotėse užsienyje ir Lietuvoje.

Įgyvendinimas

- Užtikrinti, kad pagrindinės valstybinio audito procedūros atitiktų tarptautinius audito standartus.
- Sukurti, įdiegti ir naudoti integruotą informacinę sistemą, kuri padėtų efektyviai gauti, tvarkyti ir naudoti operatyvią informaciją; sudaryti palankias sąlygas informacinių technologijų instrumentus pritaikyti finansiniam ir veiklos auditui bei institucijos valdymui.
- Tęsti darbuotojų kvalifikacijos kėlimo įgyvendinimo programą.

Rezultatų įtvirtinimas

- Užtikrinti efektyvų institucijos valdymą ir vidaus organizacinės struktūros funkcionavimą.
- Vykdyti aktyvią bendravimo politiką su Seimu, audituojamais subjektais, audito įmonėmis ir visuomene, įtvirtinant teigiamas tendencijas valstybės valdyme ir padedant užkirsti kelią neteisėtam ir neefektyviam valstybės turtinių ir piniginių išteklių naudojimui.
- Siekti svaraus Valstybės kontrolės indėlio INTOSAI ir EUROSAI veikloje ir abipusiškai naudingo bendradarbiavimo su kitų šalių AAI.

Tolesnis tobulinimas

- Užtikrinti, kad institucijos valdymas būtų nuolat tobulinimas.
- Vykdyti aktyvią bendradarbiavimo politiką siekiant kelti institucijos darbuotojų kompetenciją bei skleisti teigiamą patirtį vidaus kontrolės ir audito srityse.
- Siekti didesnio tarpusavio supratimo tarp valstybės auditorių, institucijų ir įmonių vidaus auditorių bei išorės auditorių.

3.3. Vidaus auditas Lietuvoje (2001–2020 metais)

Vidaus auditas – tai nepriklausoma, objektyvi tyrimo ir konsultavimo veikla, skirta pridėtinei vertei kurti ir organizacijos veiklai gerinti. Vidaus audito funkcija – sistemingai ir visapusiškai gerinti, vertinti ir skatinti organizacijos rizikos valdymo, kontrolės ir priežiūros procesų veiksmingumą ir taip padėti įgyvendinti organizacijai keliamus tikslus.

3.3.1. Vidaus audito vizija

- Padėti įmonių ir valstybės institucijų vadovams vertinti rizikos valdymo, vidaus kontrolės sistemų kūrimo ir priežiūros veiksmingumą bei padėti pasiekti organizacijoms keliamus tikslus.
- Prižiūrėti, kad organizacijų išteklių būtų naudojami teisėtai ir veiksmingai.
- Konsultuoti organizacijų vadovus ir darbuotojus veiklos gerinimo klausimais.
- Skatinti diegti geresnius veiklos organizavimo būdus ir metodus.

3.3.2. Vidaus audito strateginiai tikslai ir uždaviniai

- Teikti metodinę ir praktinę paramą Lietuvos vidaus auditoriams.

- Ginti vidaus auditorių profesinius interesus, formuoti vidaus auditorių profesinę etiką.
- Siekti, kad visi Lietuvos vidaus auditoriai vadovautųsi tarptautiniais vidaus audito standartais.
- Kelti profesinį vidaus auditorių lygį, organizuoti jų mokymą bei kvalifikacijos kėlimą.
- Propaguoti vidaus audito darbą, organizuoti konferencijas, seminarus bei kitus profesinius renginius.
- Siekti, kad vidaus auditoriai dalyvautų profesinėse Lietuvos ir užsienio vidaus auditorių organizacijose.
- Tobulinti vidaus auditorių veiklą reglamentuojančius teisinius ir profesinius dokumentus.

3.3.3. Strateginio vystymo plano įgyvendinimo etapai

- Pasirengimo etapas: nuo 2002 m. iki 2003 metų.
- Įgyvendinimo etapas: nuo 2003 m. iki 2007 metų.
- Rezultatų įtvirtinimo etapas: nuo 2007 m. iki 2010 metų.
- Tolesnio tobulinimo etapas: nuo 2010 m. iki 2020 metų.

Pasirengimo etapo tikslai ir uždaviniai:

- Formuoti organizacijų vadovų teigiamą požiūrį į vidaus audito veiklą.
- Parengti Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymą, kuris įpareigotų valstybinio sektoriaus vidaus auditorius vadovautis tarptautiniais vidaus audito standartais ir etikos normomis. Parengti naujų tarptautinių vidaus audito standartų rinkinį ir išplatinti Lietuvoje. Parengti tarptautinio lygio vidaus auditorių kvalifikacijos kėlimo programas ir organizuoti mokymus. Sukurti veiksmingą vidaus auditorių darbo profesinės priežiūros sistemą.

TURINYS

I. <u>IVADAS</u>	3
Programos tikslas, Kaišiadorių rajone, apskrityje ir valstybėje, rajono plėtros strategija, įgyvendinimo būdai.....	3
II. <u>GYVENTOJAI IR DARBO IŠTEKLIAI</u>	5
1. Gyventojų užimtumas ir nedarbas Lietuvoje.....	5
2. Darbo vietų išsaugojimas ir kūrimas.....	8
III. <u>EKONOMINĖ APLINKA</u>	9
1. Žemės ūkis :.....	9
1.1. žemės ūkio kooperacijos plėtojimas.....	9
1.2. agroserviso plėtojimas	10
1.3 .tradicinės žemės ūkio šakos (pienas, mėsa, grūdai, daržovės).....	10
1.4 . netradicinės žemės ūkio šakos (grybai, priesko- niniai augalai, vaistažolės, sėklininkystė, vaisių ir uogų auginimas) ir kt.....	13
2. Pramonė ir verslas :.....	14
2.1. perdirbamoji pramonė.....	15
2.2. smulkaus ir vidutinio verslo plėtojimas.....	17
IV. <u>SOCIALINĖ APLINKA</u>	18
1. Socialinė infrastruktūra :.....	18
1.1. teisėtvara ir teisėsaua.....	18
1.2. prekyba ir paslaugos.....	18
1.3. švietimas ir kultūra.....	20
1.4. socialinė globa.....	21
1.5. sveikatos apsauga.....	21
2. Inžinerinė infrastruktūra	22
2.1 vandenruoša.....	22
2.2 šilumos ūkis.....	23
2.3 miestų ir miesto tipo gyvenviečių tvarkymas.....	24
2.4 būstų statyba ir gerinimas.....	27
2.5 keliai, ryšiai , transportas.....	28
V. <u>GAMTINĖ APLINKA</u>	29
VI. <u>KAIŠIADORIŲ RAJONO ŪKIO PLĖTOJIMO PRIORITE- TINĖSE KRYPTYSE INVESTICINIAI PROJEKTAI IR DARBAI</u>	31
VII. <u>SOCIALINIŲ PROCESŲ VALDYMAS IR INFORMACIJA</u>	64
VIII. <u>PIELAIDOS PROGRAMAI ĮGYVENDINTI</u>	66
IX. <u>LITERATŪRA</u>	70
PRIEDAI.....	71

IVADAS

Atgavus nepriklausomybę, reformuojant ūkį iš centralizuoto komandinio į laisvos rinkos ekonomikos modelį, pereinamuoju laikotarpiu labai sulėtėjo Lietuvos ūkio raida. Norėdama paspartinti ūkio raidą, Lietuvos Vyriausybė parengė eilę programų, priemonių. 1994 m. patikslinta paskutinė Lietuvos Respublikos Vyriausybės programa. Vadovaudamosi šia programa, 1996 m. žinybos baigė rengti šakines programas. 1995 m. LR Vyriausybė patvirtino smulkaus ir vidutinio verslo programą. Šiuo metu rengiama ir apskrities prioritetinių krypčių plėtros programa. Palaikydama Vyriausybės pastangas skatinti Lietuvos ūkio plėtrą, rajono savivaldybė parengė "Kaišiadorių rajono plėtros krypčių programą iki 2000 m., perspektyvą iki 2005 m. įvertindama 1996 m. gruodžio mėnesį patvirtintos LR Vyriausybės programos nuostatas.

Programos tikslas (vizija):

- kartu su rajono gyventojais demokratiniu būdu pasirinkti tinkamiausią ilgalaikę plėtros viziją 2005 metams (plėtros kryptis) geriausiai atitinkančią vietos sąlygas, vyraujančias palankias tendencijas ir trukdymus;
- kurti naujas darbo vietas, mažinti nedarbą iki 2% ir siekti, kad vidurinysis pasiturinčiai gyvenančių žmonių kiekis pasiektų 70 %;
- gerinti gyventojų gyvenimo lygį, mažinti aplinkos taršą ir nusikalstamumą;
- spręsti švietimo, kultūros ir kitus socialinius, ekonominius klausimus;

Atsižvelgdama į tai rajono valdžia išipareigoja:

- siekti palankios investicijoms aplinkos kūrimo, vidaus ir užsienio kapitalo pritraukimo, esamų investicijų išsaugojimo;
- teikti iniciatyvos teise pataisas Seimo priimtų įstatymų, Vyriausybės nutarimų pataisas per Savivaldybių asociaciją kaip teisinės prielaidas Rajono plėtros programai įgyvendinti. VIII skyriuje pateikta siūlomos galimos teisinės, ekonominės prielaidos Plėtros programai įgyvendinti, tačiau neprivalomos.

Kaišiadorių miestas, rajonas užima svarbią vietą Kauno apskrities, Respublikos ekonominiame, socialiniame gyvenime. Rajone yra stambus geležinkelio mazgas, akumuliacinė hidroelektrinė, išvystyta inžinierinė infrastruktūra. Kaišiadorių rajoną ir miestą kerta geležinkelio magistralė. Rajonas aprūpintas tankiu asfaltuotų kelių tinklu, teritoriją kerta valstybinės reikšmės Vilnius - Kaunas autostrada. Patogu išvežti pagamintą produkciją ir atvežti žaliavas. Dėkingas miesto ir rajono išsidėstymas susisiekimo kelių atžvilgiu leidžia artimiausiais metais ir perspektyvoje po 2000 m. planuoti teritorijas pramonės, agroturizmo, verslų plėtrai prie autostrados - Žiežmariuose, Kaišiadorių miesto pramoninėje dalyje bei kitose gyvenvietėse, nes tai skatintų užsienio investicijų pritraukimą į rajoną, Lietuvą. Tam reikia plėtoti buvusį rajono centrą - Žiežmarius, Vladikiškių ir Stasiūnų; Žaslių ir Žaslių geležinkelio stoties; Kruonio, Vilūnų, Darsūniškių; Palomenės ir Zubiškių; Paparčių; Kietaviškių; Gudenos, Rumšiškių, Pravieniškių gyvenvietes.

Rajone palankios sąlygos plėtoti tradicinį ir netradicinį žemės ūkį, žuvininkystę, turizmą, perdirbamąją pramonę. Miškininkystė, žemės ūkis pagrindinių žaliavų tiekėjai vietinei pramonei, vidutiniam ir smulkiam verslui

plėtoti. Reikia pritraukti investicijas gaminti gaminius iš natūralių odų, steigti drabužių siuvyklos filialą (Žiežmariuose ar Elektrėnuose).

Paspartinus žemės gražinimą, 2-3 ha išpirkimą, sudarius sąlygas žemės pardavimo-pirkimo rinkai, natūraliai pradės stambėti šeimyniniai ūkiai. Padedant valstybei ir plėtojantis kooperacijai, steigsis agroservisai, bus plėtojama netradicinė žemės ūkio veikla. Paruošus ekologiškai švarios žemės ūkio produkcijos gamybos standartus, atitinkančius Europos Sąjungos reikalavimus, bus galimybė eksportuoti ekologiškai švarią produkciją į užsienį.

Nustatius mokestį už privatizuotus, bet nenaudojamus statinius, prasidės spartesnė verslų, pramonės veikla rajono centre ir stambesnėse gyvenvietėse.

Po 2000-ųjų m. iš lėto pradės keistis gyventojų demografinė padėtis: didės gimstamumas ir pasiskirstymas kaime ir miestuose. Dėl plėtos verslų, plėtosis rajono centras ir stambesnės gyvenvietės.

Rajone bedarbystė svyruoja apie 4 - 5 % nuo darbingų žmonių skaičiaus. Tai mažiausia bedarbystė Lietuvoje. Programos VI skyriuje "Kaišiadorių rajono ūkio plėtojimo prioritetinėse kryptyse investiciniai projektai ir darbai" išvardinti investiciniai projektai ir darbai. Sėkmingai pritraukus investicijas bei tinkamai organizavus jų vykdymą, apie 2000 m. sumažėtų nedarbas iki 2%. Norint pasiekti šiuos tikslus, savivaldybėje reikia įsteigti 200-300 tūkst litų metinį smulkaus ir vidutinio verslo rėmimo fondą, informacinę tarnybą (iš pradžių 2-3 žmonių), padedančią surasti rinkas, verslo partnerius, kurti įvaizdį, organizuoti reklamą, persikvalifikuoti specialistus ir kt.

Siekti, kad būtų uždrausta vežti iš Lietuvos vietines žaliavas (mišką, žalias gyvulių odas, metalo laužą, nes sumažėjo ir ateityje dar labiau sumažės galimybė steigti darbo vietas.

Vykstant sėkmingam gamybos ir verslų organizavimui Lietuvos Respublikoje ir rajone, atsiras galimybė sudaryti draudimo fondus sveikatai remti, švietimo, kultūros, būsto ir kitų barų, teikti ilgalaikius lengvatinius kreditus. Seniūnijose tikslinga suburti seniūnijų bendruomenių tarybas, probleminiams klausimams, pavyzdžiui privatizuojamiems objektams aptarti. Bendruomenių tarybų steigimas aptartas VII skyriuje "Socialinių procesų valdymas ir informacija".

Rengiant rajono programą, darant prognozes, pasiūlymus, vadovautasi minėtų programų, Statistikos departamento dokumentais išvardintais IX skyriuje (Literatūra) Lietuvos kontekste bei seniūnijose, savivaldybės tarnybose turima medžiaga, aptarta per spaudą.

Informaciją, pasiūlymus teikė ir dalyvavo darbe Kaišiadorių rajono meras Kęstutis Jakelis, seniūnai ir savivaldybės administracijos vadovai, rajono žemės ūkio valdyba, rajono savivaldybės komitetai.

Programa susieta su jau minėtomis programomis ir garantuoja jų vykdymą. Programos atskiruose skyriuose pateikiami siūlymai.

Šis dokumentas padės orientuotis veikloje ir 1997 m. išrinktai rajono tarybai, užtikrins darbų perimamumą.

Orientavimuisi rajono aplinkoje, pridedamas rajono planas - priedas

I. Gyventojai ir darbo ištekliai

1. Gyventojų užimtumas ir nedarbas Lietuvoje.

1996 m. I ketvirtį gyventojų užimtumo lygis sudarė 44,3% visų ir 78% darbingo amžiaus gyventojų. Didėja gyventojų ekonominis aktyvumas (darbo jėgos santykis su visais gyventojais). Jis padidėjo nuo 46,5% 1995 m. I ketvirtį iki 48,2% 1996 m. I ketvirtį. Daugiausia gyventojų dirba žemės ūkyje - 23,1%. Valstybinėse įmonėse ir organizacijose dirba apie 36% , privačiose - apie 64% visų dirbančių žmonių . Mažėja bedarbių skaičius. Didėja aukštos kvalifikacijos specialistų paklausa, mažėja ne kvalifikuotos darbo jėgos poreikis.

Nedarbo lygis Kaišiadorių rajone yra vienas iš mažiausių Respublikoje - tik apie 4 proc. - 5 proc.

Valstybės, rajono demografinė situacija.

Pastaraisiais metais Lietuvoje mažėja gyventojų skaičius - sumažėjus gimstamumui, gyventojų prieaugis nesudaro natūralios kartų kaitos. Kaimo ir miesto gyventojų skaičius krinta skirtingai, iki šiol Lietuvai nebūdinga linkme : miesto gyventojų mažėja, kaimo gyventojų nuo 1992 m. daugėja. Dėl migracijos daugumos rajonų kaimo gyventojų daugėja, o dėl natūralios kaitos - mažėja. Pastaraisiais metais pagyvenusių gyventojų žmonių daugėja. Tam turėjo įtakos tiek mažėjantis gimstamumas, tiek jaunų gyventojų emigracija į užsienį.

Nuolatinių gyventojų skaičius 1995 m. sausio 1 d. ir 1996 m. sausio 1 d.

Lentelė 1

Gyventojai	Gyventojų skaičius 1995 m. sausio 1d.	1995 metais						Gyventojų skaičius 1996 m. sausio 1d.	Vidutinis metinis gyventojų sk. 1995 m.
		Gimė	Mirė	Natū- ralus prieau- gis	Atvy- ko	Išvyko	Migra- cijos saldo		
Iš viso Lietuvoje, iš jos:	3717734	41180	45306	-4126	83985	85738	-1753	3711855	37147795
mieste	2526457	26600	25045	1555	48786	58589	-9803	2518345	2522401
kaime	1191277	14580	20261	-5681	36999	28949	8050	1193510	1192394
Kauno , iš jos:	758591	8499	9429	-930	17989	19469	-1491	756170	757381
mieste	559131	6089	6128	-39	9992	14090	-4098	554994	557063
kaime	199460	2410	3301	-891	7986	5379	2607	201176	200318
Kaišiadorių raj. iš jo:	40285	471	619	-148	1170	1074	96	40233	40259
miestuose:	15077	171	150	21	360	441	-81	15017	15047
Kaišiadoryse	11194	120	100	20	247	349	-102	11112	11153
Žiežmariuose	3883	51	50	1	113	92	21	3905	3894
kaime	25208	300	469	-169	810	633	177	25216	25212

Bedarbiai pagal ankstesnę veiklą, 1996 O4 O1

Lentelė 2

Bedarbiai	Pramonė		Žemės ir miškų ūkis		Statyba		Transportas		Ryšiai	
	sk.	%		%		%		%		%
Lietuvoje, iš jos:	35118	24,4	22761	15,8	11964	8,3	5019	3,5	1214	0,8
Kauno apskrityje	5987	25,4	2753	11,7	1695	7,2	725	3,1	199	0,8
Kaišiadorių raj.	133	15,0	311	35,0	59	6,6	22	2,5	5	0,6

tęsinys

Bedarbiai	Prekyba		Valdymas		Švietimas		Sveikatos apsauga		Mokslas	
	sk.	%		%		%		%		%
Lietuvoje, iš jos:	20249	14,0	3773	2,6	5800	4,0	3428	2,4	1363	0,9
Kauno apskrityje	4813	20,4	684	2,9	1024	4,3	429	1,8	293	1,2
Kaišiadorių raj.	71	8,0	4	0,4	27	3,0	13	1,5	2	0,2

tęsinys

Bedarbiai	Kultūra		Kita veikla		Nedirbę	
	sk.	%		%		%
Lietuvoje, iš jos:	1319	0,9	18768	13,0	13430	9,4
Kauno apskritis	176	0,7	3014	12,8	1818	7,7
Kaišiadorių raj.	8	0,9	156	17,5	78	8,8

Gyventojų skaičius pagal lytį, darbingą ir pensinį amžių 1996 m. sausio 1d.

Lentelė 3

Gyventojai	Iš viso	iš jų			
		pagal lytį		darbingo amžiaus x)	pensijinio amžiaus
		vyrų	moterų		
Lietuvoje, iš jos:	3711855	1752585	1959270	2110626	746660
Kauno apskrityje	756170	351668	404502	439194	149293
Kaišiadorių raj.	40233	18786	21447	21395	9742

x) moterys 16-55 metų ir 4 mėnesių,
vyrų 16-60 metų ir 2 mėnesių

Darbo jėga ir gyventojų užimtumas 1995 metais (vidutinis metinis skaičius, tūkst.)

Lentelė 4

Darbo jėga		iš jų	
		dirbantys žmonės	bedarbiai
Lietuvoje, iš jos:	1752,6	1643,6	109,0
Kauno apskrityje	339,5	322,9	16,6
Kaišiadorių raj.	17,0	16,1	0,9

Bedarbiai pagal lytį ir ankstesnę veiklą, 1996 04 01

Lentelė 5

Bedarbiai	Bedarbių, užsiregistravusių darbo biržoje, skaičius	Moterys		Vyrų		Darbininkai		Tarnautojai	
		asm.	%	asm.	%	asm.	%	asm.	%
Lietuvoje, iš jos:	144206	76440	53,0	67766	47,0	108505	75,2	35701	24,8
Kauno apskrityje	23610	13398	56,7	10212	43,3	17421	73,8	6189	26,2
Kaišiadorių raj.	889	434	52,1	426	47,9	704	79,2	185	20,8

Bedarbiai 1996 m. liepos 1 d.

Lentelė 6

Bedarbiai	Birželio 1 d.		Liepos 1 d.	
	bedarbiai	nedarbo lygis, %	bedarbiai	nedarbo lygis, %
Lietuvoje, iš jos:	129507	7,4	122004	7,0
Kauno apskrityje	20896	6,2	19394	5,7
Kaišiadorių raj.	672	4,0	581	3,4

Įmonių skaičius apskrityje ir rajonuose 1996 m. balandžio 1 d.

Lentelė 7

	Įmonių skaičius
Lietuvoje, iš jos:	124456
Kauno apskrityje	27928
Kaišiadorių raj.	787

2.1. Gyventojų skaičiaus prognozė.

1) Lietuvos gyventojų skaičius lėtėjančiais tempais mažės iki ateinančio šimtmečio pradžios.

2) nuo naujo šimtmečio pradžios gyventojų skaičius palengva pradės augti.

3) didinant išėjimo į pensiją amžių, pensinio amžiaus gyventojų dalis mažės, ypač kaime, o darbingo amžiaus gyventojų skaičius gerokai išaugs ir mieste, ir kaime.

Kaišiadorių rajono darbingo ir pensinio amžiaus gyventojų skaičiaus prognozė (tūkst.žm.):

Lentelė 8

Gyventojų skaičius	2000 metai			2005 metai			2010 metai		
	%Viso	Darb.	Pens.	%Viso	Darb.	Pens.	%Viso	Darb.	Pens.
Mieste	15,40	8,80	2,20	15,70	10,70	2,30	16,00	10,70	2,40
Kaime	23,90	12,10	6,60	23,50	12,65	5,80	23,40	13,20	5,00

Kaišiadorių rajono darbo jėgos prognozė:

Lentelė 9

Dirb. žmonės	1995 m.	2000 m.	2005 m.	2010 m.	2020 m.
Mieste	8,4	9,0	9,4	9,9	9,9
Kaime	11,0	11,2	11,6	12,2	13,1

Skaičiavimai ir tyrimai rodo, kad Lietuvos Respublikoje 2000 m. nedirbančių kaimo gyventojų skaičius sudarys daugiau kaip 100 tūkst. žmonių, t.y. apie 20% ekonomiškai aktyvių kaimo gyventojų. Šiai užimtumo spragai užpildyti iki 2000 m. reikėtų sukurti apie 90-100 tūkst. papildomų darbo vietų. Kaišiadorių rajone, kaip ir visoje respublikoje iki 2000 metų nedirbančių kaimo gyventojų susidarytų daugiau kaip 5 %, todėl reikėtų papildomai sukurti virš 300 darbo vietų, parengti programos organizacines priemones. Įdarbinimą apsunkina darbo vietų ir nedirbančių žmonių profesinio pasiruošimo neatitikimas.

2. Darbo vietų išsaugojimas, kūrimas.

Siūlymai :

1) maksimaliai plėsti viešuosius darbus mieste ir stambesnėse gyvenvietėse, būtinus dalies nedirbančių gyventojų ir jų šeimos narių pragyvenimo minimumui garantuoti;

2) permokyti daugiau žmonių, padėti nedirbantiems įsigyti naujų profesijų. Lietuvoje daug profesinio mokymo įstaigų, bet daugelis jų yra didesniuose miestuose, todėl dėl finansinių sunkumų kaimo gyventojai negali pasinaudoti jų paslaugomis. Reiktų skatinti rajonuose esančias profesinio mokymo įstaigas dirbti taip, kad būtų galima plačiau organizuoti mokymo sistemą, naudingą kaimo jaunimui;

3) skatinti ir pritraukti užsienio investicijas užsienio vietos perdirbamajai pramonei, verslams, agroservisams, netradicinei žemės ūkio veiklai plėtoti;

4) rajono valdžiai sudaryti patrauklias sąlygas teikti informaciją galimiems partneriams, investuotojams;

5) natūraliai plėtoti stambesnes gyvenvietes, rajono centrą, sudarant sąlygas verslams, gamybai organizuoti.

II. Ekonominė aplinka

1. Žemės ūkis

Dabar žemės ūkio būklė nepalanki našiai ūkininkauti. Ūkiai smulkūs, žemėvalda nenusistovėjusi, rinkos kainos dar tik formuojasi, techninio aptarnavimo sfera suirusi. 1994 m. sausio 1d. duomenimis Lietuvoje žemės ūkio bendrovės turėjo 39% žemės, ūkininkai - 30% žemės, gyventojų asmeniniams ūkiams teko 25,7% žemės. Vidutinis žemės ūkio bendrovės dydis - 477 ha, ūkininkų - 9 ha ir gyventojų asmeninių ūkių - 2,13 ha. Tik apie 2000 m. bus nusistovėjęs ūkio dydis, tačiau juose specializacijos dar nebus. Besiformuojant laisvai rinkai, produkcijos realizavimo nestabilumas ir kiti veiksniai sąlygos mišrios gamybinės krypties ūkius bei kooperaciją. Norint racionaliau ūkininkauti, bus plečiama kooperacija, pirmiausiai smulkių bei vidutinio dydžio ūkių.

1.1 Žemės ūkio kooperacijos plėtojimas

Žemės ūkio gamyba nuostolinga. Pelną duoda ne žemės ūkio produktų gamyba, bet jų perdirbimas ir pardavimas vartotojams. Privatizacija nesuskaldė Žemės ūkio produkciją superkančių perdirbimo pramonės įmonių. Jos susijungė į asociacijas, kurios tapo žemės ūkio produktų rinkos monopolistėmis, diktuojančiomis savo sąlygas žaliavos tiekėjams. O žemdirbiai dėl jų sąlygoms nepritaikyto privatizavimo modelio neįstengė dalyvauti privatizavimo procese ir turėti bent šiek tiek tokios įtakos perdirbimo įmonių valdymui.

Dėl agrarinės reformos atsirado 413,4 tūkst. palyginti smulkių ūkių, iš jų - 134,6 tūkst. ūkininkų ūkių. Šie valdo 32,1% visų šalies žemės ūkio naudmenų. Vidutinis jų ūkio dydis, neskaitant nuomojamos žemės, - tik 9 ha. Keleriopai daugiau 2-3 ha disponuojančių ūkio subjektų. Visi šie žemės ūkio subjektai rinkoje yra nesusiorganizavę ir nepajėgūs ginti savo interesų. Nesusibūrę į produkcijos realizavimo ar atstovavimo kooperatines bendroves, žemdirbiai bus priversti savo produkciją parduoti nepalankiomis kainomis. Pagrindiniai kooperacijos dalyviai - mažažemiai žemės ūkio produkcijos gamintojai ir ūkininkai.

Kooperacijos plėtojimas svarbus ir dėl kitų priežasčių. Šiuo metu atskirti ūkininkai net naudotos žemės ūkio technikos negali nusipirkti, o sudėję pinigus, galėtų šį tą įsigyti. Sėklos ir trąšos yra per brangios, tačiau perkant didelius kiekius, taikomos nemažos nuolaidos.

Kad žemės ūkio produktų rinkoje būtų sukurtos konkurencijos sąlygos, reikalingos kooperatinės produkcijos perdirbimo įmonės. Valstybė rems žemdirbių valdomų kooperatinių perdirbimo pramonės įmonių, siekiančių tenkinti vietinės rinkos reikmės kūrimąsi. Bus remiamas ir kredito kooperatyvų steigimas. Taigi yra reikalingi ir įvairūs žemės ūkio kooperatyvai.

Siūloma steigti kooperatyvus:

- 1) žemės ūkio gamybos;
- 2) žemės ūkio paslaugų;
- 3) žemės ūkio produkcijos perdirbimo;
- 4) žemės ūkio produkcijos realizavimo;
- 5) žemės ūkio materialinio - techninio aprūpinimo;
- 6) žemės ūkio kredito.

1.2. Agroservisas

Lietuvoje ryškėja žemės ūkio produkcijos gamintojų smulkėjimo tendencija, kuriasi daugiašakiai ūkiai. Juose produkcijai gaminti reikia technikos. Žemės ūkio bendrovės palyginti neblogai apsirūpinusios technika, nepilnus mašinų komplektus turi dalis ūkininkų, visai mažai jų turi asmeninių ūkių savininkai. Be to, technika teko kai kuriems nekvalifikuotiems naudotojams, mašinos blogai remontuojamos, jų būklė yra prasta. Daugelis žemdirbių neturi lėšų mašinoms remontuoti, mažėja technikos darbo efektyvumas.

Dėl sparčiai senstančios šalies žemės ūkio technikos mažo kiekio, palyginus su Šiaurės ir Vakarų Europos valstybėmis, vis sunkiau darosi gaminti žemės ūkio produkciją, ypač mažuose besikuriančiuose bei asmeniniuose (2-3ha) ūkiuose ir kitose įmonėse. Daugelis mažesnių ūkininkų ir asmeninių ūkių savininkų dėl lėšų stokos negali įsigyti būtiniausios technikos. Komplektais įgyti techniką visiems procesams mechanizuoti ekonomiškai netikslinga, nes technika būtų menkai išnaudota, nors būtų įdėtos didelės lėšos. Čia būtų viena išeitis - naudotis agroserviso paslaugomis.

Dabar Lietuvoje yra 1274 veikiančios agroserviso įmonės, įskaitant žemės ūkio bendroves ir kooperatyvus. Iš jų tik 25% gerai apsirūpinusios žemės ūkio technika, 40% - patenkinamai, 35% - blogai. Be to, yra kitų agroserviso formų (ūkininkų tarpusavio agroserviso grupės). Kaime yra įregistruota tik 52 agroserviso kooperatyvai, bet ir jie neracionaliai išdėstyti. Vien iš agroserviso paslaugų išgyventi beveik neįmanoma, reikia užsiimti kitais verslais arba paslaugos turi būti nesezoniškos.

Reformos metu labai nukentėjo buvusių ūkių technikos remonto ir laikymo bazė, sparčiai mažėja veikiančių technikos kiemų skaičius (iš esamų veikia 75,8%). Geriausiai naudojami tie, kuriuos paveldėjo viena žemės ūkio bendrovė, susiformavusi buvusio kolūkio ar valstybinio ūkio bazėje. Kyla pavojus, kad esama remonto ir techninio aptarnavimo bazė kaime gali būti išformuota. Kad to neatsitiktų, siūloma:

- 1) kurti kooperuotus agroservisus buvusių technikos kiemų ir remonto dirbtuvių bazėje už suteiktus lengvatinius kreditus;
- 2) atnaujinti žemės ūkio techniką kooperuotomis ūkininkų grupių lėšomis.

1.3 Tradicinės žemės ūkio šakos

1.3.1 Pieno gamyba

Lietuvos gyventojai pakankamai aprūpinami pienu ir jo produktais, jų gali trūkti tik gruodžio, sausio ir vasario mėnesiais. Reikia gerinti pieno kokybę,

mažinti jo gamybos sąnaudas. Respublikoje iš vienos karvės ŽŪB ir įmonėse 1993 m. vidutiniškai primelžta vos po 1916 kg pieno, o ūkininkų ir gyventojų ūkiuose - 3332 kg, 34% pieno pagaminta ŽŪB ir įmonėse, o 66% - ūkininkų ir kitų gyventojų ūkiuose. 2000 m. visuomeniniame ūkyje gamyba turėtų sumažėti iki 5%, o ūkininkų ir gyventojų pienas turėtų sudaryti 75% viso pieno.

Pieno kokybė pagerės, vykdant Valstybinę gyvulių veislininkystės iki 2000 m. programą. Karvių bandos bus atkuriamos, gerinamos ir plečiamos pirmiausia iš savo karvių išaugintu prieaugliu arba perkant telyčias iš produktyvių veislinių bandų arba veislynų. Galvijų savybėms gerinti bus įsigijami veisliniai buliai. Reikės gerinti ir pašarų kokybę. Taip gausime riebesnį, daugiau baltymų turintį pieną.

Pieno supirkimo didėjimas

Lentelė 10

Pieno supirkimas	1996 metais sausio - birželio mėn. supirkta pieno	Pieno supirkta daugiau negu 1995 m.
Kauno apskrityje	63077t	20%
Kaišiadorių rajone	6802t	37%

1.3.2. Mėsos gamyba

Pastaraisiais metais, labai sumažėjo mėsos gamyba, tačiau jos pasiūla viršija paklausą. Tai lėmė sumažėjusi gyventojų moki paklausa ir sumažėjusi užsienio rinka. Iki 2000 m. stabilizavus ekonomiką, padidėjus gyventojų perkamajai galiai, padidės ir įvairių rūšių mėsos bei jos gaminių poreikis vidaus rinkoje. Mėsos paklausa vidaus rinkoje turės būti tenkinama intensyviai auginant, gerai prižiūrint gyvulius. Dėl to didės gyvulių produktyvumas, mažės darbo sąnaudos energetikos išlaidoms produkcijos vienetui. Gerinant gyvulių veislines ir ūkininkų savybes, bus naudojami produktyvių užsieninių veislių gyvuliai. Kol kas vyraus daugiašakiai, kuriuose bus laikomos kiaulės, karvės, kitų rūšių gyvuliai ir paukščiai. Todėl ūkiai lengviau prisitaikys prie nuolat besikeičiančių rinkos sąlygų.

Lietuvoje pagrindinės galvijų veislės tebebus Lietuvos juodmargiai Žaliosios, kurios yra pieningos. Šių veislių galvijai pasižymi geromis penėjimosi ir mėsiningomis savybėmis, mažesniu reiklumu pašarams. Sumišrinus vietinių veislių ir kitų šalių geriausių veislių galvijus, ateityje padidės galvijų stambumas, išsilaikys mėsiningumas.

Prognozuojama, kad 2000 m. ūkininkai ir kiti gyventojai laikys beveik 2/3 visų kiaulių. Nemažai ūkininkų kiaules augins įvairiuose nemechanizuotuose statiniuose. Taupant energiją, kiaulidės nebus šildomos. Daug kiaulių bus auginama išlikusių kompleksuose. Susidėvėjusiems pastatams ir įrengimams atstatyti bei gamybai modernizuoti reikalinga eksploatuojamų kiaulių fermų rekonstrukcija, kurios metu turi būti maksimaliai išsaugoti ir panaudoti esami kapitaliniai pastatai bei įrengimai, o priimami nauji sprendimai turi būti ekonomiškai ir praktiški.

Avys ir ožkos, kaip nereiklūs pašarams gyvuliai, bus auginamos ūkininkų ir kitų gyventojų sodybose. Jų skaičius didės. Tačiau kol nėra vilnai ir avienai bei

ožkieniai geros rinkos, netikslinga kurti specializuotus avių ir ožkų ūkius. Prognozuojama, kad ūkininkai ir gyventojai pateiks beveik pusę kiekio broilerienos bei vištienos, didžiąją dalį žąsienos ir visą kalakutieną bei antieną. Paukščiams lesinti bus naudojama daugiau Respublikoje gaminamų ir savos gamybos pašarinių komponentų.

Lietuvoje naudojamos gyvulių laikymo ir priežiūros pasenusios technologijos pritaikytos stambioms fermoms. Jos dažnai neatitinka zootechninių ir kitokių reikalavimų. Reikia naudoti tokias technologijas, kurios tiktų naujoms ūkininkavimo formoms, sumažintų energetikos poreikį ir atitiktų griežtesnius ekologinius reikalavimus.

Siekiant racionaliau panaudoti pašarinius grūdus, reikia gerinti žolinių pašarų kokybę, optimizuojant kultūrinių pievų ir ganyklų žolyno botaninę sudėtį bei taikant naujus pašarų ruošimo būdus.

Mėsos supirkimo didėjimas 1995 - 1996 m.

Lentelė 11

Mėsos supirkimas	Supirkta mėsos 1996 m. sausio - birželio mėn.	Mėsos supirkta daugiau negu 1995 m.
Kauno apskrityje	12401t	13%
Kaišiadorių rajone	3970t	7%

1.3.3. Grūdų gamyba

Lietuvoje maistui kasmet suvartojama apie 600 tūkst. tonų grūdų. Lietuvoje išauginti javai ne visada atitinka maistinių grūdų kokybės reikalavimų, todėl veislių tyrėjai turi ieškoti tinkamų Lietuvos sąlygoms vasarinių kviečių veislių, kurių grūdai būtų geros kokybės. Mažėja maistui naudojamų miežinių ir kvietinių kruopų paklausa, bet daugiau reikia dietinių produktų. Bus daugiau vartojama avių ir grikių, didelės platesnio asortimento bei geresnės kokybės miltų, makaronų paklausa. Didinant alaus gamybą ir asortimentą, alaus ir degtinės pramonei reikės daugiau grūdų. Mažinant grūdų importą, kombinuotieji pašarai daugiausiai bus gaminami iš savų žaliavų, todėl didės pašarinių grūdų poreikis. Į tai reikia atsižvelgti grūdų augintojams.

Pagrindiniai prekinių grūdų augintojai yra ūkininkai ir ateityje tikėtina, kad daugiau grūdų bus pagaminta stambesniuose ūkininkų ūkiuose - 60-70 cnt., o ŽŪB - 25-30 cnt. iš ha. Nedidelę dalį grūdų, daugiausia savo reikmėms, užaugins kiti gyventojai. Šiandien ne visi Lietuvoje išauginami kviečiai tinka geros kokybės miltams, tad reikia pasirūpinti geresnėmis veislėmis, kad nereikėtų importuoti.

Dideli gamybos kaštai ir mažas derlingumas vers mažinti javų pasėlių plotus blogose žemėse ir daugiau koncentruoti juos Vidurio Lietuvoje. Norint gauti didesnę derlingumą bei mažinti materialines, energetines sąnaudas, numatoma diegti pažangias technologijas, tobulesnę techniką.

Kaišiadorių rajone yra palankios sąlygos plėtoti žemės ūkį.

Siūloma:

1) kvotomis reguliuoti supirkimą žemės ūkio produkcijos dėl Lietuvos gyventojų, laiku atsiskaityti už supirtą produkciją. Remti subsidijomis,

lengvatiniais kreditais žemės ūkį, reguliuoti muitais žemės ūkio produkcijos įvežimą;

2) skatinti ekologiškai sveiką žemės ūkio produkcijos gamybą ir eksportą į užsienį;

3) Kaišiadorių paukštynai turėtų sudaryti sutartis su Kaišiadorių ir aplinkinių rajonų ūkininkais, gaminančiais paukščių lesalus, dalį akcijų (apie 30 %) perleisti nuolatiniais pašarų tiekėjams. Paremti lengvatiniais kreditais, kad būtų išlaikomos darbo vietos;

4) valstybės mastu reikia spręsti Kaišiadorių valstybinės utilizacijos įmonės ir AB "Klijai" išgyvenimo problemą. Vyriausybė turėtų priimti nutarimą, įpareigojantį Respublikos gyventojus ir perdirbamąją pramonę tiekti kaulus, nerūšinius gyvulius tarpusavio sutartiniais pagrindais ir kitas skatinančias priemones.

1.3.4. Daržovių auginimas žieminiuose šiltnamiuose

Lietuvoje yra 116 ha žieminių stiklinių šiltnamių, kurių plotas didesnis nei 0,1 ha. Iki 2000 m. planuota Respublikoje pastatyti dar 28 ha žieminių šiltnamių. Šiltnamiuose daugiausia auginama daržovių, taip pat auginamos gėlės. Energijos ir kitų žaliavų pabrangimas žymiai sumažino šiltnamių daržovių gamybą. Produkcijos gamyba šiltnamiuose yra nerentabili. Visų šiltnamių magistralinės šildymo trasos turi blogą termoizoliaciją, dėl to prarandama daug energijos. Tai taikytina ir Kietaviškių šiltnamių kombinate. Nepatenkinamai veikia, neatitinka šių dienų reikalavimų mikroklimato reguliavimo sistemos ir automatika. Nepertvarkius šiltnamių ūkio, produkcija nepadengs šildymo išlaidų, o nešildomi stikliniai šiltnamiai nuo sniego ir ledo sulūš.

Norint realizuoti šiltnamių produkciją ne tik vidaus, bet ir užsienio rinkoje, būtina modernizuoti dalį Respublikos žieminių šiltnamių, o likusią dalį - rekonstruoti. Tik tada galima būtų pritaikyti šiuolaikinę daržovių auginimo technologiją, kuri reikalautų minimalių išlaidų ir darbo sąnaudų, užtikrintų šiltnaminės produkcijos rentabilumą. Modernizuotų šiltnamių pagrindinė paskirtis - ankstyvųjų daržovių auginimas. Šiuo metu gyventojų aprūpinimas vietinėmis ankstyvosiomis daržovėmis iki gegužės mėnesio yra ypač prastas. Dalis šiltnamių jau modernizuota. Šie šiltnamiai eksploatuojami beveik ištisus metus nuo sausio pradžios iki lapkričio vidurio. Juose daržovės auginamos naudojant olandų technologijas.

Siūloma:

- 1) naudoti užsienio valstybių patirtį, technologijas;
- 2) modernizuoti šiltnamius.

1.4. Netradicinės žemės ūkio šakos

- 1) vaisių ir uogų auginimas;
- 2) prieskoninių augalų auginimas;
- 3) vaistažolių auginimas ir kt.

Lietuvos agroklimatinės sąlygos pakankamai geros vaisių ir uogų auginimui. Pastaraisiais metais dėl nepastovios ir neaiškos rinkos, nepakankamo valstybės dėmesio sodininkystei, prastos augintojų ekonominės būklės, daugelis sodų apleidžiami, neveisiami nauji, prastėja vaisių kokybė, nyksta uogynai. Šiuo metu Lietuvoje yra apie 43 tūst. ha sodų, iš jų 6,5 tūkst. ha užima specializuotų sodininkystės įmonių ir bendrovių sodai. Bendras metinis vaisių derlius svyruoja nuo 110 iki 300 tūkst. tonų. Vidaus rinkai reikėtų išauginti 200 tūkst. tonų vaisių. Apie 80% vaisių išauginama sodybų, sodininkų bendrijų bei individualių gyventojų sklypų soduose. Tačiau sodybų ir sodininkystės bendrijų soduose išauginama mažos, labai įvairių vaisių partijos, kurios nepatogios stambiam verslui. Pagrindiniai desertinių vaisių augintojai miesto gyventojams yra ir bus specializuotos sodininkystės įmonės ir bendrovės. Greta jų kursis ir ūkininkų specializuoti vaisių bei uogų auginimo sodininkystės ūkiai.

Kaišiadorių rajonas yra pagrindinis sodininkystės zonoje - Lietuvos Vidurio lygumoje, todėl jame galėtų kurtis ūkininkų specializuoti vaisių bei uogų auginimo sodininkystės ūkiai. Ūkininkų sodų dydžiai galėtų būti 10-20 ha ir didesni. Sodų gentinė sudėtis, priklausomai nuo rinkos įvairi, duodanti pajamas įvairiu metų laiku, daugiausiai žieminių sėklavaisių. Sodai turėtų būti arti vaisių perdirbimo fabriku.

Siūloma:

- 1) siūloma vesti pramoninius sodus;
- 2) auginti įvairias uogas. Šaldytas ar koncentruotos sultis eksportuoti užsienin ir aprūpinti vidaus rinką;
- 3) vystyti netradicinę žemės ūkio veiklą (auginti vaistažoles, prieskoninius augalus, sliekus ir kt.).

2. Pramonė ir verslai

Kaišiadorių rajono įmonių suvestinė 1996 12 01 d. būviui

Įmonės rūšies kodas ir pavadinimas	Lentelė 12		
	Įmonių skaičius mieste/rajone	Veikiančių Neegzistuojančių	Įregistruotų
11 Valstybės įmonės	6	10	16
13 Savivaldybių įmonės	3	18	21
14 Savivaldybių valstybinės akcinės įmonės	0	2	2
15 Specialios paskirties valstybinės įmonės	1	2	3
21 Tikrosios ūkinės bendrijos	10	11	21
22 Komandinės ūkinės bendrijos		1	0
31 Uždarnosios akcinės bendrovės	148	50	198
32 Akcinės bendrovės	16	2	2
33 Kooperacijos uždarnosios akcinės bendrovės			
35 Kooperacinės įmonės	0	3	3
36 Specialios paskirties akcinės bendrovės	3	0	3
37 Specialios paskirties uždarnosios akcinės bendrovės	5	0	5
41 Žemės ūkio bendrovės	87	58	145
51 Užsienio įmonių filialai	2	0	2

54 Įmonių atstovybės	1	0	1
61 Nekomercinės asociacijos	1	0	1
71 Kooperatinės bendrovės	13	1	14
81 Individualios įmonės, neturinčios juridinio asmens statuso	1	1	2
82 Individualios įmonės, turinčios juridinio asmens statusą	1	1	2
Iš viso Kaišiadorių rajone	783	451	1234

Kaip matote iš suvestinės, dėl finansinių sunkumų, patirties stokos šiuo metu rajone veikia tik 783 įmonės, daugiausia individualios įmonės. Seniūnijose aptartos veiklos kryptys, bei konkretūs projektai pateikiami VI skyriuje.

2.1. Perdirbamoji pramonė

2.1.1. Grūdų perdirbimas

Maistinių grūdų perdirbimas. Respublikoje veikia vienuolika didelių gamybinių pajėgumų malūnų, tačiau jų teritorinis išdėstymas nėra racionalus, daugelis malūnų yra siauros specializacijos. Miltų pramonėje gamybinių fondų nusidėvėjimas vidutiniškai siekia 40%, kai kuriuose malūnuose taikoma netobula technologija. Tai didina energijos imlumą, mažina miltų išeigą, blogina kokybę. Norint sumažinti transportavimo išlaidas ir gerinti gyventojų aprūpinimą grūdų produktais, toliau nuo didelių malūnų esančiuose rajonuose vertėtų plėsti miltų gamybą nedidelio pajėgumo kooperatiniuose ar individualiuose malūnuose. Kaišiadorių rajone veikia tik vienas malūnas.

2.1.2. Kombinuotųjų pašarų gamyba. Lietuvos kombinuotųjų pašarų pramonės įmonių gamybiniai pajėgumai pakankami (2,5 mln. t produkcijos per metus). Daugelio kombinuotųjų pašarų įmonių technologijos gana lanksčios ir galima, jeigu reikia, gaminti nedideles pašarų siuntas. Kombinuotoje pašarų pramonėje gamybinių fondų nusidėvėjimas vidutiniškai siekia 40%, trūksta pažangios technologinės įrangos. Dėl neracionalaus kombinuotųjų pašarų įmonių išdėstymo ir jų didelės gamybos koncentracijos daugelis šių pašarų vartotojų yra toli nuo grūdų perdirbimo įmonių, todėl didelės transportavimo išlaidos ir pašarų gamybos kaštai. Vertėtų dalį pašarų gaminti kombinuotųjų pašarų cechuose, kurie turėtų mažųjų įmonių statusą. Nesudėtingų receptūrų kombinuotųjų pašarų gamyba ūkiuose iš savų grūdų yra gerokai pigesnė negu pramonėje. Naujos kombinuotųjų pašarų įmonės daugiausia turėtų kurtis nenaudojamuose pastatuose, kurie būtų rekonstruojami ir pritaikomi gamybai, nes šiuo metu Kaišiadorių rajone pramoninių kombinuotųjų pašarų gamybos cechų nėra.

Siūloma:

- 1) statyti nedidelio pajėgumo kooperatinius ar individualius malūnus;
- 2) steigti kombinuotųjų pašarų cechus.

2.1.3. Mėsos perdirbimas

Mėsos produktų gamyba skirta šalies vidaus poreikiams tenkinti ir tik iš dalies eksportui. Nėra didesnės perspektyvos eksportuoti mėsos produktų į Vakarų Europą, didesnė galimybė yra eksportuoti į Rusiją ir kitas NVS šalis. Lietuvoje gyvulius skerdti ir gamina mėsos produktus apie 650 įvairaus pajėgumo ir nuosavybės formų gyvulių skerdimo bei perdirbimo objektų, tarp jų 10 stambių įmonių. Didžioji dalis stambių įmonių dirba 25-30% pajėgumu, kai kurių įranga susidėvėjusi, ja negalima gaminti produkcijos, kuri atitiktų Vakarų valstybių standartus. Prognozuojama, kad 2000 m. 10 stambiausių įmonių perdirbs 50% šalies mėsos, kita bus perdirbama mažose ir vidutinio didumo įmonėse, agrofirmose bei paukštynuose.

Siūloma:

- 1) gaminti firminius, nacionalinius, netradicinius pigesnius produktus vidaus rinkai, ypač arti esantiems vartotojams;
- 2) modernizuoti materialinę-techninę bazę, diegti Europos Sąjungos(ES) valstybių reikalavimus atitinkančias technologijas;
- 3) gaminti ekologiškai saugius ir švarius produktus.
- 4) skatinti mėsos gamybos, perdirbimo ir produktų realizavimo kooperatyvų steigimą.

2.1.4 . Pieno perdirbimas

Pieno produktų poreikis vidaus rinkoje patenkinamas. Tačiau daugumos įmonių technologiniai įrenginiai neatitinka ekonomiškai išsivysčiusių Vakarų šalių standartų. Dėl to blogesnė gaminių kokybė ir prekinė išvaizda, mažos galimybės išsikvoti naują rinką. Pagrindiniai pieno produktai eksportui yra sūris, sviestas, pieno milteliai, kondensuotas pienas, sterilizuotas pienas, nedideliais kiekiais sutirštintas pienas su cukrumi, kazeinas, sausi ledai ir kt.

Dėl žaliavos stokos dauguma vidutinių ir didelių pieninių dirba 30-50% pajėgumu. Plečiantis žemės ūkio gamintojų kooperacijai, kursis mažos pieninės (iki 1 tūkst. t perdirbto pieno per metus), tačiau jų perspektyva bus ribota dėl aplinkos apsaugos, sanitarinių ir kitų problemų. Esamą pieno surinkimo tinklą reikės pritaikyti smulkiems pieno gamintojams aptarnauti. Tai galės atlikti pieno surinkimo kooperatyvai.

Siūloma:

- 1) atnaujinti dabar veikiančių pieno perdirbimo įmonių technologinius ir bendros paskirties įrengimus, kurie neatitinka tam tikros produkcijos gamybos tarptautinių standartų;
- 2) plėtoti pieno produktų, turinčių eksporto paklausą, gamybą;
- 3) kurti optimalias naujų netradicinių pieno produktų gamybos technologijas, iš jų organizuoti vaikams pieno mišinių gamybą;
- 4) skatinti pieno gamybos supirkimo, perdirbimo ir produktų realizavimo kooperatyvų steigimąsi;
- 5) steigti miestuose produkcijos realizavimo punktus.

2.2. Smulkus ir vidutinis verslas

2.2.1. Siūloma :

- 1) steigti savivaldybėje smulkaus ir vidutinio verslo rėmimo fondą;
- 2) išplėsti savivaldybės informacinę tarnybą, padedančią rajono gyventojams rasti produkcijos realizavimo rinkų, verslo partnerių, galimų finansavimo šaltinių organizuojant verslus;
- 3) plėtoti buitinių elektrotechnikos remonto dirbtuvių, siuvyklų, batų taisyklų, turgelių, parduotuvių, bankų filialų tinklų steigimą.

III. Socialinė aplinka

1. Socialinė infrastruktūra

1.1. Teisėtvara ir teisėsauga

Teisėtvarkos ir teisėsaugos padėtis 1995-1996 m.m.

Lentelė 13

Teisėtvarka ir teisėsauga	1996 m. sausio - birželio mėn.	Nusikaltimų padidėjimas, sumažėjimas (-), palyginti su 1995 m. sausio - birželio mėn., %
Lietuvoje	32180	5,3
Kauno apskrityje	7323	11,7
Kaišiadorių raj.	154	-14,4

Teisėtvarkoje pasigendame griežtesnių įstatymų reglamentuojančių valstybės veikėjų, valdininkų, atsakingų pareigūnų, tarnautojų (iš jų teisėtvarkos ir teisėsaugos pareigūnų) atsakomybę už aplaidumą darbe ar savo sprendimu padarytą žalą valstybei, Lietuvos gyventojams. Siūloma užpildyti šią įstatymdavystės spragą skubos tvarka, pataisyti, papildyti jau turimus įstatymus, kurie įvardijami šio dokumento VIII skyriuje "Prielaidos programai įgyvendinti.

Siūlome:

Rajono valdžiai, policijai imtis reikiamų priemonių kovojant su kontrabandinio alkoholio vietose, plėtoti prevencinį darbą su nusikalstamumu, remti gyventojų judėjimą "Stabdyk nusikalstamumą" pritraukiant talkon rajono savanorių struktūrą. Tokie skyriai galėtų būti įsteigti seniūnijose. Savivaldybės per savivaldybių asociaciją turėtų teikti Lietuvos Respublikos Seimui įstatymų pataisas (pavyzdžiui, savivaldos tobulinimo, administracinių nuobaudų klausimais), tai skelbiant respublikinėje spaudoje, per radiją.

1.2 Prekyba ir paslaugos

Lietuvoje prekybos ir viešojo maitinimo objektai išsidėstę palyginti tolygiai ir kelia mažiausiai rūpesčių. Sumažėjo valgyklų, tačiau padaugėjo nedidelių užkandinių, kavinių, barų, įsteigta daug mišrių ir vien tik maisto parduotuvių. Kaimuose sužlugdyta gyventojų buitinio aptarnavimo sfera. Daugelis buvusių objektų privatizuoti ir ankstesnių paslaugų nebeteikia. Šiai sferai reikia mažiausiai kapitalinių įdėjimų, todėl ją reikia greitai atkurti (gali būti naudojami ir mobilūs paslaugų punktai).

Kaišiadorių rajone prastai išplėtotą prekybą ir paslaugas, lyginant su kitais rajonais, labiausiai reiktų susirūpinti buitiniu gyventojų aptarnavimu. Buitinės paslaugos Kaišiadorių rajone tesudaro 0,1-0,2% visų tikėtinų infrastruktūros

paslaugų. Daugelis rajono pirčių privatizuotos ir nebeteikia paslaugų. Jos kaimo gyventojams, būtų reikalingos, bet trūksta lėšų joms išlaikyti. Seniūnijos, pasitarusios su gyventojais turėtų nuspręsti, ką daryti dėl tolesnio jų likimo.

Mokamos paslaugos gyventojams 1995m.

Gyventojų aptarnavimo įmonės 1996 m. sausio 1d.

Lentelė 14

Įmonės	iš viso skaičius	Valstybinės, valstybinės akcinės, UAB, firmos	Personalinės
Respublikoje	2351	1034	1317
Kauno apskrityje	355	201	154
Kaišiadorių raj.	26	11	15

Suteiktų paslaugų pasiskirstymas respublikoje, apskrityje ir rajone 1995 m.

Lentelė 15

Įmonės	Įmonių skaičius	Apyvarta	
		Iš viso, mln.Lt	Privačios, %
Respublika	9624	1782,8	50,4
Kauno apskritis	1665	315,1	49,7
Kaišiadorių raj.	110	8,5	29,5

Gyventojams suteikta mokamų paslaugų respublikoje, apskrityje ir rajone 1995 m. (tūkstančiais litų)

Lentelė 16

Paslaugos	1995 m.
Respublikoje	1175199,7
Kauno apskrityje	207638,0
Kaišiadorių raj.	4644,2

Vienam gyventojui suteikta mokamų paslaugų respublikoje, apskrityje ir rajone (litaais)

Lentelė 17

Paslaugos	1995 m.
Respublikoje	316,36
Kauno apskrityje	274,15
Kaišiadorių raj.	115,24

Dėl mažo finansinio gyventojų pajėgumo žymiai sumažėjusios mokamų paslaugų apimtys. Teikiamos tik būtiniausios paslaugos, kurios neapskaitomos.

Siūloma:

- 1) steigti buitinių ir kitų paslaugų teikimo objektus, suteikiant paslaugas vietose arba naudojant mobilius punktus.
- 2) atnaujinti pirčių darbą, pasitarus su seniūnijų bendruomenėmis.
- 3) plėtoti kulinarinę veiklą.

1.3. Švietimas ir kultūra

Švietimas ir kultūra - svarbūs socialinės aplinkos komponentai, sąlygojantys gyventojų ekonominę bei dvasinę gerovę. Rajone pasiektas pakankamai aukštas švietimo, kultūros plėtros lygis.

Ugdymo įstaigos, 1995 m.:

6 vid. m-klos
14 pagrindinių m-klų
18 pradžios m-klų
3 mokyklos- darželiai
7 vaikų darželiai
Muzikos m-kla
Plaukimo mokykla
Jaunimo mokykla

Kultūros įstaigos, 1995 m.:

Kaišiadorių viešoji biblioteka:
28 Viešosios bibliotekos filialai,
iš jų 22 mokyklų bibliotekos
Salės:
19 kaimo salių
1 Kaišiadorių miesto salė
Kaišiadorių kino teatras
Laisvalaikio organizavimo centras
Etninės kultūros centras

1996 09 01 mokyklose dirbo 515 pedagogai, mokėsi 5435 moksleiviai. Daugiausiai mokinių mokosi V.Giržado vid. m-kloje-1074 (perkrautos klasės), mažiausiai - Žaslių vid. m-kloje-211. Didžiausia pagr. m-kla-Pravieniškių st. Tyjūnaičio - 211 moksleivių. Mažiausiai - Dainavos - 39 moksleiviai. Grabuciškių pradžios mokyklose ir Kieliškių mokosi po 4 moksleivius.

Kaišiadoryse yra perspektyvi žemės ūkio mokykla, kuri pagal mokymą, populiarumą bei kitas sąlygas yra penkta iš 41-os Lietuvoje esančios žemės ūkio mokyklos. Joje būtų galima tobulinti, perkvalifikuoti ir konsultuoti žemės ūkio specialistus, konsultuoti verslų, energetikos išteklių taupymo klausimais.

Rajono kultūros įstaigos tenkina gyventojų laisvalaikio reikmes, todėl kultūros srityse svarbu išsaugoti esamus objektus, nekeičiant jų paskirties. Švietimo būklė patenkinama.

Siūloma:

- 1) Siekti ekonominio savarankiškumo pagrindinėse ir vidurinėse mokyklose, taip pat darželiuose. Steigti privačius darželius, mokyklas;
- 2) įsteigti paguodos - psichologinę rajono tarnybą (visuomenės pagrindais);
- 3) Įsteigti suaugusių žmonių švietimo centrą;
- 4) Reorganizuoti Kaišiadorių mokyklą internatą į vidurinę mokyklą;
- 5) Nuo pradžios mokyklos vaikus mokyti išteklių taupumo, ekologinės tvarkos, kultūrinio paveldo pažinimo ir tausojimo, patriotizmo Tėvynei bei doros;
- 6) Įsteigti Kaišiadorių gimnaziją, reorganizuojant vidurinę mokyklą.
- 7) užtikrinti, kad visi vaikai iki 16 metų ir su negalia mokytųsi bendrojo lavinimosi įstaigose, siekti pagerinti vaikų iš asocialių ir nepasiturinčių šeimų maitinimą.

1.4. Socialinė globa

Socialinės globos tarnyba Lietuvoje kuriama iš naujo, todėl nėra patirties, kaip spręsti šiuos klausimus. Nemaža socialinės globos darbą atlieka įvairios labdaringos nevalstybinės organizacijos, draugijos. Dauguma globos įstaigų stambios ir žmonės nenoriai renkasi jas, trūksta nedidelių globos įstaigų.

Mažai dėmesio skiriama kaimo žmonių socialinei globai. Dabar Lietuvoje vienoje kaimo seniūnijoje socialinės paslaugos teikiamos vidutiniškai 20-iai žmonių, bet kiekvienoje seniūnijoje yra apie 75 vienišų senelių ir invalidų, Kaišiadoryse - apie 270 žmonių. Trūksta darbuotojų ir lėšų.

Kaišiadorių rajone 1996 m. rugsėjo 1 d.

Vienišų pensinio amžiaus žmonių -	550
1-os grupės invalidų -	218
2-os grupės invalidų -	1425
3-ios grupės invalidų -	462
Vaikų invalidų -	149

Šiems žmonėms reikalinga pagalba, o kai kuriems ir globa.

Nemažai globotinių asmenų pageidauja būti prižiūrimi ne globos įstaigose, bet namuose. Miestuose ir rajonų centruose tokios tarnybos veikia, o kaime socialinių paslaugų į namus teikiama labai mažai: socialiniai darbuotojai neturi transporto, o vieniši žmonės gyvena toli nuo poliklinikų.

Šiuo metu Lietuvoje svarbu sukurti įvairialypį socialinės paramos įstaigų tinklą, leidžiantį įgyvendinti principą: parama turi būti teikiama žmogui jo gyvenamojoje vietoje. Toks turėtų būti ir Kaišiadorių rajono socialinės globos tikslas.

Siūloma:

- 1) steigti socialinių paslaugų į namus tarnybas;
- 2) steigti nedidelius gal būt ir sezoninius žiemos metui senelių, vaikų globos namus gyvenvietėse;
- 3) tirti globotinių žmonių poreikius;
- 4) padidinti socialinės globos darbuotojų skaičių ir lėšas.
- 5) siekti, kad racionaliai būtų panaudojamos senelių nekilnojamas turtas už globą. Turėtų senelių namus finansuoti artimi giminės (vaikai).

1.5 Sveikatos apsauga

Sveikatos apsaugos objektų pajėgumai rajonuose, lyginant su vidutine reikme, yra patenkinami. Juos reikia modernizuoti, perkant šiuolaikinę diagnostikos bei gydymo įrangą, gerinti specialistų rengimą, perkvalifikavimą ir tobulinimąsi. Kaimo žmonėms prastai teikiamos stomatologinės paslaugos, racionaliausia būtų jas teikti gyvenvietėse.

Kaišiadorių rajonas iš 44 Lietuvos rajonų pagal medicinos įstaigų būklę yra 33 vietoje. Jo medicinos įstaigų pagrindinių fondų likutinė vertė vienam

gyventojui tesudaro 49,94 Lt ir yra 22,30 Lt mažesnė už Respublikos vidurkį. Rajono medicinos įstaigos yra šios:

- centrinė ligoninė ir poliklinika,
- 4 ambulatorijos,
- 27 medicinos punktai.

Daugelio medicinos įstaigų patalpų būklė patenkinama. Centrinei ligoninei ir poliklinikai reikia kapitalinio remonto. Žaslių geležinkelio stoties med.punktui reikia naujų patalpų, kitoms 3 ambulatorijoms (Rumšiškių, Žaslių ir Kruonio) reikalingas remontas. Tik trijų med. punktų būklė gera. 11 med. punktų reikia remonto, 2 med. punktams-kap.remonto, kitos patalpos tinkamos naudoti.

Siūloma:

- 1) statyti tik reikalingiausius sveikatos apsaugos objektus, daugiau lėšų skirti remontui, rekonstrukcijai, modernizavimui;
- 2) organizuoti mokyklose stomatologinės profilaktikos kontrolinius patikrinimus išduodant mokiniams siuntimus gydytis. Atsiradus galimybei, vidurinėse mokyklose įrengti stomatologinius kabinetus, juos finansuoti iš biudžeto, nupirkti 2 autobusus, turinčius stomatologinę įrangą;
- 3) rūpintis medikų perkvalifikavimu ir tobulinimusi;
- 4) testuoti diskusijas valstybės mastu, ar tikslinga ligonines perduoti iš rajonų savivaldybės žinios į apskritį;
- 5) siekiant efektyviau panaudoti gaunamas lėšas, rajono centrinėje ligoninėje būtų tikslinga vykdyti vidinę reorganizaciją, pavyzdžiui, steigti skubios diagnostikos skyrių, (kuriame ligonis ištiriamas per 2-3 d.), trumpalaikes (5 dienų) priežiūros stacionarą;
- 6) savivaldybė, vykdydama einamąjį ir kapitalinį remontą, savo balanse turimų gydymo ir profilaktikos, švietimo įstaigų ir kitų pastatų projektuose turi numatyti energetinių išteklių taupymo ir įdėtų lėšų greito atsipirkimo būdus.
- 7) kiti darbai pateikti toliau lentelėje VI skyriuje.

2. Inžinerinė infrastruktūra :

2.1. Vandenuoša

2.1.1. Vandens tiekimas. Respublikoje šiuo metu apie 72% gyventojų aprūpinami vandeniu iš centralizuoto vandentiekio tinklų. Vandens tiekimu, nuotėkų nuleidimu užsiima daugiau kaip 200 organizacijų miestuose ir gyvenvietėse. Vandentiekius pradėta privatizuoti. Daugelyje rajonų būna vandens tiekimo sutrikimų, kai vandens gręžinys atitenka vienam savininkui, tinklai - kitam, bokštai - trečiam. Nieko nedarant atskiros gyvenvietės artimiausiu metu gali likti be centralizuoto geriamojo vandens.

Tarptautinėje praktikoje priimta, kad gyventojai už vandens tiekimo paslaugas moka ne daugiau kaip 4-5% šeimos pajamų. Lietuvoje tarifai už vandenį sudaro panašų procentą ar net didesnį.

2.1.2. Vandens kokybė. Daugelyje miestų, gyvenviečių tiekiamas vanduo neatitinka standarto reikalavimų: yra per didelis geležies kiekis vandenyje. Respublikos miestuose 30,7% vandens valoma geležis, sieros vandenilis, gyvenvietėse - tik 16,7% vandens. Kaišiadoryse valomas visas į tinklus tiekiamas vanduo. Daugelyje rajonų vandens kietumas keliskart viršija maksimalią leistiną koncentraciją, vandenyje yra mikrobus.

2.1.3. Vandentiekio ir kanalizacijos įrenginių, tinklų eksploatacija. Respublikos miestuose vandentiekio ir kanalizacijos įrenginiai, tinklai eksploatuojami patenkinamai, gyvenvietėse jie yra blogos būklės. Daugiau kaip pusei Respublikos gręžinių yra suėjęs amortizacinis laikas, juos reikia remontuoti arba pergręžti. Apie 35% vandentiekio ir kanalizacijos tinklų reikia perkloti. Vandentiekio tinklų ilgis Lietuvoje sumažėjo, nes, likvidavus kolūkių fermas, vandentiekio tinklai liko be šeimininko, nereikalingi ir neeksploatuojami. Daugelyje gyvenviečių nėra atskirų vandentiekio ir kanalizacijos ūkio darbuotojų, vadovų techninės žinios nepatenkinamos.

Siūloma:

- 1) spręsti kaimo gyvenviečių ir sodybų aprūpinimo vandeniu klausimus;
- 2) rekomenduoti savivaldybei esamus vandentiekio ir kanalizacijos įrenginius ir tinklus, priklausančius kitoms organizacijoms, išpirkti įstatymų nustatyta tvarka arba perimti kaip neglobojamą turtą ir centralizuotai rūpintis 10 metų, vėliau peržiūrėti sprendimą.
- 3) Įpareigoti savivaldybes, kad už vandens tiekimo paslaugas gyventojai nemokėtų daugiau kaip 4% gautų pajamų, o jas viršijus, lėšas kompensuotų savivaldybės.

2.2. Šilumos ūkis

2.2.1. Šilumos energijos tiekimas. Lietuvoje 85% naudingo gyvenamojo ploto aprūpinta centriniu šildymu, 68% - karštu vandeniu ir 85% - dujomis. Gyventojams 78,9% šilumos tiekia akcinės bendrovės "Lietuvos energija" katilinės. Kitų katilinių eksploatacijos klausimai organizaciniu požiūriu neišsprendę, todėl daug kur gyventojai priversti patys paskubomis šildyti būstus. Didelės kuro kainos pabrangino šilumos energiją, todėl daugelis vartotojų atjungia patalpas nuo šilumos tinklų, stato katilines, krosnis.

2.2.2. Šilumos energijos gamyba. Pigiausiai energija gaunama gaminant elektros energiją ir šilumą kartu (ŠEC). Kol kas netikslinga statyti naujų termofikacinių elektrinių, nes yra neišnaudoti elektros energijos gamybos pajėgumai. Palyginti neblogai organizuoja darbą rajoninių katilinės, tiekiančios šilumą pramonės objektams ir gyventojams. Blogesni rezultatai tiekiant šilumą tik gyventojams.

Katilinių įrengimų techninė būklė ir eksploatacijos būklė bei eksploatacijos lygis yra patenkinami. Šilumos tinkluose šilumos nuostoliai siekia iki 20%, o kai kur ir daugiau. Per metus keičiama 25-30 km šilumos tinklų, bet reikėtų apie 100 km ir panaudoti gamyklų izoliuotus vamzdžius. Šilumos gamybos nuostolingumui daug įtakos turi sumažėjusios gamybos apimtys arba jos nutraukimas, taip pat naudojamas brangiausias kuras. Elektros ir šilumos energijos gamybai iš esmės naudojamas importuojamas skystas ir dujinis kuras (92,2%) bei akmens anglis (6%). 1994 m. vietinis kuras sudarė tik 2,5%. Elektros energija, nors ir patogi patalpoms šildyti ir tiekti karštą vandenį, negali konkuruoti su kitomis kuro rūšimis dėl didelių išlaidų.

2.2.3. Kaišiadorių rajono centralizuoto aprūpinimo šilumos sistemų, priklausančių savivaldybės reguliavimo sričiai, būklė yra nepatenkinama dėl dažnų avarių, didelių šilumos nuostolių.

Katilinių būklė patenkinama tik Žiežmarių ir Žiežmarių gyvenvietės Melioratorių kvartale. Šilumos mazgų būklė patenkinama tik Kaišiadorių mieste.

2.2.4. Vietinio kuro naudojimo galimybės. Galėtų būti daugiau naudojamos kurui miško ruošos atliekos. Medienos kurą geriausia būtų naudoti medžio apdirbimo pramonės katilinėse dėl mažiausių transportavimo išlaidų), taip pat nedidelėse katilinėse. Nedidelių miestų katilinėms gali būti naudojamo ir durpės. Nedarant žalos aplinkai, naudojami medienos ir jos atliekų, durpių, buitinių šiukšlių, hidroenergijos ištekliai padengtų 12-14% naudojamų energijos išteklių.

Daugelis veikiančių katilinių nepritaikytos vietiniam kurui kūrenti. Pritaikyti galima, įrengiant katilams prieškrosnes. Svarbu realiai įvertinti esamas vietinio kuro atsargas, kurios garantuotų ilgalaikį katilinių darbą bei transportavimo išlaidas. Tikslinga, kad šiuose katiluose, be vietinio kuro būtų galimybė deginti skystą ar dujinį kurą. Konversijos medienos kurui deginti atsipirkimo laikas - 0,7-1,3 metų.

Siūloma:

1) šilumos energijos tiekimą komunaliniams poreikiams (šildymui ir karštam vandeniui tiekti) perduoti savivaldybės veiklos sričiai - tai priverstų ieškoti būdų piginti šilumos gamybą, daugiau išnaudoti vietinius kuro resursus. Galėtų taip pat būti vartotojų ir privati šilumos ūkio nuosavybė;

2) šilumos tiekimo sistemų (katilinių ir šilumos tinklų) projektavimą ir statybą susieti su konkrečios gyvenvietės augimo perspektyva, nes jos skirtos ilgalaikiam darbui. Katilines rekonstruoti, modernizuoti arba decentralizuoti;

3) gerinti medžio atliekų naudojimą kuro reikmėms, išnagrinėti komunalinių katilinių konversijos vietiniam kurui deginti galimybes, parinkti katilines konversijai - numatyti alternatyvų kurą;

4) keisti šilumos tinklus, naudojant gamyklose izoliuotus vamzdžius bekanaliniu būdu, kad sumažėtų šilumos nuostoliai juose;

5) savivaldybės pastatuose tikslinga įrengti automatinius, uždaro kontūro šiluminius mazgus su skaitikliais.

2.3. Miestų ir miesto tipo gyvenviečių tvarkymas

2.3.1. Gatvės. Per pastaruosius penkerius metus mūsų šalies miestuose naujos gatvės dėl lėšų trūkumo nebuvo tiesiamos, išskyrus atskiras atkarpas, kurias reikėjo užbaigti. Vidutinis remontas visai nebuvo vykdomas. Vykdomas tik einamasis remontas, t.y. asfaltbetonio dangų duobių užtaisymas. Todėl daugelio gatvių danga susidėvėjusi.

2.3.2. Tiltai ir viadukai, dviračių takai. Daugumos miestų ir miesto tipo gyvenviečių tiltai ir viadukai eksploatuojami blogai ir daugelio jų būklė kritiška: per suskilusią dangą ir blogai įrengtą hidroizoliaciją prateka vanduo, rūdija armatūra, trumpėja tiltų ir viadukų tarnavimo laikas. Dviračių takų ilgis per pastaruosius metus nepakito. Pagal Vilniaus inžinerinės statybos instituto 1988 metų rekomendacijas

turto saugumui. Rajoninio pavaldumo miestuose ir miesto tipo gyvenvietėse tik 21% gatvių apšviestos patenkinamai. Šiuo metu Respublikos miestai ir miesto tipo gyvenvietės apšviestos nepatenkinamai.

2.3.4. Lietaus kanalizacija. Lietuvoje 48% miestų ir miesto tipo gyvenviečių gatvių su pagerintomis dangomis turi lietaus kanalizaciją, kuri išvesta į atvirus vandens telkinius. Lietaus vandens valymo įrenginių nėra. Lietaus kanalizacija eksploatuojama nepatenkinamai. Lietaus vandens priėmimo šuliniai ir jų prijungimo linijos pagrindinėse gatvėse valomi daug rečiau negu reikia pagal taisykles, o antraeilėse gatvėse visai nevalomi.

2.3.5. Mechanizuotas gatvių valymas. Miestų gatvių mechanizuoto valymo specialių automašinų skaičius dėl susidėvėjimo per pastaruosius 5 metus sumažėjo 30%. Dėl lėšų trūkumo savivaldybėse daugelio miestų gatvės neplaunamos, nelaistomos ir nevalomos.

2.3.6. Mišakai, miško parkai ir skverai. Pastaruoju metu pablogėjo skverų ir parkų priežiūra, sumažėjo juose gėlynų plotai ir gėlių asortimentas. Bendro naudojimo želdynuose įrengiami prekybos kioskai.

Punktuose aprašomi duomenys p. 2.3.1-2.3.5 pateikiami lentelėse.

Lietuvos Respublikos miestų žemės 1996 m. sausio 1d.

Lentelė 18

Miestų žemė	žemės plotas miestuose, ha	Iš to skaičiaus užstatytas žemės plotas		Miestuose esančių visų želdynų plotas, ha	Iš to skaičiaus bendro naudojimo	Iš jų miškų ir miško parkų
		ha	palyginti su bendru žemės plotu, %			
Lietuvoje	148027	75652	51,1	50677	40451	35244
Kauno apskrityje	22509	12999	57,8	7142	5090	3251
Kaišiadoryse	1109	464	41,8	616	209	194
Žiežmariuose	212	40	18,9	21	15	3

Gatvės Lietuvos miestuose 1996 m. sausio 1 d.

Lentelė 19

Gatvės	Bendras visų gatvių, skersgatvių ir krantinių ilgis, km	Iš to skaičiaus su dangomis		Iš jų su pagerintomis dangomis		Bendras lietaus kanalizacijos ilgis
		km	palyginti su visu ilgiu, %	km	palyginti su visu ilgiu, %	
Lietuvoje	4726,4	4446,6	94,1	3424,7	72,5	1733,3
Kauno apskrityje	992,3	910,2	91,7	783,4	79,0	377,6
Kaišiadoryse	27,4	27,4	100,0	25,5	93,1	15,4
Žiežmariuose	8,5	8,5	100,0	6,1	71,8	3,6

Tiltai ir viadukai Lietuvos miestuose 1996 m. sausio 1d.

Lentelė 20

	Tiltai		Viadukai		Dviračių takų ir trasų ilgis, km
	vnt.	km	vnt.	km	
Lietuvoje	266	14,16	67	5,05	268,9
Kauno apskirtyje	24	2,39	9	0,56	37,5
Kaišiadoryse	-	-	-	-	1,7
Žiežmariuose	1	0,02	-	-	-

Apšviestos gatvės Lietuvos miestuose 1996 m. sausio 1 d.

Lentelė 21

Apšviestos gatvės	Bendras apšviestų gatvių, skers- gatvių ir krantinių ilgis, km	Šviestuvų skaičius		Bendras visų gatvių, skersgatvių, krantinių ir aikščių plotas, tūkst. kv.m	
		iš viso	iš jų natrio	iš viso	iš to skaičiaus su pagerintomis dangomis
Lietuvoje	3973,8	144830	14572	72795,7	46582,6
Kauno apskirtyje	892,1	30518	2455	16524,7	9765,1
Kaišiadoryse	19,5	571	18	379,3	224,6
Žiežmariuose	7,5	256	166	132,5	119,5

Valymo mašinų skaičius 1996 m. sausio 1 d.

Lentelė 22

Valymo mašinos	Valymo mašinos (įskaitant traktorius), iš viso	Iš to skaičiaus				
		šlavimo- valymo	laistymo plovimo	smėlio chloridų barstymo	šiukšlia- vežių	asenizacinių
Lietuvoje	1866	100	107	116	668	169
Kauno apsk.	351	21	32	22	136	30
Kaišiadorių rajone	20	1	1	1	5	3

Valymo mašinų darbas 1995 m.

Lentelė 23

Valymo mašinų darbas	Mechanizuo- tai valomas plotas, tūkst. kv.m	išvežta. tūkst. kub.m		Buitinėms atliekoms nukenksminti skirtas plotas metų pabaigoje, ha	Fekalijų išpylimo skaičius metų pabaigoje, vnt.
		buitinių šiukšlių	skystų atliekų		
Respublikoje	21772,5	4007,8	372,9	372,1	48
Kauno apskirtyje	3656,6	829,2	72,0	67,2	4
Kaišiadorių raj.	145,3	22,0	4,5	2,0	-

Siūloma:

- 1) prižiūrėti ir remontuoti esamas gatves bei tiltus ir tiesti naujas gatves, įskaitant šaligatvius, apšvietimą, apželdinimą ir lietaus kanalizaciją;
- 2) atnaujinti kelių tvarkymo, priežiūros techniką;
- 3) atlikti darbus, nurodytus VI skyriaus darbų sąrašė.

2.4. Būstų statyba ir gerinimas

2.4.1. Aprūpinimas būstais. Kaišiadorių rajono žmonės aprūpinti būstais geriau negu kitų Respublikos rajonų. 1996 m. rajone būstui įsigyti įrašyta eilėje 243 šeimos, iš jų mieste 133 gyventojai, kiti kaime, kaimo gyvenvietėse. Dauguma pageidauja gauti lengvatinių kreditų, tačiau ne visi turi užstatus - garantus. Butų fondo vertės dydis, tenkantis vienam gyventojui, yra 29692 Lt. Kaimo gyvenvietėse trūksta būstų medicinos, švietimo, kultūros darbuotojams, nes buvę tarnybiniai būstai privatizuoti, o ir darbuotojai tapo pensinio amžiaus.

Būstų statyba. Pagal programą "Būstas", norint kiekvieną šeimą aprūpinti butu, iki 2005m. Lietuvoje kasmet reikia statyti po 22 tūkst. butų. Manoma, kad kito šimtmečio pirmajame dešimtmetyje 50% gyvenamosios statybos sudarys viešbučių namų statyba. Jie bus išdėstyti gyvenamaisiais kvartalais mūsų priemiestinėse zonose. Taip pat bus statomi blokuoti mažaaukščiai (sutankinto užstatymo) daugiabučiai ir savivaldybių daugiabučiai. Kaime būstai daugiausiai turėtų būti statomi gyvenvietėse, nes daug efektyviau sprendžiami gyventojų socialiniai poreikiai, teikiamos komunalinės paslaugos. Gyventojų noras kurtis vienkiemiuose nėra perspektyvus.

Būstą geriausia iš karto statyti šiltą, taupantį kurą ir neteršiantį aplinkos.

Siūloma:

1. Socialiai remtiniems gyventojams (nuomai) statyti daugiabučius namus biudžeto lėšomis;

2. Statomas būstas iš lengvatinių lėšų, turi būti garantu kreditoriui. Galėtų būti ir statančioji organizacija (rangovas) garantu, kol statomas namas (būstas). Tai įteisinti trišalėje sutartyje. Pastačius namą (būstą), įkaitu lieka būstas iki visiškai su kreditoriais bus atsiskaityta;

3. Kaimo gyvenvietėse statyti žinybinius būstus savivaldybės lėšomis, švietimo, sveikatos, kultūros darbuotojų aprūpinimas žinybiniais būstais arba per statybininkus (žiūr. p.2 ankščiau).

2.4.2. Būstų gerinimas. Dėl netobulų namų konstrukcijų ir inžinerinės įrangos bei jos netinkamo eksploatavimo šalies namų ūkyje prarandama iki 50% šilumos, todėl būtina gerinti esamų pastatų termoizoliacines savybes. Geriausia modernizuoti namo šildymo sistemą. Tai atsiperka per 3-5 metus. Esamų langų sandarumo pagerinimas, trečiojo stiklo, skaidrios plėvelės užtempimas - atsiperka per 1-3 metus. Kitos priemonės yra brangios ir atsiperka greitai: stogo apšiltinimas - per 10-13 m., langų pakeitimas šiuolaikiniais - per 20-25 m., sienų apšiltinimas - per 25-30 m. Per priimtą laiką gali atsipirkti tokia daugiabučio namo apšiltinimo kombinacija: namo šiluminio centro modernizavimas, langų sandarumo padidinimas, stogų perdangos apšildymas ir, atskirais atvejais, fasadų apšildymas. Vienbučiam namui gali pasiteisinti ir pilnas išorinių sienų apšiltinimas.

Teikiami kreditai daugiabučių namų apšildymui neįkeičiant butų, jeigu atitinkamų darbų kaina padengiama iš sutaupytų energetinių resursų. Tuo turėtų rūpintis daugiabučių namų savininkų bendrijos, steigiamos šių namų bendrojo naudojimo patalpoms, inžinerinei įrangai, namo konstrukcijoms prižiūrėti ir remontuoti bei kitai veiklai.

2.4.3. Siūlymai :

- 1) steigti gyvenamųjų namų bendrijas;
- 2) skatinti privačią būstų gerinimo iniciatyvą;
- 3) statyti pastatus su geresnėmis termoizoliacinėmis savybėmis;
- 4) įrengti šilumos apskaitos prietaisus;
- 5) statyti iš vietinių medžiagų (medienos, molio šiaudų ir karkasinius) pigius ir ekonomiškus būstus.

2.5 Keliai, ryšiai, transportas

Gyventojų socialiniams poreikiams tenkinti būtinas gerai organizuotas visuomeninis transportas, geras kelių tinklas, ryšiai. Lietuvoje 100-ui kaimo gyventojų tenka 11,8, o miesto 21,4 telefono aparatai (namuose), daug kaimo gyventojų atsisako telefonų. Didžioji dabar rajonuose eksploatuojamų keleivinių autobusų dalis baigia susidėvėti, o naujų autobusų parkai negali nusipirkti. Iki 1995 m. keleivių pervežimas vidutiniškai sumažėjo 30%.

Kaišiadorių rajone kelių tinklas tankus.

Kaišiadorių rajono magistralių, krašto ir rajoninių kelių tinklas

Kaišiadorių rajono teritorijos plotas	-1169 km ²
Kelių ilgis	-425,9 km ²
Kelių tankumas	-0,364km/km (didesnis už respublikos vidurkį)
Asfaltuotų kelių ilgis	-187,6km ²
Asfaltuotų kelių tankumas	-0,160km/km (didesnis už respublikos vidurkį)
Asfaltuotų kelių dalis	- 44%

Kaišiadorių raj. asfaltuotų kelių statybos prognozė iki 2005 m.:

aplinkeliuose	-6 km,
valstybiniuose keliuose	- 32 km,
gyvenvietėse	-30 km,
iš viso	-68 km,

2005 metais numatoma :	asfaltuotų kelių ilgis	-255,6 km ²
	asfaltuotų kelių tankumas	-0,219 km/km
	asfaltuotų kelių dalis	-60%

Kaišiadorių rajono visuomeninio transporto būklė patenkinama (yra 34 autobusai).

Norint palaikyti šią būklę, kasmet reikia papildyti autobusų parką 2-3 autobusais ir papildomai dotuoti nerentabilius maršrutus.

Siūloma :

- 1) prižiūrėti ir remontuoti esamus kelius;
- 2) telefonizuoti gyvenvietes, įsigyti mobilius telefonus;
- 3) įsigyti 2-3 autobusus kiekvienais metais;
- 4) parduoti nerentabilius maršrutus su išlygomis, pvz., mokinių vežiojimui;
- 5) parengti benzino kolonėlių išdėstymo schemą rajono teritorijoje.

Kiti darbai išvardyti rajono ūkio plėtojimo prioritetinių krypčių sąrašė 1997-2005 m. VI skyriuje.

IV. Gamtinė aplinka

1. Rajono aplinkos apsaugos strateginiai tikslai

Aplinkos kokybės srityje - vandens, oro ir dirvožemio kokybės apsauga, atliekų tvarkymas.

Gamtinių išteklių ir kraštovaizdžio apsaugos srityje - balansas tarp žemėvaldos ir ūkinės veiklos ribojimo, biotos apsauga, rekriacinės aplinkos apsauga, vandens išteklių apsauga.

2. Gamtos ištekliai

Žemės gelmių gamtos išteklių Kaišiadorių rajone nedaug, daugiausia tik smėlis, žvyras, molis. Dėl žemės reformos, užsitęsusių žemės statinių grąžinimu, pilnai nespręsta Kaišiadorių miesto plėtra, nesukoreguoti detaliųjų planų projektai prie gyvenamųjų zonų, verslams, pramonei.

3. Nuotėkos

Kelia susirūpinimą paviršutinio vandens kokybė. Respublikos miestuose valoma 68,4%, gyvenvietėse - 77,4% nuotėkų. Beveik visuose miestuose valymo įrenginiai blogai valo, yra seni. Pasenusios valymo technologijos, neišnagrinėti dumblo apdorojimo klausimai. Šiuo metu pirmenybė teikiama vandens valymo įrenginių statybai. Būtinai ir pramoninių nuotėkų pirminis valymas, prieš išleidžiant jas į nuotėkų valymo įrenginius. Pramonės įmonės turi turėti lokalius valymo įrenginius. Rajone veikia visi 15 vandenvaizės įrengimų, tačiau reikia ir naujų arba rekonstruoti senus: Kietaviškių k.(nauji), Žiežmarių mst.(rekonstrukcija), Paparčių k.(rekonstrukcija), Rumšiškių k.(rekonstrukcija), Kalvių k.(nauji), Žaslių mst.(nauji), Tauckūnų (nauji), Kaišaidorių m.(rekonstrukcija), Kaišiadorių m. senamiesčio kanalizacijos trasą būtina nutiesti ir prijungti prie miesto vandenvaizės tinklų.

4. Požeminio vandens apsauga

Senus, neeksploatuojamus gręžinius reikia užtamponuoti, atviri gręžiniai yra pagrindiniai vandens užterštumo židiniai.

Kaišiadorių rajone numatoma: užtamponuoti 25 gręžtinius šulinius, užkonservuoti 33 gręžtinius šulinius, pradėti vykdyti požeminio vandens monitoringo programą, įrengti naujus Žaslių miestelio gręžinius.

5. Buitinės atliekos

Lietuvoje gausiausia buitinių atliekų. Jų kiekis vis didėja, nes plinta vienkartinės taros naudojimas. Nauji sąvartynai turi būti ne tik techniškai gerai įrengti, bet ir optimaliai išdėstyti rajono teritorijoje. Jų dydžiai ir aptarnaujamos zonos turi būti nustatytos pagal aplinkosaugos ir ekonominius kriterijus.

Kaišiadorių rajone numatoma :

1) įrengti kietų buitinių atliekų laikinas kaupimo aikšteles: Kasčiukiškių k., Karsakų k., Grabuciškių k., Kertupio k., Bublių k., Gegužinės k., Neprėkštos k., Tauckūnų k., Dainavos k., Mijaugonių k., Jagelonių km., Vilūnų k., Morkūnų k., Darsūniškio k., Anglininkų k.

2) įrengti kietų buitinių atliekų sąvartynus : Mikalauciškių k., Gilučių k., Butkūnų k., Palomenės k., Pakalniškių k., Kietaviškių k., Kalvių k., Antakalnio k.

6. Oras

Pagrindiniai oro teršimo šaltiniai Kaišiadoryse yra katilinės. Oro teršimą būtų galima sumažinti, pritaikant katilines medžio atliekoms deginti.

Oro taršos mažinimas Kaišiadorių raj., rekonstruojant katilines :

1) Kruonio k.(iš skysto kuro į medžio atliekas) 1997-98 m.

2) Stasiūnų k.(iš skysto kuro į medžio atliekas) 1996-97 m.

3) Žaslių k. (iš anglies į medžio atliekas) 1998-99 m.

7. Ekologinis švietimas

Numatoma :

1) išleisti 3 botos atlasus 1997-99 m.

2) leidinį "Aplinkos apsauga Kaišaidorių rajone " 1998 m.
(5 metų ataskaita)

3) parengti leidinį "Kaišiadorių rajono gamta" 2000 m.

Siūloma :

1) apskrities savivaldybių biudžetų (skirtų aplinkos apsaugai) tvarkant pramonės ir komunalines atliekas bei ieškant būdų jas panaudoti. Čia reikėtų vadovautis "Atliekų panaudojimo programa", paruošta Kauno technologijos universiteto.

2) ištirti rajono uždurpėjusias teritorijas, durpių kiekį, panaudojimo galimybes, jas eksploatuoti, įrengti tvenkinius.

3) skubiai apskaičiuoti esamą netinkamą naudoti pesticidų kiekį, juos surinkti iš bendrovių, tvarkyti, nukenksminti.

VI. KAŠIADORIŲ RAJONO ŪKIO PLĖTOSIMO PRIORITETINĖSE KRYPTYSE INVESTICINIAI PROJEKTAI, DARBAI
1996 - 2000 M. IR IKI 2005 M.

Eil. Nr.	Prioritetinė kryptis, projekto, darbo pavadinimas	Igyvendinimo terminas	Anotacija ir projekto privalumai jį įgyvendinus	Išlaidos, galimi finansavimo šaltiniai / tūkst. Lt
I. 1.a.	Žemės ūkis Televizijos mokomosios-informacinės valandėlės (kiekviena savaitę po 30 min.). Kelti profesinio išprusimo žemės ūkyje, perdirbamoje pramonėje, produkcijos realizacijoje, supažindinant su išsivysčiusių šalių, tokių kaip Danija, Olandija, Vokietija, Kanada patirtimi (demonstruojant videojuostas su komentarais)	1997-2005 m.	Tai valstybinė problema. Padės gyventojams (verslininkams, žemdirbiams) pasirinkti veiklos kryptis	Budžetinės bei tarp-tautinių pagalbos fondų (labdara videojuostų, skaidrių) ir savivaldybės biudžeto.
2.b.	Baigiantis žemės reformai, natūraliai stambės šeimų ūkiai, formuosis specializacijos. Kooperuotomis, investuotojų lėšomis steigis agroservisai,	1998 m. ir vėliau	Atgimstant ekonominiam ūkiui, dalis žemdirbių persikvalifikuos, pakeis darbinę veiklą, verslus bazuos stambesnėse gyvenvietėse, rajono centre arba Lietuvos didmiesčiuose, kur išvystyta inžinerinė infrastruktūra, geresnis apsirūpinimas	Valstybinė parama, kooperuotos lėšos, pritraukti investitoriai.

Eil. Nr.	Prioritetinė kryptis, projekto, darbo pavadinimas	Igyvendinimo terminas	Anotacija ir projekto privalumai jį įgyvendinus	Išlaidos, galimi finansavimo šaltiniai / tūkst. Lt
	perdirbamoji pramonė, produkcijos realizavimo punktai miestuose, plėtosis verslai		žaliavomis, patogesne realizacija ir geresnės buitinės ir kultūrinės sąlygos	
I.1	Tradicinės žemės ūkio kryptys			
1.	Javų sėklininkystės plėtojimas. Beicavimo punkto statyba	1997 - 1999 m.	Javų sėklos ligotumo sumažėjimas, derlingumo padidėjimas, plėtoti LVI bandymo ūkį	60 tūkst. Lt lengv. kreditų
2.	Pienas, mėsa, grūdai, daržovės, uogos.	Nuolatos	Didėja ūkininkų skaičius	Kvotomis garantuoti supirkimą, savalaikį atsiskaitymą už supirtą produkciją, reguliuoti muitais, subsidijomis, lengvatiniais kreditais, eksporto rinkų paieška, standartai
I.2	Ekologiškos produkcijos gamyba			
1.	Bulvių išauginimas be cheminių medžiagų iš 3 ha	I etapas 1997 - 1999 m.	Paklausa užsienio rinkoje, geresnės skonio bei technologinės savybės	30 tūkst. Lt lengv. kreditų arba dotacija

Eil. Nr.	Prioritetinė kryptis, projekto, darbo pavadinimas	Igyvendinimo terminas	Anotacija ir projekto privalumai jį įgyvendinus	Išlaidos, galimi finansavimo šaltiniai / tūkst. Lt
2.	Daržovių (kopūstų) auginimas be sintetinių-cheminių medžiagų	I etapas 1998 - 2000 m.	Geresnės kokybės, žmonių sergamumo mažėjimas	200 tūkst. Lt lengv. kreditų ar dotacija iš valstybės
6.	Ekologiškos žemės ūkio produkcijos gamyba (persiorientavimas atskirų ūkininkų)	II etapas po 1999 m. nuolatos	Mažins nedarbą kaime, o ekologiškai švari produkcija turi paklausą ir užsienyje. Brangesnė - bus didesnės pajamos	Rinkos paieška eksportui, reklamos, standartų parengimas
7.	Techninės kultūros	Nuolatos	Lietuvos pramonei žaliava ir apsirūpinimas vietinės produkcija, darbo vietų išsaugojimas	Reguliavimas kvotomis, laiku atsiskaitymas už supirktą produkciją. Reguliavimas muitais, subsidijos, lengvatiniai kreditai
I.3	Netradicinės žemės ūkio kryptys			
1.	Grybų, vaistažolių, prieskoninių augalų, vynuoginių sraigčių, sliekų, retųjų augalų, vaistažolių sėklų auginimas	Pastoviai	Grybams auginti yra išlikę seni pastatai. Kitą veiklą tikslinga plėtoti turimuose mažuose žemės plotuose ir ten kur yra daugiau laisvų darbo rankų	Kooperuotos kreditų lėšos
2.	Gaminių iš vytelių pynimas	1997 - 1999 m.	Daug rankų darbo reikalaujanti gamyba sukuria darbo vietas. Gaminiai turi paklausą užsienyje	150 tūkst. Lt lengv. kreditų ir dalis pinigų iš

Eil. Nr.	Prioritetinė kryptis, projekto, darbo pavadinimas	Igyvendinimo terminas	Anotacija ir projekto privalumai ji įgyvendinus	Išlaidos, galimi finansavimo šaltiniai / tūkst. Lt
3.	Verslinių - intensyvių žemaūgių sodų įveisimas	1996 - 1999 m.	Vaisių derliaus padidėjimas iš ploto vieneto ir kokybės pagerėjimas "Žiežmarių sodai"	gauto pelno žemės ūkio kooperatinėje bendrovėje "Sarna" Kruonio sen. 150 tūkst. lengv. kreditų "Žiežmarių sodai"
4.	Serbentų, braškių auginimas ir šaldymas	1998 - 1999 m.	Šaldytos uogos turi paklausą užsienio rinkoje	120 tūkst. Lt lengv. kreditų "Žiežmarių sodai"
5.	Agroservisas	1997 - 1999 m.	Technologinių ir techninių žemės ūkio paslaugų teikimas apylinkės 2-3 ha savininkams bei smulkiems ūkininkams	220 tūkst. Lt lengv. kreditų, ir kooper. lėšos yra dirbtuvės (Žaslių seniūnija)
6.	Agroservisas	1997 - 1999 m.	" "	250 tūkst. Lt lengv. kreditų, yra garažai. (Rumšiškių sen.)
7.	Agroservisas	1997 - 1999 m.	" "	200 tūkst. Lt lengv. kreditų, yra dirbtuvės. (Nemaitonių sen.)

Eil. Nr.	Prioritetinė kryptis, projekto, darbo pavadinimas	Igyvendinimo terminas	Anotacija ir projekto privalumai ji įgyvendinus	Išlaidos, galimi finansavimo šaltiniai / tūkst. Lt
8.	Agroservisas	1997 - 1999 m.	" "	250 tūkst. Lt lengv. kreditų, yra dirbtuvės. (Kruonio sen.)
9.	Agroservisas	1997 - 1998 m.	" "	250 tūkst. Lt lengv. kreditų, yra dirbtuvės. (Kaišiadorių seniūnija)
10.	Agroservisas	1997 - 1998 m.	" "	280 tūkst. Lt lengv. kreditų. (Kietaviškių seniūnija)
11.	Perdirbamoji pramonė Grūdų perdirbimas, paslaugų teikimas (Žaslių, Kaišiadorių seniūn.)	1997 - 1999 m.	Konc. pašarų gamyba, rūšinių miltų gamyba, darbo vietų sukūrimas. Kooperatyvai, personalinės įmonės	120 tūkst. Lt lengv. kreditų, kooperuotos lėšos
12.	Kietaviškių pieno perdirbimo įmonė	1998 m.	Didėja ūkininkų skaičius	Kooperuotos ir kreditų lėšos
13.	Žiežmarių pieno miltelių ir kazeino cechas	1997-1998 m.	Didėja ūkininkų skaičius	Kooperuotos ir kreditų lėšos

Eil. Nr.	Prioritetinė kryptis, projekto, darbo pavadinimas	Igyvendinimo terminas	Anotacija ir projekto privalumai jį įgyvendinus	Išlaidos, galimi finansavimo šaltiniai / tūkst. Lt
14.	Kietaviškių mėsos perdirbimo cechas	1998 m.	Vietoje dabartinės skerdyklos	Kooperuotos ir kreditų lėšos
15.	Žuvininkystė plėtra ir produkcijos perdirbimas, realizavimas (UAB Batžuvė)	1997-1998 m.	Yra vandens telkiniai	Kooperuotos ir kreditų lėšos

Eil. Nr.	Prioritetinė kryptis, projekto, darbo pavadinimas	Igyvendinimo terminas	Anotacija ir projekto privalumai ji įgyvendinus	Išlaidos, galimi šaltiniai finansuoti / tūkst. Lt.
II.1	Pramonės gamybos plėtra, smulkus ir vidutinis verslas			
1.	Televizijos mokomosios - informacinės valandėlės (kiekvieną savaitę po 30 min.) Smulkaus ir vidutinio verslo organizavimas (žmonių užimtumo), informacijos teikimas dėl galimų partnerių, rinkų paieškos (nacionalinė, vietinė televizija)	1996 09 - 1999 12 mėn.	Tai valstybinė problema. Padės gyventojams (verslininkams, žemdirbiams) pasirinkti veiklos kryptis	Biudžetinės bei tarptautinių pagalbos fondų lėšos (videojuostų, skaidrių labdara)
2.	Priimti rajono savivaldybės taryboje sprendimą dėl smulkaus ir vidutinio verslo rėmimo fondo steigimo, jo panaudojimo atsakomybės	1997 1ketv.	Remti smulkų ir vidutinį verslą	
3.	Verslai, pramoninė gamyba ir patarnavimų sfera	1997 -2000 m.	Remti smulkų ir vidutinį verslą	Biudžetas, kas metai po 300 tūkst. Lt 200 tūkst. Lt (iš Tarptaut. paramos fondo)

Eil. Nr.	Prioritetinė kryptis, projekto, darbo pavadinimas	Igyvendinimo terminas	Anotacija ir projekto privalumai jį įgyvendinus	Išlaidos, galimi šaltiniai finansuoti / tūkst. Lt.
4.	Muitais sureguliuoti, kad nebūtų išvežama miško, žalių odų, metalo laužas ir kitos svarbios pramonei žaliavos	1996m. ir nuolatos	Išvežant žaliavas, prarandama galimybė steigti darbo vietas	960 tūkst. Lt (kredito lėšų). Savivaldybių asociacija privalo paprašyti L.R. Vyriausybės, kad vykdytų operatyvų muitų reguliavimą, apgintų vidaus rinką
5.	Medžio apdirbimo ir gaminių cechų Nemaitynių seniūnijoje	1998-2001 m.	Yra patalpos ir sena technologinė įranga	Kooperuotos, kreditų lėšos
6.	Medžio apdirbimo ir sodo baldų, europalečių medinės taros cechų Žiežmarių seniūnijoje	1996-1998 m.	Yra patalpos, didinami pajėgumai	Kooperuotos, kreditų lėšos
7.	Medžio apdirbimas Kietaviškių seniūnijoje	1997-1998 m.m.	Yra patalpos, plečiami pajėgumai	Kooperuotos, kreditų lėšos
8.	Baldų gamyba Žaslių seniūnijoje	2000 m..	Plečiami esami pajėgumai	Kooperuotos, kreditų lėšos
9.	Statybinių medžiagų, betono	1996-1997 m.	Plečiami esami pajėgumai	Kooperuotos, kreditų lėšos

Eil. Nr.	Prioritetinė kryptis, projekto, darbo pavadinimas	Igyvendinimo terminas	Anotacija ir projekto privalumai ji įgyvendinus	Išlaidos, galimi šaltiniai finansuoti / tūkst. Lt.
	gaminų cechas Žiežmarių seniūnijoje			
10.	Medžio apdirbimo cechas Paparčių seniūnijoje	1999 m.	Yra pastatas	Kooperuotos, kreditų lėšos.
11.	Medžio apdirbimo cechas Kruonio seniūnijoje	1997 m.	Plėtosis apimtys	Kooperuotos, kreditų lėšos
12.	Žiežmariuose steigti drabužių siuvimo filialą (cechą) Vilniaus "Lelijos" įmonės	1997-1998 m.	Yra laisvos darbo jėgos	Kooperuotos, kreditų lėšos, partnerių paieska
13.	Žiežmariuose viešbučio įsteigimas su visais patarnavimais	1997-1999 m.	Tinkama miestelio dislokacijos vieta, bus sąlygos verslininkams, turistams apsistoti	Pritrauktos investicinės lėšos
14.	Žiežmariuose (Elektrėnuose) organizuoti natūralios odos gaminių cechą	1997-1998 m.	Yra laisvos darbo jėgos	Kooperuotos, kreditų lėšos, paieska partnerių
15.	Žiežmariuose smulkių prekių, gyvulių turgavičių įrengimas	1997-1998 m.	Dėkinga geografinė padėtis ir yra poreikis	Kooperuotos, kreditų lėšos.
16.	Žiežmariuose viešo tualetų įrengimas	1997-1998 m.		10 tūkst. Lt. biudžetinės lėšos

Eil. Nr.	Prioritetinė kryptis, projekto, darbo pavadinimas	Igyvendinimo terminas	Anotacija ir projekto privalumai ji įgyvendinus	Išlaidos, galimi šaltiniai finansuoti / tūkst. Lt.
17.	Rumšiškių poilsio ir turizmo aptarnavimo zonos steigimas su turizmo centru	1997-2000 m.	Aptarnaujami kauniečiai, turistai	Pritrauktos investicinės lėšos
18.	Numatyti saugomos tranzitinio transporto stovėjimo ir vairuotojų poilsio aikštelės, jas įrengti prie Vilniaus - Kauno autostrados	1997-1998 m.	Bus sudarytos saugios sąlygos tranzitinio transporto vairuotojams ir jų kroviniams poilsio metu	Privačios investicijos
19.	Išnagrinėti galimybę įrengti pakrovimo - iškrovimo krovinių aikštelę Kaišiadorių geležinkelio mazge	1997 m.	Parengti biznio planą	Privačios investicijos
20.	Parengti informacinius - reklaminius bukletus apie investicinius projektus (Rumšiškių turizmo centro, Kaišiadorių malūno, odos dirbinių, siuvimo cecho agroservisų) ir juos platinti Lietuvos ambasadose	1997-2005 m.	Pritraukti vidaus ir užsienio investicijas	30 tūkst. Lt biudžetinių lėšų, tarptautiniai fondai, privačios lėšos

Eil. Nr.	Prioritetinė kryptis, projekto, darbo pavadinimas	Igyvendinimo terminas	Anotacija ir projekto privalumai ji įgyvendinus	Išlaidos, galimi šaltiniai finansuoti / tūkst. Lt.
III.	Susiekimo ir gamybos vystymas			
III.1	Keliai			
1.	Savivaldybės kelių ir gatvių dangų rekonstrukcija ir remontas, iš jų:	1997-2000 m. (ir vėliau pagal reikaula)	Transporto kuro ekonomija, susiekimo rajone gerinimas	3,200 mln. Lt biudžeto lėšų
1.1.	Kaišiadorių mieste naujų gatvių, dviračio takų, šaligatvių įrengimas, žalių plotų priežiūra. Kelių priežiūra seniūnijose			2,200 mln. Lt kelių fondo lėšų
1.2.	Individualių namų Kaišiadorių Ažuolyno kv. gatvių, šaligatvių įrengimas	1997 m.	Apgyvendinamas kvartalas	100 tūkst. Lt. biudžetinių lėšų
1.3.	Pėsčiųjų takų Kaišiadorys - Kiemelių ežeras - Stasiūnai - žiežmariai įrengimas	1998-1999 m.	Gyventojų poilsio, sveikatingumo sąlygų gerinimas	33 tūkst. Lt biudžeto lėšų
2.	Visuomeninis transportas			
2.1.	Rajono autobusų parko atnaujinimas	1997-2005 m.	Kasmet įgyti po 2-3 autobusus	620-963 tūkst. Lt biudžeto lėšų

Eil. Nr.	Prioritetinė kryptis, projekto, darbo pavadinimas	Igyvendinimo terminas	Anotacija ir projekto privalumai jį įgyvendinus	Išlaidos, galimi šaltiniai finansuoti / tūkst. Lt.
2.2.	Autobusų parko pastato remontas	1998 m.	Pagrindinio pastato remontas	21 tūkst. Lt biudžeto lėšų
2.3.	Rajono nerentabilių maršrutų finansinė parama		Kiekvienais metais	460 tūkst. Lt biudžeto lėšų
2.4.	Parengti benzino kolonėlių optimalaus išdėstymo schemą rajono teritorijoje	1997 m.	Gyventojai ekonomiškai naudos kūrą	Savivaldybės tarnybos
III.2 Gamtosauga ir ekologija				
1.	Kaišiadorių m. vandenvalos įrenginių rekonstrukcija	1998 - 2000 m	Yra projektinė dokumentacija. Sumažės ekspl. Išlaidos, išsiplės pajėgumas	2000 tūkst. Lt biudžeto lėšų, 3644 tūkst. Lt užsienio investicijų
2.	Rumšiškių nuotėkų vandenvalos įrenginių rekonstrukcija	1997 - 1998 m.	Yra projektinė dokumentacija. Sumažės ekspl. išlaidos	200 tūkst. Lt biudžeto lėšų
3.	Kietaviškių naujų vandenvalos įrenginių statyba	1997-1998 m.	- „-“	230 tūkst. Lt. biudžeto lėšų
4.	Žiežmarių miesto. vandenvalos įrenginių rekonstr.	1997 m.	Bus įvestos naujos technologijos, sumažės eksploatacinės išlaidos, padidės pajėgumai	450 tūkst. Lt. biudžeto lėšų

Eil. Nr.	Prioritetinė kryptis, projekto, darbo pavadinimas	Igyvendinimo terminas	Anotacija ir projekto privalumai ji įgyvendinus	Išlaidos, galimi šaltiniai finansuoti / tūkst. Lt.
5.	Paparčių.. vandenvalos įrenginių rekonstrukcija	1997 m.	- „-	160 tūkst. Lt. biudžeto lėšų
6.	Kalvių naujų valymo įrenginių statyba	1997-1998 m.	- „-	200 tūkst. Lt. biudžeto lėšų
7.	Žaslių gyv. naujų valymo įrenginių statybai	2003-2005 m.	- „-	2,500 mln.. Lt biudžeto lėšų
8.	Tauckūnų nauji valymo įrenginiai	1999-2000 m.	- „-	200 tūkst. Lt biudžeto lėšų
9.	Požeminio vandens apsauga			
9.1.	Užšampuoti rajone 25 gręžtinius šulinius	1997-1998 m.	Per senus neeksploatuojamus šulinius užsiteršia gruntiniai vandenys (pagrindiniai židiniai)	60 tūkst. Lt biudžeto lėšų
9.2.	Užkonservuoti rajone 33 gręžtinius šulinius	1997-1998 m.	- „-	15 tūkst. Lt biudžeto lėšų
9.3.	Įrengti naują gręžinį Žasliuose	1999-2000 m.	Geru vandeniu bus aprūpinta gyvenvietė	100 tūkst Lt biudžeto lėšų
9.4.	Pradėti vykdyti požeminio vandens monitoringo programą	1998-2005 m.	Iš anksto bus išpėjama dėl kokybinio vandens pasikeitimo.	10 tūkst. Lt biudžeto lėšų

Eil. Nr.	Prioritetinė kryptis, projekto, darbo pavadinimas	Igyvendinimo terminas	Anotacija ir projekto privalumai jį įgyvendinus	Išlaidos, galimi šaltiniai finansuoti / tūkst. Lt.
10.	Buitinių atliekų kaupimo, išvežimo ir tvarkymo programos įgyvendinimas (kaime ir mieste)	1996 - 2005 m.	Patvirtinta programa savivaldybės taryboje. Bus išspręsta buitinių atliekų tvarkymas	300 tūkst. Lt biudžeto lėšų
11.	Uždraustų ir netinkamų pesticidų tvarkymas. rajono žemės ūkio bendrovėse			
11.1.	Uždraustų naudoti netinkamų pesticidų surinkimas iš ž. ūkio bendrovių, Žaslių centriniame sandėlyje indentifikavimas, surūšiavimas, supylimas į tarą, transportavimas utilizavimui, terminis nukenksminimas	1997-1999 m.	Sumažinus aplinkos taršą negrės pavojus užteršti vandenį, orą, dirvą cheminėmis medžiagomis	5 tūkst. Lt biudžeto lėšų
12.	Ekologinis švietimas	1996 -1998 m.	Pilietinės sąmonės ugdymas	25 tūkst. Lt biudžeto lėšų 25 tūkst. Lt tarptaut. paramos fondo
13.	Saugomų teritorijų ir vertingų gamtinių objektų valdymas, apsauga, tvarkymas	1997 -2005 m.	Objektų priežiūra, rekl. bukletų rengimas turistams	35 tūkst. Lt biudžeto lėšų, ir investicija turizmui

Eil. Nr.	Prioritetinė kryptis, projekto, darbo pavadinimas	Igyvendinimo terminas	Anotacija ir projekto privalumai jį įgyvendinus	Išlaidos, galimi šaltiniai finansuoti / tūkst. Lt.
14.	Kaišiadorių rajono ūkinės veiklos reglamentinio plano (žemėlapiu) parengimas	1997 m.	Toks žemėlapis leis geriau susiorientuoti plėtojant ūkinę veiklą	5 tūkst. Lt biudžeto lėšų
15.	Ekologinio duomenų kompiuterizuoto banko tvarkymas	1997 -1998 m.	Priimant sprendimus, bus operatyvi paieška duomenų	Vykdytų rajono specialistai. Programinis ūkio tvarkymas 2 tūkst. Lt
16.	„Aplinkos apsaugos Kaišiadorių rajone“ ataskaita (5 metų)	1998 m.	Dokumentų sutvarkymas, perdavimas į archyvą ir tolesnių išvadų padarymas	Vykdytų savivaldybės specialistai

Eil. Nr.	Prioritetinė kryptis, projekto, darbo pavadinimas	Igyvendinimo terminas	Anotacija ir projekto privalumai ji įgyvendinus	Išlaidos, galimi šaltiniai finansuoti / tūkst. Lt.
IV.	Komunalinis ūkis, sveikata švietimas, kultūra, sportas, būstas. civilinė apsauga			
IV.1	Komunalinis ūkis			
IV.1.a	Rekonstruojant katilines, be pagrindinio kuro, reikia numatyti ir ekonomiško kuro panaudojimą. Šiluminių trasų vamzdynus keisti tik su ilgaamžius, visuotiniai pripažintus vamzdynus, turinčius izoliaciją, bekanaliniu būdu			
IV.1.b	Savivaldybės reguliavimo sričiai perduoti esamus vandentiekio ir kanalizacijos įrenginius ir tinklus	1996 - 1997 m.	Skirti lėšų remontui, palaikymui	Gyventojų lėšos ir biudžeto lėšos kiekvienais metais
1.	Rumšiškių gyvenvietės vandentiekio bokšto statyba	Projektą įgyvendinti 1997 m.	Per žemas esamas vandentiekio bokštas	200 tūkst. Lt biudžeto lėšų
2.	Kaišiadorių m. vandentiekio bokšto kap. remontas	Projektą įgyvendinti 1996-1997m.	Avarinė esamo bokšto būklė	70 tūkst. Lt įmonės 100 tūkst. Lt biudžeto lėšų, viso 170 tūkst. Lt

Eil. Nr.	Prioritetinė kryptis, projekto, darbo pavadinimas	Igyvendinimo terminas	Anotacija ir projekto privalumai jį įgyvendinus	Išlaidos, galimi šaltiniai finansuoti / tūkst. Lt.
3.	Beržyno kvartalo Kaišiadorių m. vandentiekio sužiedinimas	Projekta įgyvendinti 1997 m.	Norminiams reikalavimams vykdyti	48 tūkst. Lt biudžeto lėšų
4.	Žiežmarių gyvenvietės lietaus kanalizacijos įrengimas	Projektas 1997 m. įgyvendinimas 1998-2000 m.	Nukrauti valymo įrengimus	300 tūkst. Lt biudžeto 800 tūkst. Lt kredito lėšų, iš viso 1100 tūkst. Lt
5.	Pravieniškių dujų įrengimas	Projektas yra įgyvendinimas 1998-1999 m.	Katilinei modernizuoti ir gyventojų patogumui	1570 tūkst. Lt biudžeto lėšų, kreditai
6.	Antakalnio gyvenvietės dujų įrengimas	Projektas yra įgyvendinimas 1998-1999 m.	Gyventojų patogumui	660 tūkst. Lt. biudžetas
7.	Kaišiadorių m. Vytauto Didžiojo ir Ažuolyno kvartalo inžineriniai tinklai	Projektas yra įgyvendinimas 1997-2005 m.	Miesto išplėtimas	2,100 mln. Lt biudžeto lėšų, 5,870 mln.. Lt lengv. kredito, viso 7,970 mln. Lt
8.	Gudienos gyvenvietės vandenvietės nugeležinimo įrenginių statyba	1997 m. projektas įgyvendinimas 1998 m.	Gyventojų aprūpinimas ekologiškai švari vandeniu	50 tūkst. Lt gyventojų lėšų, 200 tūkst. Lt kredito, biudžeto lėšų

Eil. Nr.	Prioritetinė kryptis, projekto, darbo pavadinimas	Igyvendinimo terminas	Anotacija ir projekto privalumai jį įgyvendinus	Išlaidos, galimi šaltiniai finansuoti / tūkst. Lt.
9.	Žiežmarių sodų ir Melioratorių kvartalo vandenruošos nugeležinimo įrangos įrengimas	1997-1998 m.	Vanduo neatitinka sanitarinių normų	Viso 250 tūkst. Lt
10.	Rumšiškių vandenvietės šalinančių geležį, statyba	Projektas yra įgyvendinimas 1998 m.	Gyventojų aprūpinimas ekologiškai švarių vandeniu	250 tūkst. Lt. biudžeto lėšų, kreditai
11.	Kaišiadorių miesto Ažuolyno ir Vytauto Didžiojo gyvenamųjų kvartalų kanalizavimas ir lokalių vandenvalos įrengimų statyba	Projektas yra 1997-2002 m.	Bus vykdomas nuotėkų valymas, neters gamtos	60 tūkst. Lt gyvent. lėšų, 220 tūkst. Lt biudžeto lėšų, viso 280 tūkst. Lt
12.	Spaudiminės fekalinės kanalizacijos trasos pakeitimas (L=3,0 km) į Stasiūnų gyvenvietę	1997 - 1998 m.	Susidėvėję plieniniai vamzdžiai. Pagerės eksploatacija, sumažės avaringumas, tarša	800 tūkst. Lt biudžeto lėšų, kreditai, gyventojų lėšos
13.	Kaišiadorių m. senojo kvartalo vandentiekio ir kanalizacijos tinklų paklojimas	1998-2000 m.	Sumažės tarša Lomenos upelyje	200 tūkst. Lt biudžeto lėšų
				2,500 mln.. Lt biudžeto lėšų

Eil. Nr.	Prioritetinė kryptis, projekto, darbo pavadinimas	Igyvendinimo terminas	Anotacija ir projekto privalumai jį įgyvendinus	Išlaidos, galimi šaltiniai finansuoti / tūkst. Lt.
14.	Žaslių miestelio naujos vandenvietės statyba	Projektas yra įgyvendinamas 1997-1998 m.	Esamas vanduo užterštas nitratais ir padidėjęs vandens geležingumas	168 tūkst. Lt biudžeto lėšų, kreditai
15.	Žiežmarių Melioratorių gyv., kvartalo elektros tinklų rekonstrukcijos projekto įgyvendinimas	1997-1998 m.	Neatitinka poreikių	170 tūkst. Lt biudžeto lėšų
16.	Kietaviškių gyvenvietės dujųifikacija	Projektas yra 1997-1999 m.	Yra techninės galimybės	617 tūkst. Lt biudžeto lėšų, kreditai
17.	“Stasiūnų šiluma” mazgų ir šilumos trasų rekonstrukcija	1996-1998 m.	Sumažinama savikaina 1 kWh, sumažėja tarša, įdarbinami žmonės	Švedijos firma “Nutek” 1500 tūkst. Lt kreditas
18.	Kalvių katilinės decentralizacija	1996 - 1997 m.	Sumažinama 1 kWh savikaina Projektas - 1996 08	340 tūkst. Lt biudžeto lėšų
19.	Kruonio katilinės rekonstrukcija arba decentralizacija	1997 m.	Sumažinama 1 kwh savikaina, tarša Projektas - yra	450 tūkst. Lt kreditas
20.	Šilumos ūkio Kietaviškių seniūnijos katilinės rekonstrukcija	1997-1998 m.	Sumažinama 1 kwh savikaina	140 tūkst. Lt biudžeto lėšų
21.	Žiežmarių (2 - ju) katilinių šilumos	1998 - 1999 m.m.	Mažėja savikaina	950 tūkst. Lt biudžeto

Eil. Nr.	Prioritetinė kryptis, projekto, darbo pavadinimas	Igyvendinimo terminas	Anotacija ir projekto privalumai jį įgyvendinus	Išlaidos, galimi šaltiniai finansuoti / tūkst. Lt.
22.	ūkio decentralizavimas, modernizavimas	Projektas - 1997 m.		lėšų, kreditai
23.	Mažos hidroelektrinės statyba ant Strėvos upės	1998-2000 m.	Pigi elektros energija	280 tūkst. Lt kreditu, privačios investicijos
IV.2	Švietimo ir kt. įstaigų (mokyklų, darželių, neekonomiškų katilinių) rekonstrukcija	vyk. 1996 - 2005 m.	Mažėja apšildomo ploto apšildymo savikaina	2,000 tūkst. Lt biudžeto lėšų
IV.2.a	Sveikata Apriboti sveikatos apsaugos objektų kapitalinę statybą, sveikatos objektams pritaikyti kitus socialinės paskirties objektus. Sveikatos apsaugai, skirtas lėšas naudoti esamiems objektams remontuoti, modernizuoti, gydytojams perkvalifikuoti, aparatūrai įsigyti	1997-2005 m.	Dėl lėšų stokos vykdyti tik remonto darbus, įsigyti modernią įrangą, kelti kvalifikaciją	Biudžetinės lėšos PHARE programa, labdara, sponsočių lėšos
IV.2.b	Sveikatos programos vykdymas. Draudimo fondų, ligonių kasų steigimas gydymo įstaigose	1997 m. pradėti	Pastoviai kaupti lėšas	

Eil. Nr.	Prioritetinė kryptis, projekto, darbo pavadinimas	Igyvendinimo terminas	Anotacija ir projekto privalumai jį įgyvendinus	Išlaidos, galimi šaltiniai finansuoti / tūkst. Lt.
IV.2.c	Tęsti diskusijas valstybės mastu, ar rajono centrinę ligoninę perduoti iš savivaldybės į apskrities reguliavimo sritį	1996 - 1997 m.	Sveikatos priežiūra turi būti decentralizuota. Sveikata, vietinis švietimas, kultūros, sporto - tai pagrindiniai savivaldybės rūpesčiai.	Rajono savivaldybė per savivaldybių asociaciją privalo Seimui teikti pasiūlymus dėl decentralizavimo
IV.2.d	Iš užsienio įgyti specialius autobusus su įrengtais stomatologiniais kabinetais (1998 ir 1999 m. - po 1)	1998 - 1999 m.	Įrengti stomatologinius kabinetus (reikalui esant, būtų galima įgyti ir daugiau autobusų)	3 mln. biudžeto lėšų
IV.2.e	Rajono centrinėje ligoninėje tikslinga vykdyti vidinę reorganizaciją, pav.: steigti skubios diagnostikos skyrių (ligonio visas ištyrimas per 2-3 d.), trumpalaikės priežiūros stacionarą (5 dienų)	1997 - 1998 m.	Bus efektyviau panaudojamos gaunamos biudžetinės lėšos	
IV.2.f	Vykdamas savivaldybės kuruojamų objektų einamąjį kapitalinį remontą, būtina numatyti projektuose būdus energetinių išteklių taupymui ir įdėtų lėšų greitam atsipirkimui (gydymo -	Nuolatos	Bus sunaudojama mažiau energetinių ir kitokių išteklių. Įrengti šilumos apskaitos reguliavimo prietaisus, užsandarinti langus, duris apšiltinti atskiras sienas	Biudžetinės lėšos, kreditai.

Eil. Nr.	Prioritetinė kryptis, projekto, darbo pavadinimas	Igyvendinimo terminas	Anotacija ir projekto privalumai jį įgyvendinus	Išlaidos, galimi šaltiniai finansuoti / tūkst. Lt.
	profilaktikos, švietimo, kultūros, sporto ir kt. objektuose):			
1.	Žaslių gelež. stoties med. punktą perkelti į geresnės patalpas	1998 m.	Mažos patalpos, blogos darbo sąlygos	Patalpų paieška, remontas
2.	Žaslių ambulatorijos 100 v. pastato apsilankymų per pamaiaų remontas	2002-2004 m.	Ambulatorija senose, neprivatizuotose patalpose, nėra reikiamų kabinetų	150 tūkst. Lt biudžeto lėšų
3.	Jagelonių med. punkto remontas	1997 m.	Reikalingas pagrindinis patalpų remontas, punktas yra buvusio darželio patalpose, nėra vandentiekio, kūrenimas krosnimis ir t.t.	55 tūkst. Lt seniūnijos biudžeto lėšų
4.	Rajono centrinės ligoninės ir poliklinikos (300 lovų, 250 apsilankymų per parą) remontas	1998 m.	Kapitalinis remontas	Po 150 tūkst. Lt
5.	Rumšiškių, Žiežmarių ir Kruonio ambulatorijos (po 150 apsilankymų per parą) remontas	1998 m.	Einamasis remontas	Po 50 tūkst. Lt
6.	Taukunų med. punktas remontas	1998 m.	Kapitalinis remontas	40 tūkst. Lt

Eil. Nr.	Prioritetinė kryptis, projekto, darbo pavadinimas	Igyvendinimo terminas	Anotacija ir projekto privalumai jį įgyvendinus	Išlaidos, galimi šaltiniai finansuoti / tūkst. Lt.
7.	Dainavos, Kalniškių, Kaišiadorių, Pakertų, Palomenės, Papartėlių, Pa-parčių, Pašulių, Varkalių, Zūbiškių, Pravieniškių 2 med.punktų remont	1996- 1998 m.m.	Einamasis remontas	Po 10-15 tūkst. Lt kiekvienam
8.	Išteigti stomatologinį punktą Kietaviškėse (1 darbo vieta)	1998 m.	Remontas	25 tūkst. Lt
9.	Kadryų perkvalifikacija	1997-1998 m.	Perkvalifikacija	50 tūkst. Lt
10.	Žiežmarių ambulatorija (150 apsilankymo per parą) 2 gydytojai	1997 m.	Perkvalifikacija	10 tūkst. Lt
IV.3	Švietimas, kultūra, sportas			
IV.3.a	Stiprinti kultūros ir švietimo integraciją, darniai susiejant kultūros ir švietimo institucijų veiklą, propaguoti ir sportinę veiklą, racionaliai formuoti įstaigų tinklą	Nuolatos	Šiuo ekonomiškai sunkiu metu vienoje sistemoje svarbu išsaugoti ir stiprinti, modernizuoti (kompiuteriais aprūpinti), pradinėse mokyklose - žaidimų kompiuteriais.	Budžetinės ir kreditų lėšos. Labdara

Eil. Nr.	Prioritetinė kryptis, projekto, darbo pavadinimas	Igyvendinimo terminas	Anotacija ir projekto privalumai jį įgyvendinus	Išlaidos, galimi šaltiniai finansuoti / tūkst. Lt.
IV.3.b	Išlaikyti rajono bibliotekas - skaityklas, paliekant jas rajono viešosios bibliotekos reguliavimo srityje	iki 2005 m.	Bibliotekas (22 vnt) jungti į mokyklų reguliavimo sferą kol kas netikslinga, nes nesusiformavę ir nepastovūs būvis mokyklų, gyvenviečių, verslų ir kt. (gali išnykti!)	Bibliotekos darbuotojų pareigybės sudvejinti su mokyklų ne taip užimtų specialistų pareigybėmis ir padidinti darbo užmokesčių (darbas antraeilėse pareigose)
IV.3.c	Pagrindines lėšas skirti švietimo ir kultūros įstaigų objektų remontui, mokyklų modernizavimui ir stengtis išsaugoti nesunaikinti, neprarasti pastatus, ugdyti išteklių taupumo sampratą šeimose, darželiuose visose mokyklose	Nuolatos	Nuo mažumės ugdyti igūdžius ir sampratą apie išteklių taupymą (šilumos, vandens, elektros)	Olandų, danų, vokiečių patirties skleidimas vaizdinėmis priemonėmis. Finansav.- paramos fondai, labdara ir biudžetinės lėšos
IV.3.d	Užtikrinti, kad visi vaikai iki 16 metų ir su negalia mokytojai bendrojo lavinimosi įstaigose, siekti pagerinti vaikų iš asocialių ir nepasiturinčių šeimų maitinimą			
IV.3.e	Parengti Kaišiadorių rajono švietimo ir kultūros, sporto plėtros	1998 IV ketv.	Bus susiformavę valstybėje pagrindinių krypčių vizijos, pradės ženkliu plėtotis ekonomika	Rengs rajono specialistai,

Eil. Nr.	Prioritetinė kryptis, projekto, darbo pavadinimas	Igyvendinimo terminas	Anotacija ir projekto privalumai jį įgyvendinus	Išlaidos, galimi šaltiniai finansuoti / tūkst. Lt.
	programą iki 2005 m. laikantis pagrindinių anksčiau IV.3a.-IV.3.e.punktuose nurodytų reikalavimų			konsultacijos 2-3 tūkst. Lt
1.	Kietaviškių pagrindinės mokyklos priestato statyba	1996 - 1997 m.m. projektas yra	Bus pagerinta mokymosi sąlygos (yra perkrauta).	Biudžetinės-2350 tūkst. Lt iš jų: I etapas.- be sporto salės - 1,310 mln. Lt, II etapas. - 1,040 mln. Lt
2.	Stacionarinė vaikų poilsio stovykla Šilonyse(buvusi m-klos pastate)	I. Rekonstrukcijos ir remonto darbai (1997 m. sausis - balandis) II. Įrengimas : 1997 m. gegužės mėn.	Pirmoji stacionarinė vaikų poilsio stovykla rajone. Pedagogai ir kult. darbuotojai turėtų bazę įvairių pedagoginių programų įgyvendinimui, vaikų poilsio, kūrybinių stovyklų organizavimui vasarą bei kitų moksleiviškų atostogų metu;	Biudžetinės lėšos, kreditai (jeigu nebus privatizuota)
3.	Kaišiadorių krašto istorijos ir etnokultūros muziejų su sale miesto kultūriniam renginiams (paieška tinkamo pastato)	I. Kino teatro pastato rekonstrukcija ir remontas 1997 m. II. Įrengimas:	Kaišiadorių krašto istorijos, etnografijos, tautodailės tyrimo centras, vieta ekspozicijai, parodų, koncertų, susitikimų organizavimas, mokomųjų programų rengimas ir pan.	70 tūkst. Lt biudžeto lėšų

Eil. Nr.	Prioritetinė kryptis, projekto, darbo pavadinimas	Igyvendinimo terminas	Anotacija ir projekto privalumai jį įgyvendinus	Išlaidos, galimi šaltiniai finansuoti / tūkst. Lt.
4.	Kaišiadorių rajono turizmo plėtotės programa	1998 m. I-mas pusmetis III. Ekspozicijos formavimas 1997 - 1998 m. I. Programos sudarymas (1996 - 1997 m.) pusmet. II. Projektų tvarkymas (1998 m.) III. Rumšiškėse turizmo centro įkūrimas ir veikla nuo 1999 m IV.. I. Darbuotojų ruošimas II. Programos įgyvendinimas nuo 1997 m.	Gamtos ir kultūros paminklų vertė. Kraštotyros medžiagos naudojimas ir populiarumas	15 tūkst. Lt kreditų ir privačios investicijos 25 tūkst. Lt kreditai 1400 tūkst. Lt kreditai, privačios investicijos 35 tūkst. Lt
5.	Vaikų socializacijos programa (vaikų dienos centrai, pagalbos šeimai programos, psichologinės pagalbos tarnyba ir kt.)		Delinkventinių, paauglių, vaikų iš asocialių šeimų įtraukimas į pedagogines, kūrybines programas, nusikalstamumo prevencija, pedagogų ir kult. darbuotojų socialinis mokymas ir praktika, visuomenės mobilizavimas vaikų problemoms spręsti	

Eil. Nr.	Prioritetinė kryptis, projekto, darbo pavadinimas	Igyvendinimo terminas	Anotacija ir projekto privalumai jį įgyvendinus	Išlaidos, galimi šaltiniai finansuoti / tūkst. Lt.
6.	Krašto pažinimo programa	1997 m.	Mokyklų, pažintinių priemonių paruošimas (programa, vadovėliai, videomedžiaga)	20 tūkst. Lt
7.	Kaišiadorių pagr. m-kla (meninės krypties) reorganizavimas spec. internato į mokyklą	1996-1997 m. / mat. b. pritaikymas ir kadru ruošimas 1996-1998 m. 1-4 kl. steigimas 1998-2002 m. mokyklos komplektavimas	Mokyklos meninės krypties programos įgyvendinimas mater. bazei rengti ir darbuotojų mokymui, mokyklos patalpų rekonstrukcijai	Dalinės išlaidas padengs švietimo ir mokslo ministerija. Iš viso 45 tūkst. Lt
8.	Kruonio seniūnijoje (Morkūnuose) pradinės mokyklos įsteigimas	1996 - 1997 m.	Buvusioje kolūkio kontoroje Yra 15 vaikų	10 tūkst. Lt biudžeto lėšų
9.	Kaišiadoryse atgaivinti sveikatingumo kompleksą	1997 - 1998 m.	Privatizuoti su sąlyga, kad bus išlaikyta pirminė objekto paskirtis	AB "Kaišiadorių statyba" ir "Kaišiadorių aidai" biudžetinės lėšų
10.	Muzikos mokyklos įsteigimas Žiežmariuose (Kaišiadorių muzikos mokyklos filialas)	iki 2000 m.	Kaišiadorių muzikos mokyklos pusę mokinių sudaro žiežmariečiai	

Eil. Nr.	Prioritetinė kryptis, projekto, darbo pavadinimas	Igyvendinimo terminas	Anotacija ir projekto privalumai ji įgyvendinus	Išlaidos, galimi šaltiniai finansuoti / tūkst. Lt.
11.	Žiežmarių miestelio salės, bibliotekos - knygyno pastato prijungimas prie vandentiekio, kanalizacijos tinklų	1997-1998 m.	Bus spęsta higienos reikalavimai	70 tūkst. Lt biudžeto lėšos
12.	Pradinės mokyklos - darželio, darželio "Varpelis", miestelio salės patalpose įrengti vietines dujomis kūrenamas katilines	1997-1999 m.	Didelių šiluminių trasų nuostoliai, gretimai praeina dujotiekio trasos	125 tūkst. Lt biudžeto lėšų
13.	Kaišiadorių vaikų muzikos m-klos reorganizavimas į meno mokyklą įsteigiant filialus Žiežmariuose ir Rumšiškėse	1997-1998 m.	Geriau tenkins rajono vaikų reikmes, bus sudarytos sąlygos ugdyti meną, kultūrą	20 tūkst. Lt biudžetinės lėšų
14.	Sporto centro įsteigimas plaukimo m-loje	1997 m.	Sėkmingiau bus propaguojamas sportas	Plaukimo mokymo bazė
15.	Rekonstruoti Kietaviškių (Lintonių) pradinės m-ls katilinę	1998 m.	Dujofikuoti pirmumo tvarka kaip biudžetinių objektą	35 tūkst. Lt biudžeto lėšų
16.	Remti Kaišiadorių reprezentacines krepšinio, futbolo komandas bei vaikų sportą	Pastoviai	Ugdomas kultūrinis bendravimas	Rasti sponsorius, paieškoje dalyvauja ir savivaldybė

Eil. Nr.	Prioritetinė kryptis, projekto, darbo pavadinimas	Igyvendinimo terminas	Anotacija ir projekto privalumai jį įgyvendinus	Išlaidos, galimi šaltiniai finansuoti / tūkst. Lt.
17.	Kaišiadorių m. vidurinės mokyklos reorganizavimas į gimnaziją	1998 m.	Padidės mokinių mokymo specializacijos lygis	25 tūkst. Lt. biudžeto lėšų
18	Steigti H. Šulco žemės ūkio darbinio auklėjimo mokyklą Rumšiškęse	1998 m.	Bus pateikta užsienio žemės ūkio darbinio auklėjimo patirtis	Privачios investicinės lėšos
IV.4	Socialinė rūpyba			
1.	Nakvynės namai Kaišiadoryse	1997 m.	Nakvynės namų tikslas - žmones grįžusius iš bausmių atlikimo vietų, laikinai apgyvendinti, padėti įsidarbinti ir suteikti psichologinę ir materialinę pagalbą	50 tūkst. Lt. Iš savivaldybės biudžeto .
2.	Paparčių laikini vaikų globos namai	1997-1998 m.	Namai bus įkurti Paparčių km., bažnyčiai priklausančiame pastate. Bus vykdomos 3 programos: 1) vaikų ugdymas; 2) darbas su vaikų šeimomis; 3) darbas su šeimomis, besiruošiančiomis įvaikinti vaikus	Kaišiadorių vyskupijos caritas, remontui - 35 tūkst. Lt, įrengimams - 32 tūkst. Lt, išlaikymui iš savivaldybės biudžeto - 58 tūkst. Lt
3.	Dainių šeimyniniai vaikų globos namai	1997-1999 m.	Vaikų globos namuose gyventų 15-20 vaikų šeimyniniu principu: visi vienos šeimos vaikai gyventų drauge, nepriklausomai nuo jų amžiaus. Namų tikslas - išsaugoti tvirtus giminystės santykius ir suformuoti įprastą darbinę aplinką, kurioje	100 tūkst. Lt. biudžetinės lėšų

Eil. Nr.	Prioritetinė kryptis, projekto, darbo pavadinimas	Igyvendinimo terminas	Anotacija ir projekto privalumai jį įgyvendinus	Išlaidos, galimi šaltiniai finansuoti / tūkst. Lt.
4.	Invalidų socialinės reabilitacijos įstaigos: a) iki mokyklinio amžiaus vaikų su negalia grupės b) integruota mokykla c) invalidų darbo centras d) dienos centras	Projektas 1997 m. įgyvendinamas 1998-2000 m.	vaikas išsiugdytų ne išlaikytinio mentalitetą, o norą būti pilnaverčiu žmogumi Projekto tikslai: 1. Padėti šeimoms, auginančioms vaikus invalidus; 2. Ugdyti žmonių su negalia pasitikėjimą savo jėgomis; 3. Ruošti šiuos žmones savarankiškam gyvenimui	I etapas surasti, rekonstruoti, pritaikyti turimus pastatus. 150 tūkst. Lt biudžeto lėšų
5.	Socialinių paslaugų centras pensininkams bei invalidams	Projektas 1997 m. Įgyvendinimas - 1997 - 1999 m.	Atsižvelgiant į didelį ligotų ir senų žmonių skaičių rajone, kurie jau negali pasirūpinti savimi, bet nenori gyventi senelių namuose, verta įkurti Socialinių paslaugų centrą	170 tūkst. Lt biudžeto lėšų
6.	Įrengti senelių namus viename iš esamų pastatų (Kietaviškių buvusioje 9 -toje m-loje, (miegonyse) arba remontuoti Kruonio buvusį darž.)	2000 m.	Senelių negalincijų savimi apsirūpinti globos namai	190 tūkst. Lt biudžeto lėšų
IV.5. Būsto programa				

Eil. Nr.	Prioritėtinė kryptis, projekto, darbo pavadinimas	Įgyvendinimo terminas	Anotacija ir projekto privalumai jį įgyvendinus	Išlaidos, galimi šaltiniai finansuoti / tūkst. Lt.
IV.5.a	Parengti rajono būsto programą. Būsto programos įgyvendinimas.	1997 m. 1997-2006 m.	Vyks gyventojų planingas aprūpinimas būstais ir senųjų būstų atnaujinimas	Lengvatiniai kreditai ir biudžetinės lėšos
1.	Aprūpinimas būstais švietimo, sveikatos, kultūros, darbuotojų, taip pat kitus socialiai remtinus gyventojus mieste	1997 - 1998 m.	Švietimo, sveikatos, kultūros darbuotojų aprūpinimas būstais kaime, bus pritraukti specialistai. Jaunų šeimų, socialiai remtinų gyventojų aprūpinimas būstais bei energijos taupymas	Lengv. kreditas-7000 tūkst. Lt ir daliniai biudžetas
2.	Gyvenamųjų namų eksploatavimo bendrijų steigimas	1998-2000 m.	Daugiaaukščiai namai ir jų teritorijos neturi šeimnininko	Atsakingi seniūnai
3.	Rajono daugiabučių namų renovacija Kaišiadorių mieste:			
3.1.	I etapas. Prie geležinkelio kvartalas (30 metų senumo)	1998 - 2005 m.	Kapitalinis remontas, energetinių išteklių taupymas	Kreditai iš būsto programos gyven. namų bendrijoms
3.2.	II etapas. Paukštyno kvartalo (25 metų senumo)	1998 - 2005 m.	Kapitalinis remontas, energetinių išteklių taupymas	Kreditai iš būsto programos gyven. namų bendrijoms

Eil. Nr.	Prioritetinė kryptis, projekto, darbo pavadinimas	Igyvendinimo terminas	Anotacija ir projekto privalumai jį įgyvendinus	Išlaidos, galimi šaltiniai finansuoti / tūkst. Lt.
3.3.	Rajono švietimo, sveikatos, kultūros objektų atnaujinimas	1998 -2005 m.	Kapitalinis remontas, energetinių išteklių taupymas	Biudžetinės lėšos, kreditai
4.	Kapų praplėtimas Žiežmarių gyvenvietėje	1997-1998 m.	Plečiantis miestelio gyvenvietei, atsiranda būtinybė išplėsti kapines	20 tūkst. Lt biudžeto lėšų
5.	Gyvenviečių / miestelių / plėtra ryšium su verslų plėtra, žemės ūkio pokyčiais (reforma), bei gamybinių zonų steigimas	1997-2005 m. projektų korektūra 1996-1997 m.	Verslų vystymas miestelių tipo gyvenvietėse	1,500 mln. Lt lengv. kreditas
6.	Gyvenvietėse ir ūkininkų sodybose statyti namus žmonėms iš vietinių medžiagų (medienos, karkasinius, termoizoliaciniu užpildu., molio šiaudų ir pan.), o statybinės organizacijos turi parengti projektus, parodyti pavyzdžius natūroje	Nuolatos	Ekonomiškai greitai pastatomi	Kreditai iš būsto fondo be užstatų (užstatant pačius statomus objektus)
IV.6	Civilinė sauga			
1.	Eterinės televizijos įrengimas	1997 m.	Gerinti rajono gyventojų informuotumą savivaldos klausimais bei ekstremalių situacijų atvejais	30 tūkst. Lt biudžeto lėšų

Eil. Nr.	Prioritetinė kryptis, projekto, darbo pavadinimas	Igyvendinimo terminas	Anotacija ir projekto privalumai ji įgyvendinus	Išlaidos, galimi šaltiniai finansuoti / tūkst. Lt.
2.	Eterinės televizijos eksploatacija	Kasmet	Gerinti rajono gyventojų informuotumą savivaldos klausimais bei ekstremalių situacijų atvejais	po 40 tūkst. Lt biudžeto lėšų
3.	Civilinės saugos slėptuvių (45) remontas	1997-1998 m.	Rajono gyventojų apsauga nuo radioaktyvaus užkrėtimo	158 tūkst. Lt biudžeto lėšų
4.	Pavojaus skelbimo sirenų įrengimas seniūnijose	1997-1999 m.	Ekstremaliomis sąlygomis bus operatyviau išpėjami rajono gyventojai	52 tūkst. Lt biudžeto lėšų

VII. Socialinių procesų valdymas ir informacija

Tobulintina Kaišiadorių rajono valdymas.. Dabartinė valdymo struktūrinė schema ne iki galo užtikrina operatyvų valdymą, informacijos gavimą, apdorojimą, kaupimą, saugojimą bei pavedimų vykdymo kontrolę. Pasitaiko funkcijų dubliavimas arba jų nevykdymo atvejų.

Siūloma ir Kaišiadorių miestą (12 tūkst. gyventojų) įrašyti tarp administracinių - teritorinių vienetų - seniūnijų. Sugriežtinti ir įteisinti darbo paskirstymą tarp mero, administratoriaus ir miesto pirmininko - seniūno. Išplėsti seniūnijų teises, suteikiant didesnius įgaliojimus vietose spręsti klausimus. Dokumentus, seniūnijoje privalu tvarkingai įforminti ir kiekvienais metais perduoti į rajono archyvus nuolatiniams saugoti.

Prie seniūnijų tikslinga steigti seniūnijos gyventojų (bendruomenės) atstovų tarybas. Tarybą galėtų sudaryti ūkininkų pasiūlyti - 2 ūkininkų atstovai, 2 mokytojų atstovai, žemės ūkio bendrovių - 2 atstovai, 2 darbininkų sąjungos atstovai 2 atstovai, 2 verslo atstovai, 2 medicinos darbuotojų atstovai, parapijos klebonas, teisėsaugos atstovas, 2 to krašto savanoriai. 2 pramonės atstovai ir kiti kviešti specialistai bei išeiviai užsienyje ir tėviškėnai, gyvenantys kituose Lietuvos miestuose, specialistai, - inteligentai. Tokia visuomeninė seniūnijos atstovų taryba (seimelis) vieną du kartus per metus aptartų seniūnijos detalios plėtros programas, seniūnijos vizitinę kortelę bei svarbesnius einamuosius planus, priemones, talkas. Taip gyventojai būtų įtraukti kuriant seniūnijos, rajono viziją ir padėtų šalinti negeroves. Šiuos darbus organizuojant pasireikš seniūnų organizaciniai sugebėjimai, intelektualus mokėjimas dirbti su visuomene. Vizitinę kortelę turi turėti turėti kiekviena seniūnija ir rajonas (savivaldybė).

Pamažu plėtoti savivaldybės Informacijos skyrių (tarnybą) (dabar dirba vienas žmogus) ir jam skirti šias pagrindines funkcijas:

- smulkaus ir vidutinių verslo rėmimo fondo, paskolų garanto tvarkymas kartu su savivaldybės Ekonomikos tarnyba;
- ryšiai su visuomene, spauda;
- informacijos teikimas reklamai;
- profesinio išprusimo kėlimo valandėlių rengimas per vietinę televiziją rengiamų kitų šalių pavyzdžiu (jei to iki šiol nedaro Vyriausybė);
- pavedimų vykdymo kompiuterizuota kontrolė ir raštinės darbas;
- informacijos, susijusios su gamyba, smulkaus ir vidutinio verslo organizavimu, produkcijos realizavimu, galimų finansinių investicijų, tarptautinių rėmimo fondų atskiroms programoms remti paieška ir teikimas verslo partneriams. Tokią informaciją galima gauti Lietuvos žemės ūkio rūmuose, įvairiose respublikinėse asociacijose, agentūrose, Vyriausybės žinybų atsakingose tarnybose. Taip pat reikalauti, kad tokią informaciją teiktų Lietuvos

Respublikos užsienio reikalų ministerija (kauptų ir perdavinėtų ambasados, konsulatai);

- vieningos duomenų bazės atskirų komponentų pagal įdiegimų kompiuterinių programų reikmės sukūrimas, užtikrinant bendrasisteminius reikalavimus;
- kompiuterizuotos informacinės sistemos "Savivaldybė" diegimas remiantis Vilniaus miesto ir kitų rajonų patirtimi;
- raštų, dokumentų, kalbos tvarkymas; kalbos tvarkymas;
- priimamojo ir savivaldybės tarybos sekretoriavimas;
- padėti ūkininkams, pramonės organizatoriams, verslininkams, ypač netradicine veikla užsiimantiems jungtis į specializuotus ratelius prie Lietuvos žemės ūkio rūmų, į asociacijas kovai su produkcijos perdirbėjų, perpardavinėtojų valdininkų, savivalę (veiklos principas - rištis į šluotą, nes atskirus virbus sulaužo). Iš tokių specializuotų asociacijų, profesinių sąjungų vadovybių reikia reikalauti tikro darbo, o ne vaidybinio atstovavimo, kad būtų rezultatai;
- po 2000-ųjų metų plėsti elektroninio pašto tinklą

Tikslinga paskirti rajono savivaldybės administratorių atsakingu už rajono plėtros kryptių programos įgyvendinimą, išleisti rajono mero potvarkį, mobilizuojantį seniūnus parengti seniūnijų detales plėtros programas 1997-2000 metams, seniūnijų vizitines korteles.

Diskutuotinas valstybės mastu probleminis klausimas, ar tikslinga daugiapakopė valdymo-reguliavimo struktūrinė schema: Vyriausybė (ministerija, savarankiški departamentai, agentūros) - Apskritis - rajonas - seniūnija!?

Perėjus į rinkos ekonomiką, valstybei prapuola komandinės funkcijos, o lieka tik ekonomika, Lietuvos gyventojus, valstybę apsaugojančių funkcijų vykdymas - reguliavimas. Esant dabartiniams ryšiams, kompiuterizavimo lygiui, greito susisiekimui su bet kuria valdininkijos institucija, turėtų būti panaikintas apskrities administravimo aparatas. Čia daugiau reguliavimo ir teisinių dokumentų įforminimo, sprendimo, priėmimo teisių siūloma deleguoti miestų, rajonų savivaldybėms, seniūnijoms. Reikia griežtai atriboti turtą, valdymo reguliavimo, atsakomybės, kontrolės funkcijas tarp visų valdymo pakopų. Tai būtų valdžios priartinimas prie žmogaus, būtų labiau išvengta funkcijų dubliavimo, liktų mažiau susirašinėjimo, būtų greičiau įgyvendinami priimti sprendimai.

Savivaldybės veikimo - reguliavimo sferoje turi išlikti sveikatos, švietimo ir kultūros, globos rūpybos, sporto, teisėsaugos funkcijos ir kt. funkcijos neskaitant ūkinės veiklos reguliavimo (kitai prarandama savivalda). Konkretizuoti turto pasidalijimą tarp valstybės ir savivaldybės, turtinius santykius, finansavimo fondų sudarymą.

VIII. PRIELAIIDOS PROGRAMAI ĮGYVENDINTI, SIŪLOMA KAD SUDARYTŲ LIETUVOS PREZIDENTAS, SEIMAS, VYRIAUSYBĖ

Lietuvos vizija, - prielaidos rajono, apskrities vizijoms įgyvendinti

Per 1997 - 1999 m. iš esmės pertvarkyti Lietuvos ekonomiką, teisėtvarą, teisėsauką. Iki 2000 metų Lietuvoje sumažinti nedarbą 4-6% pagal realų 1996 m. lygį.

Kasmet, pradedant 1998 m., ne mažiau kaip 5% valstybės bendrąjį vidaus produktą (BVP). Kelti gyventojų gyvenimo lygį, sudarant vidurinįjį sluoksnį, apimančią apie 70% Lietuvos gyventojų. Užtikrinti Lietuvos politinį ir ekonominį savarankiškumą. Ekonomiškai sustiprėję, turėdami mažiau problemų, būsimame labiau laukiami Europos ekonomikos bei saugumo struktūrose.

Nesiblaškydami turime dirbti pagrindinėse Lietuvos ekonomikos kryptyse:

Žemės ūkis - tautiškumo lopšys. Pirmiausia turi aprūpinti tautą ekologiškai švariais žemės ūkio produktais, eksportuoti juos, auginti technines kultūras, plėtoti netradicinę žemės ūkio veiklą (agroturizmas, prieskoniniai augalai, sėklininkystė, šaldytos uogos ir kt.). Ateityje žemės ūkyje dirbs apie 9% Lietuvos gyventojų, įskaitant ir smulkiają perdirbamąją pramonę. Kiti buvę žemdirbiai didesnėse gyvenvietėse, rajonų centruose turės verslą, dirbs aptarnavimo sferoje, plėtos agroservisų tinklą. Iki 1998 metų pabaigos reikia žemę gražinti savininkams ir parduoti 2-3 ha žemės, aktyvinti žemės rinką, nuomą su išpirkimu. Tai turėtų kontroliuoti išrinktieji tuose rajonuose Seimo nariai, kurių pareiga ir yra spartinti šiuos darbus.

Remti žemės ūkį subsidijomis, lengvatiniiais kreditais, plėtoti kooperaciją, skatinti, pritraukti privačias vietines ir užsienio investicijas, užtikrinti produkcijos realizaciją ilgalaikėmis sutartimis, kvotomis, reguliuoti muitais. Užtikrinti, kad su žemdirbiais už realizuotą produkciją būtų laiku atsiskaitoma (numatyti sankcijas). Žemės ūkio žinyba, asociacijos, Žemės ūkio rūmai turi rūpintis rinkų paieška užsienyje, teikti informaciją, operatyviai reguliuoti..

Lengvoji pramonė. Šioje kryptyje yra įgūdžiai ir technologinė bazė. Ji turėtų sudaryti bent iki 20% visos apdirbamosios pramonės.

Skatinti natūralių odų gamybą ir odos gaminių pramonę.

Tranzitinis transportas. Tarpininkavimas tarp Rytų ir Vakarų, geležinkelių, jūros uosto, oro uostų, žvejybos, laivininkystės plėtra. Ši kryptis investitoriams patraukliausia ir greičiausiai duoda pelno, tačiau Lietuvos ekonomikos neišgelbės ir neaprūpins darbu galinčių dirbti. Kontroliuoti, kad šiuose darbo baruose nebūtų kenkėjiškos veiklos Lietuvai. Neprivatizuoti oro, jūros uostų ir geležinkelių.

Energetika . Sistema turi veikti ekonomišku režimu. Apie 70% perkamo kuro išteklių dabar skiriama šildyti statinius, padengti neūkiškumą ir tik apie 25% gamybai. Tai blogai! Vietinis kuras, vėjo energija, smulkios hidroelektrinės beveik nenaudoja. Būtinai alternatyvūs energijos šaltiniai, jų priėmimo terminalai. Užtikrinti įstatymais, kad monopoliniai energijos tiekėjai realizuotų produkciją ne aukštesnėmis kainomis kaip pasaulinės. Energetinėmis žaliavomis įmonės turi apsirūpinti tiesiogiai.

Pramonė. Plėtoti mažai imlias žaliavoms šakas, ypatingą dėmesį atkreipiant į tas sritis, kurioms reikalingas didelis intelektualinis darbas. Vystyti elektrotechnikos, medicinos, mažagabaritinių tiksliosios mechanikos, optikos įrengimų gamybą. Šia kryptimi turėtų dirbti Lietuvos mokslų akademijos institutai (Informatikos ir kibernetikos, Fizikos, Matematikos...). Tam reikalingas papildomas tikslinis institutų finansavimas. Ypatingą dėmesį atkreipti į tikslinį studentų rengimą Respublikoje ir užsienyje prioritetinėms pramonės šakoms. Plėtoti chemijos, medienos, statybinių medžiagų produkcijos gamybą ir eksportą, nepažeidžiant gamtos aplinkos ir žmonių sveikatos.

Skatinti smulkų ir vidutinį verslą, neleisti privatizuoti dalimis (išdraskyti) stambių veikiančių įmonių, nes pasaulyje dėl rinkos kovoja koncernai. Galima privatizuoti visą kompleksą, turint rimtą biznio planą ir suvienytus finansinius išteklius.

Pramonės veikla 2000 metais turi apimti ne mažiau kaip 30-37% bendrojo vidinio produkto.

Ryšiai, informatika. Tai investuotojams patraukli šaka. Būtina sukurti registrų sistemas, kurios reikalingos efektyviai valstybės vadybai, operatyviam informacijos apdorojimui.

Būtina nustatyti duomenų stambumą, apibūdinantį ekonominės krypties (šakos) plėtros lygį visoms valdymo pakopoms ir galintį agreguotis į išvestinius rodiklius žinybai, valstybei.

Finansai, bankai. Sudaryti balansą kas, kam ir kiek skolingi: Lietuva tarp buvusių TSRS valstybių ir juridiniai, fiziniai asmenys. Bandyti likviduoti įsiskolinimus mainais tarpvalstybiniu lygiu. Siekti eksporto ir importo teigiamo balanso.

Centrinis Lietuvos bankas turi užtikrinti:

- a) indėlių saugumą visa apimtimi (apdrausti, sudaryti rizikos fondą);
- b) valdyti ir kontroliuoti visų rūšių užsienio ir vidaus valstybės paskolų, valstybės garanto išdavimo apskaitą, tikslinį jų naudojimą, grąžinimą, pagal ilgalaikę kreditavimo, paskolų programą Inventorizuoti investicinius projektus;
- c) kontrolę, atsakomybę už bankų veiklos pasekmes valstybės mastu.

Bankai turi tarnauti gamybos ilgalaikiam kreditavimui, investicinei veiklai plėtoti. Gautos paskolos iš užsienio turi būti pervestos į konkretų banką (be tarpinių pervedinėjimų) kuris jas išduoda technologinių įrengimų, žaliavų pardavėjui, sąskaitų apmokėti.

d) parengti prioritetinių kryptų kreditavimo ir aprūpinimo finansiniais ištekliais programą.

Turizmas. Turėtų vyrauti buitiniai - techniniai patarnavimai darbo vietas turėtų apie 30% Lietuvos gyventojų.

Muitinių veikla turi būti iš esmės aukštesnio lygio, sustiprinti sienų kontrolę, aprūpinti ryšių ir informacijos apdorojimo priemonėmis.

Muitais reguliuoti, uždrausti eksportuoti vietines žaliavas - medieną, odas, metalo laužą ir kt. (" išvežama darbo vietos"). Šalių sienų apsaugai pritraukti krašto apsaugos ir savanorių pajėgas. Visa tai atsipirks greitai.

Nuo čia paminėtų pagrindinių ekonomikos vystymo kryptų raidos priklausys finansavimas: socialinei rūpybai, kultūrai, švietimui, mokslui, sveikatai, krašto apsaugai.. Visapusiškai stipresnė valstybė bus geranoriškiau

sutikta ir Eurotransatlantinėse ekonominėse ir saugumo struktūrose. Reikia plėtoti ir palaikyti gerus tarpvalstybinius lygiateisės partnerystės santykius.

Garantuoti nepilnamečių globą, apsaugą, visapusišką auklėjimą, mokymą mokyklose. Tam turi būti parengtos tikslinės programos, priimti įstatymai.

Teisingumas - valstybės pagrindas.

Lietuvos Respublikos Prezidentas, Seimas, sėkmingai ekonomikos raidai, turi tam sudaryti teisinę, ekonomines prielaidas ir sąlygas valstybės viduje tiek ir už jos ribų.

1. Lietuvos ekonomikoje, teisėtvarkoje, teisėsaugoje dabar vyrauja anarchija, korupcija, tad skubos tvarka reikia priimti Lietuvos Respublikos Baudžiamajame kodekse (BK) normas, numatančias valstybės veikėjų, kitų valstybės aukštų pareigūnų, tarnautojų griežtą atsakomybę už aplaidumą darbe, tyčinius nusikalstamus veiksmus arba jų priimtais sprendimais sukeltas sunkias pasekmes valstybei, Lietuvos gyventojams ir kt. Tokiu būdu BK 13 skirsnyje "Nusikaltimai valstybės tarnybai" ir BK 15 skirsnyje "Nusikaltimai ūkininkavimo tvarkai" visas šias normas priskirti sunkių nusikaltimų grupei, be to papildyti BK 8¹ straipsnį visais nusikaltimais, išvardintais 13 ir 15 skirsniuose. Taip pat, papildyti BK 25 straipsnį, kad už nusikaltimus, kurie išvardinti BK 13 ir 15 skirsniuose, būtų skiriamas laisvės atėmimas nuo 13 iki 45 metų, o skiriant bausmę, kai, neatlikus bausmės padaromas naujas nusikaltimas (BK 43 straipsnis) - iki 50 metų. Visais nurodytais atvejais netaikyti patraukimo baudžiamojon atsakomybėn senaties. Nusikalstamu būdu įgytas turtas visais atvejais turi būti konfiskuojamas. Turto neradus, o vėliau jam atsiradus, jis turi būti išieškotas iš asmenų, susisiejęs su nusikaltimu, iki bus atlyginta visiškai žala (tęsiamas turto atsiradimo persekiojimas, netaikoma senatis). Visiškai atlyginus žalą, nuteistajam gali būti taikomas lygtinis paleidimas iš laisvės atėmimo vietų, išbuvus jose 10 metų.

BK 15 skirsnyje už išvardintus padarytus nusikaltimus griežtą atsakomybę taikyti akcinių bendrovių, įmonių ir bankų valdybų, tarybų visiems nariams (gal praeis noras tyčiotis iš tautos, mažiau rizikos, geriau ištirs biznio partnerius, o po 15 metų gal ir bus galima sušvelninti normas). Už smulkius ekonominius nusikaltimus taikyti pinigines baudas padarytai žalai atlyginti, prilyginant trigubam-penkiagubam padarytos žalos dydžiui arba atidirbti viešuose darbuose.

2. Vadovaujantis aukščiau išdėstytu 1 p., pakeisti BK 25, 43 str. laisvės atėmimo didžiausias normas atitinkamai iki 45 ir 50 metų (buvo 15, 20 metų).

3. Sugriežtinti BK 12 skirsnio "Nusikaltimai nuosavybei" BK 16 skirsnio "Nusikaltimai finansams" už padarytus nusikaltimus atsakomybės normas (laisvės atėmimas iki 13 metų).

4. Papildyti Lietuvos Civilinio kodekso 7 str. 7¹ str. normą dėl paskelbtų neatitinkančių tikrovę teiginių, žeminančių piliečio garbę ir orumą: pralaimėjęs bylą ieškovas privalo sumokėti į Valstybės biudžetą pusę ieškinyje reikalaujamos sumos (sumažės teismų užimtumas, dažniau susitaikys, labiau pasvers bylos iškelimo tikslumą).

5. Priimti pataisas Prokuratūros ir teismų įstatymuose: parengtinio tardymo tyrimo organų nutarimus nutraukti iškeltas baudžiamąsias bylas turėtų tvirtinti teismai.

6. Papildyti Teismų įstatymą: už pražangas iš pareigų atšauktas teisėjas, neturi teisės dirbti teisėsaugos sistemoje 10 metų. Šią normą taikyti teisėjui ir už nepagrįstai vilkinamą bylų nagrinėjimą teismuose. Už tris kartus per metus vilkinimą bylų nagrinėjimą, kelti klausimą dėl teisėjo atšaukimo iš pareigų. Tas pat taikyti ir iš tardymo organų atleistiems pareigūnams.

7. Priimti valdininkų kodekso įstatymą (principu - "Valdžia tarnauja Lietuvos gyventojams"), kuris reikalautų sąžiningai, dorai vykdyti pareigas. Už pražangas taikoma griežtesnė atsakomybė negu eiliniams gyventojams.

8. Priimti (pataisyti) Lietuvos bankų įstatymą, kad būtų garantuojamas gyventojų viso indėlio saugumas. Užsienio šalys sveikos konkurencijos pagrindu galėtų steigti bankus Lietuvoje, tačiau jos neturi pakenkti Valstybės saugumui, ekonomikos stabilumui, o garantuoti kontrolę ir atsakomybę už darbo pasekmes. Šiuo sunkiu Lietuvai laiku apriboti išduodamų paskolų palūkanų norma iki 9% pasaulio bankų palūkanų norma - 7%, o būsto įsigyti - mažesnė kaip 7%. Už padarytą žalą indėlininkams privalo atsakyti visi banko valdybos, tarybos nariai bei pasinaudoję pinigais piliečiai pagal Lietuvos Respublikos BK įstatymus.

9. Suaktyvinti per mokesčių sistemą privatizuoto turto - įmonių, pastatų ir kt. panaudojimą, kai didžioji šio turto dalis yra "statytinių" rankose, kurie nežino ką su juo daryti, neištesėjo privatizavimo metu priimtų įsipareigojimų (deprivatizuoti). Reikia įvertinti jų kenkėjišką veiklą. Valstybė negali laukti 10 metų, kol bus naudinga perparduoti, o žmonės bus bedarbiais. Papildyti įmonių, bendrovių įstatymus, kad už smulkiems akcininkams padarytą žalą, ar tyčinį bankrotą atsako banko valdybos, tarybos visi nariai. Kontroliuoti nekilnojamo turto apskaitą, kad negalima būtų tą patį objektą įkeisti keletą kartų. Numatyti ir baudžiamąją atsakomybę už tokį sukčiavimą.

10. Seimas turi įpareigoti Lietuvos valstybinę televiziją rengti kartu su žinybų vadovais mokomąsias valandėles vieną kartą per savaitę po 45 min., visiems patogiu laiku (tam skirti biudžeto lėšų, iš dalies galėtų finansuoti ir asociacijas). Tokiose programose reikėtų nušviesti žemės ūkio vystymosi raidą, pažangaus technologijų pranašumą, veiklos organizavimą, reguliavimą, produkcijos gamybos standartus, eksporto organizavimą danų, olandų, vokiečių pavyzdžiu, parodyti japonų ir kitų išsivysčiusių valstybių tiksliosios pramonės laimėjimus (vaizdo juostas dažniausia gautų kaip labdarą) iš užsienio valstybių.

IX. LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 05 08 Nr.334 "Dėl Lietuvos Respublikos ūkio plėtojimo prioritetinių kryptų ir ekonominių programų "
2. Patikslinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės programa -1994 m.ir 1996 m. gruodžio mėn. patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės programa.
3. Kauno apskrities tarybos 1996 07 sprendimas Nr.6 "Dėl Kauno apskrities prioritetinių kryptų vystymo 1997 - 1999 metams".
4. Smulkus ir vidutinis verslas Lietuvoje, žmonių apklausos, rezultatai, 1995 m.
5. Smulkaus ir vidutinio verslo Lietuvoje programa , 1995 m.
6. " Darbo rinka ir gyventojų užimtumas " 1996 m. 1 ketvirčio Nr.320 - Statistikos departamentas
7. " Mokamos paslaugos gyventojams ". Statistikos departamentas 1995 m.
8. " Lietuvos ekonominė ir socialinė raida " (mėnesinės biuletenis) 1996 m. 6 mėn. Statistikos departamentas, 1996 m., Nr.6
9. " Gyventojų skaičius apskrityse, miestuose ir rajonuose". Statistikos departamentas, 1996 m.
10. " Lietuvos statistikos metraštis " . Statistikos departamentas 1994 -1995 m.
11. " Lietuvos Respublikos valstybinių valdymo įstaigų ir finansinių įmonių finansai -1995 m. " . Statistikos departamentas
12. " LR miestų, žemės, gatvės ir jų priežiūra - 1995 m." .Statistikos departamentas
13. Lietuvos vietinių energetinių išteklių apžvalga ir jų panaudojimo galimybės energetikos tikslais "Išteklių apžvalga" Lahmeyer International ir Cowiconsult Vilnius, 1994 m.

PRIEDAI

KAISIADORIŲ rajono

žemės naudojimas

Upės ir upeliai
Elevas, tvirtinimai
Kaimai
Valstybinės žemės
Kiti valstybiniai ūkai
Valstybinio mišykų fondo žemė
Ne žemės ūkui paskirta žemė
Žemėnaudos, būry plotai 30 ha ir mažesni, patalpos, gyvenamieji namai ir valstybiniai ūkai, skaitmeniniai - ne žemės ūkui paskirta žemė
Daro apimtine rubele ir įterpus žemėnaudos plotai
Schemoje parodyti visi toliau ir valstybiniai ūkai
Ne žemės ūkui paskirta žemėnaudos, atlypių parodyti 10 ha ir didesni

SANTRUMPŲ PAAIŠKINIMAI

YD Tvirtinimo atstas
PO Patalpų atstas
val val
26 Valstybinio rezervato žemė ir plotas

NAUDINGŲ IŠKASENŲ TELKINIAI

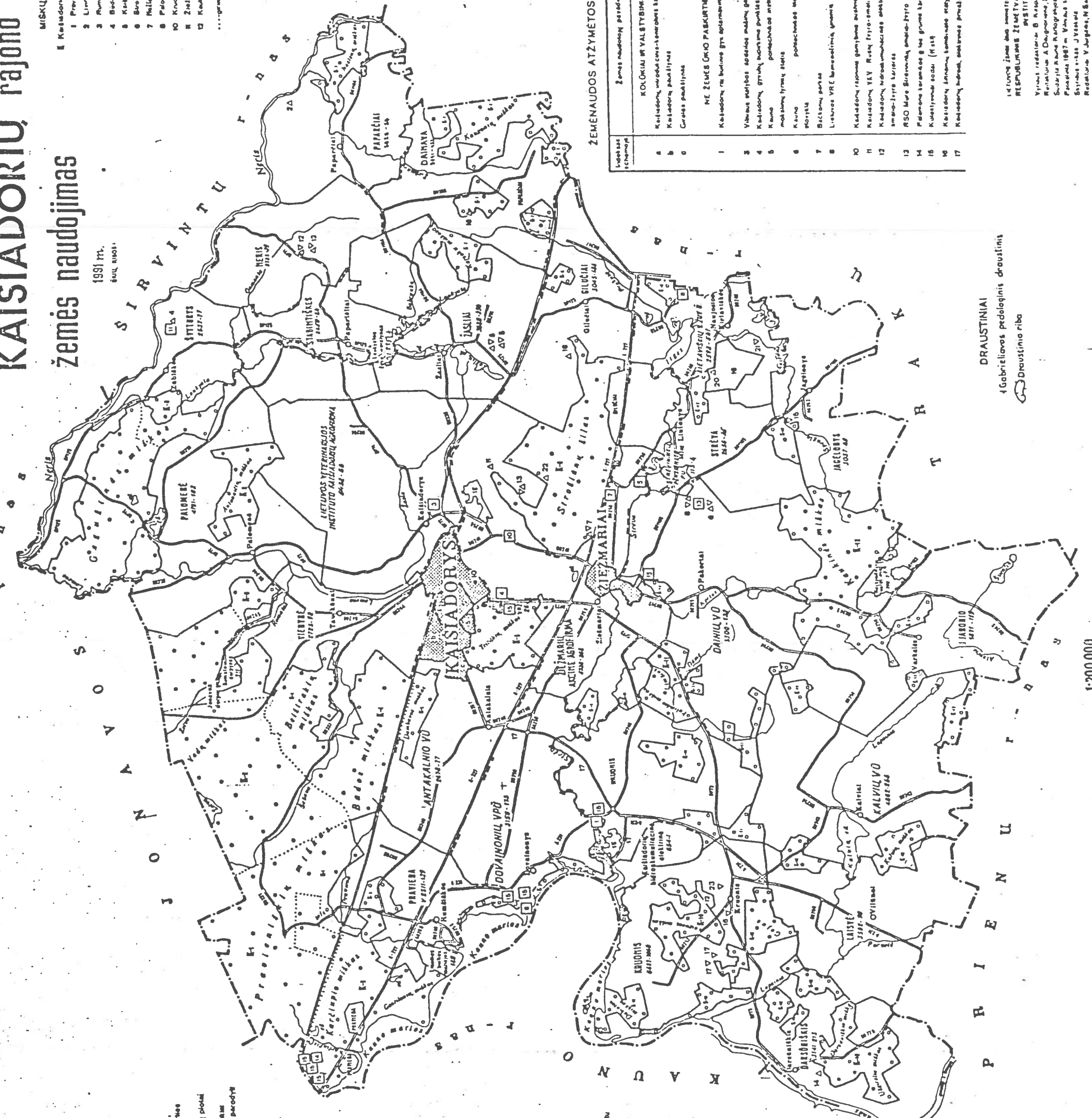
- 2 Tektito rūda (plotas virš 60 ha)
- 2 Pasmų žvyro telkinys
- 3 Kmių žvyro telkinys
- 4 Lymėlių žvyro telkinys
- 5 Rasavos žvyro-amelio telkinys (2 sk)
- 6 Suvalkų žvyro-amelio telkinys
- 7 Želienų žvyro-amelio telkinys
- 8 Miro Starninų amelio-žvyro telkinys
- 9 Kasiadorių potėmių vandens vartavimas
- 10 Tarpumėlio III žvyro telkinys
- 11 Mikalaučiūnų žvyro-amelio telkinys (4 sk) su progn. plotu
- 12 Tarpumėlio amelio-žvyro telkinys
- 13 Tarpumėlio žvyro telkinys
- 14 Darsūniškio žvyro telkinys
- 15 Jėgdonų amelio telkinys
- 16 Kruonės amelio telkinys
- 17 Anglinių amelio prognostinis plotas (2 sk)
- 18 Pajūniškės žvyro prognostinis plotas
- 19 Sėdynų amelio prognostinis plotas
- 20 Girelės žvyro prognostinis plotas
- 21 Karėmonių amelio prognostinis plotas
- 22 Tarpumėlio III žvyro prognostinis plotas
- 23 Kruonės II amelio telkinys

RAJONO ŽEMĖS NAUDOJIMO SUVESTINĖ

Žemės naudojimo kategorijos		1990 m. I. 1 d.	2000 m. I. 1 d.	2010 m. I. 1 d.
1. Kaimo ir kaimo aplinkos žemė	15 410	15 410	15 410	15 410
2. Valstybinio mišykų fondo žemė	11 115	11 115	11 115	11 115
3. Valstybinio rezervato žemė	1 248	1 248	1 248	1 248
4. Valstybinio rezervato žemė	1 248	1 248	1 248	1 248
5. Valstybinio rezervato žemė	1 248	1 248	1 248	1 248
6. Valstybinio rezervato žemė	1 248	1 248	1 248	1 248
7. Valstybinio rezervato žemė	1 248	1 248	1 248	1 248
8. Valstybinio rezervato žemė	1 248	1 248	1 248	1 248
9. Valstybinio rezervato žemė	1 248	1 248	1 248	1 248
10. Valstybinio rezervato žemė	1 248	1 248	1 248	1 248
11. Valstybinio rezervato žemė	1 248	1 248	1 248	1 248
12. Valstybinio rezervato žemė	1 248	1 248	1 248	1 248
13. Valstybinio rezervato žemė	1 248	1 248	1 248	1 248
14. Valstybinio rezervato žemė	1 248	1 248	1 248	1 248
15. Valstybinio rezervato žemė	1 248	1 248	1 248	1 248
16. Valstybinio rezervato žemė	1 248	1 248	1 248	1 248
17. Valstybinio rezervato žemė	1 248	1 248	1 248	1 248
18. Valstybinio rezervato žemė	1 248	1 248	1 248	1 248
19. Valstybinio rezervato žemė	1 248	1 248	1 248	1 248
20. Valstybinio rezervato žemė	1 248	1 248	1 248	1 248
21. Valstybinio rezervato žemė	1 248	1 248	1 248	1 248
22. Valstybinio rezervato žemė	1 248	1 248	1 248	1 248
23. Valstybinio rezervato žemė	1 248	1 248	1 248	1 248
24. Valstybinio rezervato žemė	1 248	1 248	1 248	1 248
25. Valstybinio rezervato žemė	1 248	1 248	1 248	1 248
26. Valstybinio rezervato žemė	1 248	1 248	1 248	1 248
27. Valstybinio rezervato žemė	1 248	1 248	1 248	1 248
28. Valstybinio rezervato žemė	1 248	1 248	1 248	1 248
29. Valstybinio rezervato žemė	1 248	1 248	1 248	1 248
30. Valstybinio rezervato žemė	1 248	1 248	1 248	1 248

Pastaba: * Plotas be kaimo ir kaimo aplinkos žemės

KAISIADORIŲ rajono žemės naudojimas

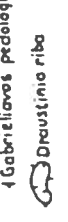

ŽEMĖNAUDOS ATŽYMĖTOS INDEKSAI

Indeksas	Žemės naudojimo paskirtis
1	Kaimo ir kaimo aplinkos žemė
2	Valstybinio mišykų fondo žemė
3	Valstybinio rezervato žemė
4	Valstybinio rezervato žemė
5	Valstybinio rezervato žemė
6	Valstybinio rezervato žemė
7	Valstybinio rezervato žemė
8	Valstybinio rezervato žemė
9	Valstybinio rezervato žemė
10	Valstybinio rezervato žemė
11	Valstybinio rezervato žemė
12	Valstybinio rezervato žemė
13	Valstybinio rezervato žemė
14	Valstybinio rezervato žemė
15	Valstybinio rezervato žemė
16	Valstybinio rezervato žemė
17	Valstybinio rezervato žemė
18	Valstybinio rezervato žemė
19	Valstybinio rezervato žemė
20	Valstybinio rezervato žemė
21	Valstybinio rezervato žemė
22	Valstybinio rezervato žemė
23	Valstybinio rezervato žemė
24	Valstybinio rezervato žemė
25	Valstybinio rezervato žemė
26	Valstybinio rezervato žemė
27	Valstybinio rezervato žemė
28	Valstybinio rezervato žemė
29	Valstybinio rezervato žemė
30	Valstybinio rezervato žemė

draustiniai

1 Gabrieliaus pedologinis draustinis

Draustinio riba

1. Lietuvos žemės ūkio ministerija
2. Lietuvos žemės ūkio ministerija
3. Lietuvos žemės ūkio ministerija
4. Lietuvos žemės ūkio ministerija
5. Lietuvos žemės ūkio ministerija
6. Lietuvos žemės ūkio ministerija
7. Lietuvos žemės ūkio ministerija
8. Lietuvos žemės ūkio ministerija
9. Lietuvos žemės ūkio ministerija
10. Lietuvos žemės ūkio ministerija
11. Lietuvos žemės ūkio ministerija
12. Lietuvos žemės ūkio ministerija
13. Lietuvos žemės ūkio ministerija
14. Lietuvos žemės ūkio ministerija
15. Lietuvos žemės ūkio ministerija
16. Lietuvos žemės ūkio ministerija
17. Lietuvos žemės ūkio ministerija
18. Lietuvos žemės ūkio ministerija
19. Lietuvos žemės ūkio ministerija
20. Lietuvos žemės ūkio ministerija
21. Lietuvos žemės ūkio ministerija
22. Lietuvos žemės ūkio ministerija
23. Lietuvos žemės ūkio ministerija
24. Lietuvos žemės ūkio ministerija
25. Lietuvos žemės ūkio ministerija
26. Lietuvos žemės ūkio ministerija
27. Lietuvos žemės ūkio ministerija
28. Lietuvos žemės ūkio ministerija
29. Lietuvos žemės ūkio ministerija
30. Lietuvos žemės ūkio ministerija

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO
ETIKOS IR PROCEDŪRŲ KOMISIJA**

Gedimino pr. 53, 01109 Vilnius Tel. (8 5) 239 6706 Faks. (8 5) 239 6289 El. p.: Rita.Tamasuniene@lrs.lt, priim@lrs.lt

Kauno rinkėjų grupės atstovui
Kęstučiui Devyžiui

2019-04-26 Nr. S-2019-2576
Į 2019-04-12 kreipimąsi

DĖL JŪSŲ KREIPIMOSI

Lietuvos Respublikos Seimo Etikos ir procedūrų komisija (toliau – Komisija) 2019 m. balandžio 24 d. posėdyje susipažino su Jūsų kreipimusi „Dėl Seimo narių etikos problemų“, kuriame nurodote rinkėjams bendraujant su Seimo nariais dažniausiai kylančias problemas: vengimą susitikinėti su rinkėjais, diskutuoti, teikti ataskaitas, atsakyti į raštu pateiktus klausimus.

Lietuvos Respublikos Seimo statuto 12 straipsnyje reglamentuojamas Seimo nario darbas su rinkėjais. Šio straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad Seimo narys turi nuolat susitikinėti su rinkėjais ir juos informuoti apie savo veiklą. Jis turi teisę kviešti susitikimuose dalyvauti valstybės ir savivaldybių institucijų bei įstaigų ir savivaldybių pareigūnus, taip pat savivaldybių tarybų narius. Minėto straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad Seimo narys nagrinėja gautus rinkėjų pasiūlymus, pareiškimus bei skundus ir, jeigu reikia, juos siunčia svarstyti valstybės institucijoms.

Seimo interneto svetainėje www.lrs.lt yra iš anksto skelbiama informacija apie Seimo narių susitikimus su rinkėjais. Šioje svetainėje kiekvienas Seimo narys turi atskirą rubriką, kurioje pateikia savo darbotvarkes, informuoja apie planuojamus renginius, susitikimus su rinkėjais. Tokio pobūdžio informacija paprastai yra skelbiama miestų ir rajonų visuomenės informavimo priemonėse.

Pažymėtina, kad Seimo statute ir kituose Seimo narių veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose nėra nustatyta Seimo narių ataskaitos formos ir turinio reikalavimų, todėl Seimo nariai savo nuožiūra teikia rinkėjams informaciją apie savo darbą Seime ir kitą parlamentinę veiklą.

Atsižvelgdama į Jūsų pastebėjimus, kad ne visi piliečiai (ypač vyresnio amžiaus) turi galimybę susipažinti su internete skelbiama informacija, Komisija nusprendė paraginti Seimo narius plačiau informuoti visuomenę apie savo veiklą ir kitais būdais (per televiziją, radiją, spausdintuose leidiniuose) ir aktyviau bendrauti su rinkėjais.

Komisijos pirmininkė

Rita Tamašunienė

DETALŪS METADUOMENYS

Dokumento sudarytojas (-ai)	Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija 188604574, Vilniaus m. sav., Vilniaus m., Gedimino pr. 11
Dokumento pavadinimas (antraštė)	DĖL V. JASIULEVIČIAUS KREIPIMOSI
Dokumento registracijos data ir numeris	2021-01-11 Nr. PSA-66
Dokumento gavimo data ir dokumento gavimo registracijos numeris	–
Dokumento specifikacijos identifikavimo žymuo	ADOC-V1.0
Parašo paskirtis	Pasirašymas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Gitana Vaškelienė, skyriaus vedėja, Asmenų aptarnavimo skyrius
Sertifikatas išduotas	GITANA VAŠKELIENĖ, Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2021-01-11 16:10:29 (GMT+02:00)
Parašo formatas	XAdES-T
Laiko žymoje nurodytas laikas	2021-01-11 16:10:45 (GMT+02:00)
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	ADIC CA-B, Asmens dokumentu israsymo centras prie LR VRM LT
Sertifikato galiojimo laikas	2018-10-30 10:01:24 – 2021-10-29 11:01:24
Informacija apie būdus, naudotus metaduomenų vientisumui užtikrinti	"Registravimas" paskirties metaduomenų vientisumas užtikrintas naudojant "RCSC IssuingCA, VI Registru centras - i.k. 124110246 LT" išduotą sertifikatą "DIVIS, Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija, i.k.188604574 LT", sertifikatas galioja nuo 2018-12-27 14:02:02 iki 2021-12-26 14:02:02
Pagrindinio dokumento priedų skaičius	5
Pagrindinio dokumento pridedamų dokumentų skaičius	–
Priedamo dokumento sudarytojas (-ai)	–
Priedamo dokumento pavadinimas (antraštė)	–
Priedamo dokumento registracijos data ir numeris	–
Programinės įrangos, kuria naudojantis sudarytas elektroninis dokumentas, pavadinimas	Dokumentų informacijos ir veiklos procesų valdymo informacinė sistema DIVIS, versija 3.5.39
Informacija apie elektroninio dokumento ir elektroninio (-ių) parašo (-ų) tikrinimą (tikrinimo data)	Atitinka specifikacijos keliamus reikalavimus. META-INF/signatures/signatures0.xml#SignatureElem_0: Laiko žyma „SignatureTimeStamp“ sukurta nepatikimos laiko žymų tarnybos (naudotas nepatikimas sertifikatas (subjektas: SK TIMESTAMPING AUTHORITY 2021, galioja nuo: 2021-01-01 00:00:01)). Sertifikatas patvirtintas nepatikimu sertifikavimo centro sertifikatu (subjektas: EE Certification Centre Root CA).
Paieškos nuoroda	–
Papildomi metaduomenys	Nuorašą suformavo 2021-01-11 16:13:31 Dokumentų informacijos ir veiklos procesų valdymo informacinė sistema DIVIS